

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2016

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

Innhold

Del I	Innledning	9	Kap. 3320 Allmenne kulturformål	85
1	Regjeringens kulturpolitikk	11	Kap. 321 Kunstnerformål	86
1.1	Hovedprioriteringer 2016	12	Kap. 322 Visuell kunst	89
1.2	Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform	15	Kap. 3322 Visuell kunst	94
2	Idrettspolitikken	16	Kap. 323 Musikkformål	94
3	Oversikt over budsjettforslaget for 2016	20	Kap. 3323 Musikkformål	98
4	Fordeling av spilleoverskuddet	25	Kap. 324 Scenekunstformål	99
4.1	Fordeling av spilleoverskuddet i 2016	25	Kap. 3324 Scenekunstformål	104
4.2	Fordeling av spilleoverskuddet i 2015	25	Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	104
4.2.1	Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål	25	Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	112
4.2.2	Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål	27	Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål	112
4.2.3	Fordeling av spilleoverskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner	28	Kap. 329 Arkivformål	119
5	Frivillighetspolitikken	29	Kap. 3329 Arkivformål	122
6	Samfunnssikkerhet og beredskap	35	<i>Programkategori 08.30 Medieformål (kap. 334–339)</i>	124
7	Anmodningsvedtak	36	Kap. 334 Film- og medieformål	133
Del II	Budsjettforslag	37	Kap. 3334 Film- og medieformål	138
8	Nærmere omtale av bevilgningsforslaget	39	Kap. 335 Mediestøtte	139
	<i>Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)</i>	39	Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk	143
	Kap. 300 Kulturdepartementet	39	Kap. 339 Pengespill, lotterier og stiftelser ...	144
	Kap. 3300 Kulturdepartementet	42	Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	146
	<i>Programkategori 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål (kap. 310–315)</i>	43	Kap. 5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet	147
	Kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m.	50	<i>Programkategori 08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn (kap. 340–342)</i>	149
	Kap. 314 Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring	51	Kap. 340 Den norske kirke	153
	Kap. 315 Frivillighetsformål	53	Kap. 3340 Den norske kirke	157
	<i>Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320–329)</i>	59	Kap. 341 Tilskudd til trossamfunn m.m.	158
	Kap. 320 Allmenne kulturformål	74	Kap. 342 Kirkebygg og gravplasser	159
			Kap. 3342 Kirkebygg og gravplasser	162
			Del III Andre saker	169
			9 Forenklingsarbeid, modernisering og bedre gjennomføringskraft	171
			10 Likestilling	173
			11 Omtale av klima- og miljørelaterte saker	179
			Forslag	182

Vedlegg

1	Oversikt over tiltak under 78-postene	190	3	Omtale av ledernes ansettelses- vilkår i heleide statlige foretak	196
2	Oversikt over tiltak som mottok midler i 2015 under kap. 326, post 80 Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	195			

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Antall årsverk under Kulturdepartementet per 01.10.2014	24	Tabell 8.16	Norsk kulturfond – fordeling av midler til scenekunstformål i 2013 og 2014	102
Tabell 4.1	Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2015 på hovedområdene	26	Tabell 8.17	Digitalisert materiale	109
Tabell 4.2	Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2015	27	Tabell 8.18	Publikums bruk av digitalt materiale	109
Tabell 4.3	Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2015	28	Tabell 8.19	Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek – bestand, tilvekst og antall lånere	110
Tabell 8.1	Medlemmer i tros- og livssynsamfunn utenom Den norske kirke fordelt på religion/livssyn	50	Tabell 8.20	Innkjøpsordningene for litteratur – antall innkjøpte titler i 2012–2014	110
Tabell 8.2	Søknader og tildelinger til Norsk kulturfond 2014	81	Tabell 8.21	Norsk kulturråds fordeling av midler i 2013–2014 til litteraturformål	111
Tabell 8.3	Norsk kulturråds fordeling av midler til allmenne kulturformål 2013–2014	82	Tabell 8.22	Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall:	114
Tabell 8.4	Fond for lyd og bilde – fordeling av midler 2012–2014	83	Tabell 8.23	Søknader og tildelinger under Norsk kulturfond – kulturvern i 2012–2014	116
Tabell 8.5	Nøkkeltall Fond for lyd og bilde 2013–2014	83	Tabell 8.24	Fordeling av museenes totale inntekter i 2012–2014	117
Tabell 8.6	Status i byggeprosjekter som i 2014 fikk tilskudd fra posten Nasjonale kulturbygg	84	Tabell 8.25	Fordeling av museenes totale kostnader i 2012–2014	117
Tabell 8.7	Status 2014 i prosjekter som utføres av Statsbygg på vegne av Kulturdepartementet gjennom husleieordningen i staten	84	Tabell 8.26	Besøk i Arkivverkets lesesaler og i Arkivportalen	121
Tabell 8.8	Antall søkere og tildelinger av stipend	89	Tabell 8.27	Arkivverkets utstillinger, undervisning og andre arrangementer	121
Tabell 8.9	Utbetalt vederlag for offentlig bruk av åndsverk	89	Tabell 8.28	Rapporterte tall om bruk av Digitalarkivet i 2012, 2013 og 2014	122
Tabell 8.10	Norsk kulturfond – søknader og tildelinger til visuell kunst 2012–2014	92	Tabell 8.29	Lokalhistoriewiki – innhold og bruk	122
Tabell 8.11	Norsk kulturfond – fordeling av midler til visuell kunst 2013–2014	92	Tabell 8.30	Fordeling av midlene til de regionale filmsentrene i 2016	135
Tabell 8.12	KORO – antall prosjekter i arbeid 2012–2014	93	Tabell 8.31	Tall for NRK AS 2009–2015	142
Tabell 8.13	Norsk kulturfond – søknader og tildelinger på musikkområdet 2012–2014	97	Tabell 8.32	NRKs inntekter i 2014	142
Tabell 8.14	Norsk kulturfond – fordeling av midler til musikkformål i 2013 og 2014	97	Tabell 8.33	De kirkelige fellesrådenes inntekter og utgifter 2013–2014	156
Tabell 8.15	Norsk kulturfond – søknader og tildelinger på scenekunstområdet 2012–2014	102	Tabell 8.34	Nøkkeltall for oppslutningen om Den norske kirke 2013–2014	156
			Tabell 8.35	Resultat for Opplysningsvesenets fond 2013 og 2014	165
			Tabell 8.36	Utgifter og inntekter fordelt på art	166

Tabell 8.37 Virksomhetens kontant-
beholdning per 31. desember
i perioden 2013–2014 med
spesifikasjon av formål kontant-
beholdningen skal benyttes til .. 167

Tabell 10.1 Kjønnfordeling i underliggende
virksomheter på kulturområdet 174

DET KONGELIGE
KULTURDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2015–2016)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2016

Utgiftskapitler: 300–342

Inntektskapitler: 3300–3342 og 5568

*Tilråding fra Kulturdepartementet 18. september 2015,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

Del I
Innledning

1 Regjeringens kulturpolitikk

Regjeringens kulturpolitikk tar utgangspunkt i den unike egenverdien kultur har for den enkelte. Et mangfoldig kulturliv gir mennesket muligheter til utvikling gjennom opplevelser så vel som gjennom egen deltagelse. Kunnskap om og opplevelse av vår felles kulturarv styrker identitetsfølelse og tilhørighet til samfunnets ulike fellesskap. Kunnskap om egen og andres kultur utvider forståelsen av det samfunnet vi er en del av, og skaper identitet og engasjement. Dette gir trygghet og gode forutsetninger for å møte påvirkning utenfra på en konstruktiv måte. Et rikt og mangfoldig kulturliv er derfor en viktig forutsetning for et godt samfunn med skapende mennesker som bidrar til vekst på alle nivåer.

Kulturen er der folk er. Regjeringens kulturpolitikk skal stimulere til et kulturliv som vokser ut fra et lokalt engasjement. Gjennom strukturendringer og prioritering av midler, ønsker Regjeringen å dyrke frem sterke regioner i norsk kulturliv som kan gi flere fagmiljøer større tyngde. Ved å stimulere skapende, kreative miljøer og institusjoner i regionene, ønsker Regjeringen å bidra til økt konkurranse og bedre kvalitet i hele kulturlivet.

Offentlig støtte til smale og eksperimentelle kunstuttrykk representerer viktige investeringer i ny og annerledes tenkning som utvikler og beriker samfunnet. Regjeringen ser at sivilsamfunnet og markedet ikke alene kan sørge for den bredde, kvalitet og mulighet til deltagelse innbyggere i det moderne Norge vil ha. Disse begrensningene blir tydelige i et lite marked som det norske. Regjeringen legger derfor også i årene som kommer opp til en vesentlig statlig deltagelse i finansieringen av kulturlivet, og vil fortsatt bidra til å opprettholde viktige kulturtilbud som ikke kan klare seg uten offentlig støtte.

Et rikt kulturliv preget av mangfold, frihet og integritet er et viktig mål for Regjeringens kulturpolitikk. Skal kunsten utfordre, berike og gi rom for ettertanke, må kunstneren stå fritt til å spille og kritisere det samfunnet hun er en del av. En stadig mer ensidig offentlig finansiering kan imidlertid svekke dette premisset, fordi kunsten i økende grad blir maktavhengig.

Velferdsutvikling, globalisering og digitalisering har grunnleggende endret befolkningens forbruk av og forhold til kunst og kultur. Et større marked for opplevelser og begivenheter gir økt tilstrømming av utøvere og økt kunst- og kulturproduksjon. *Kulturutredningen 2014* påpeker at kunstfeltet lenge har vært orientert mot offentlige midler, og at økt kommersiell kunst- og kulturproduksjon vil gi kunstnere og kulturutøvere bedre levekår og møte økt etterspørsel etter kunst- og kulturprodukter. Flere finansieringskilder gir samtidig økt mangfold og større uavhengighet fra offentlige myndigheter.

Opphavsretten bidrar til at kunstnere kan leve av sitt arbeid. Den pågående revisjonen av åndsverkloven skal forenkle og oppdatere rammene for kunstnerens økonomiske og ideelle rettigheter. Det er viktig å opprettholde et balansert regelverk for både skapere og brukere av åndsverk.

Departementet mottok i 2015 kunstnerøkonomiutredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi*. Utredningen viser en realnedgang i kunstnerisk inntekt fra 2006 til 2013. Kunstnere tjener mindre på det de skaper nå enn før kulturløftet. Også når kunstnerisk tilknyttet og ikke-kunstnerisk virke regnes med, er den totale inntektsutviklingen blant kunstnere fra 2006 til 2013 lavere enn blant befolkningen for øvrig til tross for den kraftige økningen i det statlige kulturbudsjettet. Utredningen danner grunnlag for videreutvikling av kunstnerpolitikken. Regjeringen vil bidra til at flere kunstnere kan leve av det de skaper.

Lønnsomhetsutvikling og vekst i kulturell og kreativ næring gir grunnlag for mer kunst og kultur. Regjeringen vil derfor rette økt oppmerksomhet mot den omfattende delen av norsk kultur- og opplevelsesøkonomi som bygger på private investeringer og donasjoner, kunstnerens egeninnsats og kulturbrukernes egenbetaling. Publikum og markedet utgjør grunnlaget for kulturlivets kommunikasjon med brukerne. Markedsmekanismene gir dynamikk og innovasjonskraft. Regjeringen har opprettet et nytt næringspolitisk råd for kulturelle og kreative næringer, og lansert et nytt eksportprogram for dataspill. Kulturdepartementet viderefører satsingen på kunnskapssenteret

for kulturnæringene, og vil løpende vurdere behovet for å videreutvikle kulturnæringssatsingen.

Privat engasjement har gitt viktige bidrag til å bygge Norge som kulturnasjon. Regjeringen vil anerkjenne og oppmuntre til at privatpersoner, stiftelser og næringsliv ser verdien av å engasjere seg i kulturlivet. Regjeringen foreslår derfor å styrke og utvide gaveforsterkningsordningen.

For å legge til rette for et norsk kulturliv på høyt internasjonalt nivå med flere kunstnere i verdensklasse, viderefører Regjeringen den målrettede satsingen på talentutvikling og internasjonal profesjonalisering av unge talenter innen de ulike kunstfeltene. I tråd med Regjeringens arbeid med å styrke regionene er det også satt i gang et pilotprosjekt for å understøtte det gode arbeidet som drives i landets kulturhus. Med bruk av kulturhusene skal det skapes en arena der unge lokale utøvere og kunstnere under utdanning presenteres for et større publikum i en profesjonell ramme.

Regjeringen vil også videreføre satsingen på korfeltet i alle ledd fra amatørfeltet og opp til profesjonelt nivå, og legge fram en korstrategi.

Regjeringen vil legge til rette for et sterkt sivilsamfunn som motvekt til statens makt. Idrettens og frivillighetens mangfold av ulike fellesskap utgjør viktige arenaer for innbyggerne. Frivilligheten skaper mangfold og gjør en forskjell i våre liv. Deltagelse i frivillig aktivitet er verdifullt både for den som bidrar med og den som mottar frivillighetens innsats. For å styrke frivilligheten og dens egne løsninger, vil Regjeringen legge vekt på forenkling og stabile rammebetingelser, forankret i Frivillighetserklæringen. Regjeringen foreslår å fjerne årsavgiften til frivillighetsregisteret i 2016, slik at all bruk av registeret blir gratis.

Regjeringen vil i 2016 videreføre og styrke statens arbeid for folkebibliotekene. Regjeringen vil også videreføre støtte til ordboksarbeidet innenfor bokmål og styrke utvalgte museer i ulike deler av landet.

Regjeringen moderniserer det mediepolitiske virkemiddelapparatet og vil innføre nullsats for merverdiavgift for elektroniske nyhetstjenester i 2016.

Regjeringen vil innføre en insentivordning for nasjonale og internasjonale filmproduksjoner i 2016, og styrke de regionale filmmiljøene ved en vesentlig satsing på de regionale filmfondene.

Tros- og livssynsfrihet er en grunnleggende menneskerettighet og en forutsetning for et fritt samfunn. Utviklingen av et flerreligiøst og mangfoldig samfunn øker behovet for dialog og for et

lovverk som gjenspeiler et flerkulturelt samfunn. Regjeringen vil modernisere regelverket for tilskudd og har som mål å utarbeide en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn. Regjeringen vil fortsatt støtte dialog og forebyggende innsats mot radikalisering. Tros- og livssynsdialog fremmer forståelse og respekt mellom ulike mennesker. Dette er avgjørende for å bevare og fremme de felles prinsipper som ligger til grunn for et fritt og demokratisk samfunn. Regjeringen vil støtte opp under Den norske kirke som folkekirke og mener at både samfunnet, kirken og staten er best tjent med et tydelig skille mellom kirke og stat. Arbeidet med en kirkelig forvaltningsreform som skal etablere Den norske kirke som et selvstendig rettssubjekt utenfor staten, videreføres. Boplikten for prester er opphørt per 1. september 2015 og er erstattet av en boligordning spesielt for rekrutteringssvake områder. Prestene er gitt lønsmessig kompensasjon ved bortfall av boplikten.

Regjeringen vil i 2016 videreføre en pengespill- og lotteripolitikk som først og fremst ivaretar hensynet til spilleavhengige, og som samtidig sikrer at inntekter fra pengespill i Norge tilfaller ideelle formål.

Kulturdepartementet vil i 2016 fortsette arbeidet for forenkling og effektivisering av tilskuddsforvaltningen i Norsk kulturråd, Norsk filminstitutt og på frivillighetsområdet.

1.1 Hovedprioriteringer 2016

Nullsats for merverdiavgift for elektroniske nyhetstjenester

Det avgiftsmessige skillet mellom papir og elektroniske nyhets- og aktualitetsmedier har hittil vært et betydelig hinder for innovasjon i mediebransjen. Regjeringen vil modernisere det mediepolitiske virkemiddelapparatet gjennom økt likebehandling av mediene, uavhengig av teknologisk plattform. Det følger av Sundvolden-erklæringen at Regjeringen vil likestille papiraviser og e-aviser.

Regjeringen ønsker derfor å innføre nullsats for merverdiavgift for elektroniske nyhetstjenester i 2016. Det tas sikte på å sende formell notifikasjon av et merverdiavgiftsfritak for elektroniske nyhetstjenester til EFTAs overvåkingsorgan (ESA) så snart som mulig. Forslag til endringer i merverdiavgiftsloven vil fremmes samtidig med statsbudsjettet for 2016. Fritaket vil bli iverksatt så snart ESAs godkjenning foreligger og forskrift er fattsatt.

Utvidet gaveforsterkning

Regjeringen vil gjennom gaveforsterkningsordningen og bedre tilrettelegging for private fond og stiftelser styrke den private finansieringen av kulturlivet.

Regjeringen ønsker mer privat finansiering i norsk kulturliv. Flere finansieringskilder vil gjøre kulturlivet sterkere, mer uavhengig og sikre maktspredning.

Regjeringen innførte i 2014 en ny, rammestyrte gaveforsterkningsordning for å stimulere til økt privat finansiering av kulturinstitusjoner. Ordningen ble introdusert i museumssektoren, og ble fra 2015 utvidet til en større gruppe museer og museumsformål. Regjeringen foreslår i 2016 å utvide gaveforsterkningsordningen til flere områder av kultursektoren, herunder musikk, litteratur og scenekunst, visuell kunst og kulturbygg.

Regional profil

Regjeringen viderefører i 2016 en målrettet satsing på regionene. I tillegg til å styrke utvalgte kunsttiltak og muséer, foreslår Regjeringen en vesentlig styrking av de regionale filmfondene, og at Norsk filminstitutt oppretter en filial i Bergen for forvaltning av filminsentivordningen. Tiltakene i nasjonal bibliotekstrategi, regjeringens kortsatsing og strukturendringene i Den kulturelle skolesekken skal også bidra til å styrke kulturlivet i regionene. Regjeringen har også gitt Norsk kulturråd i oppdrag å utrede mulighetene for å lokalisere deler av Kulturrådets administrative oppgaver utenfor Oslo. I tillegg til videreføring av talentarbeidet i Talent Norge, er det også igangsatt et pilotprosjekt for å understøtte det gode arbeidet som drives i landets kulturhus. Kultur- og scenekunstinstitusjoner i Rogaland og Hordaland er i tillegg særlig tilgodesett i 2016, se egen omtale av Regjeringens tiltakspakke for sysselsetting.

Regjeringen viderefører satsingen på folkebibliotek og har lansert en nasjonal bibliotekstrategi for 2015–2018. Strategien fremmer konkrete løsninger for å styrke folkebibliotekene som aktive formidlere av kunnskap og kulturarv, og legger til rette for folkebibliotekene som aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt, jf. omtale under programkategori 08.20 Kulturformål.

Insentivordning for filmproduksjoner

Regjeringen vil innføre en insentivordning for film- og serieproduksjoner med virkning fra og med 2016, jf. Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidensrettet filmpolitikk*. Ordningen skal styrke norsk filmbransje i et internasjonalt marked og utnytte Norges konkurransefortrinn som innspillingsland. I tillegg vil ordningen sammen med ny tilskuddsordning for regionale filmfond, trolig bidra til å styrke regionale filmmiljøer.

Styrking av regionale filmfond

Regjeringen vil styrke regionenes muligheter til å påvirke hvilke filmprosjekter som realiseres i Norge, og vil stimulere til vekst i de regionale filmmiljøene. Kulturdepartementet foreslår en ny tilskuddsordning for regionale filmfond som vil konsolidere og styrke filmfondene og bidra til å etablere bærekraftige filmmiljøer utenfor Oslo-regionen. Det vil f.o.m. 2016 bevilges tilskudd til maksimalt to til tre konsoliderte regionale filmfond gjennom den nye tilskuddsordningen, jf. Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidensrettet filmpolitikk*.

En helhetlig nasjonal filmformidlingspolitikk

Filmfeltet har manglet en helhetlig nasjonal filmformidlingspolitikk. Regjeringen vil gi mer forutsigbar finansiering av formidlingsoppgaver på filmområdet, som til nå har vært finansiert gjennom avgiftsmidlene til Norsk kino og filmfond. I tråd med hva som er varslet i Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidensrettet filmpolitikk* foreslår Kulturdepartementet at avgiftsmidlene fra og med 2016 inntektsføres på statsbudsjettet. Avgiftsmidlene skal fremdeles nyttes til å finansiere ulike filmformidlingstiltak. Norsk filminstitutt vil være ansvarlig for å forvalte tilskuddsordningene på feltet. Dette vil legge til rette for en mer helhetlig tenking i forvaltningen av midlene til filmfeltet.

Kunstnerøkonomi

Regjeringen følger opp kunstnerøkonomiutredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015) ved å styrke flere ulike tiltak i årets budsjett. Det settes av midler til å utvikle kunstkritikkens formidlingsfunksjon, til å styrke pilotprosjektet for utstillingshonorar, samt til en sterk ytterligere satsing på det visuelle feltet gjennom økt støtte til kunsthaller og større kunstforeninger. Det foreslås også en styrking av Skuespiller- og

danseralliansen samt en styrking av musiker- og ensemblestøtten og innkjøpsordningene for litteratur i Norsk kulturråd.

Kunstnerøkonomiutredningen danner grunnlag for å utvikle kunstnerpolitikken, både strukturelt og økonomisk. Regjeringen vil særlig prioritere tiltak som styrker etterspørselsperspektivet i det frie feltet, og som forenkler og fornyer forvaltningen.

Korsatsing

Regjeringen har gjennomført en betydelig satsing både i topp og i bredde på kor/vokal-feltet gjennom styrking av tilskuddene til Aktivitetsmidler for kor, Krafttak for sang, Det Norske Solistkor og Edvard Grieg kor. I tillegg har det vært en betydelig styrking av Norsk kulturfond til formålet. Denne satsingen videreføres i 2016.

Frivilligheten

Regjeringen anser ikke frivilligheten som et supplement til offentlig virksomhet, men som en grunnleggende del av menneskers liv og virke og en forutsetning for et godt samfunn.

Regjeringen la i desember 2014 fram en frivillighetserklæring. Erklæringen legger rammene for dialog og samspill med frivilligheten uavhengig av departement, direktorat eller etat, og skal bidra til en helhetlig frivillighetspolitikk. Frivillighetserklæringen er et uttrykk for Regjeringens anerkjennelse av frivillig sektor og et rammeverk for et sterkt og godt videre samspill med sektoren.

Regjeringen fremmer forslag om en økning på 60 mill. kroner til merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner som gir en samlet bevilgning på 1,3 mrd. kroner i 2016.

Regjeringen foreslår også å fjerne årsavgiften til Frivillighetsregisteret fra 2016, slik at det blir gratis for frivillige organisasjoner å være registrert i Frivillighetsregisteret.

Kulturvern, museer

Som arenaer for kunnskapsopplevelser og formidlere av kulturarv, er museene møteplasser for et stort og bredt sammensatt publikum. Godt organiserte museer med bred faglig kompetanse er en forutsetning for god formidling. Flere museumsbygg er under oppføring, og i 2016 foreslås tilskudd til nye prosjekter. Det foreslås også å

styrke driftstilskuddet til museer i ulike deler av landet.

Flere museer i Rogaland og Hordaland foreslås styrket med engangstilskudd som del av regjeringens tiltakspakke for økt sysselsetting, og det foreslås også engangstilskudd til investering. Den samlede bevilgningen til museene i Det nasjonale museumsnettverket foreslås økt med 88,3 mill. kroner, hvorav 57 mill. kroner er knyttet til tiltakspakken, jf. omtale av tiltakspakken under.

Tiltakspakke for økt sysselsetting – kulturbygg samt vedlikehold av kulturhistoriske bygninger

I statsbudsjettet for 2016 vil Regjeringen prioritere tiltak som fremmer arbeid, aktivitet og omstilling. Det er en særlig utfordring at mange nå mister jobben i de næringer og fylker som berøres sterkest av den lave oljeprisen. Som en del av budsjettet legger Regjeringen fram en særskilt tiltakspakke for økt sysselsetting på i alt 4 mrd. kroner. Tiltakene vil være midlertidige og er innrettet slik at de lett skal kunne reverseres. Også ut over denne særskilte pakken fremmer budsjettet for 2016 aktivitet og omstilling. Tiltakene skal fremme økt sysselsetting på kort sikt, samtidig som de legger til rette for en langsiktig omstilling av norsk økonomi.

For Kulturdepartementet legges det fram forslag om tiltak knyttet til kulturbygg, samt vedlikehold av kulturhistoriske bygninger. Regjeringen foreslår engangstilskudd på til sammen 57 mill. kroner til museer i Rogaland og Hordaland for å styrke vedlikehold av bygningsmassen disse museene forvalter. Videre foreslås engangstilskudd på til sammen 10 mill. kroner til vedlikehold av to teatre og 54,1 mill. kroner til investeringstiltak ved fire museer som del av tiltakspakken.

Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

Kulturdepartementet tar i 2016 sikte på å fremme forslag om endringer i kirkeloven for å gi Den norske kirke en mer selvstendig stilling, slik at kirken kan skilles fra staten. Forenklinger i lovgivning og tilskuddsordningene for tros- og livssynssamfunnene er under vurdering. I 2016 foreslås økning i tilskuddene til dialogtiltak og tiltak mot radikaliserings- og voldelig ekstremisme som viktige satsingsområder.

Forenkling og forbedring

Regjeringen vil forenkle frivillig sektors samhandling med offentlig sektor slik at mer tid kan frigjøres til frivillig aktivitet.

En ny løsning for innrapportering av data til Frivillighetsregisteret vil gjøre det enklere for organisasjonene å innrapportere opplysninger og bidra til å øke kvaliteten av registeret. Departementet vil i 2016 arbeide for at registeret i økende grad blir benyttet av forvaltningen og andre, og videreføre forenklingen av statens tilskuddsordninger for frivilligheten.

Forenkling av tilskuddsforvaltningen under Norsk kulturråd

Kulturdepartementet er opptatt av at kunstnere møter ubyråkratiske og fleksible tilskuddsordninger i Norsk kulturråd, og legger til grunn at Kulturrådet gjennomfører en forenkling av sine tilskuddsordninger og forvaltningen av dem.

Forenkling av Norsk filminstituts tilskuddsordninger

I Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidrettet filmpolitikk* foreslår departementet å gjøre NFIs tilskuddssystem enklere, mer fleksibelt og plattformnøytralt. Dette vil gi mer framtidrettede tilskuddsordninger og mer effektiv tilskuddsforvaltning. For å forenkle søknadsprosessen

foreslås det å innføre en egen «hurtigsluseordning» for etablerte, profesjonelle og suksessrike produksjonsselskaper og filmskaperne som kan vise til tidligere oppnådde resultater.

1.2 Avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform

Regjeringen vil bygge sin politikk på en effektiv bruk av fellesskapets ressurser. Som i næringslivet er det også i offentlig forvaltning et potensial for å bli mer effektiv. Regjeringen har derfor innført en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform, og forutsetter at alle statlige virksomheter gjennomfører tiltak for å bli mer effektive. Reformen vil gi insentiver til mer effektiv statlig drift og skaper handlingsrom for prioriteringer i statsbudsjettet. Virksomhetene har også god anledning til å planlegge og gjennomføre tiltak for å effektivisere driften når reformen er et årlig krav. Den årlige overføringen settes til 0,5 pst. av alle driftsutgifter som bevilges over statsbudsjettet. For å sikre forutsigbarhet i ordningen er beregningsgrunnlaget saldert budsjett året før. Ordningen er nærmere omtalt i Gul bok 2016.

For Kulturdepartementet innebærer dette at utgiftsrammen reduseres med om lag 14,8 mill. kroner i forhold til 2015.

Kulturdepartementet har i tillegg hentet ut og omfordelt effektiviseringsgevinster innenfor egen utgiftsramme.

2 Idrettspolitikken

Idrett er en kilde til glede og overskudd. Ved å delta i trening eller konkurranser utvikler vi oss både fysisk og mentalt. Regjeringen legger idrettens egenverdi til grunn for idrettspolitikken.

Regjeringen ønsker et sterkt sivilsamfunn som balanserer statens makt. Idrettens mangfold av ulike fellesskap utgjør viktige ikke-statlige arenaer for innbyggerne. Som en vesentlig frivillig aktør bidrar idretten til god balanse mellom enkeltmenneskets ulike behov og offentlig tilrettelagte fellesskapsløsninger. Regjeringen anerkjenner det betydelige frivillige arbeidet som skjer i idrettslagene og idrettsorganisasjonenes innsats for å styrke kompetansen hos de frivillige.

Idrettens virke er en del av det frivillige velferdstilbudet som gir et mangfold med gode korrektiver både for offentlig sektor og markedsaktørene. Idrettspolitikken skal legge til rette for at alle som ønsker det får mulighet til å delta i idrett eller drive egenorganisert fysisk aktivitet. Barn og ungdom, personer med nedsatt funksjonsevne og inaktive er prioriterte målgrupper.

De viktigste finansieringskildene i den statlige idrettspolitikken er andelen spillemidler til idrettsformål samt merverdiavgiftskompensasjonsordningene for frivillige organisasjoner og bygging av idrettsanlegg. Regjeringen har fullført opptrappingsplanen og tippenøkkelandelen til idrettsformål er økt til 64 pst. fra 2015.

Spillemidler til idrettsformål fordeles av Kongen og skal først og fremst gå til frivillig, medlemsbasert idrett samt stimulere til og legge til rette for egenorganisert fysisk aktivitet. De viktigste virkemidlene i statens idrettspolitikk er tilskudd til anleggsutbygging, til aktivitet i idrettslagene og til det sentrale arbeidet i Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF).

Det er viktig å motvirke all form for diskriminering innenfor idretten. Alle skal i størst mulig grad gis mulighet til å delta i organisert idrett, uavhengig av bl.a. kjønn, etnisk eller kulturell bakgrunn, funksjonsevne, seksuell orientering eller økonomi.

Sentrale prioriteringer i 2015

I 2015 er 2 263 mill. kroner av overskuddet fra Norsk Tipping AS fordelt til idrettsformål, en økning på 403 mill. kroner fra 2014. Fordelingen av spillemidler i 2015 har gitt en betydelig styrking av lokalidrettens rammebetingelser.

En av de viktigste prioriteringene er økt tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg i kommunene. Det fordeles 1 059 mill. kroner til dette formålet, en økning på 198 mill. kroner fra 2014, og den høyeste tildelingen noensinne. Økningen innebærer en vesentlig økning i antall idrettsanlegg som har fått tilskudd i 2015 i forhold til tidligere år.

En av hovedprioriteringene ved fordelingen av spillemidler til idrettsformål i 2015 er å senke terskelen for barn og unges deltakelse i idrett og fysisk aktivitet. Regjeringen vil bidra til at økonomi ikke hindrer barn og ungdom fra å delta i idrett og fysisk aktivitet og prioriterer tre ulike tiltak for å senke denne terskelen.

For det første er tilskuddet til lokale lag og foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet økt med 40 pst. Disse mottar nå 13 pst. av spillemidlene til idrettsformål, mot tidligere 11,25 pst. Dette gir et samlet tilskudd på 294 mill. kroner i 2015, opp 85 mill. kroner fra 2014. Økningen gjør det enklere å finne gode lokale løsninger for å senke terskelen for barn og unges deltagelse.

For det andre styrkes tilskuddsordningen for inkludering i idrettslag med 2 mill. kroner. Dette gir mulighet til å innlemme fem nye byer i ordningen.

For det tredje er tilskuddet til friluftstiltak for barn og ungdom økt med 25 pst., 20 mill. kroner er fordelt til dette formålet i 2015. Friluftsliv er i hovedsak lavterskelaktiviteter med lave eller ingen kostnader for å delta.

Idrett for personer med nedsatt funksjonsevne

Det er et mål at flest mulig skal få muligheten til å delta i idrettsaktivitet. Regjeringen prioriterer derfor å tilrettelegge for idrett og fysisk aktivitet for personer med nedsatt funksjonsevne.

I tilskuddet til NIF for 2015 har Regjeringen styrket satsingen på idrett for personer med nedsatt funksjonsevne med 20 mill. kroner. Tildelingen skal bedre aktivitetstilbudene for personer med nedsatt funksjonsevne i de lokale idrettslagene.

Toppidrett for utøvere med nedsatt funksjonsevne inngår i dag som en integrert del av Olympiatoppens arbeid. Det økte tilskuddet i 2015 innebærer også en styrket toppidrettssatsing for disse utøverne.

Gjennom tilskuddsordningen for spillemidler til utstyr har departementet for 2015 i tillegg øremerket 3 mill. kroner til utstyr til personer med nedsatt funksjonsevne.

Regjeringen har også økt satsingen på idrett for utviklingshemmede. Som følge av behandlingen av Prop. 31 S (2014–2015) ble det gitt et særskilt tilskudd på 2 mill. kroner for at NIF skulle ivareta utviklingshemmede utøvere. Regjeringen har i 2015 i tillegg øremerket 1 mill. kroner av spillemidlene til NIF til dette formålet.

NIF skal være en åpen og inkluderende organisasjon. Tilskuddene i 2015 skal bedre aktivitetstilbudet i lagene for utøvere med utviklingshemming. NIF skal også være i stand til å ivareta utøvere som tidligere var tilknyttet Special Olympics Norge på en god måte. Regjeringen vil følge opp målgruppen i spillemiddelfordelingen i 2016.

Strategiutvalg for idrett

Regjeringen har fullført innfasingen av ny tippenøkkel, men det gjenstår fremdeles utfordringer på idrettsområdet. Dette gjelder blant annet rekruttering til ungdomsidretten og inkludering av grupper som tradisjonelt deltar lite i idrett. Andre sentrale problemstillinger er hvordan skape gode rammebetingelser for det frivillige arbeidet samt utvikling av en anleggspolitikk som ivaretar behovene for organisert idrett og egenorganisert fysisk aktivitet.

Regjeringen har satt ned et eget uavhengig strategiutvalg som skal identifisere konkrete utfordringer og foreslå strategier som kan ta idretten videre. Utvalget har fått et bredt mandat og skal foreslå tiltak som spenner fra hvordan inaktive, personer med nedsatt funksjonsevne og andre grupper som tradisjonelt deltar lite i idrett, kan bli stimulert til å drive med fysisk aktivitet, til hvordan en etisk og faglig basert toppidrett kan videreutvikles. I tillegg skal utvalget foreslå tiltak bl.a. når det gjelder frivillig innsats, idrett og utdanning og anleggspolitikk.

Utvalget er sammensatt av personer som til sammen har bred kompetanse innenfor idrett, friluftsliv, offentlig og frivillig sektor, næringsliv, forskning mv. Utvalget skal levere sluttrapport våren 2016.

Idrettsaktivitet

Spillemidler til aktiviteter fordeles hovedsakelig gjennom NIF som er Norges største frivillige organisasjon. NIF mottar tilskudd til fire hovedposter: tilskudd til NIF sentralt og regionalt, tilskudd til særforbund, tilskudd til aktivitet for barn, ungdom og breddeidrett og tilskudd til toppidrett.

En stor andel av spillemidlene til aktivitetsformål skal støtte opp om og stimulere til økt aktivitet i den lokale medlemsbaserte idretten. Tilskuddet til lokale lag og foreninger går til primæraktiviteter i idrettslagene og fordeles av idrettsrådet i den enkelte kommune.

Organisert idrett har størst oppslutning blant barn og unge. Samtidig endrer svært mange ungdommer aktivitetsvaner i løpet av tenårene. I tråd med idrettens egne mål vil departementet legge til rette for at ungdomsidretten kan styrkes og utvikles.

Toppidretten er en kulturell identitetsskaper i det norske samfunnet og er uttrykk for en positiv prestasjonskultur. Norges toppidrettssatsing inkluderer også utøvere med nedsatt funksjonsevne. Tilskuddet fra staten skal bidra til at norsk toppidrett drives innenfor faglige og etisk forsvarlige rammer.

Flere idretter og aktivitetsformer basert på egenorganisering og alternative medlems- og deltakerstrukturer er i sterk vekst. Regjeringen vil legge til rette for at den norske idrettsmodellen også ivaretar idretter og aktivitetsformer som øker mangfoldet i idrettsfellesskapet.

Turtradisjoner har en sterk posisjon i det norske samfunnet, er en sentral del av norsk kulturarv og en kilde til flotte naturopplevelser. Friluftslivet har positiv innvirkning både på fysisk og psykisk helse. Friluftslivet er i hovedsak egenorganisert aktivitet og representerer lavterskelaktiviteter som kan aktivisere inaktive som ikke deltar i organisert idrett.

Idrettsanlegg

Tilgjengelighet til idrettsanlegg er viktig for å kunne utøve et mangfold av idretter. Samarbeid, god planlegging og prioritering ved anleggsutbygging sikrer at de statlige midlene går til idrettsan-

legg som både idretten og kommunene ønsker. For barn og ungdom er det viktig med anlegg i nærmiljøet. Det er et mål at idrettsanleggene inspirerer til økt fysisk aktivitet.

Statlig tilskudd utgjør en mindre andel av finansieringen av idrettsanlegg. Det er anleggseier, kommuner og idrettslag som står for hoveddelen av finansieringen.

Anleggseier kan søke om spillemidler til bygging og/eller rehabilitering av idrettsanlegg som er åpne for allmenn idrettslig virksomhet, og som ikke er underlagt fortjenestebaserte eierformer. Det gis ikke tilskudd til drift av anleggene. Eieren kan nå sette bort driften til andre, også private fortjenestebaserte aktører.

Den overordnede planen for anleggsutvikling innen idretten ivaretas gjennom følgende ordninger

- Idrettsanlegg i kommunene
- Anleggspolitisk program
- Nasjonalanlegg

Fordelingen av spillemidler gjennom tilskuddsordningen «Idrettsanlegg i kommunene» foretas av den enkelte fylkeskommune. Idretten, blant annet særforbund, idrettskretser og lokale idrettsråd, gir innspill om hvilke anlegg som ønskes bygget. For å kunne tildele spillemidler til idrettsanlegg må anlegget inngå i en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet.

I sitt anleggspolitiske program støtter Regjeringen idretter som har en underdekning av anlegg. Departementet tildeler programsatsingsmidler til anlegg i hele landet. Innretningen av det anleggspolitiske programmet er utarbeidet etter innstilling fra NIF. Vurdering av aktuelle tiltak skjer i dialog med NIF, særforbund og anleggseiere.

Siden 1997 har det eksistert en ordning med nasjonalanlegg. Ordningen er utarbeidet i samråd med NIF. Status som nasjonalanlegg gis av departementet etter innstilling fra NIF.

Overnattingshytter i fjellet har vært spillemiddelberettiget siden ordningen om tilskudd til anlegg for friluftsliv i fjellet ble etablert. Fra 2015 kan det søkes om tilskudd også til overnattingshytter langs kysten, og fra 2016 kan det søkes om tilskudd til overnattingshytter i lavlandet. Med tilskudd til disse hyttene ønsker Regjeringen å bidra til et rikt friluftsliv og støtte opp om det frivillige arbeidet i friluftsansjersjonene.

I 2010 ble det etablert en rammestyrte ordning for kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg. Alle som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler til idrettsanlegg, med unntak av

kommuner, fylkeskommuner og kommunale foretak, kan søke om kompensasjon.

Forskning og utvikling

Regjeringen støtter forskningsmiljøer med høy idrettsfaglig kompetanse. Senter for idrettsskade-forskning ved Norges idrettshøgskole (NIH), Forsknings-senter for barne- og ungdomsidrett (NIH), Senter for idrettsanlegg og teknologi ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) og Senter for toppidrettsforskning (NTNU) mottar grunnstøtte.

Departementet yter også tilskudd til annen forskning, utredning og evaluering på idrettsfeltet.

Antidoping

Antidopingarbeid er en sentral oppgave innenfor idrettspolitikken. Stiftelsen Antidoping Norge skal fremme en ærlig og dopingfri idrett. Antidoping Norge mottar spillemidler til dopingbekjempelse innenfor den organiserte idretten.

Gjennom årlige finansielle bidrag til det internasjonale antidopingorganet World Anti-Doping Agency (WADA) medvirker departementet til en styrking av det internasjonale antidopingarbeidet.

Fra 1. januar 2015 er statsråd Thorhild Widvey valgt inn som styremedlem i WADAs eksekutivkomité som representant for europeiske myndigheter.

Norge har for tiden ansvaret for sekretariatet i International Anti-Doping Arrangement (IADA).

Kampfikning – manipulering av idrettskonkurranser

Regjeringen vil forebygge og bekjempe kampfikning. I desember 2014 ble Norge det første landet som ratifiserte Europarådets nye konvensjon om manipulering av idrettskonkurranser. Kulturdepartementet arrangerte i samarbeid med Europarådet en internasjonal konferanse 17.–18. mars 2015 om oppfølging av den nye konvensjonen. Konvensjonen har foreløpig ikke trådt i kraft, i påvente av ratifikasjon i andre land.

Kulturdepartementet har gitt Lotteri- og stiftelsestilsynet i oppdrag å etablere og drive en nasjonal enhet med arbeid mot manipulering av idrettskonkurranser som ansvarsområde. Den nasjonale enheten skal styrke samordningen av arbeidet på dette området, legge grunnlaget for mer målrettede tiltak og sikre at alle berørte parter kan ivareta sine oppgaver på en effektiv måte. Den

nasjonale enheten finansieres av spillemidler til idrettsformål.

Internasjonalt

Norsk innflytelse og gjensidig utvikling ivaretas på idrettsområdet primært gjennom representasjon i internasjonale fora som UNESCO og Europarådet samt gjennom et omfattende nordisk samarbeid.

Departementet har deltatt aktivt i arbeidet i Europarådets utvidete delavtale for idrett (EPAS). Gjennom dette engasjementet drøftes sentrale europeiske idrettspolitiske problemstillinger. EPAS arrangerer også europeiske idrettsministermøter.

Det gjennomføres jevnlig en rekke internasjonale mesterskap og andre idrettsarrangementer i Norge. Dette er en naturlig del av idrettens utstrakte samarbeid over landegrensene, som markerer det ypperste av idrettsprestasjoner. Internasjonale idrettskonkurranser i Norge gjennomføres som hovedregel uten tilskudd fra spillemidlene til selve gjennomføringen av arrangementene. Statlig tilskudd kan være aktuelt i helt spesielle tilfeller.

Ungdoms-OL 2016

Ungdoms-OL skal arrangeres på Lillehammer i tidsrommet 12.–21. februar 2016. Stortinget vedtok høsten 2011 å gi statsgaranti og tilsagn om statstilskudd til arrangementet, jf. Prop. 153 S (2010–2011) og Innst. 33 S (2011–2012). Med bakgrunn i en ekstern kvalitetssikring ble det statlige garantiansvaret beregnet til 409 mill. kroner og det statlige tilskuddet til arrangementet til 232 mill. kroner, begge beløp i 2010-kroner. I forbindelse med behandlingen av Prop. 119 S (2014–2015) ga Stortinget samtykke til å utvide tilskuddsrammen for ungdoms-OL med 20 mill. kroner (2015-kroner). Det ekstraordinære tilskuddet er finansiert av spillemidlene til idrettsformål.

I tråd med forutsetningene i Prop. 153 S (2010–2011) er det opprettet et aksjeselskap under navnet Lillehammer Ungdoms-OLs organisasjonskomité AS (LYOGOC), der staten eier 51 pst. av aksjene. NIF og Lillehammer kommune eier 24,5 pst. av aksjene hver. Selskapet har ansvar for planlegging og gjennomføring av ungdoms-OL.

Ungdoms-OL 2016 omfatter om lag 1 100 utøvere (14–18 år) fra om lag 70 land og er, i tillegg til å være et idrettsarrangement, også et arrangement der kultur- og utdanningsaktiviteter står sentralt.

3 Oversikt over budsjettforslaget for 2016

Utgifter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
Administrasjon					
300	Kulturdepartementet	143 489	137 773	136 718	-0,8
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>143 489</i>	<i>137 773</i>	<i>136 718</i>	<i>-0,8</i>
Samfunns- og frivillighetsformål					
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.	283 921	327 498		-100,0
314	Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring	37 515	25 584	26 069	1,9
315	Frivillighetsformål	1 644 088	1 683 472	1 667 157	-1,0
	<i>Sum kategori 08.15</i>	<i>1 965 524</i>	<i>2 036 554</i>	<i>1 693 226</i>	<i>-16,9</i>
Kulturformål					
320	Allmenne kulturformål	891 385	703 104	806 922	14,8
321	Kunstnerformål	449 356	472 971	481 432	1,8
322	Visuell kunst	417 172	474 961	491 987	3,6
323	Musikkformål	1 056 980	1 166 292	1 191 712	2,2
324	Scenekunstformål	1 979 424	2 044 658	2 089 278	2,2
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	940 331	893 745	903 700	1,1
328	Museums- og andre kulturvern- formål	1 091 692	1 129 014	1 219 895	8,0
329	Arkivformål	387 446	366 622	367 669	0,3
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>7 213 786</i>	<i>7 251 367</i>	<i>7 552 595</i>	<i>4,2</i>
Medieformål					
334	Film- og medieformål	746 491	738 398	806 186	9,2
335	Mediestøtte	353 137	370 171	385 633	4,2
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	45 357	45 354	46 215	1,9
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	79 246	71 215	73 407	3,1
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>1 224 231</i>	<i>1 225 138</i>	<i>1 311 441</i>	<i>7,0</i>

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
	Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn				
340	Den norske kirke	1 785 311	1 862 463	1 883 876	1,1
341	Tilskudd til trossamfunn m.m.			333 156	
342	Kirkebygg og gravplasser	128 090	128 714	115 046	-10,6
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>1 913 401</i>	<i>1 991 177</i>	<i>2 332 078</i>	<i>17,1</i>
	<i>Sum utgifter</i>	<i>12 460 431</i>	<i>12 642 009</i>	<i>13 026 058</i>	<i>3,0</i>

Veksten i budsjettforslaget er på 384,1 mill. kroner, sammenlignet med saldert budsjett for 2015. Det tilsvarer en økning på 3,0 pst. Korrigert for ett-årig tilskudd til gjennomføring av kirkevalgene i 2015 og sluttbevilgning til forberedelse av Ungdoms-OL, er budsjettveksten på 566,3 mill. kroner eller 4,5 pst.

I tillegg til bevilgningene over statsbudsjettet kommer spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS som fordeles til kultur-, idretts- og frivillighetsformål. Etter endringer i tippenøkkelen, som innebærer at hele overskuddet nå tilfaller disse formålene, ble det fordelt i alt 3,54 mrd. kroner i 2015. Prognosen fra Norsk Tipping AS tilsier omtrent det samme beløpet til formålene i 2016.

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
01–01	Driftsutgifter	2 999 095	2 864 910	2 945 335	2,8
21–23	Spesielle driftsutgifter	160 596	160 406	173 485	8,2
30–49	Nybygg, anlegg m.v.	38 653	30 208	30 722	1,7
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	1 133 978	1 370 612	1 498 092	9,3
60–69	Overføringer til kommuner	55 564	89 095	64 503	-27,6
70–89	Overføringer til private	8 072 545	8 126 778	8 313 921	2,3
	Sum under departementet	12 460 431	12 642 009	13 026 058	3,0

Inntekter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
Administrasjon					
3300	Kulturdepartementet	2 680	77	79	2,6
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>2 680</i>	<i>77</i>	<i>79</i>	<i>2,6</i>
Kulturformål					
3320	Allmenne kulturformål	11 169	1 514	9 558	531,3
3322	Visuell kunst	502	121	125	3,3
3323	Musikkformål	26 841	30 490	31 374	2,9
3324	Scenekunstformål	23 846	23 129	23 800	2,9
3326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	20 556	9 227	19 995	116,7
3329	Arkivformål	41 974	27 776	24 462	-11,9
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>124 888</i>	<i>92 257</i>	<i>109 314</i>	<i>18,5</i>
Medieformål					
3334	Film- og medieformål	24 065	29 671	28 242	-4,8
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	391 417	14 850	15 079	1,5
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>415 482</i>	<i>44 521</i>	<i>43 321</i>	<i>-2,7</i>
Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn					
3340	Den norske kirke	119 153	82 271	84 656	2,9
3342	Kirkebygg og gravplasser	28 780	21 617	22 244	2,9
	<i>Sum kategori 08.40</i>	<i>147 933</i>	<i>103 888</i>	<i>106 900</i>	<i>2,9</i>
Skatter og avgifter					
5568	Sektoravgifter under Kulturdepartementet	75 338	76 939	113 076	47,0
	<i>Sum kategori 08.50</i>	<i>75 338</i>	<i>76 939</i>	<i>113 076</i>	<i>47,0</i>
Sum inntekter		766 321	317 682	372 690	17,3

Oversikt over poster med stikkordet «kan overføres», utenom postgruppe 30–49

			(i 1 000 kr)	
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2015	Forslag 2016
315	74	Frivillighetsregister	6 317	835
320	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	5 958	18 160
320	73	Nasjonale kulturbygg	11 419	244 397
320	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m.	505	50 532
321	73	Kunstnerstipend m.m.	7 632	159 476
324	21	Spesielle driftsutgifter	6 741	60 327
329	21	Spesielle driftsutgifter	26 111	17 466
334	21	Spesielle driftsutgifter	5 116	11 210
334	72	Insentivordning for film- og tv-produksjoner		45 000
334	73	Regional filmsatsing		70 471
335	74	Tilskudd til lokalkringkasting	2 668	13 757
339	21	Spesielle driftsutgifter	1 504	7 018
340	75	Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål	16 062	472 390
342	60	Rentekompensasjon – kirkebygg	3 515	44 165

Når stipendperioden for enkelte stipendmottakere blir endret bl.a. ved permisjoner, blir bevilgningsbehovet på kap. 321, post 73 redusert i en budsjettermin. Behovet vil øke tilsvarende i senere budsjetterminer.

Bevilgningene til kontingenter for departementets deltakelse i EUs program for kultur og

audiovisuell sektor bygger på anslag og vil også variere som følge av valutasvingninger.

For de øvrige postene blir det gitt tilskudd til prosjekter og formål som trenger lang planleggings- og gjennomføringstid. Tilskuddene til disse prosjektene blir normalt utbetalt over flere år.

Tabell 3.1 Antall årsverk under Kulturdepartementet per 01.10.2014

Kap.	Betegnelse	Per 01.10.2014
300	Kulturdepartementet	146
320	Allmenne kulturformål	130
322	Visuell kunst	18
323	Musikkformål	61
324	Scenekunstformål	34
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	512
329	Arkivformål	296
334	Film- og medieformål	141
339	Lotteri- og stiftelsestilsynet	67
340	Den norske kirke	1592
342	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider	53
	Opplysningsvesenets fond	53
Sum årsverk		3 103

4 Fordeling av spilleoverskuddet

4.1 Fordeling av spilleoverskuddet i 2016

Spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS fordeles med 64 pst. til idrettsformål, 18 pst. til kulturformål og 18. pst. til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité.

Spillemidler til idrettsformål og kulturformål fordeles av Kongen. Midler til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fordeles i henhold til forskrift 12. juni 2009 nr. 640 om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping.

I 2015 er det fordelt i alt 3,5 mrd. kroner spillemidler til idretts-, kultur- og frivillighetsformål. Det tilsvarer en økning på 583,8 mill. kroner fra 2014 til 2015, eller tilsvarende 19,8 pst. Økningen skyldes i hovedsak endring i tippenøkkelen. I tidligere år er deler av overskuddet inntektsført på statsbudsjettet. Etter endring i pengespilloven § 10 fordeles nå hele overskuddet som angitt ovenfor, jf. Prop. 6 L (2014–2015) og Innst. 97 L (2014–2015).

Prognose fra Norsk Tipping AS tilsier at spilleoverskuddet for 2015 til fordeling i 2016 blir

omtrent på samme nivå som i foregående år. Dette vil innebære at fordeling av midler til ulike kulturtiltak vil ligge omtrent på samme nivå i 2016 som i 2015, jf. tabell under punkt 2.4.1 *Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål*.

Departementet foreslår for 2016 at en større andel av tilskuddene til Frifond som har vært budsjettert under kap. 315, post 72 på statsbudsjettet, i stedet finansieres over tippenøkkelen (kulturformål). Det legges til grunn at tilskuddet til Frifond over spillemidlene økes med 32,5 mill. kroner, og at tilskuddene til regionale kulturbygg reduseres med samme beløp.

Beløpene kan bli justert dersom faktisk spilleoverskudd til fordeling i 2016 avviker fra prognosen. Det vises for øvrig omtale av ExtraStiftelsen under programkategori 08.30.

4.2 Fordeling av spilleoverskuddet i 2015

4.2.1 Fordeling av spilleoverskudd til kulturformål

Det er for 2015 fordelt totalt 636,5 mill. kroner i spillemidler til kulturformål utenfor statsbudsjettet.

Tabell 4.1 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2015 på hovedområdene

	(i mill. kroner)
	Tildeling 2015
Den kulturelle skolesekken	210,2
Kulturbygg	96,2
Norsk kulturhusnettverk	6,3
Frifond	148,4
Krafttak for sang	5,0
Landsomfattende musikkorganisasjoner	15,9
Folkeakademienes landsforbund	8,1
Seilskipene	
– Seilskipet Statsraad Lemkuhl	7,9
– Skoleskipet Christian Radich	7,2
– Fullriggeren Sørlandet	7,1
Musikkutstysrordningen	27,3
Tilskudd til kjøp av musikkinstrumenter til skolekorps og barne- og ungdomsorkestre	14,8
Historiske spill	3,3
Prosjekt- og utviklingstiltak museums- og arkivfeltet	30,3
Prosjekt- og utviklingstiltak bibliotek	48,5
Totalt	636,5

4.2.2 Fordeling av spilleoverskudd til idrettsformål

Det er for 2015 fordelt totalt 2 263,1 mill. kroner i spillemidler til idrettsformål ved kongelig resolusjon:

Tabell 4.2 Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2015

	(i 1 000 kr)
	Tildeling 2015
Idrettsanlegg i kommunene	1 058 977
Anleggspolitisk program	40 000
Anlegg for friluftsliv i fjellet og ved kysten	15 000
Utstyr	17 000
Nasjonalanlegg	78 470
Spesielle anlegg	3 107
Forsknings- og utviklingsarbeid	26 750
Antidopingarbeid og arbeid mot manipulering av idrettskonkurranser	38 550
Fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag	15 250
Friluftstiltak for barn og ungdom	20 000
Tilskudd til Ungdoms-OL	20 000
Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité	636 000
Tilskudd til lokale lag og foreninger	294 000
Sum	2 263 104

4.2.3 Fordeling av spilleoverskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner

Det er for 2015 avsatt totalt 636,5 mill. kroner til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og

olympiske og paralympiske komité. Midlene fordeles i tråd med forskrift 12. juni 2009 nr. 640 om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping. Ti organisasjoner mottar midler uten søknad (10H), mens øvrige organisasjoner som faller innenfor ordningen må søke.

Tabell 4.3 Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2015

	(i 1 000 kr)
	Tildeling 2015
Norsk Folkehjelp	16 029
Norges Røde Kors	215 159
Redningsselskapet	132 548
Handicapforbundet	20 344
Kreftforeningen	69 048
Landslaget for hjerte- og lungesyke	11 714
Blindeforbundet	18 495
Flyktninghjelpen	9 864
Redd Barna	11 097
Nasjonalforeningen for folkehelsen	6 781
Tilskudd som fordeles til automatororganisasjoner etter søknad:	105 422
Tilskudd som fordeles til organisasjoner som ikke hadde automatinntekter i 2001 etter søknad:	19 998
Sum:	636 498

I perioden 2014–2017 fordeles midlene som er øremerket samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner som følger:

- Inntil 616,5 mill. kroner fordeles med
- 82,9 pst. direkte til 10H (samlet om lag 527,7 mill. kroner)
- 17,1 pst. etter søknad til andre organisasjoner som hadde automatinntekter i 2001 (samlet om lag 108,8 mill. kroner)

Beløp over 616,5 mill. kroner fordeles etter søknad til andre landsdekkende organisasjoner som oppfyller kravene i forskriften. Dette er organisasjoner som ikke hadde automatinntekter i 2001. Disse organisasjonene deler også ev. beløp som er igjen etter at søknader fra organisasjoner som hadde automatinntekter er behandlet. Tidligere år har dette gjenstående beløpet vært i størrelsesorden 50 mill. kroner.

5 Frivillighetspolitikken

Frivilligheten utgjør en stor og selvstendig del av vårt samfunn med betydelig verdiskaping for den enkelte og for samfunnet som helhet. Å være frivillig gir kompetanse, erfaring, sosial tilhørighet og mestring til enkeltmennesket. Samtidig skaper frivilligheten fellesskap, den bidrar til å løse sentrale samfunnsoppgaver og den bidrar til samfunnsutviklingen gjennom å utfordre og sette dagsorden.

Regjeringen mener at frivilligheten har egenverdi i kraft av at den er basert på en annen motivasjon og drivkraft enn offentlig og privat sektor. Frivilligheten inngår i Regjeringens hovedsatsingsområder og er en viktig samarbeidspartner på mange politikkområder. I Sundvolden-erklæringen heter det at Regjeringen vil bedre vilkårene for de frivillige organisasjonene, styrke de økonomiske ordningene, forenkle reglene og redusere byråkratiet.

Regjeringen vil legge til rette for et sterkt sivilsamfunn som kan være en motvekt til statens makt. Samtidig er det lange tradisjoner for samarbeid mellom frivillig og offentlig sektor. For å synliggjøre den frivillig innsatsen og de frivillige organisasjonenes bidrag på en rekke ulike samfunnsområder, presenteres for første gang en samlet omtale av frivillighetspolitikken i Kulturdepartementets budsjettproposisjon. Omtalen er ikke uttømmende, men fokuserer på de brede virkemidlene som vil kunne ha betydning for store deler av frivilligheten. Spesifikke virkemidler på ulike samfunnsområder vil være omtalt i det enkelte departements budsjettproposisjoner, jf. Kulturdepartementets omtale av egne virkemidler under kap. 315 Frivillighetsformål.

Frivillig deltakelse og verdiskaping i Norge

Norge kjennetegnes av en omfattende frivillig sektor med høy folkelig deltakelse og et mangfold av organisasjoner som representerer et bredt spekter av interesser og grupper på lokalt og nasjonalt nivå.

Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (www.sivilsamfunn.no) har vist at frivillig sektor har gjennomgått store endringer de

siste tiårene, både med tanke på deltakelsesformer, organisering og rammevilkår. Sektoren endres, utvides og utfordres og det etableres nye samarbeidsformer innenfor samfunnsområder som politikk, samfunnsliv, helse og velferd. Høsten 2015 presenteres nye resultater om endringer i frivillig innsats i Norge, basert på data fra befolkningsundersøkelser gjennomført i 1998, 2004, 2009 og 2014. Undersøkelsene viser blant annet at den frivillige innsatsen øker i Norge. Dette er en positiv utvikling som Regjeringen vil bidra til å stimulere.

Samlet sett bidrar frivilligheten med en betydelig verdiskaping. Statistisk sentralbyrå (SSB) utarbeider årlig et satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner som bygger på FN's håndbok med definisjoner og retningslinjer for behandlingen av frivillige organisasjoner innenfor nasjonalregnskapssystemet (*Handbook on Non-Profit Institutions in the System of National Accounts*). Dette rammeverket sikrer best mulig sammenlignbarhet over tid og mellom land. SSBs beregninger i 2014 viser at ideelle og frivillige organisasjoner bidro med verdier til bruttonasjonalproduktet (BNP) på 47,7 mrd. kroner i 2012, en økning på vel fem mrd. fra 2010. Dette inkluderer ikke ulønnet arbeid, som er et vesentlig kjennetegn ved frivilligheten. Tidligere beregninger har vist at verdien av det ulønnede arbeidet utgjør om lag 60 mrd. kroner, og mesteparten av den frivillige virksomheten skjer innen kultur- og fritidssektoren. Totalt var det i overkant av 83 200 lønsmottakere i sektoren, noe som tilsvarer omtrent 3,5 pst. av totale årsverk i Norge. Tidligere beregninger har vist at det er i overkant av 1,4 frivillige årsverk bak hvert lønnete. Legger man dette til grunn i 2012, tilsvarer dette rundt 120 000 frivillige årsverk. Vel halvparten av disse finner man innenfor kultur- og fritidssektoren.

Samspeillet mellom regjeringen og frivillig sektor

Regjeringen anser ikke frivilligheten som et supplement til offentlig virksomhet, men som en grunnleggende del av menneskers liv og virke og en forutsetning for et godt samfunn. Regjeringen

har vedtatt Frivillighetserklæringen – erklæring for samspillet mellom regjeringen og frivillig sektor. Frivillighetserklæringen er et uttrykk for regjeringens anerkjennelse av frivillig sektor og et rammeverk for et sterkt og godt videre samspill med sektoren. Erklæringen befester og definerer samspillet mellom Regjeringen og frivillig sektor. Den forplikter Regjeringen på samarbeid, medvirkning og forutsigbarhet – uavhengig av hvilket departement, direktorat eller etat som er involvert.

I utviklingen av Frivillighetserklæringen har Regjeringen lyttet til frivillighetens beskrivelse av hva som er viktig i samspillet med offentlige myndigheter. Samtlige høringsinnspill var positive til Regjeringens initiativ til en Frivillighetserklæring og intensjonene i erklæringen.

Frivillighetserklæringen er ikke et sett med regler, men beskriver Regjeringens intensjoner for samspillet med frivilligheten og skal bidra til gode vilkår for sektoren. Erklæringen er et fundament som bygger opp under det samspillet som foregår mellom Regjeringen og frivillig sektor på de ulike samfunnsområdene og erstatter ikke det enkelte departements sektorpolitiske ansvar. Samtidig er Frivillighetserklæringen en anerkjennelse av at frivillighet og statens samspill med frivillig sektor også er et eget politikkområde, og den skal bidra til koordineringen av Regjeringens frivillighetspolitikk.

Kulturdepartementet vil i samarbeid med andre departement arbeide for å gjøre Frivillighetserklæringen kjent. Det vil gjennomføres et årlig statusmøte mellom en bredde av frivillig sektor og Regjeringen med erklæringen som tema, og det vil legges til rette for nasjonale møteplasser for frivillig sektor, kommune og stat.

Frivillig aktivitet foregår i stor grad i lokalsamfunnene. Frivillighetserklæringen er de nasjonale myndigheters erklæring for samspillet med frivillig sektor. Den kan likevel være en inspirasjon og ramme for det samarbeidet som skjer lokalt og være med på å støtte opp under samarbeidet mellom kommunene og frivilligheten.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet publiserte høsten 2015 et inspirasjonshefte om samarbeid mellom kommuner og frivillig sektor. Inspirasjonsheftet skal inspirere og veilede kommuner som ønsker å inngå samarbeid med frivillig sektor. Hftet inneholder blant annet eksempler på samarbeid fra flere kommuner og på samarbeidsavtaler. I tillegg gir det noen overordnede betraktninger rundt samarbeid med frivillig sektor og veiledning om aktuelt regelverk.

Regjeringen viser også til «Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor» inngått mellom KS og Frivillighet Norge.

Forenkling av tilskudd til frivillige organisasjoner

Kulturdepartementet koordinerer arbeidet med forenkling av tilskudd til frivillige organisasjoner. I disse prosessene er det viktig å både sikre samhandling mellom departementene og mellom det offentlige og frivilligheten. I forenklingsarbeidet har frivilligheten fremmet en rekke krav til Regjeringen og de har blitt invitert til å delta i arbeidet for å oppnå resultater innenfor prioriterte områder. Blant annet har Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner og Frivillighet Norge gitt innspill til arbeidet med å samordne begrepsbruken i ulike tilskuddsordninger. Organisasjonene er videre tett involvert i arbeidet med å ferdigstille en løsning som bidrar til enklere innrapportering av opplysninger til Frivillighetsregisteret.

Regjeringens overordnede mål for forenklingarbeidet er at det skal være enkelt for frivillige organisasjoner å søke og rapportere på tilskudd fra staten. Arbeidet har tre delmål:

- oversikt over ordninger
- koordinert forvaltning
- effektive søknads- og rapporteringsprosesser

I tråd med første delmål er det etablert en oversikt over søkbare ordninger på nettsiden regjeringen.no/frivilligtilskudd. Dette gjør det lettere for organisasjoner å finne fram til ordninger de kan søke på.

I tråd med målet om koordinert forvaltning er det gjort kartlegging av begrepene *medlem* og *lokallag* i statlige tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner. Begrepene *medlem* og *lokallag* brukes i ti ordninger i seks departementer. Ulik bruk av begrepene gjør at søkere som mottar midler fra flere ordninger må rapportere på ulike måter. Kulturdepartementet vil foreslå regelverkssendringer for å sikre lik bruk av begrepene. Det er videre startet en vurdering av mulig sammenheng av overlappende tilskudd og ordninger.

Tiltak knyttet til delmålet om effektiv søknads- og rapporteringsprosess vil vurderes fra høsten 2015. Aktuelle tiltak vil være økt gjenbruk av informasjon blant annet gjennom Frivillighetsregisteret, vurdere omgjøring av prosjekt- til driftsstøtte og å evaluere ordninger med sikte på å begrense og tydeliggjøre mål, søknadskriterier og rapporteringskrav. Arbeidet foregår innenfor rammene av

Økonomiregelverket for staten, og gjøres i samarbeid og samråd med aktuelle departementer og frivillig sektor.

Tilskuddsbevilgninger til frivillige organisasjoner i 2014

Kulturdepartementet har gjennomgått statlige tilskuddsbevilgninger til frivillige organisasjoner i 2014. Gjennomgangen viser at det ble gitt tilskudd fra 14 av 15 departementer eller deres underliggende virksomheter. Mengden av tilskuddsmidler og spredningen på departementene, viser at frivillige organisasjoner oppfattes som verdifulle aktører på de fleste samfunnsområder. Dette bildet gjenspeiler også mangfoldet av frivillige organisasjoner. For å kunne møte mangfoldet i frivilligheten, ønsker Regjeringen å opprettholde sektoransvaret i frivillighetspolitikken, men styrke kunnskapen og samhandlingen på tvers av departementene. Dette er nedfelt i Frivillighetserklæringen.

På nettsiden regjeringen.no/frivilligtilskudd presenteres en oversikt over 130 søkbare ordninger for frivillige organisasjoner fordelt på 14 departementer. Disse ordningene, samt enkelttilskudd departementene har opplyst om, er lagt til grunn for gjennomgangen av tilskuddsbevilgninger til frivillige organisasjoner i 2014.

De ordningene som bare frivillige organisasjoner kan søke på, kalles «eksklusive ordninger». I disse ordningene går hele beløpet til frivillige organisasjoner. «Enkelttilskudd» brukes som en betegnelse på direkte tilskudd til organisasjoner ut i fra at de er navngitt som mottakere i budsjettforslaget. Ordninger som både organisasjoner og andre aktører kan søke på, kalles «åpne ordninger». Fra disse ordningene mottar frivillige organisasjoner kun en andel av den totale bevilgningen til ordningen.

Kulturdepartementets gjennomgang viser at det i 2014 ble bevilget 6,7 mrd. kroner til frivillige organisasjoner, hvorav 5,1 mrd. kroner ble bevilget fra eksklusive ordninger og 1,6 mrd. kroner ble bevilget som enkelttilskudd. I tillegg kunne organisasjonene søke fra åpne ordninger hvor det var 12,9 mrd. kroner i tilgjengelige midler. Av disse ble 10 mrd. kroner fordelt gjennom åpne ordninger i Utenriksdepartementet. Andelen til frivillige organisasjoner fra de åpne ordningene utgjør mer enn 4 mrd. kroner, hvorav andelen fra Utenriksdepartementets åpne ordninger utgjør 3 mrd. kroner. Basert på disse tallene mottok frivillige organisasjoner samlet sett mer enn 10,7 mrd. kroner i statlige tilskudd i 2014.

Kulturdepartementet hadde den største andelen av eksklusive ordninger (2,6 mrd. kroner fordelt på 15 ordninger) i 2014. Utenriksdepartementets støtte til sivilsamfunnsaktører på bistandsområdet var den største enkeltordningen på 1,4 mrd. kroner. Den nest største var merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner (1,2 mrd. kroner) i Kulturdepartementet. På andre departementers områder var andre store eksklusive ordninger tilskudd til politiske partier (402 mill. kroner) i Kommunal- og moderniseringsdepartementet, grunnstøtte til frivillige barne- og ungdomsorganisasjoner (100,5 mill. kroner) i Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet og grunnstøtte til frivillige miljøorganisasjoner og allmenntilgitt stiftelser (58 mill. kroner) i Klima- og miljødepartementet.

Den største mottakeren av enkelttilskudd i 2014 var Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, som mottok 593 mill. kroner fra Kulturdepartementet. I alt mottok 40 organisasjoner enkelttilskudd på totalt 1,3 mrd. kroner fra Kulturdepartementet i 2014. Samferdselsdepartementet ga tre enkelttilskudd på i alt 116 mill. kroner hvorav Redningsselskapet mottok det største på 81 mill. kroner. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet ga 27 enkelttilskudd på i alt 81 mill. kroner.

Åpne ordninger som frivillige organisasjoner blant flere søker på, fantes i tolv departementer. I arbeidet med å vurdere andelen av midler fra de åpne ordningene som har gått til frivillige, har Kulturdepartementet gjort en skjønnsmessig klassifisering av tilskuddsmottakere som er registrert med organisasjonsformen forening/lag/innretning i Brønnøysundregistrene og stiftelser og aksjeselskap registrert i Frivillighetsregisteret.

Det har vært en sterk økning i offentlige overføringer til frivillige organisasjoner de siste 10–15 årene. Den største veksten har vært i støtte som organisasjonene kan disponere slik de selv ønsker. Dette gjelder merverdiavgiftskompensasjon, grasrotandel og økning i fordelingen av spillemidler. Regjeringen vil bidra til at frivilligheten vokser fram nedenfra og blir friere fra politisk styring. Frivilligheten skal ha en selvstendig stilling i samfunnet. For at frivilligheten fortsatt skal kunne utvikle seg på egne premisser, vil Regjeringen derfor vektlegge denne typen generell støtte som ikke virker førende på organisasjonenes virksomhet. Det er et overordnet mål at prosjektstøtte, i betydningen utlysninger av støtte til snevert avgrensede prosjekter definert av en offentlig oppdragsgiver, skal utgjøre en mindre andel av overføringene til frivillige organisasjoner.

Private bidrag til frivillige organisasjoner

Satellittregnskapet for ideelle og frivillige organisasjoner som SSB publiserte i desember 2014, viser for første gang hvordan frivillige organisasjoner finansierer sin virksomhet. SSBs beregninger viser at stat og kommune bidro med henholdsvis 26 og 18 pst. av driftsinntektene for hele frivillig sektor, mens husholdningenes bidrag er omtrent 38 pst. og de resterende 18 pst. kommer fra andre finansieringskilder som næringslivet.

Det er betydelige forskjeller mellom inntektskildene til organisasjonene ut i fra aktivitetsområder og tjenester, og hvorvidt det er lokale lag og foreninger eller organisasjoner på nasjonalt nivå. Generelt er det slik at mindre lag og foreninger generer mer inntekter selv og får mindre fra det offentlige. Undersøkelser av lokale lag og foreninger har vist at frivilligheten generer store andeler av sine inntekter gjennom egne aktiviteter, som idretts- og kulturarrangementer, festivaler og lignende. I lokale lag og foreninger i 2009 var andelen fra det offentlige under 20 pst., fra gaver og innsamlinger 6 pst., mens tre firedeler av inntektene ble generert gjennom egen aktivitet (Sivesind 2012).

Andelen norske husholdninger som gir penger til frivillige organisasjoner har økt på 2000-tallet og det har vært en positiv utvikling de siste fem årene når det gjelder størrelsen på beløpet som husstandene gir til organisasjonene i løpet av et år. Til sammen ga husholdningene nærmere 9 mrd. kroner til frivillige organisasjoner i 2014, en økning fra 7,3 mrd. kroner i 2009 (Sivesind 2015).

Ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner og tros- og livsynssamfunn ble etablert i år 2000. Fradrag i skattepliktig inntekt kan gis både til næringsdrivende og privatpersoner. For at en gave til en organisasjon skal være fradragsberettiget for giver, må mottaker av gaven være godkjent av likningsmyndighetene og organisasjonen må rapportere gavebeløpet til Skattedirektoratet. Rundt 650 000 skatteyttere benytter ordningen og nærmere 2,8 mrd. kroner ble innrapportert som gavebeløp fra de rundt 380 organisasjonene som var godkjent i ordningen i 2013. Ordningen er av stor betydning for frivilligheten og bidrar til å sikre organisasjonene frie inntekter som kan benyttes i tråd med organisasjonenes formål, uavhengig av statlige føringer. I tråd med Regjeringens frivillighetspolitikk ble maksimalbeløpet for fradrag økt fra kr 12 000 til kr 16 800 for inntektsåret 2014 og videre til kr 20 000 for 2015.

I tillegg til gaver mottar frivillige organisasjoner tilskudd fra en rekke stiftelser. De siste årene

har rundt 3 mrd. kroner per år blitt utdelt fra stiftelser til samfunnsnyttige formål. Forskning er den sektoren som får mest penger, men også kultur, utdanning og sosiale formål er store mottakere av penger fra norske stiftelser. Etter årtusenskiftet har stiftelseslandskapet endret seg ved at det har blitt opprettet flere større pengeutdelende stiftelser og flere stiftelser har fått utvidet sin kapital med bidrag fra enkeltpersoner eller familier. Denne utviklingen innebærer at frivillige organisasjoner har fått flere inntektsmuligheter uavhengig av staten. Dette er i tråd med Regjeringens frivillighetspolitikk.

En annen viktig kilde til finansiering for frivillige organisasjoner er spill og lotterier. Norske pengespill genererer årlig mer enn 5 mrd. kroner til ulike gode formål. Det er blant annet lovfestet at overskuddet fra private spill (bingo og lotteri) skal gå til lotteriverdige samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Overskuddet fra Norsk Tipping fordeles til idrett, kultur og samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i henhold til tippenøkkelen, jf. omtale under punkt 4 om fordeling av spilleoverskuddet. Grasrotandelen gjør det mulig for Norsk Tippings spillere å velge at 5 pst. av pengene de spiller for skal gå til en selvvalgt lokal organisasjon. Grasrotandelen tilfører årlig rundt 340 mill. kroner til over 21 000 ulike lag og foreninger. Dette er frie midler som organisasjonene mottar uten å måtte søke eller rapportere til staten.

SSBs beregninger viser at det er særlig organisasjoner innenfor helse, sosiale tjenester og utdanning og forskning som får store deler av inntektene sine fra stat og kommune. Kultur- og fritidsorganisasjoner, som utgjør den største andelen av frivilligheten i Norge, finansieres i hovedsak fra husholdningene. Verdien av den frivillige innsatsen er svært høy for organisasjonene, siden den i stor grad brukes til inntektsbringende aktiviteter. Oppsummert er frivillig deltakelse og støtte til aktiviteter og arrangementer befolkningens viktigste økonomiske bidrag til frivilligheten som helhet, noe som reflekterer den sterke dugnads- og deltakelsestradisjonen i Norge.

Forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor

Regjeringen vil styrke kunnskap om og forskning på frivillig sektor. Forskningsresultatene skal brukes i utvikling av frivillighetspolitikken og gjøres tilgjengelig for frivillig sektor.

Forskningsprogrammet «Sivilsamfunn og frivillig sektor 2013–2017» er drevet av Institutt for samfunnsforskning og Uni Research Rokkans-

teret, og bygger videre på forskningsprogrammet «Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor» fra perioden 2008–2013.

Programmet er et samarbeid mellom flere departementer, deriblant Helse- og omsorgsdepartementet, Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Kulturdepartementet.

Forskningsprogrammet er en sentral møteplass både for norske og internasjonale forskere og har en omfattende formidlingsvirksomhet i form av seminarer, publikasjoner og andre ressurser som er samlet på nettstedet www.sivilsamfunn.no.

Hovedtemaer i programmet er perspektiver på frivillig deltakelse, sivilsamfunn og frivillig sektor i endring og finansieringsordninger og andre rammevilkår. Forskningsprosjekter omhandler blant annet samspill mellom offentlige etater og frivillighet i beredskaps- og redningstjenesten, minoritetsjenters idrettsdeltakelse, sivilsamfunnsdeltakelse og folkehelse, ungdoms deltakelse i politikk og samfunnsnivå, frivillig innsats og integrering, finansiering og rammevilkår, nye former for kollektiv handling, samspill mellom sivilsamfunn og andre samfunnsaktører (governance), organisasjonslandskap i endring og frivillig innsats og motivasjon i Norge og Skandinavia.

Særskilte initiativ innenfor ulike departementers områder

Regjeringens strategi mot barnefattigdom (2015–2017)

Regjeringen lanserte i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2015 «Barn som lever i fattigdom, Regjeringens strategi i 2015–2017». Mange barn og unge opplever å falle utenfor samfunnet fordi de vokser opp i en familie med dårlig økonomi. De 64 tiltakene i strategien skal bidra til å motvirke at fattigdom går i arv gjennom forebyggende innsats. I tillegg inneholder strategien en rekke tiltak som skal dempe negative konsekvenser for barn og unge som vokser opp i fattigdom. Barn og ungdommers deltakelse og inkludering innenfor fritid, kultur og idrett er særskilt omtalt. Deltakelse i frivillige organisasjoner gir tilgang til opplevelser, mestring, venner og sosial tilhørighet. Regjeringen prioriterer tiltak som gjør det mulig å delta i ferie- og fritidsaktiviteter. Strategien er den første i sitt slag, og bygger på Regjeringens samarbeidsavtale med KrF og Venstre.

Nasjonal strategi for frivillig arbeid på helse- og omsorgsfeltet (2015–2020)

Frivillighet Norge, KS og Helse- og omsorgsdepartementet lanserte 18. august 2015 en strategi for frivillig arbeid i helse- og omsorgsfeltet. Strategien skal bidra til å redusere ensomhet, å beholde og rekruttere frivillige i alle aldre på helse- og omsorgsfeltet og styrke det systematiske samarbeidet mellom frivillige organisasjoner, frivilligsentraler, frivillige enkeltpersoner og kommuner. Strategien favner bredt og inkluderer blant annet mennesker med utfordringer knyttet til rus og psykisk helse, eldre og utsatte barn og unge.

Folkehelsemeldingen: Mestring og muligheter

Folkehelsearbeid handler både om å redusere risiko for sykdom og om å fremme livskvalitet og trivsel, for eksempel gjennom deltakelse i sosialt fellesskap som gir tilhørighet og opplevelse av mestring. Regjeringen vil styrke friluftslivet og samarbeide med friluftsråd og frivillige organisasjoner for å bedre folkehelsen. For personer som ikke beveger seg mye, vil selv en liten økning i aktivitetsnivået gi en betydelig helsegevinst i form av redusert sykdomsrisiko, bedre livskvalitet og økt funksjonsevne.

Samarbeidsavtale med ideell sektor om leveranser av helse- og sosialtjenester

Regjeringen undertegnet 19. juni 2015 en samarbeidsavtale om leveranser av helse- og sosialtjenester med KS, Frivillighet Norge, Ideelt Nettverk, arbeidsgiverorganisasjonen Virke og KS Bedrift. Samarbeidsavtalen skal anerkjenne, styrke og synliggjøre den viktige rollen som ideelle organisasjoner spiller i det norske velferds-samfunnet. Regjeringen har også laget en tiltaksplan for å bedre rammene for ideelle leverandører av helse- og sosialtjenester som er omtalt i samarbeidsavtalen. Tiltaksplanen er viktig blant annet fordi de nye anskaffelsesdirektivene i EU innebærer at dagens unntak for skjermede anbud for de ideelle organisasjonene forsvinner, i hvert fall over EØS-terskelverdi på 750 000 euro. Tiltaksplanen er utformet i dialog med de ideelle organisasjonene og skisserer flere overordnede tiltak som kan bidra til å bedre rammebetingelsene for de ideelle tjenesteleverandørene. Ekspertutvalget for utredning av det faglige grunnlaget for en eventuell statlig dekning av de ideelle organisasjoners historiske pensjonskostnader, er ett av tiltakene i

denne planen. Utvalget skal levere sin innstilling innen utgangen av juni 2016.

Basiskompetanse i frivilligheten

Regjeringen vil legge til rette for at frivillige organisasjoner kan bidra mer i det viktige arbeidet med opplæring i grunnleggende ferdigheter for voksne. Nasjonalt fagorgan for kompetansepolitikk (Vox) lyste derfor i 2015 for første gang ut opplæringsmidler til frivillige organisasjoner gjennom tilskuddsordningen Basiskompetanse i frivilligheten (BKF). BKF er et virkemiddel i Regjeringens kompetansepolitikk, og er et supplement til tilskuddsordningen Basiskompetanse i arbeidslivet (BKA). Frivillige organisasjoner kan søke

støtte til å arrangere kurs for voksne i lesing, skrive, regning og digitale ferdigheter. Målgruppen er primært voksne med kort formell utdanning.

Sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon

På initiativ fra Norge har en nordisk arbeidsgruppe under Nordisk Ministerråd kartlagt innsatser for å legge til rette for sosialt entreprenørskap og sosial innovasjon i arbeidet med å inkludere utsatte grupper i arbeid og samfunnsliv. Arbeidsgruppens rapport ble offentliggjort i februar 2015. Det er etablert en tverrdepartemental arbeidsgruppe som vil gjennomgå forslagene fra den nordiske arbeidsgruppen.

6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Norge har de siste årene blitt rammet av en rekke alvorlige hendelser. Angrepene 22. juli 2011, flom kombinert med svikt i telenettet, ekstremvær, spredning av vulkanaske fra Island, storbranner, pandemi samt terrortrusselen mot Norge sommeren 2014 illustrerer bredden og utfordringene i samfunnssikkerhetsarbeidet, og understreker behovet for å følge opp dette arbeidet på en systematisk måte.

Kulturdepartementet har som hovedmål å utvikle og bygge en sterk og bevisst sikkerhets- og beredskapsforståelse internt i departementet og i sektoren. Dette gjøres gjennom å forankre styringsdokumenter, planer og rutiner i ledelsen og i organisasjonen. Kulturdepartementets planverk for samfunnssikkerhet og beredskap sikrer kontinuitet i driften av departementet ved en ev. krise. Planverket oppdateres løpende. Medarbeidere i Kulturdepartementet skal være godt kjent med evakueringsplaner, varslingsprosedyrer og hvor de finner relevant informasjon og planverk hvis det oppstår en krise.

Kulturdepartementet har ansvaret for en omfattende og sammensatt portefølje som inkluderer kultur-, kirke-, tros- og livssyns-, medie- og idrettssaker. Departementet koordinerer i tillegg statlig frivillighetspolitikk og har ansvar for spill- og lotterisaker.

Kulturdepartementet har utarbeidet en risiko- og sårbarhetsanalyse for hele sektoren som oppdateres minst en gang i året. Målsettingen med et nasjonalt og sektorielt risikobilde er å bidra til en bedre oversikt over risiko og sårbarhet i sektoren, og dermed gi sektoren et bedre felles planleggingsgrunnlag, forståelse og bevissthet i samfunnssikkerhetsarbeidet.

NRK har i henhold til kringkastingsloven plikt til å være myndighetenes informasjonskanal i krisesituasjoner. Departementet er i nær dialog med NRK for å sikre at de oppfyller denne forpliktelsen.

I Meld. St. 29 (2011–2012) *Samfunnssikkerhet* er det lagt til grunn at NRK fortsatt bør ha plikt til å stille mobil teknisk kapasitet til rådighet for regjeringen, slik at den kan sende ut viktige meldinger samme hvor den oppholder seg. I Meld. St.

38 (2014–2015) *Open og opplyst* legger departementet opp til at dette hensynet omtales på en kortfattet og overordnet måte i forskrift, og at det nærmere innholdet i NRKs plikter blir nedfelt i en avtale mellom departementet og NRK. Dette vil sikre at grunnleggende plikter reguleres i forskriften, samtidig som en får større fleksibilitet med en avtale som kan endres uten omfattende prosedyrer.

Den norske kirke har gjennom flere år arbeidet planmessig med sin rolle ved kriser, ulykker og katastrofer. Ansvaret for å utarbeide og følge opp beredskapsplaner ligger til kirkens lokale og regionale organer. Kirkerådet koordinerer dette arbeidet på nasjonalt nivå. Norges Kristne Råd og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) legger til rette for beredskap i andre tros- og livssynssamfunn. Kriser, ulykker og katastrofer kan utløse bistand fra kommunalt psykososialt kriseteam der kirkelig personell vanligvis er representert, og der representant for annet tros- eller livssynssamfunn kan tilkalles.

For å nå hovedmålet for samfunnssikkerhet og beredskap i kultursektoren har departementet

- styrket forankringen av arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i Kulturdepartementets ledelse og hos virksomhetsledelsen i ytre etat
- sikret en formell dialog om samfunnssikkerhet og beredskap med våre underliggende virksomheter gjennom tildelingsbrev og i styringsdialogen for øvrig, samt egne møter med NRK
- integrert arbeidet med sikkerhet og beredskap i Kulturdepartementets interne organisasjons- og utviklingsprogram
- oppdatert eget planverk
- oppdatert sektorielle risiko- og sårbarhetsanalyser for å identifisere og kartlegge risikobildet lokalt og nasjonalt, samt vurdere om eksisterende tiltak er tilstrekkelige eller om nye må vurderes og implementeres
- igangsatt arbeidet med å identifisere og kartlegge eventuelle gråsoner mot andre sektorer
- etablert en forsterket styringsdialog med de av Kulturdepartementets underliggende virksomheter som har kritiske samfunnsfunksjoner.

7 Anmodningsvedtak

I denne proposisjonen omtales følgende anmodningsvedtak, jf. omtale under programkategori 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål, 08.20 Kulturformål og 08.30 Medieformål:

Vedtak nr. 60, 1. desember 2014:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om Nasjonalgalleriet kan være en del av Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design uten en ny totalrenovering.»

Vedtak nr. 74 (2013–2014) av 4. desember 2013:

«Stortinget ber regjeringen stadfeste lokalisering av nybygg for Arkivverkets sentraldepot og Norsk helsearkiv på Tynset, forutsatt at fullført kvalitetssikring av styringsunderlag og kostnadsoverslag tilsier bygging av et eventuelt nybygg.»

Vedtak nr. 229, 10. desember 2014

«Stortinget ber regjeringen se på de investeringer og den kompetansebygging som er gjort ved Rock City og vurdere om det finnes oppdrag som kan legges dit for å ta vare på dette, før det tas endelig stilling til fremtidig finansiering.»

Vedtak nr. 441, 3. mars 2015:

«Stortinget ber regjeringen om at den varslede bibliotekstrategien inneholder tiltak for å fremme

- bibliotekene som møteplasser for debatt og offentlig samtale
- arena for kulturopplevelser og læring
- e-bok utlån i alle bibliotek
- styrking av innkjøpsordningen for litteratur for å sikre bredde i sjangre med særlig vekt på barn og unge
- styrking av samarbeidet mellom folkebibliotek og skoler»

Vedtak nr. 534, 5. mai 2015:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om ordningen for merverdiavgiftskompensasjon for idrettsanlegg kan gjøres mer forutsigbar, herunder en endring fra rammestyrte til regelstyrt ordning, og melde tilbake til Stortinget på egnet måte, senest i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016.»

Vedtak nr. 701, 16. juni 2015:

«Stortinget ber regjeringen koordinere slukking av FM i 2017 slik at slukking av kommersiell lokalradio i storbyområdene finner sted på samme tidspunkt som den regionale slukkingen for de riksdekkende kommersielle kanalene, og ta initiativ til at konsesjonene forlenges i tråd med dette der det er nødvendig.»

Del II
Budsjettforslag

8 Nærmere omtale av bevilgningsforslaget

Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
300	Kulturdepartementet	143 489	137 773	136 718	-0,8
	Sum kategori 08.10	143 489	137 773	136 718	-0,8

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
01–01	Driftsutgifter	140 039	135 437	134 910	-0,4
21–23	Spesielle driftsutgifter	3 450	2 336	1 808	-22,6
	Sum kategori 08.10	143 489	137 773	136 718	-0,8

Programkategori 08.10 omfatter Kulturdepartementets administrasjonsutgifter.

Kap. 300 Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	140 039	135 437	134 910
21	Spesielle driftsutgifter	3 450	2 336	1 808
	Sum kap. 0300	143 489	137 773	136 718

Budsjettforslag 2016

Post 01 Driftsutgifter

Departementets hovedoppgaver er knyttet til utvikling og gjennomføring av den statlige politik-

ken på kultur-, medie-, kirke-, idretts- og frivillighetsfeltet.

Bevilgningene under posten skal dekke departementets egne lønns- og driftsutgifter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som departementet får i merinntekter under kap. 3300, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 spesielle driftsutgifter

Bevilgningene under posten skal dekke drift av Brønnøysundregistrenes system for kontroll av fødselsnummer som legges til grunn for utbetaling av tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenfor Den norske kirke. I tillegg skal posten dekke andre driftsutgifter i departementet, bl.a. utgifter til utredninger i regi av departementet og kjøp av særskilte varer og tjenester mv.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet foreslår i sin budsjettproposisjon å opprette en enhet som skal inngå og forvalte sentrale rammeavtaler på vegne av statlige forvaltningsorganer. Dette skal gi mer effektive innkjøp i staten. Ordningen vil bli finansiert innenfor eksisterende rammer gjennom rammeoverføringer fra departementene. Kulturdepartementets andel av dette er 287 000 kroner. Post 21 er redusert med tilsvarende beløp.

Rapport 2014

De viktigste oppgavene på feltene frivillighet, kulturturnering og kultursamarbeid i nordområdene var

- arbeid med forenkling for frivillig sektor
- oppfølging av merverdiavgiftskompensasjonsordning til frivillige organisasjoner
- oppfølging av Frivillighetsregisteret og Innsamlingsregisteret
- oppfølging av Frifond
- arbeid med ulike tilskudd og andre løpende saker på frivillighetsfeltet, herunder oppfølging og kontroll av tilskudd til frivilligsentraler
- behandling av klager på enkeltvedtak fattet av fylkesmennene når det gjelder bl.a. tilskudd til tros- og livssynssamfunn
- arbeid med å legge til rette for kulturell og kreativ næringsutvikling og økt kunnskap om kultur som næring
- legge til rette for og bidra til kultursamarbeid over grensene i nordområdene

På kulturområdet var de viktigste arbeidsoppgavene

- løpende forvaltning av statlige virksomheter og tilskudd til institusjoner og tiltak
- utarbeidelse av forskrift om tilskudd fra Norsk kulturfond

- utarbeidelse av forskriftsbestemmelse om opprettelse av hjemmel for å kunne kreve politiattest fra personer som skal arbeide med mindreårige i kulturinstitusjoner
- arbeid med etablering av minnesteder etter 22. juli 2011 og et monument over kong Christian Frederik. Monumentet over kong Christian Frederik ble overlevert som gave fra regjeringen til Stortinget som en del av markeringen av grunnlovsjubileet i 2014.
- oppfølging av forskriftsendring på det kunstnerpolitiske området, herunder innføring av nye stipendordninger
- igangsetting av utredning om kunstnerøkonomien
- oppfølging av rapporten Gjennomgang av Norsk kulturråd (2014)
- oppfølging av evaluering av Office for Contemporary Art Norway (OCA) i 2013
- igangsetting av pilotprosjekt for utstillingshonorar ved statlig støttede kunstinstitusjoner
- forberedelse til etablering av Talent Norge AS
- arbeid knyttet til sammenslåing av stiftelsene Norsk Form og Norsk Designråd
- videreutvikling av arbeidet med Regjeringens arkitekturpolitikk
- forberedelse av grunnlag for evaluering av den statlige virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO). Evalueringen ble igangsatt i 2014.
- gjennomført evaluering av knutepunktinstitusjonene Nordnorsk kunstnersenter, Notodden Bluesfestival, Øyafestivalen, Riddu Riddu Festivala, Norsk Countrytreff, Peer Gynt-stemnet og Norsk Litteraturfestival – Sigrid Undsetdagene
- gjennomført evaluering av Det Norske Teatret, Nordland Teater, Trøndelag Teater, Bergen Filharmoniske Orkester, Det Norske Blåseensemble anno 1734 og Trondheim Symfoniorkester med særlig fokus på kvalitativ utvikling og effektiv ressursutnyttelse. Igangsatt tilsvarende evalueringer av Den Norske Opera & Ballett, Den Nationale Scene, Agder Teater, Teatret Vårt, Oslo-Filharmonien og Kristiansand Symfoniorkester/Opera Sør.
- arbeid med evaluering av Skuespiller- og danseralliansen
- oppfølging av ordningen med Den kulturelle spaserstokken og fordeling av midler via fylkeskommunene
- oppfølging av rapporten *Det muliges kunst* (2014) i samarbeid med Kunnskapsdepartementet
- arbeid med revisjon av Forskrift om utførsel og innførsel av kulturgjenstander

- arbeid med EØS-forberedelser ifm. EU-direktiv 2014/60 om tilbakeføring av kulturgjenstander
- forberedende arbeid med revisjon regelverk for statlig forsikring for innlån av kunst fra utlandet til utstillinger i Norge
- forberedende arbeid ifm. utstillingen «Van Gogh + Munch»
- gjennomføring av konseptvalgutredning for Nationaltheatret, avrop på eksternt kvalitetssikring KS1 av utredningen
- igangsetting av konseptvalgutredning for Den Nationale Scene
- løpende forvaltning av språkpolitiske virkemidler, herunder oppfølging av St.meld. nr. 35 *Mål og mening*
- arbeid med ny språklov
- arbeid med revisjon av stedsnavnloven
- arbeid knyttet til forskrift om unntak fra konkuranseloven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker, fastsatt i statsråd 19. desember
- arbeid med revisjon av pliktavleveringsloven
- arbeid med nasjonal bibliotekstrategi
- oppfølging av Grundutvalgets rapport *En kunnskapsbasert kulturpolitikk* og forberedelse av handlingsrettet forskningsprogram om kultur- og mediesektoren
- oppfølging av museumsreformen
- ferdigstilling av rehabilitering av Eidsvollsbygningen til grunnlovsjubileet
- detaljprosjektering og bygging av nybygg for Nasjonalmuseet på Vestbanen
- forvaltning og utvikling av ny gaveforsterkningsordning i 2014
- eksternt kvalitetssikring KS2 av forprosjekt for Arkivverkets fellesdepot og Norsk helsearkiv
- kartlegging av behov for endringer i arkivregelverket
- deltakelse i programmet Kreativt Europa

De viktigste arbeidsoppgavene på medie- og pengespillområdet var

- framleggelse av stortingsproposisjon om endringer i åndsverkloven (gjennomføring av endringer i EUs vernetidsdirektiv, jf. Prop. 54 (2013–2014) og Innst. 201 L (2013–2014))
- framleggelse av stortingsproposisjon om lov om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram mv., jf. Prop. 123 L (2013–2014) og Innst. 65 L (2014–2015)
- framleggelse av stortingsproposisjon om endringer i pengespillloven som gjaldt endring av fordelingsnøkkelen for Norsk Tipping AS' overskudd for å styrke idretten og kulturformål utenfor statsbudsjettet og lotteriloven om legalisering av private pokerlag, jf. Prop.

- 6 L (2014–2015) og Innst. 97 L (2014–2015) – loven trådte i kraft 1. januar 2015
- utarbeidelse av forskrift etter framleggelse av lov om beskyttelse av mindreårige mot skadelige bildeprogram, jf. Prop. 123 L (2013–2014) og Innst. 123 L (2013–2014) – forskriften trådte i kraft 1. juli 2015
- framleggelse av stortingsmelding om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, jf. anmodningsvedtak av 26. november 2013 fra Stortinget til Regjeringen, vedtak nr. 36 (2013–2014), Meld. St. 20 (2013–2014) og Innst. 287 S (2013–2014)
- oppfølging etter høring om omlegging av dagens tilskuddsordning for lokalkringkasting og innføring av en ny støtteordning for minoritetsmedier
- oppfølging etter høring av forslag til endringer i forskrift om tilskudd til audiovisuelle produksjoner – endringene trådte i kraft 1. juli 2015
- oppfølging etter høring av rapport om tilskudd til ukeaviser
- forberedelse av en stortingsmelding om film, blant annet oppfølging etter høring av utredning av insentivordninger for film- og tv-produksjon, utarbeidelse av høringsnotat om utredning av økonomi og pengestrømmer i norsk filmbransje og innspillsseminar, jf. Meld. St. 30 (2014–2015), lagt fram 29. mai 2015
- høring og fastsettelse av endringer i lotteriforskriften for å tillate norgesmesterskap i poker
- forberedelse av en stortingsmelding om allmennkringkasting, blant annet høring om NRK-plakatens form og innhold og innspillseminar, jf. Meld. St. 38 (2014–2015), lagt fram 19. juni 2015
- høringsnotat og oppfølging etter høring av lovforslag om endringer i åndsverkloven (gjennomføring av EUs hitteverkdirektiv og innføring av generell avtalelisens)
- høringsnotat om endringer i lotteriforskriften for å tillate inntil fem større private lotterier
- høringsnotat om rammevilkår for lokalradio i forbindelse med digitaliseringen av radiomediet ble sendt på høring som ledd i utarbeidelse av en stortingsmelding om samme tema, jf. Meld. St. 24 (2014–2015), lagt fram 17. april 2015 og Innst. 370 S (2014–2015)
- oppfølging av åpningsbrev fra ESA om det norske lotteriregelverket

Departementets viktigste oppgaver på idrettsområdet var

- forvaltning av overskuddet fra Norsk Tipping AS til idrettsformål

- fordeling av tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg i kommunene samt oppfølging av departementets anleggspolitiske program
- behandling og oppfølging av søknad og rapportering fra Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)
- videreføring av tilskuddsordningen til lokale idrettslags arbeid for barn og ungdom og tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag
- arbeid innenfor antidopingfeltet
- forsknings- og utviklingsarbeid
- oppfølging av det elektroniske systemet for idrettsanleggsregistrering
- oppfølging av tilskuddsordningen for merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg
- arbeid med Ungdoms-OL, Youth Olympic Games – YOG, som avholdes på Lillehammer i februar 2016
- arbeid fram til oktober 2014 i forbindelse med søknad om vinter-OL i Norge i 2022
- arbeid mot kampfiksjon, herunder forhandlinger, undertegning og ratifisering av Europarådets nye konvensjon om manipulering av idrettskonkurranser
- arbeid i forbindelse med proffboksing og organisert kampaktivitet som tillater knockout
- oppfølging av internasjonalt idrettssamarbeid.

Departementets viktigste oppgaver overfor Den norske kirke var

- utredning av grunnlaget for en kirkelig forvaltningsreform som gir et tydelig skille mellom staten og Den norske kirke. Utrede grunnlaget for avvikling av tjenestebolig- og bopliktordningen for prestene
- utredning av grunnlaget for ny organisering av forvaltningen av Opplysningsvesenets fond
- forberede forslag til endringer i helligdagsloven for å åpne for flere søndagsåpne butikker

Kap. 3300 Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Ymse inntekter		77	79
16	Refusjon av foreldrepenger	1 461		
18	Refusjon av sykepenger	1 219		
	Sum kap. 3300	2 680	77	79

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter i forbindelse med seminarer, konferanser m.m., jf. kap. 300, post 01.

Programkategori 08.15 Samfunns- og frivillighetsformål (kap. 310–315)

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
310	Tilskudd til trossamfunn m.m.	283 921	327 498		-100,0
314	Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring	37 515	25 584	26 069	1,9
315	Frivillighetsformål	1 644 088	1 683 472	1 667 157	-1,0
	Sum kategori 08.15	1 965 524	2 036 554	1 693 226	-16,9

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
21–23	Spesielle driftsutgifter	12 931	13 281	8 132	-38,8
60–69	Overføringer til kommuner	3 500	10 661		-100,0
70–89	Overføringer til private	1 949 093	2 012 612	1 685 094	-16,3
	Sum kategori 08.15	1 965 524	2 036 554	1 693 226	-16,9

Kap. 310 *Tilskudd til tros- og livssynssamfunn m.m.* er foreslått overført til programkategori 08.40 *Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn*, jf. omtale under programkategori 08.40.

Innledning

Programkategorien omfatter tilskudd til kulturelle og kreative næringer og til kultursamarbeid i nordområdene samt tilskudd til frivillighetsformål. Frivillighetsformål finansieres delvis av spillemidler, jf. kap. 4 Fordeling av spilleoverskuddet.

I tillegg til å forvalte tilskudd på disse områdene, er Kulturdepartementets hovedoppgaver på samfunns- og frivillighetsområdet

- forenkling av ordninger for frivilligheten
- koordinering av statlig frivillighetspolitikk
- forvaltning av lov om register for frivillig virksomhet (frivillighetsregisterloven)

En aktiv frivillig sektor med bred deltakelse har betydning for samfunnsutviklingen. Frivillig sektor består av selvstendige, samfunnsbyggende aktører som bidrar til verdiskaping, velferdsutvikling og samarbeid mellom mennesker. Det overordnede målet for frivillighetspolitikken er å stimulere til frivillig aktivitet og deltakelse, jf. omtale i Del I Innledning pkt. 5 Frivillighetspolitikken.

På kultur og næringsfeltet er det et mål å støtte opp under tiltak og prosjekter som kan bidra til utvikling av kulturell og kreativ næring og å støtte kunnskapsutvikling på feltet.

Regjeringen har som et overordnet mål å bidra til utvikling i nordområdene. Kulturdepartementets mål i nordområdepolitikken er å legge til rette for og bidra til kultursamarbeid i nordområdene.

Kulturell og kreativ næring. Kultursamarbeid i nordområdene

Tilstandsvurdering

Kulturell og kreativ næring

Kulturell og kreativ næring er en samlebetegnelse for bransjene musikk, film, foto og spill, tv og radio, arkitektur, design, trykte medier, annonse og reklame, kulturarv og kunstnerisk virksomhet.

I desember 2014 kom den første kartleggingen av kulturell og kreativ næring som omfatter alle 28 EU-land, *Creating Growth – measuring cultural and creative markets in the EU* (EY 2014 (tidligere Ernst & Young)). Ifølge kartleggingen står næringen for 4,2 pst. av EUs BNP og sysselsetter 7 millioner mennesker. Enkeltpersonforetakene er ikke med i kartleggingen. I kartleggingen fremgår det at kulturell og kreativ næring har hatt et årlig vekst i sysselsettingen på 0,7 pst, i samme periode som øvrige næringer har gjennomgått en tilsvarende nedgang. Næringen har EUs høyeste andel av unge mennesker med en andel på nærmere 20 pst.

Det foreliggende datagrunnlaget om kulturell og kreativ næring gir ikke et tilstrekkelig grunnlag for en fullgod tilstandsvurdering. I forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) ble bevilgningen til en femårig satsing på et nytt virtuelt kunnskapssenter for kulturell og kreativ næring doblet. Oppdraget ble tildelt Høgskolen i Lillehammer.

Den siste norske kartleggingen på feltet viser at i perioden 2000 til 2009 økte antall sysselsatte innen kulturell og kreativ næring med 50 pst. Næringen sysselsatte 4 pst. av de sysselsatte i norsk næringsliv i 2009. Dette utgjorde totalt 75 000 personer fordelt på 27 000 bedrifter og med en verdiskaping på vel 42 mrd. kroner (Menon Business Economics og Perduco Kultur 2009).

BI:Center for Creative Industries og Menon Business Economics arbeider med en ny kartlegging av kulturell og kreativ næring i Norge, som skal være ferdig høsten 2015.

De siste årenes vekst i næringen gir økte forventninger om at næringenes økonomiske betydning og potensial utnyttes på en god måte. Dette gjelder næringen i seg selv, næringens betydning for annen næringsutvikling og mulige betydning for lokal og regional utvikling.

NOU 2013: 4 *Kulturutredningen 2014* tar til orde for å styrke den lokale kommersielle kulturproduksjonen. Utredningen peker på at kunstfeltet har vært preget av en orientering mot offentlige midler, og at flere kunstnere burde kunne leve av kommersielle inntekter. Samtidig viser

Kunstnerøkonomiutredningen, *Kunstens autonomi og kunstens økonomi*, en betydelig nedgang i kunstneriske inntekter, på tross av et doblet kulturbudsjett og vekst i den øvrige norske økonomien.

Ifølge Produktivitetskomisjonens første rapport er investeringer i immaterielle verdier og ulike former for bedriftsspesifikk kunnskapskapital nå viktigere for verdiskapingen for flere land, enn tradisjonelle investeringer i fysisk kapital. For Norges del er imidlertid slike investeringer i dag lavere enn i de fleste andre OECD-land. Dette gjelder også for kulturell og kreativ næring.

Norge har et relativt høyt produksjonsvolum innen kulturell og kreativ sektor og en solid offentlig grunninvestering som bidrar til bredde og mangfold. Det gis eksempelvis ut vesentlig mer musikk i Norge enn i Sverige, men ifølge kartleggingen *Musikk i tall 2012 og 2013* er sven-skenes eksportandel dobbelt så stor som den norske. I følge *Litteratur i tall 2013* utgjør eksportandelen kun 1,3 pst. av den totale omsetningen av litteratur.

En av årsakene til de lave andelene er at det i stor grad er internasjonale aktører som investerer og kapitaliserer på norske immaterielle rettigheter og norske talenter. Det resulterer i at betydelige pengestrømmer og talenter går ut av landet og dermed ikke kommer de norske bransjene til gode.

Ifølge TONO var norskandelen i musikkstrøm-tjenestene i Norge kun 12 prosent i 2014. Samtidig importerer vi nesten åtte ganger mer kunst og kultur enn vi eksporterer, ifølge UN, UNCTAD, *Creative Economy Report 2010*. Danmark og Sverige har en positiv eksportbalanse av kulturvarer og har også vesentlig høyere andel av lokalt musikkrepertoar

Norge ligger i verdenstoppen når det gjelder digitalt kulturforbruk. Bransjestatistikk fra litteratur, musikk og spill viser at norske forbruker bruker stadig mer penger på kulturelt innhold. De digitale plattformene gir mange muligheter, men også noen utfordringer. Vi har kontinuerlig tilgang til et verdensrepertoar av kulturelle og kunstneriske uttrykk, som er berikende, samtidig er konkurransen om lytterne, leserne, seerne og annonsekronene større enn noen gang.

Kultursamarbeid i nordområdene

Kultur er et grunnleggende element i kontakten over grensene i nordområdene. En godt utviklet kultursektor som bidrar til formidling og kommunikasjon over grensene i nord, gir derfor viktige

bidrag til samarbeid og utvikling i regionen. Det er etablert en rekke arenaer for kulturutveksling mellom nabolandene i nord, og årlig gjennomføres mange samarbeidsprosjekter i regi av nordnorske kulturaktører.

Dette samspillet utvikles i et langsiktig perspektiv i ulike fora, på ulike nivåer og i ulike sektorer. God kontakt og godt samarbeid innenfor kulturfeltet bidrar langsiktig til god, forutsigbar og tillitsbasert kontakt og samarbeid i nordområdene.

Det norsk-russiske kultursamarbeidet har en lang historie, og mange nordnorske kulturaktører har etablert gode kontakter med kulturlivet i Nordvest-Russland. Kultursamarbeidet skjer gjennom etablerte nettverk og møteplasser for kulturaktørene i regionen og gjennom nasjonal og regional kulturadministrasjon. Kulturprogrammet Barentskult, som Kulturdepartementet finansierer sammen med Utenriksdepartementet og Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner, er viktig for dette samarbeidet.

Utfordringer og strategier

Kulturell og kreativ næring

Kunstens egenverdi er et grunnleggende premiss for kulturpolitikken. Samtidig har kunst og kultur i ulike sammenhenger også en økonomisk verdi og betydning. Her i form av varer og tjenester som omsettes i et marked, som innsatsfaktor for næringer som reiseliv og IKT, og element i lokal og regional utvikling, samt som bidrag til internasjonal profilering.

Kultur og kreativitet som næring refererer til den delen av kunst og kulturområdet som har et næringsmessig potensial overfor et marked bestående av brukere med betalingsvilje og private aktører med investeringsvilje, både nasjonalt og internasjonalt.

Kulturell og kreativ næring er en samlebetegnelse for bransjene musikk, film, foto og spill, tv og radio, arkitektur, design, trykte medier, annonse og reklame, kulturarv og kunstnerisk virksomhet.

Regjeringen har som mål å vektlegge kultur som næring i større grad og styrke mulighetene for entreprenørskap i kultursektoren. For å muliggjøre dette vil man, samtidig som man verner om kunstens egenverdi, også bidra til å forløse det kommersielle potensialet og sørge for at kunsten når sitt marked. Det vil styrke den økonomiske bærekraften, for den enkelte tøver og for de ulike bransjene innen kulturell og kreativ næring.

Regjeringens målsetning er å styrke kunstens rammevilkår ved å bidra til økt andel av privat kapital og engasjement på kunst og kulturfeltet, og økte investeringer i kulturell og kreativ næring.

Nærings- og fiskeridepartementet og Kulturdepartementet har på denne bakgrunnen oppnevnt et råd som skal sørge for kunnskap fra næringen som kan styrke kulturelle og kreative bransjer og bidra til økt omsetning og eksport.

Rådets virksomhet rettes inn mot bransjer med kommersielt potensial når det gjelder mulighet for internasjonalisering, skalering og digitalisering. Fokuset er på de som investerer i og arbeider med å få det kunstneriske og kreative innholdet ut i markedet. Rådets virksomhet vil i første omgang konsentreres om film, spill, musikk, litteratur, arkitektur og design.

Regjeringen har også fått innspill fra *Drømmeløftet* i regi av Innovasjon Norge. Drømmeløftet for kultur og næring ble arrangert i samarbeid mellom Innovasjon Norge, Norsk Kulturråd og BI: Center for Creative Industries.

I august 2015 ble pilotprosjektet «Spill ut i verden» annonsert. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Kulturdepartementet, Norsk filminstitutt og Innovasjon Norge. Programmet skal støtte norske dataspillvirksomheter som har internasjonale ambisjoner og vekstpotensial med kunnskap og kapital. Programmet lanseres i 2016 og skal utvikles i samarbeid med bransjen. Se nærmere omtale under programkategori 08.30 Medieformål og kap. 334, post 50.

Evalueringen av kulturnæringsssatsingen i Innovasjon Norge og Norsk kulturråd ble ferdigstilt i september 2015. Evalueringen vil inngå i vurderingsgrunnlaget for departementets videre innsats for å tilrettelegge for næringsutvikling innen kulturell og kreativ næring.

Tilgang på risikovillig kapital er viktig for den videre utviklingen av norske kulturelle og kreative bransjer. Produktivitetskomisjonens første rapport viser at Norge skiller seg fra andre land ved at både privatpersoner, venturefond og institusjonelle investorer ser ut til å velge bort investeringer i nye voksende bedrifter, til fordel for blant annet eiendom.

Bergen kommune har tatt initiativ til å videreutvikle det regionale fondet, Buzz, til et nasjonalt musikkinvesteringsfond. Målsettingen er økte investeringer og bedre samspill mellom privat og offentlig kapital. Kulturdepartementet har bidratt med støtte til forprosjektet som utreder organisering og struktur for et mulig nasjonalt investeringsfond.

Kultursamarbeid i nordområdene

Internasjonalt kultursamarbeid forutsetter gode nettverk og møteplasser på flere nivåer og ulike områder. Kulturaktørene må bygge opp, vedlikeholde og videreutvikle slike strukturer og forbindelser over tid. I tillegg møter kulturaktørene i Nord-Norge utfordringer knyttet til store avstander, og ulike faglige og administrative utfordringer i møter og samarbeid over landegrensene. De relativt små kulturaktørene i regionen vil sjelden ha tilstrekkelige ressurser til å ivareta dette som del av sin ordinære virksomhet.

Kulturdepartementets tiltak omfatter tilskudd som skal bidra til aktiv og god kontakt, og til å tilrettelegge for kultursamarbeid i regionen. Det norsk-russiske kultursamarbeidet følger treårige samarbeidsprogrammer. I 2013–2015 fokuserer programmet på visuell kunst, dans og kulturbasert reiseliv. Programmet følges opp ved tilskudd til prosjekter som utvikler samarbeid på disse områdene. Programmet skal rulleres med nye temaområder for neste periode (2016 – 2019) i samarbeidet med det russiske kulturministeriet. Gjennom tilskudd til kulturprogrammet Barentskult finansieres norsk-russiske profesjonelle kulturprosjekter. Det gjennomføres årlige norsk-russiske kulturdager med tilskudd fra Kulturdepartementet. Det er etablert en norsk-russisk informasjonstjeneste.

Frivillighetsformål*Tilstandsvurdering*

Omfanget av frivillig innsats i Norge er høyt i internasjonal sammenheng og det er en positiv utvikling når det gjelder frivillig aktivitet og deltakelse. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (www.sivilsamfunn.no) har vist at frivillig sektor har gjennomgått store endringer de siste tiårene, både med tanke på deltakelsesformer, organisering og rammevilkår. Høsten 2015 presenteres nye resultater om endringer i frivillig innsats i Norge, basert på data fra befolkningsundersøkelser gjennomført i 1998, 2004, 2009 og 2014. De nye forskningsresultatene vil tydeliggjøre utviklingstrekk som har preget feltet over tid, og styrke kunnskapsgrunnlaget for videre politikkutvikling.

Mangfoldet av organisasjoner, foreninger og lag i Norge er svært stort. Siden Frivillighetsregisteret ble etablert i 2009 har nærmere 34 000 organisasjoner valgt å registrere seg og antallet øker jevnt med rundt 50–70 organisasjoner pr. uke. Noe av det som kjennetegner frivilligheten i

Norge er det høye antallet organisasjoner innenfor kultur- og fritidssektoren. Antallet organisasjoner som primært leverer helse- og sosialtjenester og/eller driver utdannings- og forskningsinstitusjoner utgjør en mindre andel av frivilligheten i Norge enn i andre land. Blant de som er registrert i Frivillighetsregisteret er over 60 pst. organisasjoner, lag og foreninger med hovedkategorien kultur- og rekreasjon som aktivitetsområde. I de øvrige hovedkategoriene er organisasjonene fordelt som følger (i synkende rekkefølge): politiske- og interesseorganisasjoner (10 pst.), bolig- og lokalmiljø (8 pst.), barne- og ungdomsorganisasjoner (5 pst.), sosiale tjenester (4 pst.), tros- og livssynsorganisasjoner (3 pst.), internasjonale organisasjoner, helsetjenester, yrkes- bransje- og fagforeninger, natur- og miljøvern, mangfold og inkludering, utdanning og forskning, legater og fremme av frivillighet, og andre.

Tilskudd til frivillighetsformål på departementets område omfatter ordninger som styrker de økonomiske rammebetingelsene til sektoren og bidrar til aktivitet og deltakelse innenfor en rekke ulike områder. Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner er på et rekordhøyt nivå, og frivilligheten fikk i 2014 tilbake over 8 av 10 kroner. Ordningen er av stor betydning for frivilligheten. Den bidrar til å sikre organisasjonene frie inntekter som kan disponeres i tråd med organisasjonenes egne formål og prioriteringer. Når det gjelder barne- og ungdomsorganisasjonene sikrer Frifond-ordningen midler til lokal aktivitet. Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner og Norsk Musikkråd fordeler størstedelen av midlene som driftstilskudd til lokale grupper, mens en mindre andel fordeles til prosjekt. Statens føringer er på et generelt nivå. Som ledd i Regjeringens strategi mot barnefattigdom 2015–2017 er det igangsatt en særskilt satsing innenfor Frifond, og midler er fordelt til organisasjonenes egne tiltak og løsninger, for å gi barn og unge mulighet til å delta uavhengig av familieøkonomi. Regjeringens forslag om at herreløs arv skal tilfalle frivillig virksomhet til fordel for barn og unge er vedtatt av Stortinget. At dette tilfaller frivillige organisasjoner bidrar også til å styrke rammebetingelsene til sektoren.

Nytt fireårig forskningsprogram «Sivilsamfunn og frivillig sektor 2013–2017» ble igangsatt i desember 2013. Programmet innebærer både ny forskningsinnsats og bygger videre på forskningsprogrammet fra perioden 2008–2013. Hovedtemaer i programmet er perspektiver på frivillig deltakelse, sivilsamfunn og frivillig sektor i endring, og finansieringsordninger og andre rammevilkår.

Programmet er et samarbeid mellom flere departementer, deriblant Helse- og omsorgsdepartementet, Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Jus- tis- og beredskapsdepartementet og Kulturdepar- tementet.

Etter innspill fra frivillig sektor har det i forskningsprogrammet blitt rettet særlig opp- merkksomhet mot hva som motiverer personer til å delta i frivilligheten og hva som eventuelt hindrer personer fra å delta. Resultatene viser at ulike for- klaringer må ses som komplementære og at det ikke er noen fasit som vil gjelde for alle (Wolle- bæk, Sætrang og Fladmoe 2015). Personlige interesser, indre motivasjon, kostnads- og nytte- vurderinger, og egne erfaringer og opplevelser er blant faktorene som bidrar til å forklare hvorfor noen blir frivillige og andre ikke.

Selv om andelen av befolkningen som gjør en frivillig innsats er høy i Norge, tyder undersøkel- ser på at det finnes et urealisert potensial for frivil- lighet. Den vanligste rekrutteringsveien går via bekjenskaper, utover familie og venner. Yrkesak- tive, folk med høyere utdanning og foreldre som har barn i skolealder er grupper som deltar oftere i frivillige organisasjoner, og er også de som kom- mer oftere i kontakt med noen som rekrutterer til frivillig innsats. Dette blir dermed en selvforster- kende effekt for disse gruppene. Dersom det ikke satses på rekruttering utover bekjenskaper til de som allerede er aktive, går frivilligheten glipp av motiverte personer som mangler kunnskap eller nettverk til å finne veien inn.

Ofte er det livsfasen og livssituasjonen til den enkelte som avgjør om man deltar i frivilligheten. For eksempel gjelder dette foreldres frivillige inn- sats i tilknytning til egne barns kultur- og fritids- aktiviteter, der idretten særlig preger bildet. Man- glende tid og interesse, begrensede sosiale nett- verk og dårlig helse er det som i størst grad for- klarer hvorfor personer ikke deltar i frivillige organisasjoner. Når det gjelder betydningen av helse, øker andelen som oppgir helseproblemer som en barriere for deltakelse med alderen, og helseproblemer er den viktigste barrieren for per- soner over 65 år.

På nettsiden regjeringen.no/frivilligtilskudd er det etablert en oversikt over søkbare ordninger for frivillige organisasjoner. I alt er det nå omkring 130 ordninger fordelt på 14 av 15 departementer. Mengden av tilskuddsmidler og spredningen på departementene, viser at frivillige organisasjoner oppfattes som verdifulle aktører på de fleste sam- funnsområder. Dette bildet gjenspeiler også mangfoldet av frivillige organisasjoner. Det har

vært en økning i offentlige overføringer til frivil- lige organisasjoner de siste 10–15 årene. Den stør- ste veksten har vært i støtte som organisasjonene kan disponere slik de selv ønsker. Dette gjelder momskompensasjon, grasrotandel og økning i for- delingen av spillemidler.

En kartlegging av begrepene *medlem* og *lokal- lag* i statlige tilskuddsordninger for frivillige orga- nisasjoner viser at disse begrepene brukes i ti ord- ninger i seks departementer. Ulik bruk av begre- pene gjør at søkere som mottar midler fra flere ordninger må fremskaffe dokumentasjon og rap- portere på ulike måter.

Frivillighetsregisteret er fortsatt et register i vekst. Frivillighetsregisteret ga frivillig sektor til- gang på nærmere 1,6 mrd. kroner i 2014, bl.a. gjennom momskompensasjonsordningen og gras- rotandelen. Fra 2014 er også ordning for fordeling av tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner tilknyttet Frivillighetsregisteret (gjelder nye søkere som fyller vilkårene). Fra 2015 fjernet Regjeringen innmeldingsavgiften til Frivillighetsregisteret for å gjøre det enklere for mindre organisasjoner å registrere seg. En løs- ning for integrasjon av organisasjonenes med- lemsregistre har blitt utviklet i tett samarbeid med frivillig sektor. Dette vil gjøre det enklere for orga- nisasjonene å innrapportere opplysninger til Brønnøysundregistrene.

Utfordringer og strategier

Frivilligheten inngår i Regjeringens hovedsats- ingsområder og er en viktig samarbeidspartner på mange politikkområder. Regjeringen mener at frivilligheten har egenverdi i kraft av at den er basert på annen motivasjon og drivkraft enn offentlig og privat sektor. I Sundvolden-erklæring- en heter det at Regjeringen vil bedre vilkårene for de frivillige organisasjonene, styrke de økono- miske ordningene, forenkle reglene og redusere byråkratiet. Regjeringen vil legge til rette for et sterkt sivilsamfunn som kan være en motvekt til statens makt. Samtidig er det lange tradisjoner for samarbeid mellom frivillig og offentlig sektor.

Frivillighetserklæringen er et uttrykk for Regjeringens anerkjennelse av frivillig sektor og et rammeverk for et sterkt og godt videre samspill med sektoren. Erklæringen befester og definerer samspillet mellom Regjeringen og frivillig sektor. I utviklingen av Frivillighetserklæringen har Regjeringen lyttet til frivillighetens beskrivelse av hva som er viktig i samspillet med offentlige myndigheter. Mer enn 140 deltakere fra om lag 80 ulike organisasjoner deltok på innspillseminar,

der deltakerne ble utfordret på hvilke områder av samspillet mellom Regjeringen og frivillig sektor erklæringen burde omhandle og hva som stimulerer til godt samspill mellom Regjeringen og frivillig sektor. Frivillighetserklæringen ble deretter lagt fram på et toppmøte mellom statsministeren, kulturministeren, helse- og omsorgsministeren, barne-, likestillings- og inkluderingsministeren og kommunal- og moderniseringsministeren og representanter fra Frivillighet Norge, Norges idrettsforbund, Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner og KS, før den ble sendt ut på bred høring. 63 frivillige sammenslutninger leverte høringsinnspill og samtlige var positive til Regjeringens initiativ til en Frivillighetserklæring og intensjonene i erklæringen.

Kulturdepartementet vil i samarbeid med andre departementer arbeide for å gjøre Frivillighetserklæringen kjent. Det vil gjennomføres et årlig statusmøte mellom sektoren og Regjeringen med erklæringen som tema, og det vil legges til rette for nasjonale møteplasser for frivillig sektor, kommune og stat.

Merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner er et sentralt virkemiddel i Regjeringens frivillighetspolitikk. Kulturdepartementet vil fortsette arbeidet med å utvikle ordningen for å sikre at den er enkel, forutsigbar og fremmer frivillig aktivitet i tråd med dens formål. For 2016 foreslås en økning på 60 mill. kroner til merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, som gir en samlet bevilgning på 1,3 mrd. kroner i 2016.

Deloitte har på oppdrag fra Kulturdepartementet gjennomført en kartlegging av inntekter og kostnader for regnskapsåret 2012 for frivillige organisasjoner. Formålet er å bedre merverdiavgiftskompensasjonsordningen ved å kartlegge hvordan de faktiske merverdiavgiftskostnadene til organisasjonene sammenfaller med den beregnede merverdiavgiften etter forenklet modell i momskompensasjonsordningen. Deloitte's kartlegging viser at gjennomsnittet av merverdiavgiftskostnader i frivillige organisasjoner er knyttet til 36 pst. av virksomheten. Dagens ordning bygger på en rapport utarbeidet av IRIS (International Research Institute of Stavanger) i 2008, som konkluderte med at frivillige organisasjoner i snitt har merverdiavgiftskostnader knyttet til 35 pst. av virksomhetens driftskostnader. Departementet vil vurdere behov for justeringer i forskriften etter dialog med frivillig sektor.

Kulturdepartementet har etablert et forenklingsarbeid for tilskudd til frivillige organisasjoner. Det overordnede målet er at det skal være

enkelt for frivillige organisasjoner å søke og rapportere på tilskudd fra staten. Arbeidet har tre delmål: oversikt over ordninger, koordinert forvaltning og effektiv søknads- og rapporteringsprosess. I tråd med første delmål er det etablert en oversikt over søkbare ordninger på regjeringen.no/frivilligtilskudd, slik at organisasjoner lett kan finne fram til ordninger de kan søke på. I tråd med målet om koordinert forvaltning, er det gjort kartlegging av bruken av begrepene *medlem* og *lokallag* i ordningene, med sikte på regelverkendringer som sikrer lik bruk av begrepene. Det er videre startet en vurdering av mulig sammenheng av overlappende tilskudd og ordninger. Tiltak knyttet til delmålet om effektiv søknads- og rapporteringsprosess vil vurderes fra høsten 2015. Aktuelle tiltak vil være økt gjenbruk av informasjon, bl.a. gjennom Frivillighetsregisteret, vurdere omgjøring av prosjekt- til driftsstøtte og evaluere ordninger med sikte på å begrense og tydeliggjøre mål, søknadskriterier og rapporteringskrav. Arbeidet foregår innenfor rammene av økonomiregelverket for staten, og gjøres i dialog med aktuelle departementer og frivillig sektor.

Formålet med Frivillighetsregisteret er å forbedre og forenkle samhandling mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter. Frivillighetsregisteret er et sentralt virkemiddel i regjeringens forenklingsarbeid. Det er et mål at flere organisasjoner registreres og at registeret tas i bruk i samhandlingen mellom det offentlige og frivilligheten. For ytterligere å bidra til å nå dette målet fjerner regjeringen årsavgiften fra 2016. Registrering vil da bli gratis i likhet med Enhetsregisteret og Regnskapsregisteret. I tillegg vil løsningen for integrasjon av organisasjonenes medlemsregistre med Frivillighetsregisteret kunne tas i bruk i 2016. Dette vil gjøre det lettere for organisasjonene å innrapportere opplysninger til Brønnøysundregistrene. Neste skritt for departementet vil være å følge opp målsettingene om økt bruk av registeropplysningene av offentlige instanser.

I frivillige organisasjoner får barn og unge mulighet for opplevelser, mestring, nye venner og sosial tilhørighet. Å støtte opp under frivillige organisasjoners arbeid med tilrettelegging og deltakelse for barn og unge på ulike fritidsarenaer, er derfor et målrettet arbeid som bidrar til gode oppvekstkår. I tråd med Regjeringens strategi mot barnefattigdom har Kulturdepartementet derfor lyst ut midler til pilotprosjekter og ubyråkratiske løsninger for at flere barn og unge får mulighet til å delta i organisert frivillighet, uavhengig av

familieøkonomien. Denne ordningen videreføres med 10 mill. kroner i 2016.

Regjeringen la høsten 2014 fram forslag om at herreløs arv, det vil si arv fra personer uten arvinger, skal tilfalle frivillig virksomhet. Endringene i arveloven ble vedtatt av Stortinget i mars 2015. Herreløs arv skal tilfalle frivillige organisasjoner som arbeider for barn og unge, herunder barn og unge med nedsatt funksjonsevne, et formål med bred oppslutning. Midlene kanaliseres gjennom Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner. Dette skal bidra til at mest mulig av midlene går uavkortet til formålet og minst mulig til administrasjon. Årlig beløp fastsettes på bakgrunn av herreløs arv to år før budsjettåret. Ordningen ble innført allerede i 2015 og utgjorde da 6,5 mill. kroner. For 2016 utgjør herreløs arv 12,2 mill. kroner. Dette er en viktig ordning for å styrke frivilligheten.

Fra og med 2014 er det åpnet for at organisasjoner som ikke hadde spilleautomater i 2001, kan søke på deler av midlene fra Norsk Tipping AS overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. Modellen gjelder fra 2014 til og med 2017. Ordningen er nærmere omtalt under pkt. 4.2.3. I tillegg er lotteriregelverket nå endret slik at det kan gis tillatelse til 5 nye lotterier på det norske markedet som skal avholdes til inntekt for gode formål. Det er også gitt tillatelse til poker-NM der en andel av omsetningen også skal tilfalle gode formål. Det vises til nærmere omtale under Programkategori 08.30 Medieformål.

Regjeringen vil styrke kunnskap og forskning om frivillig sektor. Forskningsresultatene skal brukes i utvikling av frivillighetspolitikken og gjøres tilgjengelig for frivillig sektor.

Merverdiavgiftskompensasjon
ved bygging av idrettsanlegg

Departementet viser til anmodningsvedtak nr. 534 (2014–2015) av 5. mai 2015:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om ordningen for merverdiavgiftskompensasjon for idrettsanlegg kan gjøres mer forutsigbar, herunder en endring fra rammestyrte til regelstyrt ordning, og melde tilbake til Stortinget på egnet måte, senest i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2016».

Idrettsanlegg er avgjørende for å kunne skape idrettsaktivitet i lokalsamfunnene i Norge. For Regjeringen er det viktig å skape gode rammebetingelser for de lagene og foreningene som

påtar seg slike anleggsinvesteringer. Kombinert med endringen av tippensøkkelen, bidrar kompensasjonsordningen til å skape bedre vilkår for anleggsutbygging i regi av lokalidretten. Fra ordningen ble opprettet i 2010 har søkerne hvert år, med unntak av i 2012 hvor det var om lag 90 pst. innvilgelse, mottatt full innvilgelse av godkjente søknadsbeløp.

I statsbudsjettet for 2014 ble det opprinnelig bevilget 55,8 mill. kroner til ordningen, jf. Prop 1 S (2013–2014) og Innst. 14 S (2013–2014). I revidert budsjett for 2014 ble bevilgningen styrket med 10 mill. kroner, jf. Prop. 93 S (2013–2014) og Innst. 260 S (2013–2014). I ny saldering av statsbudsjettet høsten 2014 ble det gitt en tilleggsbevilgning på 48,9 mill. kroner, jf. Prop. 36 S (2014–2015) og Innst. 87 S (2014–2015), som sikret full innvilgelse av alle godkjente søknader. Regjeringen har slik vist at den prioriterer å gjøre ordningen mer forutsigbar.

Regelstyrte ordninger på statsbudsjettet er for en stor del rettighetsbaserte stønadsordninger til privatpersoner, for eksempel under folketrygden, studiefinansieringsordningen mv. Dette er helt sentrale ordninger for velferdsstaten. Dagens ordning for merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg er ikke av en slik karakter.

Ordinære statlige tilskuddsordninger er gjennomgående rammestyrte. Det er ikke grunnlag for å behandle denne tilskuddsordningen annerledes enn tilskuddsordninger på andre områder. Det er derfor Regjeringens vurdering at kompensasjonsordningen bør opprettholdes som en rammestyrte ordning.

Homeless World Cup 2017

Homeless World Cup, eller VM i gatefotball, er et årlig internasjonalt fotballmesterskap for landslag med spillere som har sosiale og/eller rusproblemer. Frelsesarmeen i Norge er nasjonal partner for arrangementet og er ansvarlig for det norske landslaget.

Frelsesarmeen vil søke om å få arrangere VM i gatefotball i Oslo i 2017. I forbindelse med behandlingen av Prop. 119 S (2014–2015) ga Stortinget samtykke til tilsagn om et statstilskudd på 15 mill. kroner under forutsetning av at Frelsesarmeen tildeles arrangementet.

Det er foreløpig ikke avklart når beslutningen om tildeling av arrangementet vil foreligge. Dermed VM i gatefotball skulle bli lagt til Oslo i 2017, er det forutsatt at 2 mill. kroner av tilskuddet som det er gitt tilsagn om vil komme til utbetaling i 2016. Det er lagt opp til at tilskuddet skal fordeles

mellom flere departementer (Kulturdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Arbeids- og

sosialdepartementet og Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet).

Kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m.

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
60	Tilskudd til livssynsnøytrale seremonirom	3 500	10 661	
70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	267 951	305 718	
75	Tilskudd til private kirkebygg	6 546	5 000	
78	Ymse faste tiltak	5 924	6 119	
	Sum kap. 0310	283 921	327 498	

Kapitlet foreslås fra 2016 lagt inn under programkategori 08.40 *Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn*, se omtale under kapittel 341 for budsjettforslag 2016.

Rapport 2014

Hovedmålet for bevilgningene under kapitlet i 2014 var å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet basert på prinsippet om økonomisk likebehandling. Videre var det et mål å støtte organisert tros- og livssynsdialog og bidra til at flere livssynsnøytrale seremonirom ble etablert, jf. Prop. 1 S (2013–2014).

Etter departementets vurdering bidrar bevilgningene på kapitlet til å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet og sikre stor grad av økono-

misk likebehandling av tros- og livssynssamfunnene.

Tilskudd til tros- og livssynssamfunn

I 2014 ble det utbetalt om lag 267 mill. kroner i statlig tilskudd til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. Satsen som ble brukt for beregning av statstilskudd, var 449 kroner per medlem. Den samlede utbetalingen av statstilskudd i 2014 omfattet rundt 700 tros- og livssynssamfunn og i underkant av 600 000 medlemmer. Tilskuddsberettigede tros- og livssynssamfunn mottar tilskudd både fra staten og kommunene. Det samlede kommunale tilskuddet utgjør et noe høyere beløp enn det statlige tilskuddet.

Tabell 8.1 Medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke fordelt på religion/livssyn¹

	2006		2009		2014	
	Medlemstall	Pst.	Medlemstall	Pst.	Medlemstall	Pst.
Buddhisme	9 934	2,6	12 252	2,8	17 087	2,8
Islam	72 023	18,8	92 744	21,5	132 135	22
Kristendom	216 141	56,4	234 772	54,4	337 316	57,2
Andre religioner	8 141	2,1	10 395	2,4	14 304	2,4
Livssynssamfunn	77 271	20,1	81 124	18,8	86 444	14,6
Totalt	383 510	100,0	431 287	100,0	587 286	100,0

¹ Tabellen omfatter medlemmer som tros- og livssynssamfunnene får statstilskudd for.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tilskudd til privateide kirkebygg

Departementet mottok 33 søknader om tilskudd til private kirkebygg, hvorav 19 oppfylte tilskuddskravene. Det ble til sammen utbetalt 7,0 mill. kroner til trossamfunn som fikk innvilget arealtilskudd i 2014.

Tros- og livssynsdialog

Departementet ga i 2014 driftstilskudd til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd og Islamsk Råd Norge. Rådene er sammenslutninger av ulike tros- og livssynssamfunn og er i seg selv eksempler på dialogtiltak. Rådene bidrar også til samarbeid på tvers av religioner og livssyn og er dialogpartnere for myndighetene i spørsmål som berører tros- og livssynssamfunnene.

Høsten 2014 lyste departementet ut midler til dialogtiltak på tros- og livssynsfeltet og tiltak for å forebygge radikaliserings. Bakgrunnen er bl.a. Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme, hvor et av tiltakene er å styrke tros- og livssynsdialogen. Departementet mottok 70 søknader og tildelte tilskudd til 13 ulike prosjekter i regi av trossamfunn og sammenslutninger av tros- og livssynssamfunn, frivillige og ideelle organisasjoner og kommuner.

Livssynsnøytrale seremonirom

Departementet etablerte i 2012 en prøveordning med statlige tilskudd til livssynsnøytrale seremonirom. Fylkeskommunene Akershus, Oslo, Rogaland, Sør-Trøndelag og Troms var med i ordningen. Disse fylkeskommunene har viderefordelt tilskudd til aktuelle prosjekter etter søknad og i tråd med retningslinjer fra departementet.

Det var siste halvår 2014 et underforbruk av midler i fylkeskommunene som var med i prøveordningen, og departementet lyste derfor ut 3,5 mill. kroner til planer og prosjekter for etablering av livssynsnøytrale seremonirom utenfor de fem fylkene som var med i ordningen.

De fem fylkeskommunene har i prøveperioden behandlet 30 søknader og fattet vedtak om tilskudd til 21 prosjekter for etablering av livssynsnøytrale seremonirom. Tre av fylkene ga tilskudd til ett prosjekt hver, mens Akershus fattet vedtak om tilskudd til 13 prosjekter og Troms fem.

På grunn av lav interesse og ubrukte midler innenfor prøveordningen har Kulturdepartementet to ganger utlyst midler hvor alle kommuner, kirkelige fellestråd, interkommunale aktører og frivillige organisasjoner, herunder tros- og livssynssamfunn i hele landet har kunnet søke direkte til departementet. Kulturdepartementet har gjennomgått erfaringene med prøveordningen og ser på bakgrunn av dette ikke behov for å videreføre den.

Kap. 314 Kultursamarbeid i nordområdene og kulturnæring

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse			
		Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
21	Spesielle driftsutgifter	2 175	2 190	2 231
71	Kulturnæringsprosjekter	6 906	7 134	7 270
72	Kultursamarbeid i nordområdene	3 555	3 670	3 739
78	Ymse faste tiltak	18 438	12 590	12 829
79	Til disposisjon	6 441		
	Sum kap. 0314	37 515	25 584	26 069

Kapitlet omfatter to ulike politikkområder:

- Kultursamarbeid i nordområdene
På dette området gis det tilskudd til utvikling av det norsk-russiske kultursamarbeidet og til annet internasjonalt kultursamarbeid i nordområdene.
- Kulturell og kreativ næring
På dette området gis det tilskudd til kultur- og næringsprosjekter, kunnskapsutvikling og andre tiltak for utvikling av kulturell og kreativ næring.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under de overordnede målene for de to politikkområdene.

Målet for bevilgningene i 2016 er å legge til rette for

- kultursamarbeid over grensene i nordområdene
- kulturell og kreativ næringsutvikling
- kunnskapsutvikling om kultur som næring

Budsjettforslag 2016

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningene under posten skal dekke utgifter til kunnskapsutvikling og utgifter knyttet til næringspolitisk råd for kulturell og kreativ næring, samt arrangementer som omhandler kultur som næring.

Post 71 Kulturnæringsprosjekter

Bevilgningene under posten skal dekke utgifter til tiltak for å bidra til kulturell og kreativ næringsutvikling. Midlene går til gjennomføring av prosjekter med mål om å styrke konkurransekraften i norske kulturelle og kreative bransjer, slik at flere kan leve av det de skaper.

Et av tiltakene er pilotprosjektet «Spill ut i verden», som er et samarbeidsprosjekt mellom Kulturdepartementet, Norsk filminstitutt og Innovasjon Norge.

Post 72 Kultursamarbeid i nordområdene

Bevilgningene under posten omfatter tilskudd til norsk-russisk kultursamarbeid og arbeid med å legge til rette for og bidra til kultursamarbeid over grensene i nordområdene.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningene under posten omfatter tiltak for kultursamarbeid i nordområdene i form av bidrag

til kulturprogrammet Barentskult og driftstilskudd til Pikene på broen og Samovartheateret. Posten omfatter også tilskudd til kunnskapsentret for kulturnæringene med 5,2 mill. kroner.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 under denne posten framgår av vedlegg 1.

Rapport 2014

Etter departementets vurdering bidrar bevilgningene på kapitlet til utvikling av kulturell og kreativ næring og til kunnskapsarbeid på feltet, samt til kultursamarbeid over grensene i Nordområdene i tråd med målene.

Kulturell og kreativ næring

På dette området var målsetningen å legge til rette for kulturell og kreativ næringsutvikling og økt kunnskap om kultur som næring.

Statistikkarbeid som omhandler omsetning av musikk i Norge og musikk eksport, ble videreført og videreutviklet. I tillegg ble det igangsatt et tilsvarende arbeid for litteratur og det ble lansert et metodenotat om arbeidet.

Oppdraget om et nasjonalt kunnskapsenter for kulturnæring ble etter utlysning tildelt et virtuelt senter bestående av et team med nasjonale og internasjonale forskere, aktører og formidlere som er forankret ved Høgskolen på Lillehammer.

Kulturdepartementet gjennomførte i samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet og Kulturnæringsstiftelsen Sparebank1 Nord-Norge en nasjonal kulturnæringskonferanse. Konferansen hadde som mål å belyse ulike sider ved kulturell og kreativ nærings virksomheter og gi faglig innsikt og eksempler på ulike veier mot levedyktige kulturvirksomhet. Forskere, kulturnæringsaktører og private og offentlige aktører belyste ulike måter å fremme etablering og utvikling av kulturell og kreativ næring. Konferansen som fant sted i Tromsø, samlet en rekke aktører fra ulike deler av feltet.

Det ble avsatt midler til kulturnæringsattsingen, som er et samarbeid mellom Innovasjon Norge og Norsk kulturråd. Målsetningen med satsningen er å bidra til økt profesjonalisering, innovasjon og kommersialisering innen kulturell og kreativ næring, samt å synliggjøre en koordinert virkemiddelinsats overfor næringen. Av disse var det øremerket midler til samiske kulturnæringsaktører. Norsk kulturråd fordelte 4,9 mill. kroner til 21 prosjekter etter utlysning.

Høsten 2014 lanserte Innovasjon Norge et nytt kompetanseprogram for aktører innen kulturell

og kreativ næring, «Bygg bedrift – forretningsutvikling for kulturbedrifter med ambisjoner». I tillegg inngår de eksisterende virkemidlene *Bedriftsnettverk* og *Mentortjenesten* som en del av kulturnæringssatsingen.

Kultursamarbeid i nordområdene

Departementets målsetning for dette området var å legge til rette for og bidra til kultursamarbeid over grensene i nordområdene. Den totale bevilgningen til kultursamarbeid i nordområdene under Kulturdepartementet var på 9,9 mill. kroner i 2014.

Kulturdepartementet bidro til programmet Barentskult som støtter profesjonelle norsk-russiske samarbeidsprosjekter, sammen med Utenriksdepartementet og fylkeskommunene i Nordland, Troms og Finnmark. Programmet har vært evaluert. Evalueringen peker på mange positive resultater. Programmet ses som et viktig bidrag til kunst- og kulturlivet i Nord-Norge. Barentskult gir muligheter til kunstnerisk nyskaping og etablering av nettverk og møteplasser på tvers av den norsk-russiske grensen. Ifølge evalueringen synes programmet å ha bidratt til økt profesjionali-

sering av kulturfeltet i regionen, bl.a. gjennom overføring av kulturell kapital fra russisk side, selv om direkte økonomiske bidrag fra russisk side er begrenset. Evalueringen peker på mulige konflikter mellom ambisjonen om nyskaping og mulige forventninger om forutsigbarhet og varig støtte, og på spenning mellom ønsket om økt profesjonalisering og begrensningen som ligger i programmets geografiske nedslagsfelt. Evaluator anbefaler videreføring av programmet.

Som en del av Norsk-russisk handlingsplan for kultursamarbeid i Nordområdene utarbeides det treårige Norsk-russiske samarbeidsprogrammer. For perioden 2013–2015 var fokusområdene visuell kunst, dans og kulturturisme. I tillegg forutsettes det at ungdomskultur og urfolkskultur blir ivaretatt i samarbeidsprogrammene. Det ble tildelt midler til kulturaktører i Nordland, Troms og Finnmark til gjennomføring av samarbeidsprosjekter og utvikling av samarbeidsarenaer innenfor fokusområdene.

Fra 2010 har det vært gjennomført årlige kulturdager vekselvis i de to land. Kulturdepartementet ga tilskudd til Pikene på broen og Samovarteateret.

Kap. 315 Frivillighetsformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
21	Forskning og utredning	10 756	11 091	5 901
70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	1 200 000	1 239 600	1 300 548
71	Tilskudd til frivilligsentraler	119 455	125 384	127 766
72	Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	53 476	55 525	21 435
74	Frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	3 250	819	835
75	Herreløs arv til frivillige organisasjoner			12 200
76	Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom			10 000
78	Ymse faste tiltak	25 515	6 753	8 039
79	Til disposisjon		3 773	3 201
82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	114 633	100 018	142 919
84	Ungdoms-OL	40 003	140 509	34 313
85	Sjakk-OL	77 000		
	Sum kap. 0315	1 644 088	1 683 472	1 667 157

Kapitlet omfatter midler til forskning og utredning, merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, tilskudd til frivilligsentraler, tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge (Frifond), Frivillighetsregisteret, herreløs arv, tiltak mot barnefattigdom på frivillighetsfeltet, merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg, midler til ungdoms-OL og ymse faste tiltak.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet skal stimulere til frivillig aktivitet og deltakelse. Følgende mål er lagt til grunn for 2016:

- Frivillig sektor skal ha rammebetingelser som bidrar til bred aktivitet og deltakelse.
- Forenkling og forutsigbarhet skal prege regjeringens samspill med frivillig sektor.
- Frivillighetspolitikken skal være kunnskapsbasert.

Departementet legger til grunn at frivilligheten har en selvstendig stilling og verdi i samfunnet. Det følger av dette at frivillige organisasjoner og deltakere selv må kunne sette mål for sin virksomhet og utvikle denne på egne premisser. Statens mål på området har dette som overordnet perspektiv.

Budsjettforslag 2016

Post 21 Forskning og utredning

Bevilgningen under posten omfatter midler til et flerårig forskningsprogram på sivilsamfunn og frivillig sektor, satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner samt midler til utredninger m.m. I 2014 og 2015 er det igangsatt flere forskningsprosjekter der resultatene vil foreligge i 2016 og 2017. Behovet for ytterligere utredningsprosjekter er derfor mindre i 2016.

Posten er redusert med 5,4 mill. kroner som er benyttet til styrking av andre frivillighetsformål.

Post 70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Formålet med ordningen er å fremme frivillig aktivitet. Bevilgningene under posten skal kompensere for kostnader som frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester. Det kreves ikke rapportering for bruken av midlene.

Ordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Tilskuddsordningen skal gi kompensasjon for merverdiavgift etter søknad fra frivillige organisasjoner innenfor bevilgningen for det enkelte år. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortningen være lik for alle innvilgede søknader.

Bevilgningen til ordningen med merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner foreslås økt med 60 mill. kroner. Innenfor foreslått bevilgning vil det bli avsatt midler til administrasjon og utvikling av ordningen og oppfølging av ev. klager m.m.

Post 71 Tilskudd til frivilligsentraler

Formålet med bevilgningen er å støtte opp under etablering og drift av frivilligsentraler. Frivilligsentralene skal være lokalt forankret og drives ut fra lokale forutsetninger og behov. Aktivitetene skal bygge på frivillig innsats, bidra til å skape sosiale møteplasser og legge til rette for lokal frivillig virksomhet.

Innenfor foreslått bevilgning vil det bli avsatt midler til driftstilskudd for etablerte sentraler, etableringstilskudd til nye sentraler, kompetansebygging og samarbeid mellom sentraler samt andre prosjekter.

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 14 (2014–2015) *Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner*, har Stortinget sluttet seg til at tilskuddet til frivillighetsentraler bør overføres til kommunene, jf. Innst. 333 S (2014–2015).

Post 72 Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge

Tilskuddet fordeles til støtteordningene Frifond og LNU Kultur.

Midlene til Frifond gis som tilskudd til paraplyorganisasjonene Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Norsk musikkråd, som viderefordeler disse til lokal aktivitet. Formålet med ordningen er å stimulere barn og unges aktivitet og deltakelse lokalt og bedre rammebetingelsene for frivillige organisasjoners og grupper medlemsbaserte virke på lokalt nivå. Tilskuddet skal nå ut til et bredt spekter av organisasjoner, frittstående grupper og foreninger med ulike formål og aktivitetsgrunnlag.

Det foreslås en bevilgning på denne posten på 21,4 mill. kroner. Av dette foreslås 18,4 mill. kroner fordelt til Frifond og 3 mill. kroner til kulturaktiviteter i regi av landsomfattende barne- og ung-

domsorganisasjoner gjennom ordningen med navnet LNU Kultur.

Tilskuddene til Frifond blir både budsjettert under posten og tilføres fra spilleoverskuddet fra Norsk Tipping AS. Kulturdepartementet foreslår for 2016 at en større andel av tilskuddene skal tildeles av spillemidler til kulturformål. Det foreslås som følge av dette å redusere posten med 34,1 mill. kroner i 2016, jf. omtale under pkt. 4.1 i hovedinnledningen. Overføringen skal ikke medføre reduksjon i midlene til Frifond.

I tidligere år har det vært ubenyttede midler under ordningen. Bevilgningsforslaget for 2016 er justert i henhold til dette.

Post 74 Frivillighetsregister, kan overføres

Bevilgningen under posten skal dekke kostnader til videreutvikling av Frivillighetsregisteret.

Formålet med Frivillighetsregisteret er å forenkle samhandling mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter. Videreutvikling av Frivillighetsregisteret skjer i samarbeid med Brønnøysundregistrene og frivillig sektor, representert ved Frivillighet Norge, Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité og Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner.

Ansvar for drift av Frivillighetsregisteret er lagt til Brønnøysundregistrene, jf. Ot.prp. nr. 55 (2006–2007) *Om lov om register for frivillig virksomhet*. Nødvendig bevilgning til drift av registeret er innarbeidet i Nærings- og fiskeridepartementets budsjettforslag for 2016 og har inntil nå vært dekket av inntekter fra avgift.

Kulturdepartementet foreslår å fjerne årsavgiften til Frivillighetsregisteret fra 1. januar 2016, slik at det vil være gratis å være registrert i Frivillighetsregisteret. Departementet viser for øvrig til omtale av saken under kap.3904 post 02 *Brønnøysundregistrene* på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Post 75 Herreløs arv

Herreløs arv, det vil si arv fra personer uten arvinger, skal tilfalle frivillige organisasjoner som arbeider for barn og unge, herunder barn og unge med nedsatt funksjonsevne, jf. Prop. 18 L (2014–2015) *Lov om endringer i arvelova herunder avvikling av arveretten for staten til fordel for frivillig verksemd*.

Det legges til grunn at regnskapsførte inntekter fra Herreløs arv to år tidligere inntektsføres i

Kulturdepartementets budsjett. I 2014 er det inntektsført 12,2 mill. kroner, og dette foreslås bevilget over Kulturdepartementets budsjett i 2016.

Midlene kanaliseres gjennom Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU).

Post 76 Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom på frivillighetsfeltet (ny post)

Deltakelse i frivillig organisasjonsliv gir tilgang til opplevelser, mestring, venner og sosial tilhørighet.

Barn fra inntektsfattige familier deltar i mindre grad i fritidsaktiviteter enn andre barn. Formålet med bevilgningen er å bidra til at barn og unge skal ha mulighet til å delta i organiserte fritidsaktiviteter sammen med jevnaldrende. Tiltaket sees i sammenheng med Regjeringens strategi (2015–2017) *Barn som lever i fattigdom*.

På posten er det foreslått en bevilgning på 10 mill. kroner i 2016.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen under denne posten omfatter ymse tiltak på frivillighetsområdet.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til under denne posten følger som trykt vedlegg, jf. vedlegg1.

Tilskuddet til Frivillighet Norge foreslås økt med 2 mill. kroner for 2016 for å støtte opp om organisasjonens arbeid for å rekruttere flere og nye frivillige til organisasjoner med behov for frivillige.

Post 79 Til disposisjon

Bevilgningene under posten foreslås stilt til departementets disposisjon og skal dekke nye behov som oppstår i budsjettåret. Posten skal også dekke enkelttiltak og prosjekter som i sin karakter ikke hører hjemme under øvrige tilskuddsposter, blant annet 0,5 mill. kroner til et frivillighetsprosjekt i forbindelse med sykkel-VM 2017. Under posten er det også aktuelt å dekke departementets andel av et eventuelt tilskudd til Homeless World Cup 2017, jf. kategoriomtalen ovenfor.

Posten skal også dekke bidrag til innsamlingsorganisasjonenes arbeid for å opprettholde og øke givernes tillit, som tidligere har blitt fordelt til Innsamlingsregisteret under post 78.

Post 82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Bevilgningen under posten skal kompensere for kostnader som idrettslag og foreninger har til merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg.

Formålet med ordningen er å lette finansieringen av anleggsinvesteringer for idrettslag og foreninger. Tilskuddsordningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet, med Lotterinemnda som klageinstans. Bestemmelser om ordningen fastsettes av Kulturdepartementet. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortningen være lik for alle godkjente søknader.

Innenfor foreslått bevilgning vil det bli avsatt midler til administrasjon av ordningen, oppfølging av ev. klager mv.

Post 84 Ungdoms-OL

Stortinget vedtok høsten 2011 å gi statsgaranti og tilsagn om statlig tilskudd på totalt 232 mill. kroner (2010-kroner) til ungdoms-OL som arrangeres på Lillehammer i februar 2016. Det er i tillegg tildelt 20 mill. kroner (2015-kroner) som et ekstraordinært tilskudd fra spillemidler til idrettsformål, jf. omtale av ungdoms-OL 2016 i kap. 2.

Lillehammer Ungdoms-OLs Organisasjonskomité AS (LYOGOC) har ansvar for planlegging og gjennomføring av arrangementet.

Bevilgningsforslaget i 2016 tilsvare resten av det vedtatte statstilskuddet på 232 mill. kroner (2010-kroner).

Rapport 2014

Målene for bevilgningene til frivillighetsformål i Prop.1 S (2013–2014) var å stimulere til frivillig aktivitet og deltakelse gjennom bedre rammebetingelser, ressurser til lokal aktivitet og lavterskelaktivitet, økt oppmerksomhet om inkludering og integrering og styrket kunnskap og forskning.

Merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner

Tildelingen av kompensasjon for merverdiavgift på varer og tjenester i 2014 er basert på regnskapsåret 2013. Totalt ble 1 040 søknader om merverdiavgiftskompensasjon på til sammen 1,4 mrd. kroner godkjent.

Mer enn 19 000 lag og organisasjoner mottok kompensasjon. Nærmere 18 000 av disse var lokale lag. Organisasjonene ble tildelt totalt 1,19

mrd. kroner. Over 8 av 10 merverdiavgiftskroner ble tilbakebetalt. Andelen til kunst- og kulturorganisasjoner og til interesseorganisasjoner var på 9 pst. til hver, internasjonale organisasjoner og tros- og livssynsorganisasjoner mottok rundt 12 pst. hver, mens idretten mottok 38 pst.

Departementet har i 2014 gjennomført en kartlegging av inntekter og kostnader for regnskapsåret 2012 for frivillige organisasjoner. Formålet er å kartlegge hvordan den faktiske merverdiavgiftskostnaden til organisasjonene sammenfaller med den beregnede merverdiavgiften etter forenklet modell i ordningen. Analysearbeidet er videreført i 2015. Eventuelle justeringer i modellen vil bli innført etter dialog med frivillig sektor.

Merverdiavgiftskompensasjonsordningen ved bygging av idrettsanlegg

I 2014 mottok 292 idrettslag og foreninger 113,8 mill. kroner fra tilskuddsordningen merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg. Godkjente søknader ble innvilget fullt ut.

Sjakk-OL

I 2014 ble det bevilget totalt 77 mill. kroner til planlegging og gjennomføring av Sjakk-OL i Tromsø, inkludert åpnings- og avslutningsseremonier samt andre kulturtiltak. I 2013 ble det bevilget 10 mill. kroner til arrangementet. Totalt mottok Sjakk-OL et statstilskudd på 87 mill. kroner. Arrangementet ble gjennomført i august 2014 og ble tidenes største sjakkolympiade siden 1924. Totalt deltok 167 nasjoner med 306 lag og 1 518 spillere.

Frivillighetsregisteret

I samarbeid med frivillig sektor har Kulturdepartementet i 2014 videreført arbeidet for å sikre at innrapportering av data til Frivillighetsregisteret skal være enklest mulig for organisasjonene, og at data fra registeret på en best mulig måte kan bli benyttet av forvaltningen og andre. I 2014 ble det gitt et tilskudd på 650 000 kroner til henholdsvis Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) og Frivillighet Norge til dette arbeidet.

Frivillighetsregisteret er fortsatt et register i vekst. Per desember 2014 var 32 000 enheter registrert i Frivillighetsregisteret, og nye enheter registreres på ukentlig basis. Frivillighetsregisteret kanaliserte nærmere 1,6 mrd. kroner til frivillig sektor i 2014 gjennom momskompensasjons-

ordningen for frivillige organisasjoner og grasrotandelen. Fra 2014 er også ordning for fordeling av tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner tilknyttet Frivillighetsregisteret (gjelder nye søkere som fyller vilkårene).

Frifond

Nærmere 15 000 lokale lag og grupper med barn og unge mottok støtte fra Frifond i 2014. I tillegg til statstilskuddet på 52,5 mill. kroner, ble Frifond tilført 148,4 mill. kroner fra spilleoverskuddet til Norsk-Tipping AS.

Departementet fordelte 68 pst. av midlene til Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og 25,3 pst. av midlene til Norsk musikkråd, etter forslag til prosentvis fordeling fra organisasjonene. Rundt 12 000 lokale lag mottok støtte viderefordelt av LNU og Norsk musikkråd gjennom sentralledet i 116 landsdekkende barne- og ungdomsorganisasjoner. I tillegg mottok rundt 2 500 frittstående grupper direkte tilskudd fra LNU og Norsk musikkråd til lokale aktiviteter.

Utbetaling av statlig tilskudd til Norsk teaterråd ble stanset i 2014 etter en gjennomgang av regnskapsførsel, funksjoner og roller i Norsk teaterråd i årene 2011, 2012 og 2013. Gjennomgangen viste at Norsk teaterråd brøt med departementets retningslinjer for tilskuddsmottakere på vesentlige områder. Dette gjaldt manglende kontroll med den økonomiske situasjonen, manglende overholdelse av bokføringsloven og skattebetalingsloven, manglende rapportering for bruk av midler, og bruk av midler til andre formål enn de er bevilget til. Gjennomgangen viste blant annet at 2,9 mill. kroner fra ordningen Frifond teater var brukt til å forskuttere utbetaling i en annen ordning.

Norsk teaterråd ble på bakgrunn av gjennomgangen fratatt oppgaven med å fordele Frifondmidler. Midler som Norsk teaterråd ikke har benyttet til formålet er krevd tilbakebetalt. Ansvaret for Frifond teater ble midlertidig overført til LNU. Departementet tok ansvar for utbetaling av tilskudd direkte til grupper som hadde fått tilsagn om støtte fra Norsk teaterråd.

I henhold til mottatte rapporter fra LNU gjenstod det betydelige beløp av fordelingen til Frifond teater og Frifond barn og unge i 2014. Inntil 8 mill. kroner av restmidlene fra 2014 har inngått i Frifondmidlene for 2015. I tillegg kan LNU benytte inntil 2 mill. kroner av restmidlene til prosjektet Frifond for alle, som del av oppfølgingen av

tiltak 37 i regjeringens fattigdomsstrategi 2015–2017.

Frivilligsentraler

Kulturdepartementet har forvaltningsansvar for det statlige tilskuddet til etablering og drift av frivilligsentraler. I 2014 mottok til sammen 400 frivilligsentraler statlig tilskudd, fordelt på 330 kommuner. Maksimalt driftstilskudd til sentralene var i 2014 på 310 000 kroner, under forutsetning av at sentralen hadde en daglig leder ansatt i 100 pst. stilling og minimum 40 pst. lokal finansiering utover det statlige driftstilskuddet. Det ble gitt etableringstilskudd til 17 nye sentraler, fordelt på 11 fylker i 2014. I tillegg til drifts- og etableringstilskudd ble det gitt tilskudd til kompetanseutvikling og samarbeid mellom frivilligsentralene på lokalt og regionalt nivå. Frivilligsentralene bidrar til frivillig aktivitet og deltakelse og ivaretar oppgaver som en sosial møteplass for personer med ulik bakgrunn.

Forskning og utvikling

Forskningsprogrammet «*Sivilsamfunn og frivillig sektor 2013–2017*» er tildelt Institutt for samfunnsforskning og Uni Research Rokkansenteret. Programmet er et samarbeid mellom flere departementer, deriblant Helse- og omsorgsdepartementet, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og Kulturdepartementet. Pågående prosjekter er

- samspill mellom offentlige etater og frivillighet i beredskaps- og redningstjenesten
- minoritetsjenters idrettsdeltakelse
- sivilsamfunnsdeltakelse og folkehelse
- ungdoms deltakelse i politikk og samfunnsliv: Kontinuitet eller endring?
- frivillig innsats og integrering
- finansiering og rammevilkår
- nye former for kollektiv handling
- samspill mellom sivilsamfunn og andre samfunnsaktører (governance)
- organisasjonslandskap i endring
- frivillig innsats og motivasjon i Norge og Skandinavia

Forskningsprogrammet arrangerte i 2014 seminar og konferanser. Hovedmålgruppene for seminarer er frivillige organisasjoner, sammenslutninger og departementer.

Andre tiltak

Det ble gitt tilskudd på 4,5 mill. kroner til Frivillighet Norge, som er frivillig sektors interessepolitiske organ og har om lag 280 medlemsorganisasjoner. Disse er ulike organisasjonstyper som helseorganisasjoner, interesseorganisasjoner, kul-

tur- og fritidsorganisasjoner, tros- og livssynsorganisasjoner m.fl. Om lag 10 pst. av medlemsmassen er innvandrersorganisasjoner. Frivillighet Norge deler ut en årlig Frivillighetspris på vegne av Kulturdepartementet. I 2014 ble prisen tildelt frivillige ved «De ville bak fjellet».

Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320–329)

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
320	Allmenne kulturformål	891 385	703 104	806 922	14,8
321	Kunstnerformål	449 356	472 971	481 432	1,8
322	Visuell kunst	417 172	474 961	491 987	3,6
323	Musikkformål	1 056 980	1 166 292	1 191 712	2,2
324	Scenekunstformål	1 979 424	2 044 658	2 089 278	2,2
326	Språk-, litteratur- og bibliotekformål	940 331	893 745	903 700	1,1
328	Museums- og andre kulturvern- formål	1 091 692	1 129 014	1 219 895	8,0
329	Arkivformål	387 446	366 622	367 669	0,3
	Sum kategori 08.20	7 213 786	7 251 367	7 552 595	4,2

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
01–01	Driftsutgifter	1 322 011	1 245 226	1 246 046	0,1
21–23	Spesielle driftsutgifter	97 623	90 958	105 953	16,5
30–49	Nybygg, anlegg m.v.	38 653	30 208	30 722	1,7
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	718 168	918 393	1 000 009	8,9
60–69	Overføringer til kommuner	2 979	19 959	20 338	1,9
70–89	Overføringer til private	5 034 352	4 946 623	5 149 527	4,1
	Sum kategori 08.20	7 213 786	7 251 367	7 552 595	4,2

Budsjettekniske endringer omtales i de enkelte budsjettkapitler.

Det er avtalt makeskifte med Bergen kommune om driftstilskuddet til USF Verftet og KODE. Kommunen overtar ansvaret for driftstilskuddet til USF Verftet, og staten øker sitt tilskudd til KODE med tilsvarende beløp.

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til allmenne kulturformål, kunstnerformål, visuell kunst, musikk- og scenekunstformål, språk-, litteratur- og bibliotekformål, museum, arkiv og andre

kulturvernformål, forskning og utvikling, internasjonalt kultursamarbeid og kulturbygg.

Kulturdepartementets hovedoppgaver på kulturområdet er:

- forvaltning av lover og regelverk
- styring av de statlige virksomhetene
- forvaltning av tilskudd til ulike kulturformål

Statlige midler til kulturformål forvaltes etter prinsippet om armlengdes avstand. Dette innebærer at tilskuddsmottakerne er faglig uavhengige, og at beslutninger som krever kunst- og kulturfaglig skjønn, ikke underlegges statlig styring.

Mål

De overordnede målene for bevilgningene til kulturformål er å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv. Det er videre et mål å sørge for at norsk er et velfungerende og fullverdig språk.

Norsk kulturråd og Norsk kulturfond

Tilstandsvurdering

Nytt elektronisk søknads- og saksbehandlingssystem for Norsk kulturråd er tatt i bruk for alle de viktigste ordningene under Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Systemet har forenklet søknadsprosessen for brukerne og gitt bedre sporbarhet i behandling og vurdering av søknader.

Norsk kulturråd har i 2015 fått nye oppgaver som følge av at tilskuddsmottakere som tidligere mottok tilskudd under kap. 320, post 74, er overført til post 55 Norsk kulturfond. Det gis etter dette også støtte til drift fra fondet, og Norsk kulturråd har utarbeidet retningslinjer for slik støtte. Norsk kulturråd har styrket dialogen med disse mottakerne for å sikre en helhetlig og faglig fundert tildelingspraksis innenfor rådets samlede ansvarsområde.

I tråd med anbefalingene i rapporten *Gjennomgang av Norsk kulturråd* (2014) er arkivutviklingsoppgaver som i perioden 2011 til 2014 ble forvaltet av Norsk kulturråd, overført til Riksarkivet.

Utfordringer og strategier

Departementet har hatt på høring forslag til endringer av lov om Norsk kulturråd. Saken er til behandling i departementet.

Norsk kulturråd skal være et selvstendig kunst- og kulturfaglig organ for hele landet. Rådet skal legge til rette for et virkemiddelapparat som er i tråd med kunstfeltets behov, og som stimulerer samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk. Rådet skal ha et særskilt ansvar for å gjenspeile mangfoldet i kulturlivet, legge til rette for samarbeid på tvers av kunstarter, samt sikre tradisjonelle så vel som smale og eksperimentelle kunstformer. Rådet skal legge til rette for prosjekter som i tillegg til kunstnerisk kvalitet styrker kunstneres evne til å leve av det de skaper, gjennom etterspørsel fra publikum.

Norsk kulturfond omfatter en rekke ordninger utviklet over tid. Ordninger og tilskuddsformål skal derfor gjennomgås med sikte på forenkling og samordning, for å sikre en fleksibel og transparent forvaltning – med enkel tilgang til informasjon om hvem som søker og får avslag eller tildeles midler, og for å sikre mangfoldet i kulturlivet.

Norsk kulturråd har fått i oppdrag å vurdere om det er administrative oppgaver i virksomheten som kan lokaliseres andre steder enn i Oslo, der Norsk kulturråd har sin adresse i dag. Målet er å knytte tettere kontakt med fagmiljøer andre steder i landet, og slik styrke administrasjonens kompetanse og arbeid og legge til rette for større regionalt og geografisk mangfold.

Norsk kulturråd har fått i oppdrag å videreutvikle strukturen til de regionale kompetansesentrene for musikk. Forslaget skal bidra til å realisere regjeringens mål om styrking av regionale sentra på kulturområdet gjennom kompetanseutvikling, kunnskapsdeling og entreprenørskap for hele det frie profesjonelle musikkfeltet på tvers av sjangre.

Allmenne kulturformål

Gaveforsterkning

Regjeringen innførte i 2014 en ny, rammestyrte gaveforsterkningsordning for å stimulere til økt privat finansiering av kulturinstitusjoner. Ordningen ble introdusert i museumssektoren og ble fra 2015 utvidet til en større gruppe museer og museumsformål. Regjeringen foreslår i 2016 å utvide gaveforsterkningsordningen til flere områder av kultursektoren, herunder musikk, litteratur, scenekunst, visuell kunst og kulturbygg. Samtidig foreslås bevilgningen økt med 15 mill. kroner til 45 mill. kroner, jf. omtale under kap. 320, post 85.

Talentutvikling

Å drive fram talenter handler for noen kunstarter om et helhetlig løp fra talentene er helt unge til de er etablerte på et høyt kunstnerisk nivå. Innenfor andre kunstarter er det avgjørende å fange opp og bistå med å få talentene videre i karrieren i overgangsfasen mellom kunstfaglig utdanning og kunstnerisk virke.

Det ble i 2015 satt av midler til en målrettet satsing på talentutvikling innen de ulike kunstfeltene. Talent Norge AS ble etablert med staten ved Kulturdepartementet, Kristiansand Kommunes Energiverksstiftelse (Cultiva) og Sparebankstiftelsen DNB som eiere. Målsettingen er å gi et samlet bidrag på tvers av de ulike kunstsjangrene til utvikling av de fremste kunstneriske talentene i Norge, og slik bidra til et kulturliv på høyt internasjonalt nivå og flere kunstnere i verdensklasse. Arbeidet skjer i et samarbeid mellom staten og private aktører.

Den kulturelle skolesekken

Tilstandsvurdering

Den kulturelle skolesekken (DKS) er en omfattende ordning som sammen med skolekonserfordningen i mange år har generert kunst- og kulturopplevelser for barn og unge på alle skoler over hele landet. Ordningen møtes med stor entusiasme både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Det er imidlertid store forskjeller mellom de ulike kunstuttrykkene, og varierende grad av ressursinnsats og kompetanse i ulike deler av landet. Ordningen har ikke godt nok utviklede systemer for kvalitetssikring og evaluering. Det er også nødvendig å sikre en bedret samhandling med skolesektoren på alle forvaltningsnivå. Komplisert finansieringsstruktur og ulike rapporteringslinjer gir unødig byråkratisering og mangel-full oversikt over tilbudet.

Utfordringer og strategier

Det er behov for å etablere en ny organisatorisk struktur og å styrke det nasjonale nivået i ordningen. Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet har høsten 2015 lansert en endret DKS-modell. Målet er å sikre et profesjonelt kunsttilbud i skolen for barn og unge i hele landet, på en måte som bedre understøtter det pedagogiske arbeidet og bidrar til realisering av skolens læreplanmål, samtidig som byråkrati reduseres både for lærere og utøvere.

Som et ledd i oppfølgingen av rapporten *Det muligens kunst* (2014) vil Regjeringen organisere det statlige arbeidet med Den kulturelle skolesekken som en virksomhet under Kulturdepartementet ved at Rikskonsertene får nytt og utvidet mandat, nye oppgaver og ny styringsstruktur for å ivareta det nasjonale ansvaret for DKS for alle kunstuttrykk. Som en følge av omleggingen vil Rikskonsertene også endre navn. Virksomheten skal ha et fagråd oppnevnt av Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet, der relevante interessenter er representert.

Kulturdepartementet vil som før være ansvarlig for virksomheten, og styringen vil som tidligere skje i samarbeid med Kunnskapsdepartementet. Virksomheten må ha kunstfaglig kompetanse innen de kunst- og kulturuttrykkene som omfattes av DKS-ordningen, samt pedagogisk og skolefaglig kompetanse. Som utgangspunkt legges det til grunn at virksomheten skal være på om lag samme størrelse som dagens Rikskonsertene. Nytt mandat trer i kraft 1. januar 2016, men det første året vil måtte brukes til å implementere endringene.

Statlige og nasjonale kulturbygg

Tilstandsvurdering

De siste årene har det vært bevilget investerings-tilskudd til en rekke kulturbygg. Eksempler på slike bygg er teater- og konserthus i Kristiansand, konserthus i Stavanger, bok- og blueshus på Notodden, magasiner og kontorlokaler for Arkivverket, digitaliseringsbygg for Nasjonalbiblioteket, kombinert arkiv, bibliotek- og museumsbygg i Arendal og flere andre museumsbygg.

Utfordringer og strategier

Kulturaktivitet bør ha gode fysiske rammevilkår. For statlige etater, store nasjonale institusjoner og samiske prosjekter har praksis vært at bygg oppføres i regi av Statsbygg. Nasjonale kulturbygg som oppføres av kommunale eller private byggherrer, kan delfinansieres med statlige investerings-tilskudd eller tilskudd til å dekke økte husleiekostnader.

Det er store udekkede behov for oppgradering av eksisterende teater- og konsertlokaler i tillegg til nye bygg. I 2013 ble det satt i gang en konseptvalgutredning (KVU) for Nationaltheatret. Utredningsarbeidet er ferdigstilt, og det er satt i gang ekstern kvalitetssikring (KS1). Kvalitetssikringen skal etter planen ferdigstilles i 2015. En tilsvarende KVU er satt i gang for Den Nationale

Scene i Bergen. Denne utredningen ventes avsluttet ved årsskiftet 2015/2016.

Målt i antall søknader har museene flest urealiserte byggeplaner. Med unntak av nybyggene for Nasjonalmuseet og for Munchmuseet i Oslo, er museumsprosjektene små, men viktige for de respektive museene. Videre har Nasjonalbiblioteket behov for økt arealkapasitet for pliktavlevert materiale og utlånsliteratur.

For det sørsamiske museet Saemien Sijte vedtok Stortinget i statsbudsjettet for 2015 å bevilge midler til å sette i gang forprosjektering av et nytt, redusert prosjekt. Det er gitt oppdrag om prosjektering av et mindre museumsbygg.

Regjeringen foreslår en ytterligere styrking og videreutvikling av gaveforsterkningsordningen til også å omfatte kulturbygg.

*Tynset – anmodningsvedtak nr. 74,
4. desember 2013*

Statsforvaltningen har et stort, udekket behov for magasinkapasitet for papirarkiv. I tillegg er det behov for lokaler for forsvarlig oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre, bevaringsverdige pasientarkiv fra spesialisthelsetjenesten. Disse utfordringene har vært planlagt løst gjennom et nytt arkivbygg på Tynset (Arkivverkets sentraldepot og Norsk helsearkiv). Det er gjennomført ekstern kvalitetssikring (KS2) av styringsunderlag og kostnadsoverslag til forprosjekt for nybygg for Arkivverkets fellesdepot og Norsk helsearkiv på Tynset. KS2-rapporten konkluderte med at et betydelig innsparingspotensial burde utnyttes før prosjektet kunne anses tilstrekkelig modent for realisering.

Regjeringen har vurdert ulike tiltak for å realisere innsparingspotensialet i dette prosjektet. Det har vist seg vanskelig å bygge et vesentlig rimeligere magasinbygg for permanent oppbevaring på den utredede tomta på Tynset, noe som bl.a. er knyttet til grunnforhold. Med utstrakt digitalisering av papirdokumentene og kassering av originaler, vil behovet for magasinplass for papirarkiv bli redusert, jf. omtalen av utfordringer og strategier i arkivsektoren. Enda viktigere er det imidlertid at digitalisering også vil føre til økt tilgjengelighet til dokumentene. Regjeringen vil derfor legge et digitaliseringsanlegg for arkivsektoren på Tynset. Dette vil være en arbeidskraftintensiv virksomhet med betydelig redusert arealbehov.

I den forbindelse viser vi til Stortingets anmodningsvedtak nr. 74 (2013–2014) av 4. desember 2013:

«Stortinget ber regjeringen stadfeste lokalisering av nybygg for Arkivverkets sentraldepot og Norsk helsearkiv på Tynset, forutsatt at fullført kvalitetssikring av styringsunderlag og kostnadsoverslag tilsier bygging av et eventuelt nybygg».

Arkivprosjektet på Tynset innrettes slik at de mest arbeidskraftintensive funksjonene vil bli opprettet på Tynset, men permanent oppbevaring av papirarkiver lokaliseres annetsteds. Det legges til grunn at det forenklete prosjektet vil innebære en langt mer effektiv løsning.

*Nasjonalgalleriet – anmodningsvedtak nr. 60,
1. desember 2014*

I forbindelse med Stortingets behandling av Innst. 2 S Tillegg 1 (2014–2015) fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet for 2015 og forslaget til statsbudsjett for 2015 (endret konklusjon) viser vi til Stortingets anmodningsvedtak nr. 60 (2014–2015) av 1. desember 2014:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om Nasjonalgalleriet kan være en del av Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design uten en ny totalreovering.»

Regjeringen har iverksatt arbeid med en konseptvalgutredning (KVU) for Tullinløkka-området i Oslo. Dette området inkluderer både Nasjonalgalleri-bygningen og flere andre statlige eiendommer og bygninger.

Det skal være en helhetlig utredning om framtidig bruk av området. Den skal omfatte mulige konseptvalg som innebærer et begrenset investeringsbehov, og som også gjelder Nasjonalgalleri-bygningen. Anmodningsvedtaket vil bli vurdert i dette utredningsarbeidet. Konseptvalgutredningen skal etter planen gjennomgå ekstern kvalitetssikring (KS1) i 2016. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med sin vurdering etter at kvalitetssikringen av utredningsarbeidet er ferdigstilt.

Kunstnerøkonomi

Tilstandsvurdering

Enkeltkunstneres virke er vesentlig for et mangfoldig og nyskapende kunstliv. Et av hovedmålene for kunstnerpolitikken er at de ulike stipendordningene samlet legger til rette for at kunstnere får mulighet til å etablere seg og utvikle kunstnerskap. Å være kunstner kan være økonomisk

utrygt, men oppleves likevel som attraktivt for mange. Stadig flere ønsker å satse på et kreativt yrke, og antallet unge kunstnere i Norge øker. Kunstnere på det visuelle feltet har ikke fast ansettelse ved institusjoner. Kunstnerpolitikken er derfor særlig viktig for dette feltet.

Stipendordningene er i en omleggingsfase. Fra 2014 ble det innført nye stipendordninger for etablerte kunstnere og seniorkunstnere, mens ordningen med garantiinntekt utfases. Omleggingen skal sikre ordninger som når flere, og som er økonomisk mer gunstig for kunstnere enn dagens ordninger. Stipend basert på gjennomført kunstutdanning utgår fra 2015. Nyutdannede kan søke diverse stipend for nyutdannede kunstnere.

Utfordringer og strategier

Utviklingen på kunstfeltene de siste 10–20 årene er preget av internasjonalisering av utdanningsfeltet og at stadig flere ønsker en karriere som kunstner. NOU 2013:4 *Kulturutredningen 2014* viser til en vekst i mengde kunstproduksjon samt større marked for opplevelser og begivenheter de senere år. Utvalget påpeker at veksten ikke har gitt bedre levekår for kunstnere.

Det er et mål å bedre kunstnerøkonomien, og det er derfor behov for å se nærmere på ressursbruk og kvalitet i kunstnerpolitikkenes virkemidler. Departementet iverksatte i 2014 en utredning om kunstnerøkonomien for å innhente oppdatert informasjon om kunstneres inntekts- og næringsgrunnlag, foreta en gjennomgang av dagens virkemidler og komme med forslag til hvordan kunstnerpolitikken bør utvikles for å styrke etterspørselen og bidra til et bredere økonomisk grunnlag for kunstnere. Kunstnerøkonomiutredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* viser en realnedgang i kunstnerisk inntekt fra 2006 til 2013. Kunstnere tjener mindre på det de skaper nå, enn før kulturløftet. Også når kunstnerisk tilknyttet og ikke-kunstnerisk virke regnes med, er den totale inntektsutviklingen blant kunstnere fra 2006 til 2013 lavere enn blant befolkningen for øvrig, til tross for den kraftige økningen i det statlige kulturbudsjettet. Utredningen danner grunnlag for videreutvikling av kunstnerpolitikken. Regjeringen vil bidra til at flere kunstnere kan leve av det de skaper.

Realnedgangen i kunstnerisk inntekt hos visuelle kunstnere skyldes, ifølge Telemarksforskning, svekkede markedsmuligheter, som leder kunstnere over i kunstnerisk tilknyttet og ikke-kunstnerisk virksomhet. Nedgangen i inntekt fra kunstnerisk virke er også tydelig blant scenekunstnere,

og da spesielt dansere. En del av skribentene henter i større grad inntekter fra kunstnerisk tilknyttet virke og ikke-kunstnerisk virke. Musikers inntekter ligger generelt over gjennomsnittet for befolkningen for øvrig, men det er forskjeller mellom ulike sjangre. Etter at kunstnerøkonomiutredningen var på bred høring, har departementet i sin vurdering blant annet lagt til grunn at kunstnerpolitikken med fordel kan utvikles både strukturelt og økonomisk på flere områder. Kunnskap må ligge til grunn for utvikling av politikken, og kunnskapssatsinger vil bli vurdert i oppfølging av utredningen.

Åndsverkloven skal balansere ulike sett av hensyn. På den ene siden skal den verne rettighetshavernes grunnleggende behov for å kunne leve av sitt arbeid og stimulere til mer skapende arbeid. På den andre siden skal loven fremme samfunnets interesse for tilgang til kultur i undervisning, i bibliotek og museer og til privat bruk. Det er foretatt flere lovendringer de siste årene som ivaretar disse hensynene. Rettighetshavernes interesser har blitt styrket ved tiltak mot opphavsrettsbrudd på Internett, samtidig som brukernes interesser har blitt ivarettatt ved at det er innført en generell avtalelisensordning som gjør det mulig å klarere bruk av åndsverk på en forenklet måte. Det arbeides nå med en helhetlig revisjon av loven for ytterligere forenkling og modernisering, slik at den blir lettere tilgjengelig både for brukere og rettighetshavere.

Departementet ser behov for strukturelle endringer tilknyttet statens kunstnerstipend for å få bedre samsvar med kunstnergruppens sammensetning og kunstnerens praksis. Departementet ønsker å iverksette tiltak for å utvikle dagens modell mot en mer fleksibel og forenklet forvaltningsordning. Det bør vurderes å redusere antall stipendkomiteer. Dette vil gi bedre treffsikkerhet for kunstnere, redusere antall søknader og dermed forenkle kunstnerens søknadsarbeid. Større grad av fleksibilitet når det gjelder kvoter og stipendtyper vil sikre målrettet bruk av statlige virkemidler og avbyråkratisere søknadsprosessene.

Kunstkritikken som kilde til kunnskap om og forståelse av kunst er vesentlig for kunstens betydning, og bidrar til økt tilgjengelighet og etterspørsel. Offentlig ordskifte om kunstnerisk innhold og produksjon på sitt beste skjerper kunstnerisk kvalitet og tar publikum på alvor. Departementet ønsker derfor å sette fokus på kunstkritikkens formidlingsfunksjon og tilgjengelighet.

Iverksettelse av utstillingshonorar har blitt svært godt mottatt, og tiltaket foreslås videreført

og styrket. Dette bidrar til å styrke økonomien til visuelle kunstnere gjennom økt offentlig etterspørsel.

Kunsthaller og kunstforeninger tilbyr kunstopplevelser over hele landet og gir kunstnere oppdrag. Slik eksponering er markedsføring av kunstnere som genererer bredere etterspørsel. I tillegg til å styrke kunstnerøkonomien, videreføres Regjeringens satsning for det frie feltet og visuell kunst. Med økt maktspredning og mangfold styrkes formidlingen i regionene parallelt med etableringen av Nasjonalmuseet på Vestbanen.

Skuespiller- og danseralliansen foreslås styrket og videreført i 2016. Alliansen legger til rette for at frilanskunstnerne kan opprettholde og videreutvikle talent, kompetanse og kunstnerskap i et arbeidsmarked hvor kortvarige midlertidige ansettelser og oppdrag er hovedregelen. Alliansen imøtekommer den dynamikk og fleksibilitet som arbeidsmarkedet etterspør innen scenekunst, tv og film, med tilgang til skuespillere og dansere med høy kunstnerisk kvalitet.

Musikkfeltet står overfor spesielle utfordringer tilknyttet økonomi og inntekter som konsekvens av digitaliseringen. Styrking av musikkfeltet sikrer næringsperspektiv og internasjonal konkurransedyktighet. Å styrke tilskuddsordningen for musikkensembler vil gi økt mangfold og aktivitet, og dermed kunne stimulere utøvernes entreprenørskap.

Innkjøpsordningene for litteratur styrker forfatterens økonomi ved at Norsk kulturråd betaler fast forfatterhonorar per innkjøp til folkebibliotekene. Innkjøpsordningene er knyttet til kommersiell bokomsetning gjennom avtalen om litteraturabonnementer mellom Forleggerforeningens og Bokhandlerforeningens medlemsforlag og -bokhandlere, slik at Kulturrådets forfatterhonorar gir grunnlag for økte salgsinntekter (forfatterroyalty).

Den raske teknologiske utviklingen har muliggjort en økende sekundærbruk av kunstverk og presentasjon av kunst. Avtalelisensordningen har tilrettelagt for enklere bruk av kunstverk i digital form. Departementet vil vurdere mulighetene for ytterligere å forenkle den digitale formidlingen av kunstverk.

Visuell kunst

Tilstandsvurdering

Området omfatter bl.a. det frie visuelle kunstfeltet, Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design og den statlige virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO), i tillegg til en rekke andre

større og mindre institusjoner, visningssteder og tiltak.

Det visuelle kunstfeltet har gjennomgått store endringer de siste 10–20 årene. Disse forandringene gjelder både utviklingen av ny kunstnerisk praksis, nye uttrykk og produksjonsmåter, andre formidlingsformer, nye arenaer og en noe annen organisering av det kunstneriske arbeidet. Kunstscenen består i dag av et stort mangfold av kunstuttrykk og en rekke institusjoner og formidlingsarenaer spredt over hele landet.

Høsten 2014 gjennomførte departementet evaluering av knutepunktinstitusjonen Nordnorsk kunstnersenter/LIAF. Med bakgrunn i evalueringene av alle institusjoner med knutepunktstatus, har departementet gjennomgått knutepunktordningen. Se egen omtale under Knutepunktordningen.

Utfordringer og strategier

Kunstnerformål og det visuelle kunstfeltet hadde en svakere økning i statlige bevilgninger enn andre kunstfelt i perioden 2005–2013, jf. *Kulturutredningen 2014*. Regjeringens satsning på visuell kunst er et ledd i å fremme den visuelle kunsten, samt forbedre kunstnerens økonomiske vilkår. Satsingen foreslås videreført i 2016.

For å møte feltets utfordringer foreslås flere tiltak.

Den største enkeltstatsingen innenfor det visuelle kunstfeltet er nybygget for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design på Vestbanen i Oslo. Byggearbeidene er i gang, og det forventes at museet står ferdig i 2019.

Regjeringen er opptatt av å styrke det regionale kunstlivet over hele landet, både gjennom offentlige bevilgninger og gjennom bredere finansieringsmuligheter og styrkede rammevilkår på andre områder.

Det foreslås en økning av Norsk kulturfonds avsetning for å sikre videre drift og utvikling av kunsthaller og større kunstforeninger. Styrkingen vil også ha stor betydning for kunstnerøkonomien.

En prøveordning med utstillingshonorar for visuelle kunstnere, med formål å styrke kunstnerens arbeids- og inntektsvilkår, er igangsatt og foreslås styrket i 2016, jf. omtale under Kunstnerformål.

Som oppfølging av komiteflertallsmerknad i Innst. 14 S (2014–2015) vil muligheter for et nærmere samarbeid mellom Nordisk Kunstnersenter Dale og Musea i Sogn og Fjordane bli utredet.

Regjeringen foreslår en ytterligere styrking og videreutvikling av gaveforsterkningsordningen til også å omfatte det visuelle kunstfeltet.

Kunst i offentlige rom (KORO)

Kulturdepartementet igangsatte en evaluering av KORO i 2014, som forelå i februar 2015. Formålet med evalueringen var å vurdere hele KOROs virksomhet, herunder kunstproduksjon, kunstforvaltning og kunstformidling. Rapportens hovedkonklusjon er at KORO oppfyller sitt samfunnsansvar. Andre aktører kan utgjøre supplerende strukturer og bidra innenfor sine ansvarsområder, men KOROs samlede ansvarsområde for kunst i offentlige rom vil vanskelig kunne erstattes av andre aktører.

Departementet følger opp rapportens omtale av formidling og forvaltning gjennom styringsdialogen med KORO og vil gjennomgå KOROs ordninger innen kunstproduksjon for å styrke regionene og bidra til maktspredning og forenkling:

- tilskuddsordningen for kommunale og fylkeskommunale bygg og anlegg (KOM), for å vurdere om ordningen på sikt i større grad kan desentraliseres
- tilskuddsordningen for offentlige uterom (URO), med sikte på å vurdere om ordningen kan styrkes ved at KORO får flere samarbeidsaktører som kan bidra med samfinansiering av prosjekter
- tilskuddsordningen for statlige leiebygg og eldre statsbygg (LES), med sikte på å stimulere til økt innkjøp av kunst som allerede er produsert. Det vil i den sammenheng også vurderes om KORO kan inngå utlånsavtaler med museer og samlere av verk til særskilte formål.

Arkitektur og offentlig rom

Området visuell kunst omfatter også Kulturdepartementets ansvar for arkitektur og offentlig rom. Dette inkluderer bl.a. tilskudd til en del mindre institusjoner og tiltak som Oslo Arkitekturtriennale, ROM for kunst og arkitektur og European Norge. Arkitekturansvaret som tidligere var forankret i Norsk Form, er fra 2014 videreført i den nye stiftelsen Norsk design- og arkitektursenter (DogA) under Nærings- og fiskeridepartementet.

Et særtrekk ved arkitektur og offentlig rom er at dette feltet er sektovergripende og preget av at mange faggrupper er involvert. Flere departementer og deres underliggende etater har viktige innsatser og prosjekter knyttet til arkitektur og offentlig rom. Kulturdepartementet samarbeider med andre sentrale departementer, i første rekke

Nærings- og fiskeridepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet, om utformingen av arkitekturpolitikken.

Den overordnede visjonen for den statlige arkitekturpolitikken er at god arkitektur skal bidra til livskvalitet, velferd, bærekraft og verdiskaping. God arkitektur skal gi attraktive, funksjonelle og universelt utformede byggverk og omgivelser. Arkitektur og arkitekturpolitikk kan bidra som virkemidler i omstillingen til morgendagens samfunn og for å løse store samfunnsutfordringer. På kulturfeltet kan arkitektur og arkitekturpolitikk anvendes aktivt for å nå flere av Regjeringens mål, bl.a. om høyere kvalitet, kultur som næring og stimulering av regionene.

Musikk

Tilstandsvurdering

Området omfatter det frie musikkfeltet, symfoni-orkestre, festspillene i Bergen og i Nord-Norge, den statlige virksomheten Rikskonsertene og en rekke faste musikktiltak.

Regjeringen vil etablere en ny organisatorisk struktur for Den kulturelle skolesekken fra budsjettåret 2016. Omleggingen berører Rikskonsertene. Se egen omtale under avsnittet Den kulturelle skolesekken.

Kulturdepartementet har gitt tilskudd til praktikantplasser ved Norges musikkhøgskole. Etter avtale med Kunnskapsdepartementet, forslås tilskuddet fra 2016 innarbeidet i rammetilskuddet til Norges musikkhøgskole under Kunnskapsdepartementets budsjett.

Styrking av nasjonale og regionale institusjoner innen orkesterfeltet har gitt bedre produksjons- og formidlingsvilkår. Siden faste kostnader som lønnsutgifter, husleie og pensjonskostnader utgjør en stor del av institusjonenes budsjetter, har økningene til feltet i begrenset grad gitt rom for økt kunstnerisk produksjon. Hovedtendensen er likevel at den samlede produksjonsaktiviteten og publikumsbesøket blant orkesterinstitusjonene som mottar tilskudd fra Kulturdepartementet er stabil, med noen svingninger fra år til år. Flere institusjoner har betydelige utfordringer knyttet til pensjonskostnader og -premier, jf. egen omtale under avsnittet Pensjon.

Høsten 2014 gjennomførte departementet evalueringer av de siste fire musikkfestivalene med knutepunktstatus. Med bakgrunn i evalueringene av alle institusjoner med knutepunktstatus, har departementet gjennomgått knutepunktordningen, jf. egen omtale under avsnittet Knutepunktordningen.

Arbeidet med periodiske evalueringer av orkestrene, hvor kvalitativ utvikling står sentralt, startet høsten 2013. Disse viser tilfredsstillende måloppnåelse for de orkestrene som er evaluert, samtidig som rapportene også viser forbedringspotensial ved det enkelte orkester.

Antallet konserter, arrangører og musikkfestivaler har økt kraftig de siste tiårene, og arrangørkompetansen i regionene er styrket. Musikkbransjen har opplevd gjennomgripende endringer, og teknologiutviklingen og digitaliseringen har senket terskelen for produksjon og utgivelse av musikk. Norge er, sammen med Sverige, i tet når det gjelder digitalt kulturforbruk. Strømmetjenester er i sterk framvekst og utgjør nå hoveddelen av lytting av innspilt musikk. Undersøkelser viser at både forbruket og betalingsviljen blant norske forbrukere er økende, samtidig er konkurransen større. Lyttemønstrene og inntektsmodellene ser foreløpig ut til å tilgodese etablerte artister og plateselskaper. Norskandelen er vesentlig lavere i dag enn i CD-ens tidsalder. Det utfordrer norsk musikkbransje og bredden og mangfoldet innen norsk musikk.

Utfordringer og strategier

Regjeringen er opptatt av å styrke det regionale musikklivet over hele landet, både gjennom offentlige bevilgninger og gjennom bredere finansieringsmuligheter og styrkede rammevilkår på andre områder. Samtidig er det behov for mer fleksibel drift av institusjonene, slik at mer av ressursene kan kanaliseres inn i kunstproduksjon og publikumsrettede aktiviteter.

Det er et langsiktig mål for politikken på kulturfeltet at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet. Det er utfordrende å utvikle gode indikatorer for å måle kvalitet. Regjeringen vil videreutvikle arbeidet med kvalitetsevalueringer på kunstfeltene, som et virkemiddel for å legge til rette for kunstnerisk utvikling og for å utnytte felles ressurser best mulig.

Regjeringen foreslår en ytterligere styrking og videreutvikling av gaveforsterkningsordningen til også å omfatte musikkfeltet.

Rock City – anmodningsvedtak nr. 229, 10. desember 2014

Rock City ble opprinnelig stiftet som et samarbeid mellom Namsos kommune, lokale aktører og Musikernes fellesorganisasjon. Som et ledd i en redningsaksjon for å berge selskapet fra konkurs i

2013 – to år etter åpning – ble Namsos kommune eneaksjonær.

Kulturdepartementet viser i den forbindelse til Stortingets anmodningsvedtak nr. 229 (2014–2015) av 10. desember 2014:

«Stortinget har den 10. desember 2014 vedtatt en anmodning til regjeringen om å se på de investeringer og den kompetansebygging som er gjort ved Rock City og vurdere om det finnes oppdrag som kan legges dit for å ta vare på dette, før det tas endelig stilling til fremtidig finansiering.»

Kulturdepartementet har vært i dialog med lokale og regionale aktører i oppfølgingen av dette vedtaket, og har mottatt innspill fra Namsos kommune til etterbruk av Rock City. Departementet har innhentet faglige vurderinger av de oppgaver Namsos kommune foreslår lagt til Rock City, fra Innovasjon Norge og Helsedirektoratet. Helsedirektoratet bemerker at det er allment kjent at underholdningsartister har høyt arbeidsnærver, og vurderer at dersom det er behov for kunnskap om arbeidshelsen til artister, er det mer naturlig at det knyttes kontakt til etablerte miljøer i Norge som forsker på arbeidsmedisinske problemstillinger. Helsedirektoratet stiller videre spørsmål ved om Rock City og deres samarbeidspartnere innehar nødvendig arbeidsmedisinsk og forskningsmessig kompetanse for å kunne ivareta prosjektet om artisthelse som Namsos kommune foreslår lagt til Rock City. Innovasjon Norge vurderer at å etablere en næringshage for kreativ og opplevelsesbasert virksomhet kan være et relevant tiltak for å styrke kulturnæringen i regionen.

Etter en samlet vurdering synes Namsos kommunes forslag til etterbruk av Rock City i liten grad å bidra til å styrke og utvikle musikkfeltet på et nasjonalt nivå. Utviklingen av flere regionale kompetansemiljøer for rytmisk musikk over hele Norge de senere årene har ført til at behovet for en samlende nasjonal aktør i Namsos er tilsvarende mindre.

Kulturdepartementet finner ikke grunnlag for at staten viderefører sitt direkte engasjement i Rock City over kulturbudsjettet, men oppfordrer Namsos kommune til å undersøke mulighetene for utvikling av kulturnæring i regionen gjennom generelle ordninger i virkemiddelapparatet.

Musikkutstyrsordningen

I tråd med Stortingets anbefaling i Innst. 14 S (2014–2015) har departementet evaluert Musikk-

utstysrordningen (MUO). Evalueringsrapporten fra PROBA samfunnsanalyse forelå i juni 2015 og konkluderer med at ordningen oppfyller sitt formål. Rapporten avdekker samtidig at ordningen utover de årlige tilskuddene har en egenkapital på 60 mill. kroner, hvorav 20 mill. kroner er fri egenkapital, mens ytterligere 40 mill. kroner er bundet opp i vedtatte tilskudd som ikke er utbetalt. Rapporten påpeker videre at en enklere søknadsbehandling kan gi kostnadsreduksjoner.

Dagens ordning har rytmisk musikk som formål. Evalueringsrapporten påpeker samtidig et stort udekket behov for lokaler og utstyr til korps, kor og klassisk musikk, som ikke er omfattet av ordningen. Evalueringsrapporten refererer til stor enighet blant informantene om at MUO bør være sjangernøytral, og anbefaler å utvide ordningen til flere sjangre. Rapporten anbefaler også bygge ned egenkapitalen og vurdere justeringer i søknadsbehandlingen, blant annet ved å stramme inn tilskudd til tiltak som vil bli gjennomført uavhengig av tilskudd fra MUO. Departementet vil følge opp rapporten og vurdere framtidig innretning av ordningen og dens formål.

Kor- og vokalfeltet

Stortinget ba i Innst. 14 S (2014–2015) regjeringen følge opp behovet for en helhetlig strategi for korutviklingen i Norge. Kulturdepartementet er i dialog med korfeltet, kororganisasjoner og Norsk kulturråd, og vil legge frem et strategidokument i 2015.

Regjeringen viderefører sin satsing på korfeltet i budsjettforslaget for 2016 ved å legge til rette for profesjonelle rammevilkår og gode kormiljøer i alle landets regioner. Fra 2013 til 2015 har bevilgninger til feltet samlet økt med 25,1 mill. kroner til 40,6 mill. kroner. Med solid statlig finansiering som grunnlag forventes det nå at også regionene og samarbeidspartnere i musikkfeltet anerkjenner kor- og vokalfeltets behov for profesjonelle produktjonsbetingelser, og medvirker til videre utvikling av disse på lik linje med instrumentalfeltet.

Scenekunst

Tilstandsvurdering

Området omfatter bl.a. det frie scenekunstheltet, den statlige virksomheten Riksteatret, nasjonale institusjoner, region-/landsdelsinstitusjoner, region- og distriktsoperatiltak og en rekke andre faste tiltak.

Styrking av nasjonale og regionale institusjoner innen scenekunstheltet har gitt bedre produk-

sjons- og formidlingsvilkår. Økte bevilgninger har i hovedsak gått til å dekke økte pensjonskostnader og generell lønnsvekst, samt økte kostnader knyttet til drift og vedlikehold. Siden faste kostnader utgjør store deler av budsjettene til scenekunstinstitusjonene, har den store økningen i ressursinnsats i begrenset grad gitt rom for mer kunstproduksjon. Hovedtendensen er at den samlede produktionsaktiviteten og publikumsbesøket blant scenekunstinstitusjonene som mottar tilskudd fra Kulturdepartementet er stabil, med noe svingninger fra år til år. Flere institusjoner har betydelige utfordringer knyttet til pensjonskostnader og -premier, jf. egen omtale under avsnittet Pensjon.

Høsten 2014 gjennomførte departementet evaluering av knutepunktinstitusjonen Peer Gyntstemnet. Med bakgrunn i evalueringene av alle institusjoner med knutepunktstatus har departementet gjennomgått knutepunktordningen, jf. egen omtale under avsnittet Knutepunktordningen.

Arbeidet med periodiske evalueringer av teatrene, hvor kvalitativ utvikling står sentralt, startet høsten 2012. Disse viser tilfredsstillende måloppnåelse for de teatrene som er evaluert, samtidig som rapportene også peker på områder der det enkelte teater har et forbedringspotensial.

Det frie scenekunstheltet er mangfoldig og i stadig utvikling. Samarbeidet mellom det frie feltet og mer etablerte institusjoner, nasjonale som internasjonale, er økende. Den frie dansekonsten har hatt en sterk utvikling de senere årene. Dette har skapt et større mangfold av danseuttrykk enn før. Norsk dansekonst holder høy kvalitet og høster stor anerkjennelse både nasjonalt og internasjonalt. Gjennom støtteordningen for regionale kompetansesentra for dans er det lagt til rette for å styrke og videreutvikle profesjonelle dansemiljøer rundt om i landet.

Basisfinansieringen av faste scenekunstgrupper har gitt flere grupper økt stabilitet og forutsigbarhet, som sikrer profesjonalitet og kunstnerisk utvikling. Arrangørstøtteordningen for dans er fra 2014 utvidet til å gjelde alle sceniske uttrykk og vil gi bedre forutsigbarhet og planleggingshorisont for aktører som programmerer scenekunst. I 2014 ble det opprettet en ny forprosjektordning for scenekunst, som erstattet de to støtteordningene for koreografiutvikling og scenetekst.

Utfordringer og strategier

Regjeringen er opptatt av å styrke det regionale kulturlivet over hele landet, både gjennom offentlige bevilgninger og gjennom bredere finansier-

ingsmuligheter og styrkede rammevilkår på andre områder. Samtidig er det behov for mer fleksibel drift av institusjonene, slik at mer av ressursene kan kanaliseres inn i kunstproduksjon og publikumsrettede aktiviteter.

Det er et langsiktig mål for politikken på kulturfeltet at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet. Det er utfordrende å utvikle objektive indikatorer for å måle kvalitet, og legge til rette for økt samarbeid mellom institusjonene og det frie feltet. Regjeringen ønsker derfor å videreutvikle arbeidet med kvalitetsevalueringer på kunstfeltene, som et virkemiddel for å sikre kunstnerisk utvikling og for å utnytte felles ressurser best mulig for å kunne tilby kunstopplevelser av høy kvalitet til publikum. Arbeidet med periodiske evalueringer av teatrene vil bli videreført. Evaluering av Den Norske Opera & Ballett ble igangsatt høsten 2014 og ferdigstilles innen utgangen av 2015. Det er også igangsatt arbeid med evaluering av region- og distriktsoperaene med planlagt ferdigstilling i 2016.

Skuespiller- og danseralliansen AS ble etablert som et treårig prøveprosjekt med helårsdrift i 2013–2015. Prosjektet er testet ut i begrenset omfang på et beskjedent antall kunstnere. Prosjektet har vist at ordningen oppfyller formålet og fungerer etter hensikten. Skuespiller- og danseralliansen foreslås videreført og utvidet i 2016. Se for øvrig egen omtale under avsnittet Kunstnerøkonomi.

Det frivillige kulturlivet er et viktig område for Regjeringen, og departementet er opptatt av å sikre god forvaltning av den statlige støtten på området. Departementet mottok i august 2014 en rapport som påviste at Norsk teaterråd, som tidligere har fordelt midler til amatørteaterfeltet, ikke har hatt tilfredsstillende økonomistyring. Norsk teaterråd mottok ikke tilskudd fra departementet i 2015. I 2015 har Norsk kulturråd midlertidig fordelt driftstilskudd til amatørteaterorganisasjonene og midler fra tilskuddsordningen for historiske spill. Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) har fordelt midler fra Frifond teater. Departementet lyste i 2015 ut de resterende aktivitetsmidlene til amatørteater for tre år, og midlene er fordelt på to grupperinger: Kulturaliansen (Noregs Ungdomslag, Norsk amatørteaterforbund, Norsk musikkråd, Frilynt og Studieforbundet kultur og tradisjon) og et etablert samarbeid bestående av Hålogaland Amatørteaterselskap, Vestlandske Teatersenter, Buskerud Teater og Norsk Revyfaglig Senter. Departementet ser det som tjenlig for amatørteaterfeltet at initiativ fra begge disse grupperingene støttes. Kulturdeparte-

mentet vil fortsette dialogen med disse to grupperingene om utvikling på amatørteaterfeltet.

Regjeringen foreslår en ytterligere styrking og videreutvikling av gaveforsterkningsordningen til også å omfatte scenekunstfeltet.

Knutepunktordningen

Tilstandsvurdering

Kulturdepartementets knutepunktordning ble etablert i 1995 og omfatter i 2015 16 festivaler og festspill. Av disse er 12 musikkfestivaler, mens det er ett knutepunkt hver for henholdsvis billedkunst, scenekunst, kortfilm og litteratur.

I 2015 går det i alt 99 mill. kroner til knutepunktinstitusjoner på Kulturdepartementets budsjett. Størstedelen – 82 mill. kroner – går til musikkfestivaler. Til sammenligning er musikkfestivalstøtten i Norsk kulturfond i 2015 på vel 47 mill. kroner.

Kulturdepartementet startet opp evalueringer av de enkelte knutepunktene i 2010. Evalueringene var ledd i oppfølgingen av St.meld. nr. 10 (2007–2008) *Knutepunkt. Kriterium for knutepunktstatus og vurdering av gjennomføring av knutepunktoppdraget*.

En rekke aktører på festivalfeltet er av den oppfatning at formålet med knutepunktordningen ikke er innfridd i tilstrekkelig grad, og at ordningen virker uheldig for utviklingen av musikkfeltet, blant annet fordi den er konkurransevridende.

Departementet har foretatt en samlet gjennomgang av knutepunktordningen og vurdert om formål og innretning er formålstjenlig i dag.

Utfordringer og strategier

Det er store forskjeller mellom typer institusjoner og begrunnelser for hvorfor institusjonene er kommet med i knutepunktordningen. Det gjør det problematisk å ivareta knutepunktordningen som én ordning med felles kriterier for tilskuddsmottakerne.

Evalueringene av de enkelte institusjonene og innspillene i forbindelse med gjennomgangen av ordningen har vist at ordningen ikke i særlig grad bidrar til å sikre at mål om kompetansedeling, koordinering og samarbeid mellom aktører i feltet nås. Andre typer virkemidler for å nå disse målene – eksempelvis utvikling av nettverk – kan være bedre egnet til dette, enten slike nettverk er geografisk eller faglig fundert, eller om de er basert på andre felles interesser. Når de overordnede målsettingene med ordningen ikke nås, kan det å prioritere enkelte festivaler framfor andre framstå

som urettferdig og tilfeldig, og ikke basert på faglige og objektive kriterier.

Departementet foreslår derfor at knutepunktordningen slik den eksisterer i dag, avvikles. De fleste festivalene foreslås overført til Norsk kulturfond, hvor de vil kunne vurderes årlig i sammenheng med øvrige festivaler og annen arrangørstøtte. Festspillene i Bergen og Festspillene i Nord-Norge, foreslås videreført på Kulturdepartementets budsjett, jf. kap. 323, post 71. Kortfilmfestivalen i Grimstad vil fortsatt motta sitt tilskudd under kap. 334, post 50, og forvaltes av Norsk filminstitutt.

Regjeringen er opptatt av å sikre kvalitet og utvikling i kulturtilbudene over hele landet. Med overføring av avsetningen til institusjoner som tidligere har hatt knutepunktstatus til Norsk kulturfond, legges det til grunn at kravene til høy kunstnerisk kvalitet, geografisk spredning og lokal forankring opprettholdes. Departementet vil be Norsk kulturråd om å vurdere en differensiert og mer dynamisk festivalordning der de fremste/største festivalene kan gis flerårige tilskudd for å sikre forutsigbarhet og videre utvikling.

Litteratur

Tilstandsvurdering

Det norske litteraturtilbudet preges av høy kvalitet, bredde, mangfold og av et godt utbygget bokhandlernet. Bransjestatistikken fra 2014 viser at antall nye bokutgivelser har holdt seg stabilt fra 2013 på om lag 4 000 titler. Hele 93 pst. av befolkningen leste en bok i 2014, og vi leser gjennomsnittlig 17 bøker i året. Tall fra NORLA viser at det har vært en betydelig vekst de siste årene i oversettelse av norske bøker til andre språk. Samtidig viser kartleggingen *Litteratur i tall 2013* at eksport kun utgjør 1,3 pst. av den samlede omsetningen av litteratur i Norge. En av årsakene til dette er at eksportinntektene til enkeltstående forfattere med høye salgstall som har utenlandske agenter, ikke inngår i tallmaterialet. Dette fører til at det i hovedsak er internasjonale aktører som investerer i og kapitaliserer på norsk litteratur internasjonalt. Til tross for at antall solgte e-bøker har økt om lag 60 pst. fra 2013, utgjorde antall solgte e-bøker i 2014 kun i overkant av 3 pst. av salget av skjønnlitteratur og sakprosa (bokgruppe 3–5). Antall solgte eksemplarer av e-bøker utgjorde 360 000, mens det ble solgt over 15 millioner papirbøker.

Utfordringer og strategier

Det er en utfordring å sikre kvalitet, bredde og mangfold i litteraturtilbudet og samtidig ivareta innovasjon i formidling og distribusjon. Ikke minst er utfordringene knyttet til digitalisering og internasjonalisering, både på produksjons- og distribusjonssiden. Målet med en bokavtale som gir unntak fra konkurranselovens bestemmelser om konkurransehindrende samarbeid, er å bidra til de litteraturpolitiske målene om kvalitet, mangfold og bredde i norsk litteratur og god spredning av den. Ny forskrift og nytt avtaleverk trådte i kraft 1. januar 2015 og vil gjelde til 31. desember 2016. Den nye avtalen viderefører en forpliktende fastprisordning for medlemmene i Den norske Forleggerforening og Bokhandlerforeningen. Bokhandlernes litteraturabonnementer er en viktig forutsetning for den litteraturpolitiske begrunnelsen som gir bransjen unntak fra konkurranseloven. Ordningen videreføres, men er justert for å imøtekomme behovene til mindre bokhandlere. Ellers er den nye avtalen endret slik at adgangen til å utløse nye fastprisperioder for nye utgaver av samme tittel er begrenset, og det legges bedre til rette for utvikling av e-bokmarkedet, blant annet for utvikling av abonnements tjenester. Den nye avtalen skal evalueres.

Norsk kulturråd har igangsatt en gjennomgang og en modernisering av alle litteraturstøtteordningene, herunder innkjøpsordningene for litteratur, som i liten grad har vært endret siden opprettelsen i 1965. Endringene skal tre i kraft fortløpende etter hvert som ordningene gjennomgås. Endringene skal oppdatere innretningen av innkjøpsordningene for å sikre at formålet med ordningene oppnås.

I en digital tid må en sikre at de litteraturpolitiske virkemidlene ikke hindrer en god utvikling av utgivelser i nye formater. Norsk kulturråd har i gjennomgangen av de automatiske innkjøpsordningene for skjønnlitteratur til voksne, barn og unge, samt sakprosa for voksne, gjort e-bøker til en permanent del. Etter de nye retningslinjene kjøpes det inn 703 eksemplarer av papirbøker for voksne, 1 550 eksemplarer av papirbøker for barn og unge og 70 fylkesvis fordelte e-boklisenser. De nye retningslinjene sørger for distribusjon av e-bøker til utlån i alle landets folkebibliotek, men åpner ikke for utlån av e-bøker mellom fylker i motsetning til fjernlånsordningen for papirbøker. Det er et mål for Regjeringen å øke tilgjengeligheten til e-bøker i bibliotek ytterligere. Kulturrådet vil evaluere endringene om relativt kort tid og

bør da særlig vurdere antall e-boklisenser og fylkesgrenser for e-bok-utlån.

Regjeringen foreslår en ytterligere styrking og videreutvikling av gaveforsterkningsordningen til også å omfatte litteraturfeltet.

Språk

Tilstandsvurdering

Språket er vårt fremste kulturuttrykk og nasjonalspråket vårt viktigste identitetsmerke. Norge er et lite språkområde. Globaliseringens samlede virkninger gjør at norsk språk på ulike måter er i en presset situasjon. Et eksempel på dette er tendensen til at engelsk fortrenger norsk som brukspråk på områder som er viktige for å opprettholde og videreutvikle et fullverdig språk i et sterkt spesialisert samfunn. Dette rammer begge våre to målformer, men rammevilkårene for å bruke nynorsk er annerledes enn for bokmål.

Språksituasjonen i Norge preges ellers av et økende flerspråklig mangfold. Minoritetsspråkene som Norge har et folkerettslig og nasjonalt ansvar for å ta vare på (samisk, kvensk, romani og romanes), står i en utsatt stilling.

Utfordringer og strategier

Hovedutfordringen er å sikre at norsk skal fungere som et mest mulig fullverdig språk i alle deler av samfunnet.

I andre nordiske land er den rettslige statusen til både nasjonalspråket, nasjonale minoritetsspråk og tegnspråk slått fast i lov. Slik lovfesting mangler i Norge. Bruken av norsk som styrings- og administrasjonsspråk bygger på sedvane.

Regelverksutvikling på området er et strategisk tiltak for å styrke statusen til og bruken av norsk språk. Regjeringen arbeider med en helhetlig språklov.

Utvikling av norsk terminologi er et strategisk nøkkeltiltak, likeså å innarbeide en parallellspråklig praksis med preferanse for norsk på områder som er preget av internasjonalisering.

Dokumentasjon av norsk språk i form av for eksempel ordboksproduksjon, er en grunnleggende forutsetning for at norsk kan beskrives som et fullverdig og standardisert språk nå og i framtiden.

Språkrådet er statens fagorgan i språkspørsmål. Språkrådet forvalter rettskrivningen i bokmål og nynorsk, og gir råd om språkbruk til det offentlige og til publikum, både profesjonelle språkbrukere og andre. Språkrådet skal ta initiativ til og samordne utvikling av terminologi og fagspråk på

norsk, og arbeide på tvers av sektorer for at norsk språk ikke blir marginalisert på viktige samfunnsområder. Språkrådet har også ansvar for andre språk enn norsk, blant annet nasjonale minoritetsspråk og norsk tegnspråk.

Det finnes også andre språkpolitiske aktører, både organisasjoner, institusjoner og enkeltpersoner, som kan gi viktige bidrag i arbeidet med å fremme språkpolitiske mål og opprettholde en levende språkpolitisk debatt.

Bibliotek

Tilstandsvurdering

Innbyggerundersøkelsen 2015, foretatt av Direktoratet for forvaltning og IKT, viser at folkebibliotek også i år er den offentlige tjenesten brukerne er mest tilfreds med. Videre er bibliotek den offentlige tjenesten som skårer høyest i kategoriene «ansattes kompetanse» og «tillit til tjenesten». Folkebiblioteket skal fortsette å være en gratis møteplass med et tydelig samfunnsoppdrag – et sted å møtes, reflektere og utvikle vår dannelse.

Ifølge tall fra Statistisk sentralbyrås bibliotekbruksundersøkelse, som ble lagt fram i juni 2015, har det vært en svak nedgang i besøk i folkebibliotekene. I 2015 oppga fire av ti at de har besøkt et folkebibliotek det siste året, mot rundt halvparten av voksne ved forrige kartlegging i 2005. Størst er nedgangen i antall besøk i befolkningsgruppen mellom 16 og 24 år. Andelen storbrukere går også ned sammenlignet med tidligere år. Flere har benyttet seg av bibliotekets nettjenester, både i bibliotekets lokaler og fra andre lokasjoner. Samtidig brukes bibliotekene mer til andre aktiviteter, som utstillinger, møter, forestillinger, kurs, debatter og liknende, arrangert av biblioteket. Undersøkelsen viser at de som bruker bibliotekene, er minst like tilfreds med ulike bibliotekjenester nå som tidligere.

Folkebibliotekene er sentrale møteplasser for mange innvandrere og er en av våre best fungerende integreringsarenaer. Det er flere som ofte bruker biblioteket blant personer med innvandrerbakgrunn enn i resten av befolkningen. I denne gruppen hadde 37 pst. vært der mer enn ti ganger, mot 28 pst. blant personer uten innvandrerbakgrunn.

Utfordringer og strategier

Departementet vil i 2016 sørge for at Nasjonalbiblioteket fortsatt kan legge til rette for innovasjon, kompetanseheving og utvikling av folkebibliotekene. Departementet la frem en ny nasjonal bib-

liotekstrategi høsten 2015. Strategien har konkrete løsninger for å styrke folkebibliotekene som aktive formidlere av kunnskap og kulturarv, og legger til rette for folkebibliotekene som aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt. Det er kommunene som eier bibliotekene, og hovedtyngden av utviklingsarbeidet må drives frem av bibliotekene selv. Strategien angir hvilke grep staten tar som kan bidra til å stimulere til denne utviklingen. Nasjonalbiblioteket skal styrkes i sin rolle som utviklingsaktør, praksisen for tildeling av prosjekt- og utviklingsmidler legges om i strategiperioden, og Nasjonalbiblioteket skal ta større ansvar for digital felles infrastruktur.

Den teknologiske utviklingen gjør det nødvendig å styrke kompetanseutviklingen og heve kvaliteten i bibliotekene. Regjeringen har etablert et toårig nasjonalt program for digital deltakelse og kompetanse i befolkningen, Digidel 2017. Bibliotekene når flere av målgruppene for programmet med sine tilbud, og programmet ser bibliotekene som en sentral arena for satsingen. Bibliotekene gir veiledning og holder kurs i bruk av digitale verktøy og tjenester. Den tilgangen som bibliotekene gir til ulike former for digitalt innhold, er et viktig bidrag for å få innbyggerne til å ta i bruk digitale tjenester. Introduksjon av e-bokutlån er bare ett eksempel på dette. Nasjonalbiblioteket bidrar til dette arbeidet gjennom systematisk og målrettet bruk av utviklingsmidler, og ved å være et kompetanse- og ressursenter for andre institusjoner i bibliotek- og kultursektoren.

Digitalisering av samlinger og gode løsninger for teknologisk samarbeid er en nødvendig utvikling av sektoren. Nasjonalbiblioteket startet i 2006 et betydelig digitaliseringsarbeid. Målet er å digitalisere hele samlingen.

Stortinget vedtok i juni 2015 endringer i Lov 9. juni 1989 nr. 32 om avleveringsplikt for allment tilgjengelige dokument. Endringene innebærer at Nasjonalbiblioteket får en rett til å automatisk samle inn dokumenter som er tilgjengelige for alle, fra den norske delen av Internett. Videre kan Nasjonalbiblioteket kreve en digital fil i tillegg til utgivelsesformatet fra utgivere av dokumenter som er omfattet av avleveringsplikten. Dette gjør at Nasjonalbiblioteket ikke selv behøver å digitalisere på nytt det som allerede finnes i digital form. Denne endringen gir en mer effektiv avlevering av dokumenter og oppbygging av Nasjonalbibliotekets digitale samlinger. Endringen vil innebære en bedre ressursutnyttelse og på lengre sikt en økonomisk besparelse for Nasjonalbiblioteket.

Språkbanken i Nasjonalbiblioteket er en database med digitale språkressurser. Innholdet i Språkbanken er gratis tilgjengelig for både offentlige og private aktører og kan benyttes til kommersielle formål. Ressursene benyttes til språkforskning og til utvikling av språkteknologiske produkter, som oversettelsesprogrammer.

Språkbanken i Nasjonalbiblioteket er en unik språkressurs og en nasjonal infrastruktur for språkteknologi og forskning som vil bli utviklet videre.

Nasjonalt bibliotekstrategi – anmodningsvedtak nr. 441, 3. mars 2015

I forbindelse med Stortingets behandling av Innst. 175 S (2014–2015) fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag Dokument 8:79 (2013–2014) om nasjonalt bibliotekløft, viser vi til Stortingets anmodningsvedtak nr. 441 av 3. mars 2015:

«Stortinget ber regjeringen om at den varslede bibliotekstrategien inneholder tiltak for å fremme:

- bibliotekene som møteplasser for debatt og offentlig samtale
- arena for kulturopplevelser og læring
- e-bok utlån i alle bibliotek
- styrking av innkjøpsordningen for litteratur for å sikre bredde i sjangre med særlig vekt på barn og unge
- styrking av samarbeidet mellom folkebibliotek og skoler.»

Regjeringen lanserte nasjonal bibliotekstrategi 12. august 2015. I strategien er det tatt inn tiltak som skal bidra til å fremme punktene i Stortingets anmodningsvedtak:

- For å bidra til et løft for realiseringen av biblioteket som møteplass, digital arena og den allmenne bibliotekutviklingen, er det etablert en ny modell for tildeling av prosjekt- og utviklingsmidlene i en fireårsperiode. Midlene skal disponeres til tre hovedområder: Felles infrastruktur, tiltak for utvikling av folkebibliotekene som debatt- og læringsarena, møteplass og formidlingsinstitusjon, samt frie og nyskapende prosjekter. Det kan innenfor ordningen også tildeles midler til arrangementer og mindre tilrettelegginger av bibliotekrommet.
- Felles infrastruktur er avgjørende for utvikling av gode bibliotekstjenester. Ved å legge til rette for gode samarbeid, gode digitale tjenester og ved å avlaste hvert bibliotek for arbeidsoppgaver, får de mer tid til publikumsrettet arbeid.

Viktig i denne sammenhengen er at Nasjonalbiblioteket nå vil sørge for fri tilgang til bibliografiske data og videreutvikle felles bibliotek-søk.

- Nasjonalbiblioteket skal sørge for økt tilgang til digitale innholdsressurser, både ved forhandling av rettigheter knyttet til egne samlinger, og ved å innta en overordnet rolle for å bidra til folkebibliotekenes egne kjøp av e-bøker.
- Budsjettet til innkjøpsordningene for barnelitteratur ble styrket med 5 mill. kroner i 2015. Norsk kulturråd er i gang med å gjennomgå og modernisere alle sine innkjøpsordninger. Endringene innebærer blant annet raskere utsending av bøker til bibliotekene og at e-bøker skal være en del av ordningene.
- Utvikling av folkebiblioteket som læringsarena er ett av innsatsområdene for utviklingsmidlene i 2015. Prosjekter for utvikling av biblioteket som læringsarena, der lokalt samarbeid er sentralt, vil prioriteres.

Museum

Museene er vesentlige for vårt samfunns kollektive minne. Museenes samfunnsrolle er å utvikle og formidle kunnskap om hvordan vi forstår og samhandler med våre omgivelser. I dette ligger stor faglig frihet, samtidig utfordres museene til å definere hva som er relevant og viktig i et samfunnsperspektiv.

Tilstandsvurdering

De museene som Kulturdepartementet yter tilskudd til, har et årlig besøkstall på om lag 6 millioner og er således en viktig møteplass og arena for dannelse og kunnskapsopplevelser. Basis for formidlingsarbeidet er store gjenstandssamlinger, herunder vel 5 000 kulturhistoriske bygninger. Museene har behov for et bredt spekter av faglig kompetanse for å sikre kvalitativt gode løsninger og resultater. Gjennom museumsreformen er antallet selvstendige institusjoner redusert betydelig. Dette har gitt større fagmiljøer og faglig sterkere museer. For øvrig pågår det et utstrakt samarbeid på tvers av institusjonsgrenser gjennom over tjue faglige nettverk.

Utfordringer og strategier

Museene er viktige arenaer for kunnskapsopplevelser og formidlere av vår felles kulturarv. Museene opplever stadig konkurranse fra andre kultur-

tilbud og aktiviteter. Museene må derfor ha en enda tydeligere satsing på gode formidlingsstrategier for å tiltrekke seg publikum.

God formidling forutsetter institusjoner som har en kvalifisert tilnærming til både formidlingsoppgavene, kunnskapsoppbyggingen og bevaringsfunksjonene.

Flere museer har utfordringer knyttet til forvaltning av samlingene. Gode magasiner, tilgang til konserveringstjenester og håndverkere som mestrer gamle teknikker og ferdigheter, er knapphetsfaktorer. I enkelte deler av landet er det ønskelig å få iverksatt ytterligere konsolideringer for å oppnå mer bærekraftige institusjoner. Det pågår viktige prosesser i flere fylker, og fra statlig hold føres det en løpende dialog med involverte parter for å sikre framdrift og vurdere mulige løsninger.

Arkiv

Arkivene er en grunnleggende del av samfunnets infrastruktur og dokumenterer blant annet rettigheter og plikter. I tillegg er befolkningens rett til innsyn i offentlig forvaltning og kontrollen med forvaltningen basert på velfungerende arkiv.

Tilstandsvurdering

Arkivverket har i all hovedsak ansvaret for papirbasert arkivmateriale. Bestanden av papirarkiver i arkivverket øker fortsatt. Det skyldes at materiale avleveres til Arkivverket når det er 25–30 år gammelt. Arkivverket har nå ansvar for over 261 kilometer hyller med papirbasert arkivmateriale.

Dagens arkivdanning skjer i elektroniske systemer. Bare en mindre del av arkivverdig digitalt skapt materiale er sikret for ettertiden. Overføring av digitale dokumenter til depot er i dag ressurskrevende. Dette har ført til stort etterslep av avleveringspliktig materiale, dårlig kvalitet på overførte data og stor fare for tap av viktige data.

Bevarte arkiver fra privat sektor utgjør 22 pst. av summen av bevarte arkiver. Privatarkivene utgjør 15 pst. av Arkivverkets bestand.

Utfordringer og strategier

Den største utfordringen er håndteringen av digitalt skapt materiale. Det må utvikles metoder og regelverk som sikrer at digitalt skapte dokumenter blir fanget opp, og metoder, systemer og tekniske løsninger som bevarer digitalt materiale over lang tid i autentiske og tilgjengelige versjoner. Forvaltningen har etterspurt mer effektive

løsninger som kan sikre bedre kvalitet på det bevarte materialet. Det er behov for å etablere en løsning for løpende overføring av digitale dokumenter fra virksomhetenes egne dagligarkiv til et sentralt mellomlager.

En annen utfordring er å utnytte mulighetene for digital formidling og tilgjengeliggjøring. Arkivene kan på denne måten bli en ressurs som i større grad kan utnyttes til dokumentasjon av rettigheter, og til kunnskap og danning. Arkivene må både utvikle virksomheten i samsvar med den teknologiske utviklingen og i større grad etablere samarbeidsløsninger.

Sikker oppbevaring krever nok magasinkapasitet. Departementet har lagt til grunn en omfattende digitalisering av papirdokumenter kombinert med kassasjon av originalen. Dette er mulig for originaler som ikke må bevares av lovregulerte formkrav eller andre juridiske hensyn. Digitalisering og kassasjon vil redusere behovet for fysisk lagringsplass. Departementet viser til omtalen foran om nytt arkivbygg på Tynset.

Dagens forskrift om offentlige arkiv ble fastsatt i 1998. Departementet har igangsatt kartlegging av behovet for endringer i arkivregelverket. Målet er å bedre arkivprosessene gjennom forenkling og fornyelse.

Dokumentasjon av handlinger og hendelser skjer i alle deler av samfunnet. Danning og bevaring av arkiv fra privat sektor er ikke regulert i like stor grad som for offentlig sektor. Det er derfor bevart forholdsvis få privatarkiv. Staten skal være pådriver og koordinator i arbeidet med bevaring og tilgjengeliggjøring av privatarkiv. Riksarkivaren skal konkretisere nivået for bevaring av privatarkiv. Dette skal gjøres i samspill med andre aktører på arkivområdet, både organisasjoner og institusjoner. Riksarkivaren har derfor nedsatt en arbeidsgruppe for privatarkiv innenfor samarbeidsprosjektet SAMDOK (samlet samfunnsdokumentasjon). På dette grunnlaget skal Riksarkivaren i samarbeid med disse aktørene utarbeide en ny strategi for privatarkivarbeidet.

Pensjon

Tilstandsvurdering

De senere årenes lave rentenivå og høye lønnsvekst har medført en sterk økning i institusjonenes pensjonskostnader og pensjonspremier. Dette påvirker både institusjonenes likviditet og regnskapsmessige resultater i negativ retning. Bl.a. har egenkapitalsituasjonen i en del institusjoner gradvis blitt vanskeligere.

Utfordringer og strategier

De stadig stigende pensjonsutgiftene utgjør i økende grad en belastning på institusjonenes økonomi. En fortsatt vedvarende situasjon vil påvirke institusjonenes kunstneriske virksomhet. Situasjonen er spesielt krevende for Den Norske Opera & Ballett. Operaen fikk i 2013, 2014 og 2015 styrket tilskuddet for å sikre selskapets likviditet etter en sterk økning i pensjonspremiene. Tilskuddet videreføres for å sikre likviditeten også i 2016.

Det er nødvendig at institusjonene på feltet etablerer bærekraftige løsninger på pensjonsområdet. Dette er en utfordring både for institusjonene og arbeidstakerorganisasjonene, og må løses gjennom tariffavtaler. Departementet ser det uansett som nødvendig å vurdere pensjonsordningen med særaldersgrenser for de kunstnerisk ansatte i Den Norske Opera & Ballett.

Forskning og utvikling (FoU)

Tilstandsvurdering

Kulturdepartementet ivaretar sitt sektoransvar for forskning bl.a. gjennom bevilgninger til forskningsprogrammer under Norges forskningsråd. FoU-virksomhet ved museer, arkiver og andre kulturverninstitusjoner finansieres med bevilgninger og tilskudd. Departementet bidrar videre til politikkrelevant forskning og statistikkutvikling på kunst- og kulturvernområdet gjennom bevilgninger til Norsk kulturråd og Statistisk sentralbyrå og gjennom bestilling av utredninger og evalueringer. Det eksterne FoU-utvalget som leverte sin rapport *En kunnskapsbasert kulturpolitikk* til Kulturdepartementet i 2012, pekte på de store endringene som nå skjer på kulturfeltet, og at god og relevant forskning kan bidra til økt kunnskap om hvordan sentrale politiske, forvaltningsmessige og faglige utfordringer på kulturområdet bør håndteres ved at det fremskaffes kunnskap som grunnlag for gode politiske og faglige beslutninger. Utvalget mente at departementet har store muligheter til å utvikle sitt FoU-engasjement, og at det er særlig behov for å styrke den kunst- og kulturpolitisk relevante forskningen gjennom å tilføre midler og å utvikle virkemidlene på området.

Utfordringer og strategier

Et godt tilfang av forskning, utredning og statistikk utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag for kulturpolitikk og -forvaltning, men også for feltet selv. Det er et stort behov for forskningsbasert kunnskap som grunnlag for å vurdere politiske satsin-

ger, og for videre utvikling av politiske løsninger og virkemidler.

Regjeringen har siden 2014 trappet opp FoU-satsingen på kunst- og kulturvernområdet. I 2015 er det bevilget 22,6 mill. kroner til forskning på dette området, en økning på 14 mill. kroner sammenlignet med 2013. Det er etablert et handlingsrettet forskningsprogram om kultur og mediesektoren (KULMEDIA). Gjennom langsiktig forskning av høy kvalitet skal programmet bidra til ny kunnskap om sektorenes samfunnsrolle og deres økonomiske og teknologiske betingelser.

Det er i tillegg skapt rom for økt utrednings- og evalueringsevne av mer avgrenset karakter.

Regjeringen har fastsatt nye mål for Forskningsrådet som gjelder fra 2015. Målene er: økt vitenskapelig kvalitet, økt verdiskaping i næringslivet, å møte store samfunnsutfordringer, et velfungerende forskningssystem og god rådgivning. Kunnskapsdepartementet fortsetter arbeidet med å utvikle styringssystemet for Forskningsrådet i samarbeid med de andre departementene og Forskningsrådet. Styringssystemet er nærmere omtalt i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon for 2016.

Kap. 320 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	151 119	130 844	133 945
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	9 176	9 972	18 160
51	Fond for lyd og bilde	32 641	36 718	37 416
52	Norges forskningsråd	5 250	12 654	12 894
53	Sametinget	77 202	78 986	80 487
55	Norsk kulturfond	48 080	78 737	81 556
56	Norsk kulturfond-flerårig prosjekttilskudd	21 678		
60	Kulturkort for ungdom	2 979		
73	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	200 912	210 216	244 397
74	Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd	226 422		
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	12 516	11 503	50 532
77	Prosjekt- og utviklingstiltak på museums- og arkivfeltet	29 245		
78	Ymse faste tiltak	29 346	35 984	34 798
79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 1</i>	5 282	7 641	7 087
82	Nobels Fredssenter	29 537	29 519	30 080
85	Gaveforsterkningsordning	10 000	30 330	45 000
86	Talentutvikling		30 000	30 570
	Sum kap. 0320	891 385	703 104	806 922

Innledning

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Norsk kulturråd, avsetningen til allmenne kulturformål

under Norsk kulturfond og Fond for lyd og bilde. Videre omfatter det bevilgninger til samiske kulturformål, nasjonale kulturbygg, EUs program for kultur og audiovisuell sektor, prosjekter på kultur-

området under Norges forskningsråd, Nobels Fredssenter, gaveforsterkningsordning, talentutvikling og ymse faste tiltak.

Norsk kulturfond

Norsk kulturfond forvaltes av Norsk kulturråd. Samlet foreslås det bevilget 841,6 mill. kroner til fondet i 2016, fordelt slik:

	(i 1 000 kr)		
	2014	2015	2016
Kap. 320 Allmenne kulturformål	60 744	71 812	81 556
Kap. 322 Visuell kunst	44 519	98 399	103 018
Kap. 323 Musikkformål	177 397	256 092	316 014
Kap. 324 Scenekunstformål	130 018	131 168	139 407
Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål	154 952	176 871	171 365
Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål	9 600	31 372	30 274
Sum	577 230	765 714	841 634

Bevilgningen til Norsk kulturfond bevilges på post 55 under de respektive fagkapitlene, jf. tabell over. Midlene kan nyttes til enkeltstående og flerårige prosjekter og til tiltak av mer varig karakter og fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger.

I 2015 ble tilskudd som tidligere ble bevilget under post 74, overført til post 55, jf. omtale under programkategori 08.20.

I 2016 foreslås en teknisk overføring av midler til Norsk kulturfond som følge av avvikling av knutepunktordningen, jf. omtale under programkategori 08.20.

I tråd med Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014) og Prop. 1 S (2014–2015) har Norsk kulturråd fullmakt til å omdisponere mellom kapitlene, jf. forslag til vedtak VIII. Fullmakten har i hovedsak vært nyttet til å flytte tilskudd til tiltak som av historiske grunner tidligere har vært bevilget på andre fagkapitler, til det fagområdet tiltakene har nærmere tilhørighet. Omdisponeringen har utgjort om lag 3 pst. av den samlede fondsavsetningen. Tabellen over legger Norsk kulturråds fordeling av midler i 2014 og 2015 til grunn.

Institusjoner mv. med fast årlig tilskudd over statsbudsjettet skal som hovedregel ikke innvilges tilskudd fra Norsk kulturfond. Unntak kan vurderes, blant annet for å fremme institusjonenes samarbeid med det frie feltet.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at

alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og å fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til allmenne kulturformål i 2016 er å legge til rette for

- produksjon, formidling og etterspørsel av ulike kunstuttrykk
- oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon
- støtte til kulturforskning
- internasjonalt samarbeid på kulturfeltet

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke tilskuddsinstitusjoner og tiltak som på ulike måter bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Budsjettforslag 2016

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Norsk kulturråd, inkludert sekretariatsfunksjoner, samt en del kostnader knyttet til evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid, utredninger, kulturstatistikk og andre oppgaver i departementets regi.

Bevilgningen er økt med 2,6 mill. kroner som følge av at midler til evalueringer og utredninger på kunstnerøkonomifeltet er teknisk overført fra kap. 321, post 01, jf. kap. 321.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Norsk kulturråd får i merinntekter under kap. 3320, post 01 og regnskapsførte inn-

tekter under kap. 3320, post 01 og 03, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen omfatter midler til forskning, utredning og statistikk m.m.

Bevilgningen på posten skal også dekke utgifter til utredninger, utvalg, forskningsoppdrag og andre oppgaver som Norsk kulturråd eller Kulturdepartementet ivaretar på vegne av andre. Deler av bevilgningen finansieres av eksterne midler. Norsk kulturråd utfører i økende grad oppdrag og utredninger på vegne av andre og er koordinator for ulike typer samarbeidsprosjekter på kulturfeltet, finansiert av eksterne midler. Bevilgningen er økt i henhold til dette.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Norsk kulturråd får i merinntekter under kap. 3320, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 51 Fond for lyd og bilde

Fondsmidlene fordeles til rettighetshavere innenfor musikk, scene og film og er en kollektiv kompensasjon for den lovlige kopieringen av deres verker til privat bruk.

Det er også avsatt midler til en kompensasjonsordning med individuell fordeling til rettighetshavere, jf. omtale under kap. 337, post 70.

Post 52 Norges forskningsråd

Posten omfatter bevilgninger til forskningsprogrammene KULMEDIA og SAMKUL som forvaltes av Norges forskningsråd. KULMEDIA (2014–2018) er et handlingsrettet forskningsprogram som skal bidra med ny kunnskap om kulturlivets og medienes samfunnsrolle og deres teknologiske og økonomiske betingelser. Det bevilges også midler til KULMEDIA under kap. 335, post 73. SAMKUL (2011–2020) skal bidra til forskningsbasert kunnskap om de kulturelle forutsetningene for dagens samfunnsformasjon og den videre samfunnsutviklingen.

Post 53 Sametinget

Bevilgningen skal bidra til Sametingets arbeid med å legge til rette for et levende og mangfoldig

samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet, som er tilgjengelig for alle.

Bevilgningen på posten overføres til Sametinget som disponerer midlene etter egne prioriteringer.

Post 55 Norsk kulturfond

Bevilgningen skal dekke ordninger og avsetninger til allmenne kulturformål under Norsk kulturfond. Midlene fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes både til enkeltstående og flerårige prosjekter samt til tiltak av mer varig karakter.

Som oppfølging av kunstnerøkonomiutredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015), jf. omtale under programkategori 08.20, foreslås det å øke posten med 1 mill. kroner for å styrke kunstkritikkens formidlingsfunksjon.

Post 73 Nasjonale kulturbygg, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til bygninger og lokaler for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon. Prosjektene kan være ombygging av eksisterende bygninger og/eller nybygg. Byggeprosjektene skal dekke behov for forsvarlig areal og funksjonalitet og/eller økt sikkerhet. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet.

Under posten er det foreslått en bevilgning på 244,4 mill. kroner til nasjonale kulturbygg i 2016. I tillegg foreslår departementet en tilsagnsfullmakt på 700 mill. kroner utover bevilgningen for 2016, jf. forslag til vedtak III.

I forslaget til statsbudsjett for 2016 inngår en særskilt tiltakspakke for økt sysselsetting, jf. nærmere omtale i Del I under hovedprioriteringer for 2016. Som en del av denne tiltakspakken foreslås en bevilgning på til sammen 64,1 mill. kroner som engangstilskudd til nybygg og ekstraordinært vedlikehold av kulturhistoriske bygninger på Vestlandet. Dette gjelder nybygg ved Jærmuseets formidlingsarena på Nærbø i Hå, fornyelse og rehabilitering av hovedbygningen ved Museum Stavanger, nye basisutstillinger ved Bymuseet i Bergen, og akutt vedlikehold ved Rogaland Teater i Stavanger og Den Nationale Scene i Bergen.

Forslag til fordeling av bevilgning og nye tilsagn fremgår av tabell og omtale nedenfor:

Prosjekter	Vedtaksår	(i mill. kroner)			
		Samlet tilskudd	Tidligere bevilget	Forslag 2016	Gjenstår til senere år
Norsk Folkemuseum, <i>Bybygg</i> , Oslo	2013	80,0	28,0	40,0	12,0
Romsdalsmuseet, <i>Kronen på verket</i> , Molde	2013	48,5	23,8	24,7	0
Munchmuseet, nybygg i Bjørvika, Oslo	2014	605,0	0	0	605,0
Vestfoldmuseene, Hvalfangstmuseet, Sandefjord	2014	5,0	3,0	2,0	0
Bymuseet i Bergen, visningssenter Gamle Bergen	2014	21,3	2,0	19,3	0
Museum Nord, vernebygg <i>MS Finnmarken</i> , Stokmarknes	2014	40,0	4,0	24,0	12,0
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark, Nordkappmuseet, Honningsvåg	2014	8,0	2,0	6,0	0
Stiftelsen Horisont, Melahuset, Oslo	2015	5,0	5,0	0	0
Norsk Folkemuseum, Båthallen, Norsk Maritimt Museum, Oslo		29,0	0	12,0	17,0
Lillehammer museum, Norsk Olympisk Museum, Lillehammer		15,0	0	15,0	0
Landsdelsscene for dans, Ål kulturhus, Hallingdal		13,2	0	7,9	5,3
Dalane folkemuseum, Jøssingfjord vitemuseum, Nedre Hellen kraftstasjon		26,0	0	11,0	15,0
Museene i Sør-Trøndelag, Sverresborg byavdeling, Trondheim		4,0	0	4,0	0
Norsk luftfartsmuseum, utstilling sivil luftfart, Bodø		10,0	0	6,0	4,0
Nordlandsmuseet, « <i>Anna Karoline</i> » Norsk jektefartsmuseum, Bodø		33,7	0	4,0	29,7
Nord-Troms museum, utstilling <i>Halti</i> , Storslett		1,5	0	1,5	0
Sør-Troms museum, <i>Allmenningr</i> , Harstad		2,9	0	2,9	0
Rogaland Teater, Stavanger, vedlikehold		5,0	0	5,0	0
Den Nationale Scene, Bergen, vedlikehold		5,0	0	5,0	0
Jærmuseet, magasin- og utstillingsbygg på Vitengarden, Hå		18,8	0	18,8	0

(i mill. kroner)

Prosjekter	Vedtaksår	Samlet tilskudd	Tidligere bevilget	Forslag 2016	Gjenstår til senere år
Museum Stavanger, rehabilitering av publikumsmottak og utstilling		4,5	0	4,5	0
Bymuseet i Bergen, basisutstilling Bryggens Museum		15,8	0	15,8	0
Vest-Agder museum, <i>D/S Hestmanden</i> , slutføre restaurerings- og formidlingsprosjekt		15,0	0	15,0	0
Sum		1012,2	67,8	244,4	700,0

For 2016 foreslås følgende nye prosjekter:

Norsk Folkemuseum, Båthallen, Norsk Maritimt Museum, Oslo

Norsk Folkemuseum har fra og med 2015 overtatt ansvaret for Norsk Maritimt Museum på Bygdøyenes i Oslo. Samtidig tok staten over ansvaret for driftstilskuddet til Norsk Maritimt Museum fra Oslo kommune. Blant bygningene på Bygdøyenes er en båthall med et betydelig vedlikeholdsetterlep; huset har de siste tiårene vært benyttet som lager, men grunnet taklekkasjer blir nå bygningen tømt for innhold. Planen er å gjennomføre en grundig rehabilitering og etablere nye, moderne utstillinger med museets verdifulle samling av tradisjonsbåter fra hele landet som hovedattraksjon. Prosjektet har en ramme på 40 mill. kroner, hvorav staten forventes å bidra med 29 mill. kroner.

Lillehammer museum, Norsk Olympisk Museum, Lillehammer

Lillehammer museum skal relokalisere og etablere nye utstillinger for Norges Olympiske Museum. Ved å samlokalisere de olympiske utstillingene med hovedanlegget på Maihaugen forventer museet å oppnå langt høyere besøkstall. Det nye formidlingskonseptet vil i stor grad være basert på digitale løsninger, og skal åpnes i forbindelse med Ungdoms-OL i februar 2016. Prosjektet har en ramme på 45 mill. kroner, hvorav staten forventes å bidra med 15 mill. kroner.

Landsdelsscene for dans, Ål kulturhus, Hallingdal

I Ål kommune i Hallingdal er det et aktivt miljø for folkedans og folkemusikk. Kommunen har ansvaret for prosjektet, og vil bygge et tilbygg til kulturhuset i Ål for å kunne fylle en funksjon som lands-

delsscene for dans. Ål kommune og Buskerud fylkeskommune har gitt tilsagn til prosjektet. Prosjektet har en ramme på 51 mill. kroner, hvorav staten forventes å bidra med 13,2 mill. kroner.

Dalane folkemuseum, Jøssingfjord vitenmuseum, Nedre Hellingen kraftstasjon

Dalane Folkemuseum har i lengre tid arbeidet med å utvikle planene for et vitensenter i Jøssingfjord i Sokndal kommune i Rogaland. Dette er et område med en uvanlig spennende geologi, og med mye historie knyttet til utvinning av ulike mineralforekomster. I tillegg er det også krigshistorie knyttet til dette området; Altmark-affæren i februar 1940 var den første direkte krigshandling på norsk jord under andre verdenskrig. Prosjektet har en ramme på 76 mill. kroner, hvorav staten forventes å bidra med 26 mill. kroner.

Museene i Sør-Trøndelag, Sverresborg byavdeling, Trondheim

Museene i Sør-Trøndelag forvalter et av landets største friluftsmuseer på Sverresborg i Trondheim. En rekke bygninger fra byens sentrum er i løpet av de siste tiårene gjenreist, men de fleste er fortsatt bare ferdigstilt utvendig, som «skall» uten innredning. Museet skal skape autentiske interiører med boliger, forretninger, verksteder etc. Prosjektet har en ramme på 12 mill. kroner, hvorav staten forventes å bidra med 4 mill. kroner.

Norsk luftfartsmuseum, utstilling sivil luftfart, Bodø

Norsk luftfartsmuseum i Bodø har behov for å oppgradere utstillingen om sivil norsk luftfartshistorie som har vært tilnærmet uendret siden utstillingen ble etablert i 1994. Museet ønsker, ved siden av å formidle den teknologiske utviklingen,

å legge tydeligere vekt på samfunnsendringer og kulturhistorie i utstillingen. Prosjektet, med arbeidstittel *Luftfarten formet nasjonen Norge*, har en ramme på 30 mill. kroner, hvorav staten forventes å bidra med 10 mill. kroner.

*Nordlandsmuseet, «Anna Karoline»
Norsk jektefartsmuseum, Bodø*

Nordlandsmuseet har et friluftsanlegg i Bodø, der det best bevarte fartøyet av typen nordlandsjekt er lagret. Jektefarten mellom Nord-Norge og Bergen var i flere hundre år en hovedkomponent i næringsvirksomheten i denne landsdelen. Med jekta *Anna Karoline* som den viktigste attraksjonen, planlegges oppført et nytt museumsbygg for å formidle dette helt sentrale elementet i nordnorsk kulturhistorie. Både Bodø kommune og Nordland fylkeskommune har fattet vedtak om å ta sin del av investeringskostnadene. Prosjektet har en ramme på 101 mill. kroner, hvorav staten forventes å bidra med 33,7 mill. kroner.

Nord-Troms museum, utstilling Halti, Storslett

Nord-Troms museum har fått utstillingsareal i det nylig ferdigstilte Halti kulturbygg på Storslett, Nordreisa kommune. Museet skal etablere en moderne, permanent utstilling som formidler regionens historie og næringsgrunnlag. Prosjektet har en ramme på 5,7 mill. kroner, hvorav staten forventes å bidra med 1,5 mill. kroner.

Sør-Troms museum, Allmenningr, Harstad

Sør-Troms museum har sitt hovedsete på Trondenes i Harstad. Dette var et viktig senter i Nord-Norge i vikingtiden og middelalderen, og museet skal bygge et rekonstruert middelaldertun for på den måten å levendegjøre denne historiske perioden. Prosjektet har en ramme på 8,6 mill. kroner, hvorav staten forventes å bidra med 2,9 mill. kroner.

For 2016 foreslås følgende prosjekter under tiltakspakken for økt sysselsetting – kulturbygg:

Rogaland Teater, Stavanger, vedlikehold

Det er et stort udekket behov for vedlikehold av eksisterende hovedbygning til Rogaland Teater. Selv om teatret i et lengre tidsperspektiv vurderer nybygg som alternativ til dagens teaterbygninger, er det nødvendig å holde de historiske bygnin-

gene i god stand både med tanke på nåværende bruk og eventuell ny framtidig bruk. Regjeringen foreslår et engangstilskudd fra tiltakspakken på 5 mill. kroner til akutte vedlikeholdstiltak ved Rogaland Teater.

Den Nationale Scene, Bergen, vedlikehold

Regjeringen har satt i gang en konseptvalgutredning for å utrede ulike alternativer for rehabilitering og utvikling av Den Nationale Scene i Bergen. Det er avdekket behov for akutt vedlikehold og sikring av teaterbygningen, dette gjelder bl.a. skader knyttet til fukt, råte og korrosjon. Regjeringen foreslår et engangstilskudd fra tiltakspakken på 5 mill. kroner til akutte, konseptuavhengige vedlikeholdstiltak ved Den Nationale Scene.

*Jærmuseet, magasin- og utstillingsbygg
på Vitengarden, Hå*

Den jærske redskaps- og maskinindustrien har røtter 150 år tilbake i tid. Jærmuseet har store samlinger som nå i stor grad er dårlig oppbevart og utilgjengelige for publikum. Museet har en vel fungerende formidlingsarena, Vitengarden, med høye årlige besøkstall på Kvia i Hå kommune. Dette anlegget planlegges utvidet med en stor maskin- og redskapshall – i all hovedsak under bakkenivå. Regjeringen foreslår et engangstilskudd fra tiltakspakken på 18,8 mill. kroner til Jærmuseet.

*Museum Stavanger, rehabilitering
av publikumsmottak og utstilling*

Den gamle ærverdige hovedbygningen i sentrum av Stavanger trenger fornyelse. Publikumsmottaket skal rehabiliteres. De naturhistoriske utstillingene er foreldet og skal bygges opp på nytt. Regjeringen foreslår et engangstilskudd fra tiltakspakken på 4,5 mill. kroner til Museum Stavanger.

Bymuseet i Bergen, basisutstilling Bryggens Museum

Bymuseet i Bergen har behov for nye basisutstillinger ved Bryggens Museum. Dette er Bymuseets fremste visningssted for temporære utstillinger. Museet anslår at forbedringen vil øke besøkstallet med 50 pst. og dette vil medføre betydelig økning i egeninntekter. Regjeringen foreslår et engangstilskudd fra tiltakspakken på 15,8 mill. kroner til Bymuseet i Bergen.

Vest-Agder museum, D/S Hestmanden, slutføre restaurerings- og formidlingsprosjekt

D/S Hestmanden er et dampskip fra 1911, som seilte i konvoifart i begge verdenskrigene. Skipet et viktig minnesmerke for krigsseilerne. Det er hittil brukt over 100 mill. kroner for å ta vare på dette fartøyet. Det gjenstår fortsatt noe arbeid før skipet kan seile for egen maskin – bl.a. må dampkjelen utbedres – men i tillegg må arbeidet med interiøret slutføres, herunder legge til rette for at publikum skal kunne komme om bord i skipet, og det skal utvikles og monteres utstillinger som formidler skipets og krigsseilernes historie. Som selvgående skip vil dette bli et verdig minnesmerke over krigsseilerne. Regjeringen foreslår et engangstilskudd fra tiltakspakken for økt sysselsetting på 15 mill. kroner over Kulturdepartementets budsjett til slutføring av arbeidet med D/S Hestmanden.

Post 75 EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., kan overføres

Posten skal dekke utgifter til norsk deltakelse i EUs program for kultur og audiovisuell sektor, *Et kreativt Europa 2014–2020*.

Programmet har en samlet ramme på 1,46 mrd. euro og gir norske kultur- og medieaktører mulighet til utvikling og tilgang på finansiering. Formålet med Kreativt Europa er å fremme kulturelt og språklig mangfold i Europa, og å fremme europeisk kulturarv. Programmet skal også bidra til å styrke konkurransevnen til den kulturelle og kreative sektoren gjennom en ny lånegarantiordning som trer i kraft fra 2016. Formålet med ordningen er å gi kulturnæringer lettere tilgang til banklån i sitt hjemland gjennom at EU stiller en lånegaranti. Det er også et mål å øke kunnskapen om kultursektoren blant banker og finansinstitusjoner. Norske finansinstitusjoner vil kunne søke om slik lånegaranti, og det er forventet en utlysning rundt årsskiftet 2015/2016. Posten er økt med 39 mill. kroner. Økningen skyldes innføringen av den nye lånegarantiordningen og at hele kontingenten til Kreativt Europa fra og med 2016 dekkes under kap. 320, post 75. Tidligere år har kontingenten vært dekket under både kap. 320, post 75 og kap. 334, post 75.

Posten dekker også etterslep etter tre avsluttede EU-programmer på kultur- og mediefeltet. Selv om programmene er avsluttet, vil det fortsatt

påløpe noe kostnader i forbindelse med programutbetalinger til løpende prosjekter. Videre dekker bevilgningen på posten Norges årlige bidrag til Europarådets utvidede delavtale om europeiske kulturveier og Norges årlige bidrag til fondet som er opprettet under UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. Bidraget utgjør 1 pst. av Norges ordinære, årlige bidrag til UNESCO.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen under posten skal dekke tilskudd til ulike allmenne kulturformål.

Tilskuddet til Norsk-finsk kulturfond er foreslått økt med 200 000 kroner for å styrke norsk-finsk kultursamarbeid.

Tilskudd til Norges Døveforbund, tegnspråktolking av teaterforestillinger, som i 2015 ble gitt under kap. 324, post 78, er fra 2016 overført til denne posten og lagt inn under tilskuddet til Norges Døveforbund, kulturarbeid.

Tilskuddet som i 2015 ble tildelt USF verftet fra denne posten avvikles, og staten øker tilskuddet til Kunstmuseene i Bergen, KODE, med tilsvarende beløp. Årsaken er et avtalt makeskifte med Bergen kommune om driftstilskuddet til USF Verftet og KODE.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2016 under denne posten, framgår av vedlegg I.

Post 79 Til disposisjon, kan nyttes under post 01

Bevilgningene under programkategori 08.20, utenom denne posten, er i sin helhet bundet til bestemte mottakere eller tilskuddsordninger. Det er derfor nødvendig for departementet å kunne disponere midler for å dekke nye behov som oppstår i budsjettåret. Posten skal også dekke enkelttiltak og prosjekter som i sin karakter ikke hører hjemme under øvrige tilskuddsposter. Søknader om enkelttilskudd vil normalt bli oversendt Norsk kulturråd for behandling.

Post 82 Nobels Fredssenter

Posten omfatter tilskudd til drift av Nobels Fredssenter. Hoveddelen av driftsutgiftene, utstillinger og fornyelse av disse, særskilte arrangementer og andre aktiviteter forutsettes dekket ved andre inntekter.

Post 85 Gaveforsterkningsordning

Det foreslås at posten styrkes med 15 mill. kroner til totalt 45 mill. kroner i 2016 for å muliggjøre en utvidelse av ordningen til å omfatte andre områder av kultursektoren, jf. omtale under programkategori 08.20.

Post 86 Talentutvikling

Bevilgningen under denne posten gjelder Talent Norge AS, som ble etablert i 2015. Formålet er å utvikle kunstneriske talent for å bidra til et kulturliv på høyt internasjonalt nivå. Talent Norge AS finansierer talentutvikling og er basert på et samarbeid mellom staten og private aktører.

Rapport 2014

Målet med bevilgningen på kap. 320 er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av kunst innen ulike kunstuttrykk, oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon, samt å støtte kulturforskning og internasjonalt samarbeid på kulturfeltet. Det gis også støtte til internasjonalt samarbeid over Utenriksdeparte-

mentets budsjett til kulturformål, kap. 115 Kultur-, norgesfremme- og informasjonsformål.

Rapporten bygger på en samlet vurdering av måloppnåelsen basert på den årlige rapporteringen fra Norsk kulturråd om Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og EUs program for kultur og audiovisuell sektor, status for departementets igangsatte og gjennomførte byggeprosjekter med bevilgning fra avsetningen til nasjonale kulturbygg, samt rapport fra Norges forskningsråd og Nobels Fredssenter om oppnådde resultater.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningen til allmenne kulturformål å være tilfredsstillende, jf. rapportering nedenfor.

Norsk kulturfond

Norsk kulturfond forvaltes av Norsk kulturråd og har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Fondet utgjorde 577,2 mill. kroner i 2014 fordelt på kapitlene 320, 322, 323, 324, 326 og 328. Totalt antall søknader til Norsk kulturfond for 2014 var 7 380, eksklusiv innkjøpsordningene for litteratur.

Tabell 8.2 Søknader og tildelinger til Norsk kulturfond 2014¹

	Søknader	Tildelinger
	2014	2014
Allmenne kulturformål	899	215
Visuell kunst	1 274	330
Musikk	3 213	1 140
Scenekunst	1 180	342
Litteratur ekskl. innkjøpsordningene for litteratur	464	253
Innkjøpsordningene for litteratur	1 160	601
Tidsskrift og periodiske publikasjoner	91	73
Kulturvern	258	90
Totalt inkl. innkjøpsordningene for litteratur	8 540	3 044
Totalt ekskl. innkjøpsordningene for litteratur	7 380	2 443

¹ eSak er gradvis blitt innført som grunnlag for rapporterte tall og statistikk. Opplysninger om antall søknader og tildelinger er derfor ikke direkte sammenlignbare med historiske tall.

Kilde: Norsk kulturråd

Norsk kulturfond – allmenne kulturformål

Avsetningen til allmenne kulturformål under Norsk kulturfond omfattet i 2013 og 2014 ordninger og avsetninger til ulike tverrfaglige tiltak mv.:

Tabell 8.3 Norsk kulturråds fordeling av midler til allmenne kulturformål 2013–2014

	(i 1 000 kr)	
	2013	2014
Rom for kunst	19 590	22 490
Forskning og utvikling	2 460	2 485
Barne- og ungdomskultur	16 945	21 317
Andre formål	7 380	14 452
Nye post 56-tiltak	23 087	0
Sum	69 462	60 744 ¹

¹ Norsk kulturråd har i 2014 flyttet tilskudd til tiltak som av historiske grunner tidligere har vært disponert på andre fagkapitler enn de naturlig hører hjemme, til det fagområdet/den ordningen tiltakene har nærmest tilhørighet til, jf. omdisponeringsfullmakten i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014). Innenfor kap. 320 gir dette økninger i avsetningene til Rom for kunst, Barne- og ungdomskultur og Andre formål. Videre er 9 014 000 kroner overført fra kap. 320 til andre kapitler.

Kilde: Norsk kulturråd

Rom for kunst-avsetningen skal bidra til styrking og utvikling av infrastruktur og arenaer for produksjon og formidling av profesjonell kunstnerisk virksomhet innen kunstområdene musikk, visuell kunst, scenekunst, litteratur og tverrkunstneriske uttrykk, og til arenaer for kulturelt mangfold og barn og unge. Det ble i 2014 gitt tilskudd til 34 prosjekter. Antallet søknader var 138. Tallene inkluderer også forsøksordningen Gjesteoppholdsstøtte for arenaer, som i 2014 er finansiert av avsetningene Rom for kunst og Andre formål med totalt 32 søknader og 8 tildelinger i 2014.

Norsk kulturråds forsknings- og utviklingsvirksomhet skal bidra til å framskaffe og formidle forskningsbasert kunnskap med relevans for kulturrådssystemet og kultursektoren for øvrig. I 2014 er det arbeidet med ni forsknings- og utviklingsprosjekter, blant annet et program om kunst, kultur og kvalitet. Norsk kulturråd gjennomfører evalueringer av større utviklings- og forsøksprosjekter som varer ett år eller mer. I 2014 ble det iverksatt fire evalueringer.

Under avsetningen til barne- og ungdomskultur gis det tilskudd til profesjonelle kunstnere og kunstmiljøer, til nyskapende kunstproduksjoner

for barn og unge og til andre formidlingstiltak og prosjekter der barn og unge er sentrale utøvere. Antallet søknader og tildelinger i 2014 var henholdsvis 529 og 130. Tilsvarende tall for 2013 var 512 og 140.

Avsetningen til andre formål nyttes til tiltak som faller utenfor eller på tvers av fagområdene visuell kunst, musikk, scenekunst, litteratur og kulturvern. Antallet søknader økte fra 93 i 2013 til 232 i 2014. Antallet tildelinger var 34 i 2013 og 28 i 2014.

Fond for lyd og bilde

Fondet skal fremme produksjon og formidling av innspillinger av lyd- og filmopptak og fordeles til beste for rettighetshavere innenfor musikk, scene og film og billedkunst. Bevilgningen til Fond for lyd og bilde for 2014 var 32,5 mill. kroner, mens faktiske midler til fordeling var 34,1 mill. kroner grunnet tilbakeføring av midler fra ikke fullførte prosjekter tidligere år.

Midlene til Fond for lyd og bilde er de siste tre årene fordelt slik:

Tabell 8.4 Fond for lyd og bilde – fordeling av midler 2012–2014

	(i 1 000 kr)		
	2012	2013	2014
Fonogramproduksjon	7 558	8 464	8 925
Video/film	8 813	9 253	9 132
Musikk	5 078	5 189	4 885
Tekst	2 117	2 317	2 191
Scene	3 800	3 910	3 718
Billedkunst	900	955	890
Til disposisjon for styret	4 714	4 437	4 387
Samlet tildelingssum¹	32 980	34 525	34 128

¹ Samlet tildelingssum inkluderer overføring av ubrukte midler fra tidligere år og tilbakeføring av midler fra ikke fullførte prosjekter

Kilde: Norsk kulturråd

Tilskudd ble gitt til prosjekter innenfor produksjon og formidling av lydopptak, konsertvirksomhet og komponering. Det ble også gitt tilskudd til formidling av scenekunstforestillinger, manusutarbeidelse og andre former for tekstproduksjon,

samt til produksjon og formidling av kortfilm, dokumentarfilm, foto, billedkunst og sammensatte prosjekter. Prøveordningen for norsk musikk i norske audiovisuelle produksjoner i 2012 og 2013 er videreført i 2014.

Tabell 8.5 Nøkkeltall Fond for lyd og bilde 2013–2014

	2012	2013	2014
Antall søknader	3 177	3 197	2 837
Antall tildelinger	517	555	469
Søknadssum i 1 000 kroner	274 181	274 662	263 729

Kilde: Norsk kulturråd

EUs program for kultur og audiovisuell sektor

2014 var oppstartsår for EUs nye støtteprogram for kultur og audiovisuell sektor. Norsk kulturråd og Norsk filminstitutt er nasjonale kontaktpunkt for norske søkere. Det er regnskapsført 46 mill. kroner til EUs program for kultur og audiovisuell

sektor i 2014 (12,3 mill. kroner på kap. 320, post 75 og 33,7 mill. kroner på kap. 334, post 75).

Nasjonale kulturbygg

Gjennom behandlingen av søknader påser departementet at mål for bevilgningen oppnås.

Tabell 8.6 Status i byggeprosjekter som i 2014 fikk tilskudd fra posten Nasjonale kulturbygg

Byggeprosjekt	Status
Kilden Teater- og Konserthus	Åpnet januar 2012
Stavanger konserthus	Åpnet september 2012
Kulturkvartalet i Bodø	Åpnet november 2014
Aust-Agder kulturhistoriske senter	Åpnet november 2014
Notodden Bok- & Blueshus	Åpnet januar 2014
Olav H. Hauge-senteret	Åpnet september 2014
Mjøsmuseet – Mjøsas ark	Åpnet juni 2015
Lillehammer kunstmuseum	Under oppføring
Romsdalsmuseet – nytt magasin	Under oppføring
Østfoldmuseene – Kraka	Under oppføring
Norsk Folkemuseum – Bybygg	Under oppføring
Jærmuseet – Vitenfabrikken	Byggetrinn 2 under oppføring

Tabell 8.7 Status 2014 i prosjekter som utføres av Statsbygg på vegne av Kulturdepartementet gjennom husleieordningen i staten

Prosjekt i regi av Statsbygg	Status
Nytt automatlager for Nasjonalbiblioteket i Rana	I gjennomføringsfase – oppdrag om detaljprosjektering gitt i juni 2012.
Bygg for Musea i Sogn og Fjordane, avdeling Norsk Reiselivsmuseum	I gjennomføringsfase – detaljprosjektering og bygging ble satt i gang i 2012, forventet ferdigstilling i 2015.
Nytt bygg for Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	I gjennomføringsfase – oppdrag om detaljprosjektering og bygging gitt i juni 2013.
Forprosjekt for nytt sikringsmagasin for Nasjonalbiblioteket i Rana	Forprosjekt ferdigstilt i 2014.
Forprosjekt for nytt sentraldepot for Arkiverket, Tynset	Ekstern kvalitetssikring (KS 2) av forprosjektet gjennomført i 2014.
Nye lokaler for Saemien Sijte	Stortinget vedtok ultimo 2014 bevilgning til nytt forprosjekt for et rimeligere nybygg for museet.
Rehabilitering av Eidsvollbygningen	Rehabiliteringen ble ferdigstilt til grunnlovsjubileet i 2014. Eierskapet for anlegget ble i 2014 overført til Statsbygg.
Andre byggrelaterte planer	Status
Konseptvalgutredning for oppgradering og utvikling av Nationaltheatret	Konseptvalgutredningen ferdigstilt. Ekstern kvalitetssikring KS1 er igangsatt, forventet ferdigstilling i 2015.
Konseptvalgutredning for rehabilitering av Den Nationale Scene	Oppdrag om konseptvalgutredning gitt ultimo 2014, forventet ferdigstilling i 2015.

Norges forskningsråd

Det ble i 2014 bevilget til sammen 15 mill. kroner til det handlingsrettede forskningsprogrammet om kultur- og mediesektoren, KULMEDIA, under kap. 320, post 21 og kap. 335, post 73. Det ble arbeidet med planlegging og igangsetting av programmet, og de første forskningsmidlene ble utlyst i desember 2014.

Forskningsprogrammet om samfunnsutviklingens kulturelle forutsetninger, SAMKUL, finansieres av Kulturdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Bevilgningen over Kulturdepartementets budsjett var på 5,3 mill. kroner i 2014. Det ble innvilget vel 65 mill. kroner til åtte nye forskningsprosjekter i 2014, og ved utgangen av året var 24 forskningsprosjekter i full drift.

Nobels Fredssenter

Nobels Fredssenter hadde i 2014 et omfattende utstillings- og aktivitetsprogram og oppnådde ny publikumsrekord med 227 322 besøkende. Fredsprisutstillingen 2014 fortalte historien om Malala

Yousafzai og Kailash Satyarthi's kamp for barns rettigheter.

Gaveforsterkningsordning

Regjeringen innførte i 2014 en ny ordning om gaveforsterkning. Ordningen omfattet i 2014 pengegaver til kunstinnkjøp til nasjonale og regionale museer med kunstsamlinger samt pengegaver for å sette i stand norske museumsanlegg. Ordningen var i 2014 avgrenset til 72 ulike museer: Nasjonal-museet for kunst, arkitektur og design, museer i det nasjonale museumsnettverket som mottar støtte over kap. 328, post 70, og samiske museer som får fast driftsstøtte fra Sametinget.

I 2014 mottok Kulturdepartementet i alt 59 søknader om gaveforsterkning på til sammen 18 mill. kroner. Søknadene kom fra 34 forskjellige museer, på grunnlag av private bidrag fra bl.a. bedrifter, allmenntilretteleggende stiftelser og fond, venneforeninger og privatpersoner.

Det var 23 museer som fikk gaveforsterkning i 2014. Det er gitt forsterkning av i alt 70 ulike gaver i 2014. Flere museer har fått mer enn ett tilskudd. Det ble utbetalt i alt 10 mill. kroner i gaveforsterkning i 2014.

Kap. 3320 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Ymse inntekter	2 901	1 514	1 558
02	Inntekter ved oppdrag			8 000
03	Refusjon	4 370		
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	88		
16	Refusjon av foreldrepenger	1 970		
18	Refusjon av sykepenger	1 840		
	Sum kap. 3320	11 169	1 514	9 558

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Norsk kulturråd, jf. kap. 320, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag (ny post)

Posten gjelder inntekter ved oppdrag, prosjekter, utvalg og utredninger i Norsk kulturråd og Kulturdepartementet.

Post 03 Refusjon

Posten gjelder refusjon fra EU knyttet til nasjonalt kontaktpunkt for EUs program for kultur og audiovisuell sektor, jf. kap. 320, post 75.

Kap. 321 Kunstnerformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	15 714	15 874	
71	Statsstipend			13 130
72	Stipend basert på gjennomført kunstutdanning, <i>overslagsbevilgning</i>	778		
73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	161 944	177 610	159 476
74	Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	106 956	104 906	126 728
75	Vederlagsordninger	163 964	174 581	182 098
	Sum kap. 0321	449 356	472 971	481 432

Innledning

Post 01 foreslås avviklet. Midler til statsstipend som tidligere er budsjettet under posten, foreslås overført til post 71, jf. omtale nedenfor. Midler fra posten som tidligere var avsatt til evalueringer og utredninger m.m., er foreslått overført til kap. 320, post 01, jf. omtale under kap. 320.

Kapitlet omfatter statsstipend, stipend og garantiinntekter til kunstnere og vederlag til stipendkomiteene. I tillegg omfatter kapitlet bibliotekvederlag, visningsvederlag, utstillingsstipend, utstillingshonorar samt vederlag for framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn.

Forvaltningen av statens stipend og garantiinntekter for kunstnere er lagt til Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere med sekretariat i Norsk kulturråd. Statens kunstnerstipend skal legge til rette for at enkeltkunstnere skal kunne bidra til et mangfoldig og nyskapende kunstliv, og tildeles i hovedsak kunstnere som bor og har sitt virke i Norge. Tildelingen skal kun legge vekt på kunstnerisk aktivitet og kvalitet, det skal ikke tas hensyn til kjønn, medlemskap i kunstnerorganisasjoner, eller religiøs eller politisk oppfatning.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at

alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til kunstnerformål i 2016 er å

- lette etablering og stimulere utvikling av profesjonelt kunstnerisk virke
- sikre opphavsmenn vederlag for offentlig bruk av åndsverk.

Budsjettforslag 2016**Post 71 Statsstipend (ny post)**

Posten foreslås opprettet for bevilgning til statsstipendiater. Departementet fremmer forslag om nytt statsstipend til Mette Tronvoll og Bodil Irene Gunnarsdotter Nordjore.

**Post 73 Kunstnerstipend m.m.,
kan overføres**

Bevilgningen under denne posten går til arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere, diversestipend, diversestipend for nyutdannede kunstnere, æresstipend/-lønn, samt fire stipend til nordiske forfattere. Bevilgningen dekker også vederlag til de ulike stipendkomiteene som gir sakkyndig innstilling om fordeling av midlene til Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. Stipendkomiteene innstiller antall stipend og stipendbeløp innenfor de ramene som er gitt og maksimumsbeløp som departementet har fastsatt for diversestipend.

Diversestipend og diversestipend for nyutdannede kunstnere

Det foreslås avsatt 15,1 mill. kroner til diversestipend og 14,2 mill. kroner til diversestipend for nyutdannede kunstnere 2016. Utvalget for statens kunstnerstipend kan vurdere eventuell overføring mellom disse ordningene utfra endringer i kunstnergruppens sammensetning og behov.

Arbeidsstipend

For 2016 foreslås 500 ordinære arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Dette er en økning på 5 stipender fra 2015. Utvalget for statens kunstnerstipend vurderer antall kvoter fordelt mellom ordinære arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Arbeidsstipendets størrelse foreslås økt fra 210 000 kroner til 215 000 kroner.

Andre stipend

Det foreslås avsatt midler til 230 stipend for eldre fortjente kunstnere. Stipendet er på 20 000 kroner. Det vil ikke bli tildelt nye stipender under denne ordningen. To æresstipend og én æreslønn à 200 000 kroner utbetales i 2016.

Post 74 Garantiinntekter og langvarige stipend, overslagsbevilgning

Bevilgningen under denne posten har hittil dekket garantiinntekter. Garantiinntekten og stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere har samme størrelse og skal lønnsjusteres. Stortinget sluttet seg til forslaget om overføring av midler fra post 73 til post 74 i Prop. 119 S (2014–2015), slik at de to ordningene blir budsjettert under samme post i 2015. Fra 2016 foreslås derfor stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere (10-årige) lagt til denne posten.

Garantiinntektsordningen utfases fra og med 2013 og det vil ikke bli tildelt nye garantiinntekter. I henhold til forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere har 139 kunstnere fått sin garantiinntektshjemmel omdannet til stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere fra 01.01.2015.

For 2016 frigjøres 10 garantiinntektshjemler og 5 stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere. Innen rammen for ordningene gir dette 260 garantiinntekter og 230 stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere. Dette inne-

bærer overføring av 21,5 mill. kroner fra post 73 til post 74.

Post 75 Vederlagsordninger

Posten omfatter bibliotekvederlag, visningsvederlag, utstillingsstipend, utstillingshonorar samt vederlag for framføring av musikk i gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trosamfunn. Vederlaget til Norsk filmvederlagsfond utbetales over kap. 334, post 78.

Bibliotekvederlag

Staten betaler et årlig kollektivt vederlag for utnyttelse av verk som er utgitt i Norge, og som disponeres til utlån i offentlige bibliotek. Ordningen er regulert i lov 29. mai 1987 nr. 23 om bibliotekvederlag. Gjeldende avtale mellom staten og 23 kunstorganisasjoner om bibliotekvederlag gjelder ut 2015. Ny avtale gjeldende for 2016 vil bli fremforhandlet inneværende år.

Visningsvederlag

Staten betaler årlig et kollektivt vederlag for offentlig visning av norsk og samisk billedkunst, fotografisk kunst og kunsthåndverk i offentlige eller offentlig støttede institusjoners eie. Ordningen er regulert i lov 28. mai 1993 nr. 52 om vederlag for visning av billedkunst og kunsthåndverk mv. Vederlaget fordeles til godkjente fond som forvaltes av organisasjoner for opphavspersoner innenfor de områder loven gjelder. Avtalen om visningsvederlag ble inngått for perioden 2008–2010 og fornyes deretter automatisk for ett år av gangen inntil den sies opp skriftlig. Avtalen er foreløpig fornyet t.o.m. 2016, men vil bli evaluert før det inngås avtale for 2017.

Utstillingsstipend

Norsk kulturråd administrerer utstillingsstipendet, som skal heve kvaliteten og styrke profesjonaliteten i utstillingsvirksomhet ved å muliggjøre offentlig tilgjengelige utstillinger. Stipendets formål er også å bedre visuelle kunstneres vilkår i arbeid med utstillinger i kommuner og fylkeskommuner.

Utstillingshonorar

Som oppfølging av kunstnerøkonomiutredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015), jf. omtale under programkategori 08.20, foreslås en

økning i tilskudd på 2 mill. kroner til prøveordningen med utstillingshonorar til kunstnere i statsstøttede institusjoner.

Ordningen bidrar til at flere kunstnere kan leve av det de skaper, synliggjør det offentlige som kunde og kunstners produksjonskostnader ved utstillinger.

Vederlag for musikk brukt i gudstjenester m.m.

Vederlaget omfatter framføring ved alle gudstjenester og seremonier. De årlige avtalene framforhandles i løpet av høsten samme år og tar hensyn til siste års pris- og lønnsvekst.

Rapport 2014

Rapporten omhandler statens stipend og garantiinntekter for kunstnere samt ulike vederlagsordninger.

Målene for bevilgningene er å lette etablering og stimulere utvikling av profesjonelt kunstnerisk virke, samt at opphavsmenn skal sikres vederlag for offentlig bruk av åndsverk.

I 2014 bevilget departementet midler til ulike stipendordninger som med de respektive målgrupper og formål samlet bedre legger til rette for at kunstnere får mulighet til å etablere seg og utvikle kunstnerskap. Enkeltkunstnere bidro dermed til et mangfoldig og nyskapende kunstliv i Norge. Det ble også bevilget midler til en rekke vederlagsordninger for å sikre opphavsmenn vederlag. Informasjonen bygger på årlig rapportering fra Statens kunstnerstipend om tildelinger og utbetalinger av stipend og garantiinntekt til ulike kunstnergrupper og midler som er fordelt til de respektive vederlagsordningene.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningen til kunstnerformål å være tilfredsstillende, jf. rapportering nedenfor.

Statsstipendiatene avgir årlig rapport om sitt arbeid til departementet. Ved utgangen av 2014 var antall statsstipendiater 30. Av disse er det fem

statsstipendiater som mottar fast beløp. Tre stipendiater gikk ut av ordningen ved pensjonsalder.

Stipend basert på gjennomført kunstutdanning tildeles uteksaminerte kunststudenter som startet sin utdanning før 2011 ved flere norske kunstutdanningsinstitusjoner. For 2014 var totalt antall tildelinger 11 og stipendbeløpet utgjorde 75 330 kroner for fullført bachelor og 50 220 kroner for fullført master. I henhold til forskrift av 27. april 2012 utfases ordningen fram til opphevelse av forskrift 1. januar 2015. 2014 er siste år med tildeling av stipendet.

Diversestipend for nyutdannede kunstnere tildeles fra og med 2013. Stipendets formål er å bidra til å lette overgangen til yrkeslivet for kunstnere som har gjennomført kunstutdanning på bachelor- eller masternivå. Den søkbare ordningen inkluderer flere utdanningsinstitusjoner enn stipend basert på gjennomført kunstutdanning, som avvikles. I 2014 ble 7 mill. kroner tildelt 88 søkere til diversestipend for nyutdannede kunstnere.

Av 494 arbeidsstipend ble det tildelt eller videreført 167 arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Antall ordinære arbeidsstipend ble i 2014 økt med 15 til 327 stipend. Stipendbeløpet for begge stipendtyper ble i 2014 økt til 205 000 kroner.

Til diversestipend ble det utbetalt 18,1 mill. kroner til 474 søkere. To æresstipend og én æreslønn à 200 000 kroner ble utbetalt i 2014.

Maksimumsbeløpet for garantiinntekt økte fra 228 093 kroner per 01.05.2013 til 233 385 kroner per 01.05.2014. Antall hjemler i 2014 var 429, som er 24 færre enn i 2013. Som følge av utfasing av garantiinntektsordningen ble frigjorte midler i 2014 omdisponert til nye langvarige stipend; stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere. Med omdisponering og styrking av midler ble det opprettet 53 nye stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere.

Tabell 8.8 Antall søkere og tildelinger av stipend

	Søkere		Tildelinger/mottakere	
	2013	2014	2013	2014
Stipend basert på gjennomført utdanning			123	11
Arbeidsstipend	3 156	2 786	147/312	173/327
Arbeidsstipend yngre/nyetablerte kunstnere	1 285	1 239	87/167	98/167
Diversestipend	3 111	2 609	441	474
Diversestipend nyutdannede kunstnere	134	141	74	88
Stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere	0	1 430	0	53
Stipend for eldre fortjente kunstnere	0	0	265	243

For å sikre opphavsmenn vederlag for offentlig bruk av åndsverk ble det i 2014 fordelt midler under følgende ordninger, jf. også tabell 8.9:

- Det ble utbetalt 103,3 mill. kroner i bibliotekvederlag. Dette fordeles til 16 fond, som omfatter 23 organisasjoner.
- Det ble fordelt 52,6 mill. kroner som visningsvederlag til Norske billedkunstneres vederlagsfond, Norske kunsthåndverkeres vederlagsfond, Norsk fotografisk fond og Samiske Kunstneres og Forfatteres Vederlagsfond.
- Det ble overført 2 mill. kroner i vederlag til TONO i 2014 for framføring av musikk ved gudstjenester og seremonier i Den norske kirke og øvrige trossamfunn.
- Det ble utbetalt 5,4 mill. kroner over kap. 334, post 78 til Norsk filmvederlagsfond for bruk av norske audiovisuelle verk til bibliotekutlån mv.

Tabell 8.9 Utbetalt vederlag for offentlig bruk av åndsverk

	(i mill. kroner)	
	2013	2014
Bibliotekvederlag	97,8	103,3
Visningsvederlag	48,8	52,6
Vederlag for musikk brukt i gudstjenester mm.	2,5	2
Filmvederlag	5,2	5,4

Kap. 322 Visuell kunst

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	16 843	16 415	16 453
50	Kunst i offentlige rom	25 845	24 321	27 578
55	Norsk kulturfond	37 229	90 556	103 018
72	Knutepunktinstitusjoner	6 839	6 997	
73	Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	279 478	282 434	287 800
75	Offentlig rom, arkitektur og design	4 195	4 334	
78	Ymse faste tiltak	46 743	49 904	57 138
	Sum kap. 0322	417 172	474 961	491 987

Innledning

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO), stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, avsetning til visuell kunst under Norsk kulturfond og flere mindre institusjoner og tiltak som formidler visuell kunst og arkitektur.

Post 72 foreslås avviklet, jf. omtale under programkategori 08.20. Post 75 foreslås avviklet, og tiltak som i 2015 fikk tilskudd under denne posten er flyttet til post 78.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv.

Målene for bevilgningene til det visuelle kunstfeltet i 2016 er å legge til rette for

- produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk
- at objekter samles inn, sikres, bevares og forskes på i henhold til oppdaterte planer

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke institusjoner og tiltak som i ulik grad bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Når det gjelder Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, vises det også til målene og rapporten under kap. 328.

Budsjettforslag 2016

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Kunst i offentlige rom (KORO), samt evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse felles tiltak.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som KORO får i merinntekt under kap. 3322, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 50 Kunst i offentlige rom

Bevilgningen under denne posten skal dekke tilskuddsordninger KORO forvalter utover midler til kunstprosjekt i statlige bygg, som hovedsakelig tildeles av Kommunal- og moderniseringsdepartementet gjennom Statsbygg. Midlene over post 50 skal benyttes til innkjøpsordningen for statlige

leiebygg og eldre statsbygg, samt statlig delfinansiering og stimulans til økt etterspørsel av kunst i kommunale og fylkeskommunale bygg, herunder offentlige uterom. Departementet foreslår at KORO får fullmakt til å gi tilsagn til kunstproduksjon på inntil 15,4 mill. kroner ut over bevilgningen i 2016, til disse ordningene.

Kulturdepartementet følger opp evalueringen av KORO som forelå i februar 2015. Departementet vil i den sammenheng bl.a. igangsette en prosess med en gjennomgang av tilskuddsordningene under post 50, jf. omtale under programkategori 08.20.

To permanente nasjonale minnesteder og ett midlertidig minnsted skal reises etter 22. juli 2011, jf. omtale i Prop. 1 S (2014–2015). Kostnadsrammen for de tre kunstprosjektene er tidligere anslått til 32 mill. kroner, men foreslås utvidet til 35 mill. kroner.

I tillegg til denne rammen kommer kostnader for tilrettelegging og tomteervervelser i Hole kommune og tilrettelegging i regjeringskvartalet i Oslo, som dekkes over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett.

KORO har det overordnede ansvaret for gjennomføringen av de tre kunstprosjektene i samarbeid med Statsbygg. Det foreslås 8,3 mill. kroner til dette arbeidet i 2016. Det foreslås videre en tilsagnsfullmakt på inntil 10,5 mill. kroner.

Samlet foreslås det en tilsagnsfullmakt for 2016 på inntil 25,9 mill. kroner, jf. forslag til vedtak III.

Post 55 Norsk kulturfond

Bevilgningen under denne posten skal nyttes til ordninger og avsetninger til det visuelle kunstfeltet under Norsk kulturfond. Midlene fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes både til enkeltstående og flerårige prosjekter samt til tiltak av mer varig karakter.

Avsetning til Nordnorsk kunstnersenter/Lofoten internasjonale kunstfestival, som i 2015 ble gitt under post 72, foreslås overført til denne posten, jf. omtale av knutepunktordningen under programkategori 08.20.

Som oppfølging av kunstnerøkonomiutredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015), jf. omtale under programkategori 08.20, foreslås en satsning på 5,5 mill. kroner for å sikre videreutvikling av kunsthaller og større kunstforeninger. Kunsthaller og kunstforeninger tilbyr kunstopplevelser over hele landet, øker oppmerksomheten og interessen for samtidskunst og styrker både offentlig og privat kunstetterspørsel.

Denne satsingen vil styrke kunstnerøkonomien, samtidig som formidlingen i regionene styrkes parallelt med etableringen av Nasjonalmuseet på Vestbanen.

Post 73 Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design.

Nasjonalmuseets nybygg på Vestbanen

Utgiftene til byggeprosjektet til Nasjonalmuseets nybygg på Vestbanen bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett på kap. 2445 Statsbygg, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter.

Utgiftene til løst brukerstyr i det nye museet bevilges over Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett, kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

Statsbygg organiserer og styrer brukerstyrsprosjektet som en integrert del av byggeprosjektet, men likevel slik at det framgår at selve byggeprosjektet og brukerstyrsprosjektet finansieres over separate budsjettposter.

Post 78 Ymse faste tiltak

Tilskuddene til European Norge, Oslo Arkitekturtriennale, ROM for kunst og arkitektur og Designtreff BeyondRisør som i 2015 ble gitt under post 75, foreslås overført til denne posten. Tilskuddet til Norwegian Crafts, som tidligere ble gitt fra post 55, foreslås også overført til denne posten.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2016 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Inngåelse av avtale om forsikringsansvar

I forbindelse med større utenlandske utstillinger kan Kongen i statsråd inngå avtaler om forsikringsansvar innenfor en totalramme som årlig fastsettes av Stortinget. Ordningen med statlig forsikringsansvar har stor kulturpolitisk betydning. Visningsinstitusjoner sparer utgifter til forsikringspremie, noe som gir norske museer og gallerier mulighet til å vise utenlandske utstillinger av høy kvalitet. Norsk kulturråd har ansvar for administrasjon av ordningen. Det er utarbeidet et eget regelverk som angir forsikringsvilkår. De siste

årene har rammen vært satt til 4 mrd. kroner, med unntak av jubileumsåret for Edvard Munch i 2013, hvor Stortinget vedtok en tilleggsramme for å imøtekomme behovene til jubileumsutstillingen «Munch 150», samt i 2015, hvor rammen ble satt til 14 mrd. kroner for å imøtekomme behovene for utstillingen «Van Gogh + Munch».

I 2016 planlegger Munchmuseet en utstilling som vil belyse sammenhengen mellom Edvard Munch og samtidskunstneren Jasper Johns. Det er viktig at det legges til rette for gode rammebetingelser som kan muliggjøre utlån til denne utstillingen, slik at den kan vises for et norsk publikum.

Forslaget til ramme i 2016 tar utgangspunkt i samlet estimert forsikringsverdi av innlån fra eiere i utlandet til denne og andre utstillinger i 2016, jf. forslag til vedtak IV. I forbindelse med den planlagte Johns-utstillingen i 2016 vil det bli innhentet oppdaterte vurderinger når det gjelder sikkerhet og sikring, samt dokumentasjon når det gjelder verdivurderinger av verk som forsikres gjennom den statlige forsikringsordningen. Siden ordningen ble etablert i 1985 har det ikke forekommet krav om forsikringsutbetalinger.

Rapport 2014

Rapporten omhandler avsetning til visuell kunst under Norsk kulturfond, tilskudd til stiftelsen Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, Kunst i offentlige rom (KORO) og knutepunktinstitusjonen Nordnorsk Kunstnersenter. Rapporten omfatter også tilskudd til andre faste tiltak på det visuelle kunstområdet.

Målene for bevilgningene til visuell kunst er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk, samt at objekter samles inn, sikres, bevares og forskes på i henhold til oppdaterte planer.

Institusjonene avgir en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet. Rapporten inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse. For den enkelte institusjon kan aktiviteten, publikumsoppslutningen og det økonomiske resultatet variere fra et år til et annet.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til visuelle kunstformål å være tilfredsstillende, jf. rapportering nedenfor.

Norsk kulturfond

Avsetningen til visuell kunst under Norsk kulturfond ble i 2014 nyttet til produksjon og formidling av visuell kunst utenfor de faste institusjonene.

Tabell 8.10 Norsk kulturfond – søknader og tildelinger til visuell kunst 2012–2014

	2012	2013	2014
Totalt antall søknader	1 178	1 266	1 274
Totalt antall tildelinger	327	296	330
Prosentvis tildeling av søknadssum	16	18	23

Kilde: Norsk kulturråd

I løpet av de siste åtte årene har antallet søknader økt fra 677 til 1 274.

I samme periode er søknadssummen økt med i overkant av 110 mill. kroner.

Avsetningen til visuell kunst under Norsk kulturfond omfatter flere tilskuddsordninger:

Tabell 8.11 Norsk kulturfond – fordeling av midler til visuell kunst 2013–2014

	(i 1 000 kr)	
	2013	2014
Ymse tiltak ¹	26 680	28 599
Kunst og ny teknologi	2 680	2 680
Utstyrstøtte fellesverksteder	1 340	1 000
Utstillingsstøtte – kunstnere i etableringsfasen	1 502	1 800
Kunsthøst	1 650	2 000
Overførte tiltak ²	0	8 440
Sum	33 852	44 519

¹ Posten omfatter prosjektstøtte til utstillinger, utstillingsprogram, publikasjoner, seminarer m.m.

² Norsk kulturråd har i 2014 omdisponert tilskuddene til Atelier Nord, Produksjonsnettverk for elektronisk kunst (PNEK), Bergen senter for elektronisk kunst (BEK), Trondheim Elektroniske Kunstsenter (TEKS) og Stiftelsen 3,14, som i 2014 fikk sine tilskudd under kap. 320, post 56, til denne posten, jf. omdisponeringsfullmakten i Prop. 1 S Tillegg 1 (2013 – 2014).

Kilde: Norsk kulturråd

Tilskuddsordningen for visuell kunst har bidratt til høy kvalitet og mangfold i samtidskunsten og styrket formidlingen, slik at den profesjonelle kunsten når et større publikum og får en tydeligere plass i samfunnet.

Utstillinger utgjorde en stor andel av prosjektene som mottok tilskudd. Antall søknader om støtte til utstillinger fra enkeltkunstnere var 130 i 2014, og det er gitt tilskudd til større og mindre utstillinger fordelt på mange ulike typer visningssteder over hele landet. Utstillingene har stor variasjon i uttrykk. Det er også gitt støtte til en rekke ulike kunstfaglige publikasjoner av høy kvalitet.

Prøveordningen for kunstnerdrevne visningssteder ble igangsatt av Kulturrådet i 2010. En evaluering av prøveordningen ventes avsluttet innen utgangen av 2015. I påvente av evalueringen fikk fire av de fem visningsstedene som er med i ordningen, videreført tilskuddet ut 2014. Det ble også

gitt tilskudd til kunstneriske program og andre prosjekter ved flere andre kunstnerdrevne visningssteder i etableringsfasen og flerårige tilskudd til videreføring av etablerte kunstnerstyrte og kuratorinitierte virksomheter.

Det ble i 2014 gitt tilskudd til 12 kunsthøst, biennaler og landsdelsutstillinger i Bergen, Stavanger, Oslo, Tromsø og Trondheim. Det ble også gitt programmeringsstøtte til flere kunstforeninger og kunsthaller i eksempelvis Trondheim, Porsgrunn, Oslo, Kristiansand, Fredrikstad, Skien og Asker.

Støtten til kunst og ny teknologi har som formål å styrke kunstproduksjon basert på nye medier og ny teknologi. Ordningen er tverrkunstnerisk og gjelder billedkunst, musikk, litteratur og scenekunst. Det ble behandlet 111 søknader og bevilget tilskudd til 34 prosjekter.

Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design

I 2014 var samlet besøkstall i Nasjonalmuseet i Oslo 441 372, en nedgang på ca. 21,9 pst. fra 2013. Tallet må bl.a. ses i sammenheng med ekstraordinært høyt besøkstall for jubileumsutstillingen «Munch 150» året før. I tillegg til Nasjonalmuseets faste samlingsutstillinger ble det i 2014 vist til sammen 18 skiftende utstillinger i museets lokaler i Oslo.

Utstillingene i det landsdekkende programmet tilbys gjennom et skolenettverk (Den kulturelle skolesekken) og et gallerinettverk (vises i kunstforeninger, kunstsentre, fylkesgallerier, kunst- og kunstindustrimuseer, kulturhistoriske museer og kulturhus). Skolenettverket hadde 52 565 besøkende i løpet av året, mens gallerinettverket hadde 84 047 besøkende. Samlet besøkstall var 136 612, en økning på 3,4 pst. fra 2013.

Nasjonalmuseet hadde i 2014 ansvaret for Den nordiske paviljongen under Arkitekturbiennalen i Venezia. Utstillingen hadde i overkant av 200 000 publikummere.

Det ble lånt ut 157 verk fra samlingene, hvorav 94 verk til 18 utstillinger i Norge og 63 verk til 23 utstillinger i utlandet. I 2014 ble det kjøpt inn 157 kunstverk til en kostnad av 13,7 mill. kroner, mot 11,5 mill. kroner i 2013.

Nasjonalmuseet fortsatte arbeidet med revisjon av samlingene, som ble startet opp i 2008, og som er en del av flyttingen av samlingene til nybygget på Vestbanen. Nasjonalmuseet arbeider

med en bevaringsplan for å sette konserveringsmessig ustabile gjenstander i stand til å bli håndtert, pakket og transportert.

Byggeprosjektet for Nasjonalmuseet på Vestbanen er under detaljprosjektering og bygging, med Statsbygg som byggherre. De første arbeidene med å tilrettelegge Vestbanetomten startet i mars 2014, og selve gravearbeidet i juni 2014.

Det vises for øvrig til omtalen under kap. 328, post 70, som også omfatter Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design.

Kunst i offentlige rom (KORO)

I 2014 ivaretok KORO sine forvaltnings- og formidlingsoppgaver ved bl.a. å styrke rutinen for forvaltning av kunstsamlingen. Det ble utviklet nye hjemmesider for å gjøre samlingen kjent for et bredere publikum og for å støtte opp om forvaltningsfunksjonene. For å styrke kompetansen hos konsulenter og andre aktører innen kunstfeltet har KORO gjennomført tiltak som bl.a. seminarserien *Critical Issues in Public Art*.

I 2014 var KORO prosjektleder, produsent og/eller tilskuddsgiver i 242 prosjekter. Dette medførte oppdrag og inntekter til 130 kunstnere og 128 kunstkonsulenter.

Størrelse og omfang på de enkelte prosjektene er økende. De fleste kunstprosjektene omfatter mer enn ett kunstverk, og antallet varierer mellom 1 og 50 verk per prosjekt.

Tabell 8.12 KORO – antall prosjekter i arbeid 2012–2014

	2012	2013	2014
Statlige bygg	68	81	97
Leiebygg/eldre statsbygg	13	17	13
Kommunale og fylkeskommunale bygg	122	108	94
Offentlige uterom	48	44	38
Sum	251	250	242

Kilde: KORO

Samlet budsjett for statlige bygg utgjorde 246 mill. kroner per 31.12.2014.

KORO ga i 2014 tilsagn om 8 mill. kroner til kunstprosjekter i 12 nye bygg i kommuner og fylkeskommuner. Tilsagnsmottakernes egenandel var 20 mill. kroner. KORO ga videre tilsagn om 6,3 mill. kroner til kunst i offentlige uterom, fordelt på 19 kunstprosjekter i ni fylker.

I 2013 avsluttet KORO et registreringsprosjekt for tilstand, plassering og eierskap for kunst i stat-

lige bygg. Rapporten peker på et etterslep i ivaretagelse og sikring av kunstverk i disse byggene. Rapporten foreslo flere tiltak, blant annet større involvering av brukeretatene. KORO iverksatte flere tiltak i 2014 for å følge opp rapporten. Bl.a. ble formidlingsseksjonen styrket og det ble utviklet en tilbakemeldingsfunksjon på KORO sine nettsider for registrering av tilstand, eierskap og fotodokumentasjon. Hele kunstsamlingen fra 1976 og til i dag er nå tilgjengelig på nettstedet Digitalt-

Museum via KOROs nye nettsider og supplering av informasjon pågår fortløpende. Det er gjennomført tiltak for å heve kompetansen om forvaltning av kunst hos mottakerinstansene, med kurs og informasjonsskriv om forvaltning og håndtering av kunst i offentlige rom.

Arbeidet med monumentet over kong Christian Frederik ble avsluttet. Monumentet ble overlevert som gave fra Regjeringen til Stortinget som del av markeringen av grunnlovsjubileet i 2014. På oppdrag fra Kulturdepartementet videreførte KORO i 2014 også sitt arbeid med minnesteder etter 22. juli.

Andre faste tilskuddsmottakere

Det ble bevilget midler til andre institusjoner og faste tiltak, jf. postene 72, 75 og 78, som også bidro til eller tilrettela for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk.

Nordnorsk kunstnersenters totale publikumstall for 2014 var 18 578. De viste 12 utstillinger, derav 11 egenproduserte. I tillegg hadde de 29 prosjekter rettet mot barn og unge i landsdelen, hvor 22 kunstnere og 3 898 elever/barn deltok på 287 arrangementer for Den kulturelle skolesekken. I tillegg kommer omvisninger og mindre prosjekter knyttet til utstillinger ved Nordnorsk kunstnersenter.

Kap. 3322 Visuell kunst

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Ymse inntekter	319	121	125
16	Refusjon av foreldrepenger	53		
18	Refusjon av sykepenger	130		
	Sum kap. 3322	502	121	125

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter knyttet til prosjekter i regi av Kunst i offentlige rom (KORO) m.m., jf. kap. 322, post 01.

Kap. 323 Musikkformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	165 425	163 696	164 278
55	Norsk kulturfond	154 905	258 221	316 014
56	Norsk kulturfond-flerårig prosjekttilskudd	22 492		
60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge		19 959	20 338
70	Nasjonale institusjoner	265 154	277 279	287 547
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	227 668	240 026	279 271
72	Knutepunktinstitusjoner	80 909	82 138	
74	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	19 606		
78	Ymse faste tiltak	120 821	124 973	124 264
	Sum kap. 0323	1 056 980	1 166 292	1 191 712

Innledning

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Rikskonsertene, avsetning til musikk under Norsk kulturfond, tilskudd til to nasjonale symfoniorkestre, seks region-/landsdelsinstitusjoner og en rekke andre faste tiltak på musikkområdet.

Tilskudd til Kristiansand Symfoniorkester gis gjennom Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet, jf. kap. 324, post 71.

Post 72 foreslås avvirket, jf. omtale under programkategori 08.20.

Mål for 2016

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til musikkformål i 2016 er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikkuttrykk.

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke institusjoner og tiltak som i ulik grad bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Budsjettforslag 2016**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Rikskonsertene, samt evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse fellestiltak.

For å styrke og utvikle alle kunstuttrykkene i Den kulturelle skolesekken, vil Regjeringen, som oppfølging av rapporten *Det muliges kunst* (2014), gjennomføre en omlegging av Rikskonsertene, jf. omtale under programkategori 08.20.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Rikskonsertene får i merinntekter under kap. 3323, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 55 Norsk kulturfond

Bevilgningen under posten skal nyttes til ordninger og avsetninger til musikk under Norsk kulturfond. Midlene fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes både til enkeltstående og flerårige prosjekter, samt til tiltak av mer varig karakter.

Som oppfølging av kunstnerøkonomiutredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015) foreslås tilskuddsordningen for musikkensemblet styrket med 1,5 mill. kroner, jf. omtale under programkategori 08.20.

Avsetningen til Festspillene i Elverum, Førde Internasjonale Folkemusikkfestival, Molde International Jazz Festival, Norsk Countrytreff, Notodden Blues Festival, Olavsfestdagene i Trondheim, Riddu Riddu Festivála, Stiftelsen Horisont/Mela, Ultima Oslo Contemporary Music Festival og Øyafestivalen, som i 2015 ble gitt under post 72, foreslås overført til denne posten, jf. omtale av knutepunktordningen under programkategori 08.20.

Post 60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge

Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge omfatter Musikk i Nordland, Musikk i Troms, Musikk i Finnmark og Nordnorsk Jazzsenter. Staten dekker 75 pst. og regionen 25 pst. av det offentlige tilskuddet til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge.

Post 70 Nasjonale institusjoner

Bevilgningen under denne posten omfatter driftstilskudd til Oslo-Filharmonien og Stiftelsen Musikkelskapet Harmonien. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til disse to orkestrene.

Tilskuddet til Oslo-Filharmonien foreslås økt med om lag 7,9 mill. kroner, hvorav 5 mill. kroner skal dekke økt husleie i forbindelse med ny leieavtale.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2015	2016
Oslo-Filharmonien	150 178	158 031
Stiftelsen Musikkelskapet Harmonien	127 101	129 516
Sum	277 279	287 547

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor. Finansieringen av region-/landsdelsin-

stitusjonene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 1 og 2.

Fordeling av bevilgningen:

	(i 1 000 kr)	
	2015	2016
Det Norske Blåseensemble anno 1734	23 717	24 168
Festspillene i Bergen		20 824
Festspillene i Nord-Norge		13 860
Nordnorsk Opera og Symfoniorkester	56 112	57 178
Stavanger Symfoniorkester	79 445	80 955
Trondheim Symfoniorkester	80 752	82 286
Sum	240 026	279 271

Post 78 Ymse faste tiltak

Det er under posten avsatt 350 000 kroner til Arne Nordheims komponistpris og administrasjon av denne i regi av Ultima Oslo Contemporary Music Festival. Prisen er på 200 000 kroner og deles ut annethvert år.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2015 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Rapport 2014

Rapporten omfatter den statlige virksomheten Rikskonsertene, avsetningen til musikk under Norsk kulturfond, tilskudd til to nasjonale symfoniorkestre, fire region-/landsdelsorkestre og tolv festspill/festivaler med status som knutepunktinstitusjoner. Rapporten omfatter også tilskudd til andre faste tiltak på musikkområdet. (Kilder: Norsk teater- og orkesterforening og institusjonenes årsrapporter).

Målene for bevilgningene til musikkformål er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikkuttrykk.

Institusjonene avgir en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet. Denne inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse. For den enkelte institusjon varierer ofte aktiviteten, publikumsoppslutningen og det økonomiske resultatet fra et år til et annet.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til musikkformål å være

tilfredsstillende. For informasjon om enkeltinstitusjoner vises det til Norsk teater- og orkesterforenings nettsted scenestatistikk.no.

Rikskonsertene

I 2014 gjennomførte Rikskonsertene i alt 10 307 konserter i alle landets fylker, fordelt på skolekonserter, barnehagekonserter og Barnas verdensdager. Dette er samme antall konserter som året før. Rikskonsertene hadde i 2014 et publikum på i alt 1 229 860. Dette er 35 320 færre enn året før, noe som skyldes et lavere antall publikum på skolekonserterne og utviklingen av Rikskonsertenes arbeidsplasskonserter.

Skolekonserterne var i 2014 Rikskonsertenes kjernevirksomhet. Skolekonserterne er en landsomfattende ordning som involverer om lag 800 musikere på turné hvert år. Samarbeidsavtaler mellom Rikskonsertene og fylkeskommunene fordeler ansvar for konsertproduksjon, sikrer musikkprodusenter i alle fylker og regulerer kvalitetsprosesser, kompetanseutvikling og dialog i det nasjonale produsentnettverket.

Skolekonsertordningen er stadig gjenstand for regional tilpasning og endring. Det ble i 2014 satt i gang et forskningsprosjekt som følger forsøksprosjekter i skolekonsertordningen i Østfold og Akershus fylker, hvor formålet er større regionalt programmeringsansvar.

Norsk kulturfond

Avsetningen under Norsk kulturfond ble i 2014 nyttet til produksjon og formidling av musikk utenfor de faste institusjonene.

Tabell 8.13 Norsk kulturfond – søknader og tildelinger på musikkområdet 2012–2014

	2012	2013	2014
Totalt antall søknader	3 931	3 763	3 213
Totalt antall innvilgede søknader	1 393	1 142	1 140
Prosentvis tildeling av søknadssum	26	31	36

Kilde: Norsk kulturråd

Tabell 8.14 Norsk kulturfond – fordeling av midler til musikkformål i 2013 og 2014

	(i 1 000 kr)	
	2013	2014
Tilskuddsordning for musikkfestivaler	45 340	45 000
Publiseringsstøtte for musikkinnspillinger	22 100	22 100
Tilskuddsordning for musikkensembler	40 284	28 793
Tilskuddsordning for kirkemusikk	6 970	8 020
Tilskuddsordning for arrangører	26 700	28 000
Tilskuddsordning for musikere	16 420	16 300
Andre formål musikk	29 732	29 184
Sum	187 546	177 397

Kilde: Norsk kulturråd

Tilskudd på arrangørfeltet har bidratt til å stimulere, utvikle og opprettholde musikkfestivaler og konsertarrangører innen alle sjangre. Det er også gitt tilskudd til å utvikle kirken som konsert- og kunstarena og fornye profesjonelt musikkarbeid og konsertproduksjon i kirken.

Tilskudd til musikere og musikkensembler har gitt utviklingsmuligheter og profesjonelle betingelser for turnévirksomhet, konsertproduksjon og formidling. Det er også gitt tilskudd til bestillingsverk, prosjektstøtte og andre musikktiltak.

Hel- og flerårig tilskudd har i 2014 gitt en rekke utøvere og arrangører større forutsigbarhet når det gjelder finansiering og planlegging av virksomheten.

Publiseringsstøtte til musikkinnspillinger har bidratt til å opprettholde en bred produksjon og øke kjennskapen til og formidlingen av musikk fra Norge. Det er også gitt tilskudd til innspilling og

utgivelse av musikk som det er særskilt behov for å støtte eller som det av musikkhistoriske grunner er viktig å tilgjengeliggjøre.

Tilskudd til vokalfeltet ble i 2014 gitt fra tilskuddsordningene for musikkensembler, musikere og kirkemusikk. Både den profesjonelle delen av feltet og andre kor på høyt nivå har blitt prioritert.

Tilskuddsinstitusjonene

For å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike musikkuttrykk ble det i 2014 bevilget midler til 19 institusjoner og en rekke faste tiltak, jf. post 60, 70, 71, 72 og 78.

I 2014 spilte orkestrene 1 108 konserter for et publikum på totalt 467 737. Dette er høyere enn gjennomsnittet for de fire foregående årene (2010–2013), som var 937 konserter for et publikum på totalt 428 208. Billetterte arrangementer

hadde 350 755 publikummere i 2014. Dette er også høyere enn gjennomsnittet på 315 010. Av publikumstillene på billetterte arrangementer i 2014 var 31 995 (9,1 pst.) fri- og sponsorbilletter. Totalt antall publikum inkluderer også publikum på gratisarrangementer.

I 2014 og 2015 ble det på oppdrag fra Kulturdepartementet gjennomført en evaluering av Oslo-Filharmonien og Kristiansand Symfoniorkester / Opera Sør. Evalueringen tok utgangspunkt i hver institusjons egenart og forutsetninger, og la særlig vekt på kunstnerisk kvalitet og effektiv ressursutnyttelse. Resultatene er presentert i rapporten *I takt med tiden* (2015).

Som ledd i oppfølging av St.meld. nr. 10 (2007–2008) *Knutepunkt* har departementet videreført arbeidet med periodiske evalueringer av knutepunktinstitusjoner, for å undersøke om de har oppfylt knutepunktoppdraget på en god måte. Notodden Blues Festival, Norsk Countrytreff, Riddu Riddu Festivála og Øyafestivalen ble evaluert høsten 2014.

Evalueringen viser at Notodden Blues Festival har løst knutepunktoppdraget tilfredsstillende. Notodden Blues Festival må imidlertid fortsatt arbeide for å sikre festivalens økonomiske fundament gjennom mer effektiv drift og gode styringsprosesser.

Evalueringen viser at Norsk Countrytreff ikke tilfredsstillende knutepunktkriteriene fullt ut. Det gjelder særlig kriteriet om å være kunstnerisk ledende, nyskapende og utviklingsorientert, men

også på området koordinering og samarbeid samt internasjonal orientering har festivalen et utviklingspotensial.

Evalueringene av Riddu Riddu Festivála og Øyafestivalen viser at begge har utført knutepunktoppdraget tilfredsstillende.

Festivaler og festspill har i større grad enn orkestrene åpne arrangementer der det bare kan gis anslag over publikumsbesøk. For å gi et mest mulig korrekt bilde av publikumstallet har departementet for knutepunktinstitusjonene valgt å oppgi samlet publikumstall for arrangementer der det utstedes billetter. Totalt antall publikum på 276 922 for 2014 inkluderer publikum med fribilletter og sponsorbilletter, dvs. billetter som inngår i markedsføring eller er betalt på annet vis. Festivalene og festspillene hadde til sammen 1 638 arrangementer i 2014. Dette er 21 933 flere publikummere og 124 flere arrangementer enn gjennomsnittet for de fire foregående årene. Arrangementene kan omfatte andre sjangre enn musikk, bl.a. teater og dans.

Økonomistyringen i tilskuddsinstitusjonene anses i hovedsak å være tilfredsstillende. Utfordringene knyttet til pensjonsforpliktelsene påvirker institusjonenes økonomi i varierende grad, for flere er den svært krevende. Det vises til omtale under programkategori 08.20.

Det ble i 2014 bevilget midler til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge og andre faste tiltak, jf. post 60 og post 78, som også bidro til eller tilrettela for produksjon og formidling av musikk.

Kap. 3323 Musikkformål

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Ymse inntekter	24 967	30 490	31 374
16	Refusjon av foreldrepenger	562		
18	Refusjon av sykepenger	1 312		
	Sum kap. 3323	26 841	30 490	31 374

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder Rikskonsertenes inntekter fra skolekonserter, barnehagekonserter og prosjektvirksomhet m.m., jf. kap. 323, post 01.

Kap. 324 Scenekunstformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	77 412	72 875	72 915
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	64 163	59 833	60 327
55	Norsk kulturfond	112 272	131 657	139 407
56	Norsk kulturråd-flerårig prosjekttilskudd, <i>kan nyttes under post 55</i>	16 688		
70	Nasjonale institusjoner	1 031 912	1 056 593	1 076 667
71	Region-/landsdelsinstitusjoner	467 949	482 658	495 828
72	Knutepunktinstitusjoner	3 991	4 123	
73	Region- og distriktsopera	52 022	53 468	55 485
78	Ymse faste tiltak	153 015	183 451	188 649
	Sum kap. 0324	1 979 424	2 044 658	2 089 278

Innledning

Kapitlet omfatter den statlige virksomheten Riksteatret, avsetning til scenekunst under Norsk kulturfond, fire nasjonale institusjoner, 14 region-/landsdelsinstitusjoner, åtte region- og distriktsoperatiltak og en rekke andre faste tiltak på scenekunstmrådet.

Tilskudd til operavirksomheten i Nord-Norge og Trondheim gis gjennom hhv. Nordnorsk Opera og Symfoniorkester og Trondheim Symfoniorkester, jf. kap. 323, post 71.

Post 72 foreslås avvirket, jf. omtale under programkategori 08.20.

Mål for 2016

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å bidra til at alle kan få tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse.

Målene for bevilgningene til scenekunstformål i 2016 er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike scenekunstuttrykk.

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke institusjoner og tiltak som i ulik grad bidrar til å nå disse målene. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet.

Budsjettforslag 2016**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen skal dekke utgifter for Riksteatret utenom turnévirksomheten, samt evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse fellestiltak.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3324, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter til Riksteatrets turnévirksomhet, jf. omtale under post 01.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3324, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 55 Norsk kulturfond

Bevilgningen under denne posten skal dekke ordninger og avsetninger til scenekunst under Norsk kulturfond. Midlene fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger og kan nyttes både til enkeltstående og flerårige prosjekter, samt til tiltak av mer varig karakter.

Avsetningen til Peer Gynt-stemnet, som i 2015 ble gitt under post 72, foreslås overført til denne posten, jf. omtale av knutepunktordningen under programkategori 08.20.

Post 70 Nasjonale institusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til institusjonene som er ført opp i tabellen

nedenfor. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til disse institusjonene.

Fordeling av bevilgningen

	(i 1 000 kr)	
	2015	2016
Den Nationale Scene	115 261	117 451
Den Norske Opera & Ballett	589 604	600 806
Det Norske Teatret	163 760	166 871
Nationaltheatret	187 968	191 539
Sum	1 056 593	1 076 667

Post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til institusjonene som er ført opp i tabellen nedenfor. Finansieringen av region-/landsdelsinstitusjonene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 1.

Tilskuddene til flere institusjoner foreslås økt for å styrke produksjon, formidling og etterspørsel av ulike scenekunstuttrykk. Tilskuddet til Rogaland Teater foreslås økt med 3,1 mill. kroner, tilskuddet til Teatret Vårt – Regionteatret i Møre og Romsdal foreslås økt med 1,5 mill. kroner, og tilskuddet til Haugesund Teater foreslås økt med 1,2 mill. kroner.

Fordeling av bevilgningen

	(i 1 000 kr)	
	2015	2016
Brageteatret – Regionteater for Buskerud	14 016	14 283
Carte Blanche	25 554	26 039
Haugesund Teater	10 939	12 147
Hordaland Teater	11 502	11 721
Hålogaland Teater	47 827	48 736
Kilden Teater- og Konserthus for Sørlandet	112 232	114 365
Nordland Teater	26 053	26 548
Nord-Trøndelag Teater	14 258	14 528
Rogaland Teater	57 806	60 904
Sogn og Fjordane Teater	18 327	18 675
Teater Ibsen – Telemark og Vestfold Regionteater	25 319	25 800
Teater Innlandet	23 252	23 693
Teatret Vårt – Regionteatret i Møre og Romsdal	27 209	28 726
Trøndelag Teater	68 364	69 663
Sum	482 658	495 828

Post 73 Region- og distriktsopera

Bevilgningen under denne posten gjelder driftstilskudd til operatiltakene som er ført opp i tabellen nedenfor. Finansieringen av operatiltakene er delt mellom staten og regionen. Det er en forutsetning

for statstilskuddet at regionen bevilger sin andel, jf. forslag til vedtak V, nr. 4.

Det foreslås et tilskudd på 1 mill. kroner til Opera Rogaland for å styrke produksjon, formidling og etterspørsel av opera.

Fordeling av bevilgningen

	(i 1 000 kr)	
	2015	2016
Bergen Nasjonale Opera	19 520	19 891
Opera Nordfjord	4 500	4 586
Opera Rogaland		1 000
Opera Trøndelag	4 331	4 414
Opera Østfold	3 685	3 755
Operaen i Kristiansund	14 985	15 270
OscarsborgOperaen	2 375	2 420
Ringsakeroperaen	4 072	4 149
Sum	53 468	55 485

Post 78 Ymse faste tiltak

Som oppfølging av kunstnerøkonomiutredningen *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015) foreslås tilskuddet til Skuespiller- og danseralliansen økt med 1,6 mill. kroner, jf. omtale under programkategori 08.20.

Tilskuddet til Norges Døveforbund til tegnspråktolking av teaterforestillinger, som i 2015 ble gitt under denne posten, foreslås fra 2016 overført til kap. 320, post 78 og samlet under tilskuddet til Norges Døveforbund, kulturarbeid.

Tilskudd til amatørteater- og frivillige teaterformål er samlet i en avsetning under posten. Av avsetningen på 20,5 mill. kroner foreslås det fordelt driftstilskudd til følgende: 0,8 mill. kroner til Buskerud Teater, 2,5 mill. kroner til Norsk Revy-faglig Senter/Norsk Revyfestival, 2,2 mill. kroner til Hålogaland Amatørteaterselskap, 3 mill. kroner til Vestlandske Teatersenter, og 344 000 kroner til Teatervenner Norge. Resten av avsetningen vil bli fordelt senere, jf. omtale under programkategori 08.20.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2016 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Rapport 2014

Rapporten omfatter avsetning til scenekunst under Norsk kulturfond, Riksteatret, de nasjonale institusjonene, region-/landsdelsinstitusjonene og knutepunktinstitusjonen Peer Gynt-stemnet. Rapporten omfatter også tilskudd til andre faste tiltak på scenekunstmrådet. I tillegg rapporteres resultatene for Beaivváš Sámi Našunálateáhter, som mottar statlig tilskudd gjennom Sametinget fra bevilgningen under kap. 320, post 53. (Kilder: Norsk teater- og orkesterforening og institusjonenes årsrapporter).

Målene for bevilgningene til scenekunstformål er å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike scenekunstuttrykk.

Institusjonene avgir en utvidet rapport om sin virksomhet til departementet. Rapporten inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse. For den enkelte institusjon varierer ofte aktiviteten, publikumsoppslutningen og det økonomiske resultatet fra et år til et annet.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen for bevilgningene til scenekunstformål for å være tilfredsstillende, jf. rapportering nedenfor. For informasjon om enkeltinstitusjoner vises det til Norsk teater- og orkesterforenings nettsted scenestatistikk.no.

Norsk kulturfond

Avsetningen under Norsk kulturfond ble i 2014 nyttet til produksjon og formidling av scenekunst utenfor de faste institusjonene.

Tabell 8.15 Norsk kulturfond – søknader og tildelinger på scenekunstmrådet 2012–2014

	2012	2013	2014
Totalt antall søknader	1 135	1 084	1 180
Totalt antall innvilgede søknader	324	253	342
Prosentvis tildeling av søknadssum	22,4	22,8	24,2

Kilde: Norsk kulturråd

Avsetningen til scenekunst under Norsk kulturfond omfattet i 2013 og 2014 følgende tilskuddsordninger og avsetninger:

Tabell 8.16 Norsk kulturfond – fordeling av midler til scenekunstformål i 2013 og 2014

	(i 1 000 kr)	
	2013	2014
Tilskuddsordning koreograf – forprosjekter	1 700	
Tilskuddsordning scenetekst – forprosjekter	1 700	
Forprosjekt scenekunst ¹		5 000
Tilskuddsordning for fri scenekunst – dans	21 917	23 500
Tilskuddsordning for fri scenekunst – teater	25 163	29 000
Basisfinansiering av frie scenekunstgrupper	28 000	37 500
Tilskuddsordning for formidling av scenekunst/gjestespill	7 100	7 487
Regionale kompetansesentra for dans	4 100	4 100
Arrangørstøtte dans/scenekunst ²	3 000	7 000
Andre scenekunsttiltak	3 900	3 800
Overførte tiltak post 56	16 013	12 632
Sum	112 593	130 019

¹ Fra 2014 er det opprettet en ny forprosjektordning for scenekunst i forbindelse med at ordningene for scenetekstutvikling og koreografiutvikling er avviklet.

² Fra 2014 er arrangørstøtteordningen for dans utvidet til å gjelde alle sceniske uttrykk.

Kilde: Norsk kulturråd

Tilskuddsordningen for fri scenekunst – teater og dans, har som formål å stimulere og styrke kunstnerisk utvikling og produksjon av teater, dans og annen scenekunst i det frie scenekunstheltet.

Ordningen for basisfinansiering av frie scenekunstgrupper har som formål å styrke scenekunstgruppers kunstneriske virksomhet. Den

skal gi økonomisk forutsigbarhet og dermed gjøre det mulig å planlegge produksjon og formidling over tid. I 2014 hadde 11 grupper slikt tilsagn.

Formålet med støtteordningen for regionale kompetansesentra for dans er å videreutvikle og styrke profesjonelle dansemiljøer og etablerte regionale kompetansesentra for dans rundt om i

landet. 11 virksomheter mottok tilskudd fra denne ordningen i 2014.

I 2014 ble det opprettet en ny forprosjektordning for scenekunst som erstattet de to støtteordningene for koreografiutvikling og scenetekst. Den nye ordningen har som formål å stimulere til utvikling og utforskning av metoder, konsepter og idéer som skal lede til nye prosjekter. Målsettingen med en bredere orientert ordning er å kunne favne forprosjekter som tidligere falt utenfor ordningene for koreografiutvikling og scenetekst.

Arrangørstøtteordningen for dans ble fra 2014 utvidet til å gjelde alle sceniske uttrykk. Ordningen har som formål å gi midler til arrangører som presenterer profesjonell scenekunst av høy kunstnerisk kvalitet. Det gis også tilskudd til formidling/gjestespill og andre scenekunstiltak.

Norsk kulturråd rapporterer at scenekunstgrupper/-utøvere med tilskudd fra ordningen for fri scenekunst og ordningen for basisfinansiering av frie scenekunstgrupper til sammen har vist 2 236 forestillinger for 334 131 publikummere i 2014. Prosjekttilskudd fra Norsk kulturråd er gitt både ved tildelinger i 2014 og tidligere år. Det tas forbehold om scenekunstgrupper som ikke har rapportert innen den årlige fristen.

Scenekunstinstitusjonene

For å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike scenekunstuttrykk ble det i 2014 bevilget midler til Riksteatret, 19 tilskuddsinstitusjoner og en rekke faste tiltak, jf. postene 01, 70, 71, 72, 73 og 78. Brageteatret var ny region-/landsdelsinstitusjon fra 2014.

Riksteatret, de fire nasjonale institusjonene og 14 regions-/landsdelsinstitusjoner viste i 2014 totalt 8 106 forestillinger for 1 476 345 publikummere. Det totale publikumsbesøket var stabilt, sammenlignet med det gjennomsnittlige publikumsbesøket for årene 2010–2013, som var 1 508 844. Antall forestillinger i 2014 var høyere sammenlignet med et gjennomsnitt på 7 617 for de fire foregående årene. Disse institusjonene hadde til sammen 638 produksjoner i 2014. Antall produksjoner var høyere sammenlignet med et gjennomsnitt på 492 forestillinger for de fire foregående årene.

I 2014 spilte Riksteatret 488 forestillinger for totalt 107 489 publikummere. I tillegg ble det vist 120 forestillinger i samproduksjon med andre teatre for 45 958 publikummere på disse teatrene egne scener. Totalt antall produksjoner var 20, hvorav åtte egenproduksjoner. Øvrige produksjoner var enten samproduksjoner med andre teatre

og grupper, gjestespill eller innkjøpte forestillinger. I 2014 hadde Riksteatret mange samarbeidspartnere. I alt 5 grupper/miljøer i det frie scenekunstheltet var enten samprodusenter eller på turné med sine forestillinger. I tillegg hadde teatret samarbeid med Den Norske Opera & Ballett, Nationaltheatret, Den Nationale Scene, Oslo Nye Teater og Trøndelag Teater. Et variert program ble vist på 70 faste spillesteder over hele landet. Som følge av nytt rapporteringssystem telles publikum og forestillinger på samarbeidende scener separat fra 2014. Totaltallene for Riksteatret er derfor ikke direkte sammenlignbare med historiske tall. Riksteatrets produksjonsaktivitet og publikumsoppslutning i 2014 vurderes likevel samlet sett som stabil sammenlignet med gjennomsnittet for de fire foregående årene.

Knutepunktinstitusjonen Peer Gynt-stemnet hadde 56 arrangementer og et samlet publikumsbesøk på 23 403 i 2014. Antall arrangementer var lavere enn gjennomsnittet på 81 for de fire foregående årene, mens antall publikummere var høyere, sammenlignet med det gjennomsnittlige publikumsbesøket på 22 587 for årene 2010–2013.

Som ledd i oppfølging av St.meld. nr. 10 (2007–2008) *Knutepunkt* har departementet videreført arbeidet med periodiske evalueringer av knutepunktinstitusjoner, for å undersøke om knutepunktoppdraget er oppfylt på en god måte. Peer Gynt-stemnet ble evaluert høsten 2014. Evalueringen viste at festivalen i evalueringsperioden 2010–2013 oppfylte de fleste kriteriene for knutepunkt, men at det var et forbedringspotensial, særlig når det gjaldt den kunstneriske måloppnåelsen. Stemnet har etter evalueringsperioden iverksatt tiltak for å oppfylle samtlige kriterier.

I 2014 og 2015 ble det på oppdrag fra Kulturdepartementet gjennomført en evaluering av Den Nationale Scene, Agder Teater og Teatret Vårt. Evalueringsperioden var årene 2011–2014. Evalueringen tok utgangspunkt i hvert teaters egenart og forutsetninger, og la særlig vekt på kunstnerisk kvalitet og effektiv ressursutnyttelse. Resultatene er presentert i rapporten *Riktig eller viktig?* (2015).

Institusjonenes turnévirkosomhet er viktig for å nå et bredt publikum. I 2014 ble det vist 1 605 forestillinger på turné i Norge for et publikum på 227 833. Antall turnéforestillinger og publikumsbesøk på turné var lavere enn i perioden 2010–2013, da det i gjennomsnitt ble vist 2 159 forestillinger for 295 902 publikummere på turné.

Av dette utgjorde Riksteatrets andel totalt 427 forestillinger for et publikum på 97 011. Riksteatrets forestillinger ble vist fra 11 til 46 ganger i alle

landets fylker. Antall publikum og forestillinger på turné for Riksteatret ligger på et stabilt høyt nivå. I 2014 utgjorde Riksteatrets andel av scenekunstinstitusjonenes publikumsbesøk på turné 42,6 pst., mens teatrets andel av scenekunstinstitusjonenes turnéforestillinger utgjorde 26,6 pst. Riksteatrets andel av antall publikum og forestillinger på turné i Norge var høyere i 2014, sammenlignet med gjennomsnittet for de fire foregående årene, som var hhv. 36 pst. og 20,2 pst.

Økonomistyringen i scenekunstinstitusjonene anses i hovedsak å være tilfredsstillende. Utfordringene knyttet til pensjonsforpliktelsene påvir-

ker scenekunstinstitusjonenes økonomi i varierende grad, for flere er den svært krevende. Det vises til omtale under programkategori 08.20.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter, som mottar statlig tilskudd gjennom Sametinget, viste 169 forestillinger for 14 014 publikummere i 2014. 67 av teatrets forestillinger ble spilt på turné for et publikum på 6 046.

Det ble i 2014 bevilget midler til andre institusjoner og faste tiltak, jf. post 73 og post 78, som også bidro til eller tilrettela for produksjon og formidling av scenekunst.

Kap. 3324 Scenekunstformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Ymse inntekter	154	300	309
02	Billett- og salgsinntekter m.m.	22 067	22 829	23 491
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	15		
16	Refusjon av foreldrepenger	762		
18	Refusjon av sykepenger	848		
	Sum kap. 3324	23 846	23 129	23 800

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder ymse inntekter, jf. kap. 324, post 01.

Post 02 Billett- og salgsinntekter

Posten gjelder Riksteatrets inntekter ved salg av billetter og program m.m., jf. kap. 324, post 21.

Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	550 460	516 469	524 963
21	Spesielle driftsutgifter			10 000
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	28 446	21 915	22 288
55	Norsk kulturfond	154 286	177 056	171 365
72	Knutepunktinstitusjoner	4 262	2 903	
73	Språkorganisasjoner	3 996	5 725	5 834
74	Det Norske Samlaget	14 116	14 442	15 217
75	Tilskudd til ordboksarbeid	22 390	19 282	15 896

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
76	Ibsenpris m.m.	5 592	5 777	5 887
77	Prosjekt- og utviklingstiltak	26 357		
78	Ymse faste tiltak	77 809	72 394	73 371
80	Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	52 617	57 782	58 879
	Sum kap. 0326	940 331	893 745	903 700

Innledning

Kapitlet omfatter de statlige virksomhetene Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet. Kapitlet omfatter også avsetning til litteraturformål under Norsk kulturfond og tilskudd til Det Norske Samlaget, språkorganisasjoner, ordbokformål og ymse andre tiltak.

Tilskuddet til Norsk Litteraturfestival – Sigrid Undset-dagene som tidligere var budsjettert under post 72, foreslås overført til post 55, jf. omtale av knutepunktordningen under programkategori 08.20. Post 72 foreslås avvirket som følge av dette.

Produksjonstilskudd til ukeaviser som tidligere er bevilget på post 55, foreslås flyttet til kapittel 335, post 71, jf. postomtale.

Det foreslås å opprette en ny post 21 Spesielle driftsutgifter. Posten skal omfatte midler til Nasjonalbibliotekets utvikling og drift av infrastruktur og fellestjenester for folkebibliotekene m.m., jf. postomtale under.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv; gi tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet og sørge for at norsk er et velfungerende og fullverdig språk.

Følgende mål legges til grunn for bevilgningene til språk-, litteratur- og bibliotekformål:

- Språkrådet skal gjennom målrettede aktiviteter fremme norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder
- Nasjonalbiblioteket skal sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, arbeide aktivt for å gjøre samlingene og informasjon om disse tilgjengelig, samt bidra til utvikling av folkebiblioteksektoren
- Bidra til at biblioteksektoren styrkes som aktiv formidler av kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt
- Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek skal produsere og låne ut folkebiblioteklitteratur og studielitteratur i lydbokformat og punktskrift
- Legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur og god tilgjengelighet for alle

Budsjettforslag 2016

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3326, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Fordeling av bevilgningen

(i 1 000 kr)

	Forslag 2016
Nasjonalbiblioteket	442 293
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	50 891
Språkrådet	31 779

Regjeringen ønsker å styrke folkebibliotekene ved å bidra til at Nasjonalbiblioteket kan legge til rette for innovasjon, kompetanseheving og utvikling av folkebibliotekene. Under posten er det innarbeidet 5 mill. kroner til formålet. Denne økningen er en oppfølging av ny nasjonal bibliotekstrategi, som ble lagt frem 12. august i år.

Hovedoppgaven til Offentlig utvalg for punktskrift er å arbeide med standarder for norsk punktskrift, og dessuten bidra til å utvikle verktøy for opplæring, yte rådgiving og stimulere til at nye standarder tas i bruk. Tilskuddet til Offentlig utvalg for punktskrift forvaltes av Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek under post 01, og er foreslått videreført på samme nivå som i 2015.

Post 21 Spesielle driftsutgifter (ny post)

Posten omfatter midler til Nasjonalbibliotekets utvikling og drift av infrastruktur og fellestjenester for folkebibliotekene m.m. Departementet kan gi Nasjonalbiblioteket oppdrag knyttet til slik utvikling. Det er et stort behov i biblioteksektoren for sentral utvikling og tilrettelegging av infrastruktur og fellestjenester, som felles bibliotek-søk, nasjonalt autoritetsregister og bibliografiske data i riktig kvalitet. I nasjonal bibliotekstrategi som ble lagt frem av Regjeringen 12. august i år, er dette fremhevet som viktige tiltak for å løfte biblioteksektoren. Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3326, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen gjelder Nasjonalbibliotekets investeringer. Bevilgningen skal i hovedsak dekke opp-

graderinger og utskiftninger av den tekniske infrastrukturen, inkludert digitalt sikringsmagasin.

Post 55 Norsk kulturfond

Tilskuddet går til Norsk kulturråds støtteordninger til litteraturformål, for å stimulere til nyskaping, bredde og spredning av norsk skjønnlitteratur og sakprosa. Midlene går til innkjøpsordningene for litteratur, til festivaler, produksjonsstøtte og til andre litteraturtiltak. Nye distribusjonsmåter og utvikling av e-boken bidrar til at litteraturen når ut til flere lesere. Norsk kulturråds prøveprosjekt for distribusjon av e-bøker til folkebibliotekene er gjort permanent for skjønnlitteratur for voksne og barn og unge, og den digitale utviklingen vurderes i gjennomgangen av alle Kulturrådets litteraturstøtteordninger.

Som oppfølging av utredningen om kunstnerøkonomi *Kunstens autonomi og kunstens økonomi* (2015) foreslås en styrking av forfatterhonoraret under innkjøpsordningene for litteratur med 1,5 mill. kroner, jf. omtale av kunstnerøkonomi under programkategori 08.20.

Tilskuddet til Norsk Litteraturfestival – Sigrund Undset-dagene, som har hørt inn under knutepunktinstitusjonene, foreslås overført til posten, jf. omtale av knutepunktordningen under programkategori 08.20. I tillegg foreslås produksjonstilskudd til ukeaviser flyttet til kapittel 335, post 71, jf. postomtale.

Post 73 Språkorganisasjoner

Posten skal være en samlepost for alle språkorganisasjoner som skal tildeles tilskudd.

Forslag til fordeling av bevilgningen fremgår av tabellen under.

Fordeling av bevilgningen

	(i 1 000 kroner)	
	2015	2016
Noregs Mållag	4 128	4 207
Riksmålsforbundet	1 487	1 515
Det Norske Akademi for Språk og Litteratur	110	112

Post 74 Det Norske Samlaget

Bevilgningen på posten skal gå til Det Norske Samlagets arbeid med å styrke nynorsk språk, litteratur og kultur gjennom å gi ut et bredt tilbud av bøker på nynorsk.

Det foreslås å styrke tilskuddet til Det Norske Samlaget med 0,5 mill. kroner i 2016 for å støtte opp om Samlagets satsing på nynorsk litteratur for barn og unge.

Post 75 Tilskudd til ordboksarbeid

Bevilgningen under posten skal være tilskudd til ordboksarbeid. Bevilgningen skal gå til arbeidet med Det Norske Akademis Store Ordbok (NAOB). NAOB bygger på den eksisterende Norsk Riksmålsordbok, men skal etter planen dokumentere hele majoritetsmålformen. Etter oppdaterte planer og private finansieringstilsagn fra en rekke private bidragsytere ligger det nå an til at verket kan publiseres som gratis, digital ordbok på Internett i 2017.

Prosjektet Norsk ordbok 2014 ved Universitetet i Oslo ferdigstilles i 2015.

Post 76 Ibsenpris m.m.

Bevilgningen på posten omfatter midler til Den internasjonale Ibsenprisen, stipender til Ibsenprosjekter verden over, tilskudd til Skien internasjonale Ibsenkonferanse og utgifter til administrasjon av prisen m.m. Den internasjonale Ibsenprisen er på 2,5 mill. kroner og skal gå til en person, institusjon eller organisasjon som har tilført verdensdramatikken eller teatret nye kunstneriske dimensjoner.

Post 78 Ymse faste tiltak

Posten skal omfatte tilskudd til ymse faste tiltak.

Under posten er det innarbeidet 100 000 kroner til prisen «Årets nynorsk-kommune». Prisen har tidligere vært forvaltet av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Som følge av endringer i stedsnavnloven foreslås et tilskudd på 0,8 mill. kroner til Sentralt stedsnavnregister (SSR) i 2016. Midlene skal benyttes til nødvendige oppdateringer i registeret.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås tilskudd til i 2016 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Post 80 Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket

Under denne posten gis det tilskudd til ymse bibliotek- og litteraturrelaterte tiltak. Nasjonalbiblioteket forvalter bevilgningen og fastsetter den endelige fordelingen av tilskuddene på posten etter en faglig vurdering.

Oversikt over tiltak som fikk midler under denne posten i 2015, framgår av vedlegg 2.

Rapport 2014

Rapporten omfatter de statlige etatene Nasjonalbiblioteket, Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek og Språkrådet. Rapporten omfatter også Norsk kulturfond.

Under kapitlet bevilges det i tillegg midler til institusjoner og tiltak som definerer sine egne mål, men som gjennom sin virksomhet bidrar til de overordnede målene på språk-, litteratur- og bibliotekområdet. Disse institusjonene og tiltakene rapporterer om sin virksomhet til Kulturdepartementet, og inngår i Kulturdepartementets samlede vurdering av måloppnåelse på området. Den enkelte institusjon og tiltak omtales ikke nedenfor.

Som ledd i oppfølging av St.meld. nr. 10 (2007–2008) *Knutepunkt* har departementet videreført arbeidet med periodiske evalueringer av knutepunktinstitusjoner, for å undersøke om de har oppfylt knutepunktoppdraget på en god måte. Norsk Litteraturfestival – Sigrid Undset-dagene var knutepunkt for litteratur og ble evaluert i 2014. Evalueringen viser samlet sett tilfredsstillende måloppnåelse.

Språkrådet

For å styrke det norske språket og sikre det språklige mangfoldet i Norge gjennomfører Språkrådet hvert år aktiviteter knyttet til terminologi og fagspråk, teknologibasert språkbruk, språkbruk i universitets- og høyskolesektoren, i arbeids- og næringslivet og i kultur- og mediesektoren. Andre viktige virkemidler er språklig rådgivning, dokumentasjon, normering, offentlig klarspraksarbeid, og synliggjøring av nasjonale minoritetspråk og norsk tegnspråk. Felles for de fleste aktivitetene er at de krever samarbeid med andre aktører.

Å styrke bruken av norsk i høyere utdanning og forskning har vært en prioritert målsetting i 2014. Språkrådet arbeidet for dette gjennom kontakt med viktige fagmiljøer. Det ble bl.a. gjort et

offensivt arbeid med planer for utdanningsinstitusjonene og gjennomført seminarer i samarbeid med Universitets- og høyskolerådet.

Som samordningsorgan for terminologiarbeid arbeidet Språkrådet i 2014 med å legge til rette for bedre kommunikasjon i krisesituasjoner ved at de ulike nødetatene skal finne felles ord og termer. Dette prosjektet har høy samfunnsrelevans og er videreført i 2015.

Standardordbøkene er viktige ressurser for god språkrøkt og formidling av de offisielle rettskrivingsnormene. Det er flere titalls millioner søk i ordbøkene årlig (83 millioner søk i 2014, dvs. en økning på 53 millioner søk siden 2010). Språkrådet har gitt arbeidet høy prioritet i 2014, og tok over ledelsen av arbeidsutvalget for Bokmålsordboka, Nynorskordboka og Norsk ordbank.

Språkrådets løpende tilsyns-, rådgivnings- og kursarbeid bidrar til god bruk av begge de norske målformene. I 2014 besvarte Språkrådet 6 661 spørsmål om språkbruk på e-post, telefon og i sosiale medier.

Språkrådet økte i 2014 sin satsing på språk i skolesektoren og blant barn og unge. Språkrådet initierte også et samarbeid med språknemndene i Danmark, Sverige og Island som skal munne ut i en nordisk fagtermbase innen utdanning, arbeidsmarked, helse og rettsvesen. I arbeidet med å synliggjøre nasjonale minoritetsspråk har Språkrådet i 2014 særlig konsentrert seg om revitalisering av kvensk.

Språkrådet forberedte i 2014 en tilskuddsordning for innsamling og registrering av stedsnavn på oppdrag fra Kulturdepartementet, og tilskuddsordningen kunne iverksettes i fullt monn i 2015. Det ble bevilget 800 000 kroner til dette under kap. 326, post 78 i 2014.

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbibliotekets hovedaktivitet er å sikre landets hukommelse gjennom lagring og bevaring av pliktavlevert materiale, konservering, systematisering og digitalisering av historisk materiale og en kontinuerlig tilvekst til samlingen. Alle doku-

menter som har blitt gjort allment tilgjengelige i Norge, skal avleveres til Nasjonalbiblioteket. Avleveringen av de fleste materialtypene i 2014 viser små variasjoner sammenlignet med tidligere år.

Nasjonalbiblioteket har med grunnlag i gjeldende pliktavleveringslov kunnet laste ned nettdokumenter etter å ha informert nettstedets eiere om nedlastningen. I 2014 har det vært en økning fra ca. 600 til 1 200 innsamlede domener.

Alt fysisk pliktavlevert materiale ble registrert, bevart og gjort tilgjengelig for brukerne innen seks uker etter avlevering. Nasjonalbiblioteket har også styrket samlingen med flere viktige nyanskaffelser i løpet av året. Nasjonalbiblioteket har i 2014 fått mange privatarkiv i gave fra institusjoner og privatpersoner, blant annet arkivet til Det norske teater, arkivet etter maleren Henrik Sørensen og artisten Joachim Nielsen.

Det var en svak nedgang i publikumsbesøket til lesesalene, arrangementer og utstillinger i Nasjonalbibliotekets lokaler på Solli plass. Antall besøkende sank fra 187 000 besøkende i 2013 til 176 000 besøkende i 2014. Samtidig har det vært en markant økning i bruken av det digitale biblioteket, nb.no. Besøktallet på nett har økt med 52 prosent siden året før, til 644 mill. sidevisninger. 32 000 nye titler som er omfattet av Bokhylla-avtalen er blitt tilgjengelige i tjenesten i løpet av 2014 og besøktallet gikk opp med 45 prosent. 191 000 avishefter ble lagt til avistjenesten, som gir tilgang til historiske avisarkiv for alle norske bibliotek.

Det har i 2014 blitt produsert to hovedutstillinger: en i forbindelse med Alf Prøysen-jubileet og en i forbindelse med grunnlovsjubileet. Til sammen har det vært 110 arrangementer i Nasjonalbibliotekets lokaler på Solli plass, hvorav 40 var fagkonferanser og fire var vitenskapelige konferanser.

Nasjonalbiblioteket har bidratt til fem forskningsprosjekt i samarbeid med universitets- og høyskolesektoren, og det er produsert til sammen 25 vitenskapelige artikler i Nasjonalbibliotekets egne og andres publikasjoner.

Nasjonalbibliotekets publikasjoner:

- Nota Bene: tre utgivelser
- NB21: to utgivelser
- Bibliotheca Nova: fire publikasjoner

I 2014 ble bl.a. følgende materiale digitalisert:

Tabell 8.17 Digitalisert materiale

Materiale	Antall 2012	Antall 2013	Antall 2014
Bøker	7,9 mill. sider	9,7 mill. sider (+ 0,5 mill. sider tidsskrift)	8,7 mill. sider
Aviser	4,6 mill. sider	3,2 mill. sider	3,7 mill. sider
Foto	52 000 fotografier	52 000 fotografier	40 000 fotografier
Håndskrifter og notemanus	93 000 sider	56 000 sider	125 000 sider
Historisk radiomateriale	19 000 timer	52 000 timer	24 000 timer

Publikums bruk av de digitale tjenestene viser betydelig økning fra 2013:

Tabell 8.18 Publikums bruk av digitalt materiale

	2011	2012	2013	2014	Endring i pst.
Sidevisninger fra Nasjonalbibliotekets nettsider	86 mill.	217 mill.	487 mill.	644 mill.	+32 %
Sidevisninger på Bokhylla.no	34 mill.	51 mill.	63,5 mill.	93,5 mill.	+47 %
Nedlastede pdf-versjoner av bøker	18 400	31 000	46 000	40 000	-13 %

Nasjonalbibliotekets arbeid med å formidle samlingene har i 2014 nådd ut til vesentlige deler av befolkningen. Gjennom Nasjonalbibliotekets digitale tjenester har biblioteket gjort et betydelig arbeid med å gjøre kultur, kildemateriale og offentlighetshistorien kjent og tilgjengelig for allmennheten. Gjennom utstillinger, plakattstillinger og seminarer har Nasjonalbiblioteket ivaretatt statens rolle som forvalter og formidler av litteraturhistorien.

Bibliotekutvikling

Den 1. januar 2014 trådte en revidert lov om folkebibliotek i kraft. Loven er endret slik at kravet om fagutdannet biblioteksjef i § 5 blir videreført i en ny form med mulighet for permanente dispensasjoner. Nasjonalbiblioteket innvilget i 2014 elleve dispensasjoner fra § 5 i lov om folkebibliotek, noe som er på linje med tidligere år.

I juli 2014 presenterte Nasjonalbiblioteket folkebibliotekstatistikken for 2013. Statistikken viste at bokutlånet i norske bibliotek holdt seg stabilt. Det samme gjelder depotbiblioteket der utlånet gikk opp med 5 000 til 185 000 utlån. I 2014 ble det registrert en økning i antall arrangement i forhold til 2013.

Etter regjeringsskiftet la Regjeringen fram en tilleggsproposisjon til statsbudsjettet der utvikling av folkebibliotekene som uavhengige møteplasser og arenaer for offentlige samtaler og debatt ble vektlagt. Til dette formålet ble det i mars 2014 delt ut 12,1 mill. kroner til 62 ulike prosjekter.

Nasjonalbiblioteket har i 2014 fortsatt å utvikle rollen som infrastruktur for folke- og fagbibliotek, samtidig som veksten i tiltaksmidler og arbeidet med ny bibliotekstrategi styrket arbeidet med nasjonal bibliotekpolitikk. Nasjonalbiblioteket er en viktig pådriver for utviklingen av digitale bibliotekressurser, både gjennom nasjonale tjenester og tilrettelegging for lokale tjenester. Rundt 34 mill. kroner av Nasjonalbibliotekets driftsmidler gikk i 2014 til tiltak som direkte retter seg mot folke- eller fagbibliotek.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB), produserer og låner ut allmenn litteratur og studielitteratur i lydbokformat og punktskrift til mennesker med synshemming, dysleksi eller andre funksjonsnedsettelse som gjør at de har vansker med å lese trykt tekst. NLB bidrar til økt samfunnsmessig likestilling for denne gruppen av landets innbyggere.

Tabell 8.19 Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek – bestand, tilvekst og antall lånere

	2012	2013	2014	Endring i pst. 2013–2014
Bestand, folkebibliotek ¹	20 811	21 913	21 720	-1
Produksjon og innkjøp, folkebibliotek ²	1 954	1 327	1 599	21
Utlån, folkebibliotek	521 626	564 743	637 641	13
Bestand, studielitteratur ³	3 519	3 979	4 218	6
Produksjon, studielitteratur ⁴	539	501	589	18
Utlån, studielitteratur	24 507	32 473	38 007	17
Samlet antall lånere	17 052	18 927	21 854	15

¹ Bøker og tidsskrift i digitalt lydbokformat (65 pst. i 2014) og punktskrift (35 pst.)

² Bøker og tidsskrift i digitalt lydbokformat og punktskrift.

³ Bøker i digitalt lydbokformat (89 pst. i 2014) og e-bøker/punktskrift (11 pst.)

⁴ Digitale lydbøker og e-bøker/punktskrift

Produksjon av folkebiblioteklitteratur og studielitteratur økte med henholdsvis 21 pst. og 18 pst. i 2014. Til tross for økt produksjon har bestanden av folkebiblioteklitteratur blitt redusert med 1 pst. Dette skyldes kassering i forbindelse med vedlikehold av samlingen. Det totale utlånet har økt, og andelen litteratur som strømmes eller lastes ned, øker. Informasjonskampanjen *Rett til å lese* ble videreført i 2014 og har gitt resultater i form av en økning i antall innmeldte lånere på 15 pst. sammenlignet med 2013.

NLB har de siste årene satset betydelig på utvikling av produksjonsteknologi og distribusjonsmåter. Utviklingstiltakene har resultert i et bedre tilbud til brukerne, både i omfang og kvalitet. I 2014 har det vært arbeidet med å videreutvikle og vedlikeholde eksisterende produksjons- og distribusjonsverktøy. NLB har utredet alternativer

til CD-en som distribusjonsløsning i en fremtidig fase hvor CD-en eventuelt fases ut. Det er også gjennomført et forprosjekt som legger grunnlag for utvikling av NLBs nettsider.

NLB har et utstrakt samarbeid med produsenter av tilrettelagt litteratur, både nasjonalt og internasjonalt. I 2014 har NLB arbeidet med å etablere et distribusjonssamarbeid med andre norske produsenter og formidlere av tilrettelagt litteratur, noe som vil bidra til et bedre tilbud til aktørenes felles målgrupper.

Norsk kulturfond

Norsk kulturråd forvalter en mangfoldig portefølje av støtteordninger til skjønnlitteratur, sakprosa, tegneserier og periodiske publikasjoner, et vesentlig bidrag til norskspråklig identitet.

Tabell 8.20 Innkjøpsordningene for litteratur – antall innkjøpte titler i 2012–2014

	2012	2013	2014
Skjønnlitteratur – voksne (automatisk)	234	245	246
Skjønnlitteratur – barn/unge (automatisk)	141	140	133
Oversatt skjønnlitteratur (selektiv)	133	130	129
Sakprosa barn/unge (selektiv)	24	24	20
Sakprosa (selektiv)	84	85	79
Tegneserier (selektiv)	14	11	18
Samlet antall innkjøpte titler	630	635	625

Innkjøpsordningene for litteratur utgjør vel 75 pst. av samlet avsetning på litteraturområdet. Med innkjøpsordningene oppnås flere mål samtidig: økte forfatterinntekter, styrking av de redaksjonelle miljøene og spredning av kvalitetslitteratur til folkebibliotekene.

I 2014 prioriterte Norsk kulturråd ca. 10 mill. kroner mindre til litteraturstøtteordningene. Reduksjonen ble fordelt etter en faglig vurdering.

I 2013 startet Norsk kulturråd en prøveordning med innkjøp av inntil 10 titler av oversatt samtidigssakprosa under innkjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur. Norsk kulturråd fortsatte i 2014 prøveordningen og har forlenget ordningen inn i 2015.

I de automatiske ordningene for skjønnlitteratur for voksne og skjønnlitteratur for barn og unge skal alle bøker som regnes som gode nok, kjøpes inn. Norsk kulturråd satte i 2014 i gang en gjennomgang av innkjøpsordningene med sikte på løpende endringer. Nye retningslinjer for de automatiske innkjøpsordningene ble vedtatt i desember 2014. Avsetningene til hver av de selektive innkjøpsordningene bestemmer hvor mange titler

som kan kjøpes inn. Antall titler under ordningene for oversatt skjønnlitteratur og sakprosa har gått ned, grunnet lavere avsetning i 2014.

Et prøveprosjekt med parallelt innkjøp av papir- og e-bøker under ordningen skjønnlitteratur for voksne ble avsluttet i 2014. I de nye retningslinjene for de automatiske ordningene er e-bøker innført som en permanent del av ordningen. Antallet eksemplarer av de innkjøpte titlene er redusert til 703 papirbøker for skjønnlitteratur til voksne og 1 480 eksemplarer til barn og unge. For begge gjelder 70 e-boklisenser. E-bøkene distribueres til alle landets kommuner, der fylkesbibliotekene har fått en rolle som videreformidler av e-bøkene. Andre endringer som er gjort i de automatiske ordningene er ny fordelingsnøkkel for distribusjon av bøker til bibliotekene, forenkling av betalingsmodellen, tydeliggjøring av kvalitetskrav og fjerning av ankenemnder.

Produksjonsstøtteordningene er ment å dekke sjangre som trenger særlig støtte eller som ikke hører naturlig hjemme under innkjøpsordningene.

Tabell 8.21 Norsk kulturråds fordeling av midler i 2013–2014 til litteraturformål

	Avsetning 2013	Avsetning 2014
Innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur, voksne	46 800	44 928
Innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur, barn og unge	30 000	28 800
Innkjøpsordningen for oversatt skjønnlitteratur, inkl. oversetterbonus	13 200	13 200
Innkjøpsordningen for ny norsk faglitteratur, barn og unge	7 500	6 118
Produksjonsstøtte til bildebøker for barn	1 500	1 500
Produksjonsstøtte til klassikere	1 000	470
Produksjonsstøtte til nynorsk litteratur	3 100	2 000
Produksjonsstøtte til tegneserier	2 400	2 400
Innkjøpsordningen for ny norsk sakprosa	21 500	20 640
Støtte til litteraturfestivaler	4 100	4 280
Innkjøpsordning for nye norske tegneserier	2 000	2 000
Andre formål litteratur (bl.a. for barn)	6 600	5 500
Støtte til periodiske publikasjoner	24 616	23 106
I alt	164 316	154 952

Kap. 3326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Ymse inntekter	8 548	9 227	9 995
02	Inntekter ved oppdrag			10 000
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	55		
16	Refusjon av foreldrepenger	4 088		
17	Refusjon lærlinger	41		
18	Refusjon av sykepenger	7 824		
	Sum kap. 3326	20 556	9 227	19 995

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Nasjonalbiblioteket, Språkrådet og Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, jf. kap. 326, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag (ny post)

Posten omfatter inntekter ved oppdrag til utvikling og drift av fellestjenester og felles infrastruktur for folkebibliotekene, jf. kap. 326, post 21.

Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
55	Norsk kulturfond	9 600	29 487	30 274
70	Det nasjonale museumsnettverket	1 035 469	1 082 552	1 170 881
78	Ymse faste tiltak	46 623	16 975	18 740
	Sum kap. 0328	1 091 692	1 129 014	1 219 895

Innledning

Kapitlet omfatter tilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket, ymse faste tiltak på museums- og kulturvernområdet, samt midler til prosjektbasert arbeid innen kulturvern.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv, og gi tilgang til kultur av høy kvalitet.

Målene for bevilgningene til museumssektoren er å bidra til utvikling av museene på følgende områder:

og kan nyttes til enkeltstående og flerårige pro-

- *Fornyning.* Museene skal være profesjonelle og aktuelle og ha en aktiv samfunnsrolle.
- *Formidling.* Museene skal legge til rette for kunnskap, dannelse og opplevelser.
- *Forvaltning.* Museenes samlinger skal sikres og bevares best mulig, og gjøres tilgjengelige.
- *Forskning.* Museene skal forestå forskning og utvikle ny kunnskap.

Budsjettforslag 2016**Post 55 Norsk kulturfond**

Under denne posten er det avsatt midler til prosjektbasert arbeid innen kulturvern. Midlene forvaltes av Norsk kulturråd. Midlene fordeles på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger sjekter og til tiltak av mer varig karakter.

Post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Bevilgningen under denne posten gjelder ordinært driftstilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket. I 2015 er det 64 enheter i Det nasjonale museumsnettverket.

Fylkeskommunene, vertskommuner og kommuner som nyter godt av museenes kompetanse, formidling og andre tjenester, har et delansvar for finansieringen av museene. Forutsetningen vil normalt være at regionen skal dekke minst 40 pst. av det samlede offentlige driftstilskuddet.

Budsjettøkning 2016

Budsjettforslaget for 2016 innebærer en samlet økning på 88,3 mill. kroner. Det foreslås å styrke tilskuddet til 21 av museene i Det nasjonale museumsnettverket. Forslag til fordeling av bevilgning fremgår av tabellen under.

Styrkingen i 2016 er knyttet til formidling, bygningsvern/vedlikehold og drift. Utvikling og drift av nye formidlingsarenaer er bakgrunnen for styrking av tilskuddene til Punkt Ø, Akershusmuseet (Grinimuseet), Vestfoldmuseene (Eidsfoss) og Musea i Sogn og Fjordane (Måløyraidsenteret). Bygningsvern og vedlikehold ligger til grunn for styrking av tilskuddet til Østfoldmuseene og Blaa-farveværket. Tilskuddet til Romsdalsmuseet styrkes på bakgrunn av økte driftskostnader knyttet til at nytt utstillings- og magasinbygg skal tas i bruk.

Norsk Industriarbeidermuseum ble tilført nye midler i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2015 for å utvide virksomheten til å også omfatte Lysbuen museum på Notodden. Denne økningen videreføres i budsjettforslaget for 2016.

Som en del av forslaget til statsbudsjett for 2016 legger Regjeringen fram en særskilt *tiltaks-pakke for økt sysselsetting*, jf. omtale av Tiltakspakken under Del I. Som et tiltak for å møte den vanskelige sysselsettingssituasjonen på deler av Vestlandet foreslår regjeringen engangstilskudd på til sammen 57 mill. kroner til museene i Rogaland og Hordaland for å styrke vedlikehold av bygningsmassen disse museene har forvaltningsansvar for. Dette gjelder Dalane Folkemuseum, Haugalandmuseene, Jærmuseet, Museum Stavanger, Ryfylkemuseet, Baroniet Rosendal, Bymuseet i Bergen, Hardanger og Voss museum, KODE Kunstmuseene i Bergen, Museum Vest, Museumssenteret i Hordaland, Norsk Vasskraft- og Industristadmuseum og Sunnhordland Museum. Alt i alt forvalter disse museene 711 kulturhistoriske bygninger.

Som oppfølging av en komiteflertallsmerknad i Innst. 14 S (2014–2015) vil muligheter for et nærmere samarbeid mellom Nordisk Kunstnarsenter Dale og Musea i Sogn og Fjordane bli utredet.

Det er avtalt makeskifte med Bergen kommune om driftstilskuddet til USF Verftet og KODE. Kommunen overtar ansvaret for driftstilskuddet til USF Verftet, og staten øker sitt tilskudd til KODE med tilsvarende beløp, jf. omtale under kap. 320, post 78.

Tabell 8.22 Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall

Museum	(1 000 kr)			
	Årsverk 2014	Besøk 2014	Bevilget 2015	Forslag 2016
Punkt Ø	11,8	31 743	10 756	11 960
Østfoldmuseene	64,0	86 906	26 564	28 050
Akershusmuseet	115,7	217 087	24 877	27 350
Henie Onstad Kunstsenter	19,7	45 978	11 982	12 200
Norsk Folkemuseum	240,6	627 483	149 080	151 070
Norsk Teknisk Museum	56,7	262 604	29 972	30 540
Oslo Museum	37,7	96 681	12 328	12 550
Anno museum	135,1	252 791	60 074	61 200
Gudbrandsdalsmusea	15,2	43 485	4 381	4 460
Lillehammer Kunstmuseum	11,3	29 354	8 463	8 620
Lillehammer museum	76,6	175 915	47 786	48 680
Mjøsmuseet	22,7	67 418	8 909	9 070
Randsfjordmuseene	21,1	23 413	7 122	7 250
Valdresmusea	22,0	43 352	9 806	9 990
Blaafarveværket	41,2	164 199	8 514	9 670
Drammens Museum for kunst og kulturhistorie	14,6	31 237	7 433	7 570
Norsk Bergverksmuseum	21,7	61 193	15 418	15 700
Buskerudmuseet	66,2	123 744	20 803	21 200
Preus museum	10,4	12 226	11 451	11 660
Vestfoldmuseene	83,1	120 983	28 986	31 020
Norsk Industrierbeidermuseum	28,7	39 139	15 542	17 330
Telemark Museum	37,8	100 767	13 276	13 520
Vest-Telemark Museum	19,7	36 855	6 062	6 170
Aust-Agder museum og arkiv	52,3	30 552	20 781	21 150
Næs Jernverksmuseum	6,6	16 886	2 326	2 370
Agder naturmuseum og botaniske hage	13,4	87 767	3 791	3 860
Sørlandets Kunstmuseum	12,0	20 547	9 108	9 280
Vest-Agder-museet	47,7	84 729	17 331	17 650
Dalane Folkemuseum	12,7	22 214	3 469	5 530
Haugalandmuseene	17,9	33 930	5 345	8 880
Jærmuseet	76,7	257 000	17 714	22 770
Museum Stavanger	60,5	168 580	18 809	20 190
Ryfylkemuseet	16,3	18 718	5 685	11 870

Tabell 8.22 Fordeling av bevilgningen, årsverk og besøkstall

Museum	(1 000 kr)			
	Årsverk 2014	Besøk 2014	Bevilget 2015	Forslag 2016
Baroniet Rosendal	19,6	59 275	1 350	2 650
Bergens Sjøfartsmuseum	13,2	26 003	2 496	2 540
Bymuseet i Bergen	62,0	161 959	16 985	25 300
Hardanger og Voss museum	57,3	44 493	10 080	20 790
KODE Kunstmuseene i Bergen	52,7	185 692	19 966	24 311
Museum Vest	32,6	96 267	9 180	12 950
Museumssenteret i Hordaland	40,4	27 499	11 201	20 450
Norsk Vasskraft- og Industristadmuseum	16,7	18 970	3 520	5 580
Sunnhordland Museum	11,3	22 055	2 985	6 960
Musea i Sogn og Fjordane	47,3	58 530	33 667	34 900
Kulturkvartalet	9,7	25 803	6 971	7 100
Nordmøre museum	33,5	69 253	8 261	8 410
Nynorsk kultursentrum	21,7	29 679	17 781	18 110
Romsdalsmuseet	18,6	69 683	6 517	7 440
Sunnmøre Museum	33,8	87 914	13 697	13 950
Museene i Sør-Trøndelag	193,5	519 957	114 577	116 750
Museet Midt	37,8	78 685	10 191	10 380
Stiklestad Nasjonale Kultursenter	64,9	193 571	23 384	23 800
Helgeland Museum	54,1	72 986	16 176	16 480
Museum Nord	76,9	211 697	19 788	20 150
Norsk Luftfartsmuseum	26,4	38 681	12 636	12 870
Nordlandsmuseet	47,0	90 555	15 296	15 580
Midt-Troms Museum	15,5	44 344	4 250	4 330
Nordnorsk Kunstmuseum	9,4	28 623	21 198	21 600
Nord-Troms Museum	6,0	4 008	3 868	3 940
Perspektivet Museum	6,9	27 586	3 380	3 440
Sør-Troms Museum	28,3	59 040	8 947	9 110
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	19,1	29 412	5 435	5 530
Varanger museum	22,7	38 355	9 618	9 800
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum	19,3	45 000	3 457	3 520
Svalbard Museum	8,0	41 529	1 750	1 780
Sum	2 595,2	5 942 580	1 082 552	1 170 881

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen under denne posten omfatter ymse tiltak på museums- og kulturvernområdet.

Fra 2016 omfatter bevilgningen også tilskudd til Astrup Fearnley Museet. Tilskuddet skal nyttes til å styrke formidlingsarbeidet ved museet.

Det foreslås at tilskuddet til Kistefos-museet styrkes for å bidra til videreutvikling av formidling og drift av kunst- og industrihistorien på Kistefos.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2016 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Rapport 2014

Norsk kulturfond

Formålet med Kulturfondets avsetning til kulturvern er å stimulere arbeidet med bevaring, doku-

mentasjon og formidling av materiale som utgjør grunnlaget for økt kunnskap om historie, kunst, kulturer og samfunnsliv i Norge. Aktuelle målgrupper er kommuner, fylkeskommuner, museer, arkiv, bibliotek, lag og organisasjoner, dokumentarfilmmiljøer og forlag som arbeider med kulturhistorie og kulturvern.

Norsk kulturråd har også i 2014 lagt særlig vekt på å støtte dokumentasjon og formidling knyttet til emner som framstår som forsømte, blant andre kultur og levesett langs kysten, vekselspillet mellom menneske og natur og handlingsbåren kunnskap.

Tabell 8.23 Søknader og tildelinger under Norsk kulturfond – kulturvern i 2012–2014

	2012	2013	2014
Antall søknader	229	285	258
Antall tildelinger	82	86	90
Prosentvis tildeling av søknadssum	19	15	18

Kilde: Norsk kulturråd

Det nasjonale museumsnettverket

Museene i det nasjonale nettverket rapporterer på overordnede mål for de fire områdene: fornying, forvaltning, forskning, formidling. Denne rapporten baserer seg på innsendt statistikk og rapporter fra 72 institusjoner¹ på Kulturdepartementets budsjett. Samlet sett viser rapportene at bevilgningen blir disponert i samsvar med målene. Norsk kulturråd har nå videreutviklet museumsstatistikken til å gi et mer helhetlig bilde av museenes virksomhet.

Tall for hele museumssektoren i Norge blir publisert av Statistisk sentralbyrå og Norsk kulturråd.

Fornyning

Målet med museumsreformen var å styrke museenes fagmiljø. Konsolideringsprosessene over

hele landet har grepet inn i museenes eierstrukturer, eiendomsforhold, organisasjonsform og organisering. Det ser nå ut til at prosessene tar til å gi resultater i form av bedre ressursutnyttelse og faglig styrking, selv om det fremdeles gjenstår mange utfordringer. Fremdeles pågår det konsolideringsprosesser. Fra 2014 har fem tidligere selvstendige museer gått sammen i det konsoliderte Buskerudmuseet. Konsolideringsprosessen i Aust-Agder ble fullført slik at tre tidligere selvstendige museer fra 2015 utgjør Aust-Agder museum og arkiv. Fra 1. januar 2015 er Norsk Maritimt Museum slått sammen med Norsk Folkemuseum.

Museenes rapportering viser at mange museer kobler målet fornying til begrepet samfunnsrolle. Begrepet tolkes ulikt, noe som bidrar til en variasjonsbredde i sektoren. Dokumentasjon og formidling av minoritetskulturer er også en viktig del av museenes fornying. Rapportene viser at en håndfull museer arbeider godt med dette, men også at mange i mindre grad enn tidligere har fokus på dette området.

Deltakere fra rundt 40 museer var representert på ukeseminaret «*Det relevante museum*». Med støtte fra Norsk kulturråd var Museene i Sør-

¹ Dette omfatter rapportering fra museer på kap. 328, post 70 Det nasjonale museumsnettverket, kap. 322, post 73 Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, samt følgende institusjoner på kap. 328, post 78 Ymse faste tiltak: Jødisk museum i Oslo, Kistefos-museet, Norsk Skogfinsk Museum og Skibladner.

Trøndelag (MiST) arrangør i samarbeid med Norsk Folkemuseum, Norges Museumsforbund og Nordiskt Centrum för Kulturarvspedagogik. Seminaret ble første gang arrangert i denne formen i 2013 og er et svar på Norsk kulturråds satsing på kompetansehevende tiltak for museumssektoren.

I Kulturdepartementets tilskuddsbrev til museene omtales immateriell kulturarv. UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven skal verne, synliggjøre og sikre respekt og anerkjennelse for samfunns, grupper og enkeltpersoners immaterielle kultur. Rapportene viser at museene arbeider mest med tradisjonelt håndverk, men at de samlet sett også dekker områdene muntlige tradisjoner, utøvende kunst, sosiale skikker og kunnskap som gjelder naturen og universet.

Eidsvollbygningen

Eidsvollbygningen ble satt i stand til grunnlovsjubileet i 2014, med gjenåpning 16. februar 2014,

200-årsdagen for det såkalte notabelmøtet. Bygningen ble rehabilitert slik at den i størst mulig grad framstår slik den var i 1814. Det er Statsbygg som gjennomførte de bygningsmessige arbeidene, og ansvaret for eierskap og bygningsmessig forvaltning av anlegget er i 2014 overført til Statsbygg. Prosjektet ble gjennomført innenfor vedtatt kostnadsramme. Rehabiliteringen av Eidsvollbygningen mottok i 2015 EUs kulturminnepris (Europa Nostra Awards). Eidsvollbygningen ble fredet 1. september 2014.

Norsk Folkemuseum ved Eidsvoll 1814 har det museumsfaglige ansvaret for anlegget. Museet har gjennomført utviklingsprosjekt både når det gjelder inventaret og formidlingen av Eidsvollbygningen. Grunnlovsjubileet ble et rekordår for tilstrømmingen til museet. Eidsvoll 1814 hadde i 2014 i overkant av 213 000 besøkende. Det ble gjennomført en lang rekke arrangementer ved Eidsvollbygningen i 2014, herunder Stortingets offisielle åpningsarrangement for grunnlovsjubileet og markering av nasjonaldagen.

Økonomi

Tabell 8.24 Fordeling av museenes totale inntekter i 2012–2014

Inntektstype	Pst. av totale inntekter 2012	Pst. av totale inntekter 2013	Pst. av totale inntekter 2014
Egeninntekter	24,1	24,8	24,6
Tilskudd fra Kulturdepartementet	45,8	45,3	46,1
Samlet regionalt tilskudd	24,5	24,2	23,9
Annet offentlig tilskudd	5,6	5,7	5,4

Museenes totale inntekter i 2014 utgjorde 2,944 mrd. kroner. Samlet sett har fordelingen mellom de ulike inntektstypene vært ganske stabil i perioden, med tendens til en liten nedgang i regionalt

tilskudd. Gaver og sponsorinntekter utgjorde om lag 85 mill. kroner (11,8 pst. av de totale egeninntektene).

Tabell 8.25 Fordeling av museenes totale kostnader i 2012–2014

Kostnadstype	Pst. av totale kostnader 2012	Pst. av totale kostnader 2013	Pst. av totale kostnader 2014
Lønns- og pensjonskostnader	53,9	52,8	53,7
Drift av lokaler, husleie og vedlikehold	17,7	16,5	15,9
Varer og tjenester, andre driftskostnader	26,5	28,6	28,6
Avskrivninger	1,9	2,0	1,8

Museenes totale kostnader utgjorde 2,872 mrd. kroner i 2014. Lønns- og pensjonskostnader utgjør den største andelen av de totale kostnadene.

Universell utforming

På museumsfeltet er bevaringshensyn og fredningsbestemmelser knyttet til historiske bygnin- ger en utfordring for fysisk tilrettelegging. Av de 72 museene opplyser 75 pst. at de har tilrettelagte lokaler, som for eksempel teleslynge, heis for rullestolbrukere og rullestolramper. 64 pst. av museene opplyser at de har tilrettelagt formidling, som for eksempel merking med blindeskrift, tegn- språk, storskrift og lettest informasjon. Web Accessibility Initiative (WAI) er en standard for universelt tilgjengelige nettsteder, med retnings- linjer for hvordan man presenterer informasjon mest mulig tilgjengelig på nettsider. 43 pst. av museene oppgir at deres nettsider følger denne standarden.

Formidling

I 2014 hadde museene som fikk tilskudd over Kul- turdepartementets budsjett, i overkant av 6,5 milli- oner besøkende. Det er en markant økning fra året før. De fem foregående årene har besøkstallet ligget stabilt på omkring 6 millioner. Mange museer begrunner dette med særskilt aktivitet knyttet til grunnlovsjubileet i 2014.

73 pst. av museene hadde en generell formid- lingsplan, og 78 pst. rapporterer om egen plan for formidling til barn og unge, som er mange muse- ers hovedmålgruppe. Denne målgruppen utgjorde 26 pst. av det totale besøket.

Museene produserte 771 nye utstillinger i 2014, derav 77 basisutstillinger. Av de 83 nye van- dreutstillingene og 611 temporære utstillingene handlet mange om grunnlovsjubileet og om demokrati. Museene omtaler valg av aktuelle temaer i utstillinger og arrangementer som viktig for at museene skal fylle sin samfunnsrolle. Omfanget av formidlingsaktiviteter og produ- serte utstillinger ligger på samme nivå som tidli- gere. Museene er viktige arenaer i lokalmiljøet, og det rapporteres om 1 547 konserter, 245 oppset- tinger og 1 461 forestillinger i 2014.

En rekke museer er aktive innen nye digitale formidlingsmetoder, blant annet ved utvikling av stedsbaserte tjenester, nettutstillinger og formid- lingsopplegg der digital teknologi supplerer tradi- sjonelle gjenstandsbaserte utstillinger. Nye tekno- logier legger dessuten til rette for en større grad av samarbeid, og en rekke museer samarbeider

med andre aktører på kulturarvsfeltet om oppbyg- ging av felles kunnskapsdatabaser. I det tverretat- lige prosjektet Kultur- og naturreiser er museums- relatert materiale koblet sammen med andre insti- tusjoners databaser med tanke på felles mobil for- midling. De fleste av museene er aktivt tilstede i sosiale medier, som brukes både informativt og i formidlingssammenheng.

DigitaltMuseum.no er museenes felles publi- seringskanal og leverer samtidig innhold til flere digitale tjenester. Nettstedet har de siste årene hatt en svært positiv økning i antall besøk og publiserte gjenstander. I 2014 var det i underkant av 1,6 millioner besøk og 1,5 millioner publiserte gjenstander på DigitaltMuseum.no.

Forvaltning

Rapporteringen fra museene og flere større utviklingsprosjekter gir inntrykk av stadig økende bevissthet om forvaltning og prioritering av sam- lingene. For å fremme en koordinert og effektiv samlingsforvaltning har Norsk kulturråd i 2014 støttet flere større utviklingsprosjekter i museene.

For 2014 rapporterer 71 pst. av museene at pla- nene for bevaring av samlingene og for katalogise- ring dekker alle museets avdelinger. Museene pri- oriterer i samlingene og satser blant annet på å innhente etterslep innen bevaring og dokumenta- sjon. 71 pst. av museene har innsamlingsplaner, og mange museer arbeider med fellesløsninger for samlingsforvaltning. Det rapporteres om både magasinprosjekter og andre former for samar- beid. Flere museer forteller også om nye og gode samarbeidsstrukturer innad i de konsoliderte museene.

Vedlikehold av bygninger, anlegg og fartøy er en betydelig utfordring. I samarbeidsprosjekter mellom flere museer og Norsk kulturråd utvikles et bedre grunnlag for dokumentasjon og forvalt- ning, drift og vedlikehold av bygninger og anlegg. Norsk kulturråd avsluttet i 2014 et toårig byg- ningsvernprosjekt som resulterte i publikasjonen «Prioritering i bygningssamlinger».

Museene oppgir at oppbevaringsforholdene for 64 pst. av de kunsthistoriske og 53 pst. av de kulturhistoriske gjenstandene er tilfredsstillende eller svært gode. Tilsvarende tall for det fotogra- fiske materialet er 67 pst. Museene forvalter i til- legg store arkivsamlinger. Også her er det store etterslep, men museene synes å få stadig bedre oversikt også over dette materialet.

Bare om lag 5 pst. av museenes gjenstander er publisert på Internett. En omfattende digitalise- ring er nødvendig for at museene i større grad

skal kunne tilgjengeliggjøre sine samlinger. De siste årene har vist en positiv tendens i dette arbeidet. Dersom museene skal kunne gi et fullgodt digitalt tilbud, må likevel digitalisering, registrering og kvalitetssikring av data skje langt raskere enn i dag. Dette er også nødvendig for å sikre en mer effektiv forvaltning av samlingene.

70 pst. av museene oppgir at de har vedtatte planer for sikring. Dette er en nedgang på 15 pst. fra året før, noe som delvis skyldes en strengere definisjon av planer. I 2014 var det en nedgang i antall søknader til den statlige ordningen for sikringsmidler til museene. Ordningen forvaltes av Norsk kulturråd og det gis tilskudd til blant annet å utarbeide sikringsplaner. Samtidig viser statistikken at antall tilfeller av brann og tyveri ligger stabilt på et lavt nivå.

Forskning

Det er store variasjoner i museenes omtaler av egen forskningsinnsats. Museene rapporterer om forskning og kunnskapsutvikling som inkluderer både forskningsbaserte utstillinger, forvaltning av samlinger, produksjon av fagfelleverderte artikler, årbøker og kataloger. Samlet er det et inntrykk at forskning blir løftet fram som en viktig virksomhet ved museene. Det er også tydelig at sektoren har behov for å bygge forskningskompetanse, legge bedre til rette for forskning og sette av res-

surser til dette arbeidet. 59 pst. av museene rapporterer at de har en forskningsplan. Mange museer samarbeider tett med andre forskningsmiljøer. 95 pst. av museene som er omtalt her, opplyser at de har arkivsamlinger og at det er et mål å gjøre disse mer kjent og tilgjengelig for forskning generelt. Museene framstår som viktige arenaer for kunnskapsformidling, blant annet ved at det ble arrangert 5 130 åpne møter, seminarer og foredrag i 2014.

Faglige museumsnettverk

Etableringen av museumsnettverk for bedre faglig samordning og samarbeid har vært en sentral del av museumsutviklingen de siste ti årene. Norsk kulturråd har utpekt ulike museer med ansvar for utvikling av de 23 museumsnettverkene som har vært aktive de siste årene. Med to unntak var alle museene med i ett eller flere av disse. I gjennomsnitt var hvert museum medlem av fire nettverk. 44 av museene deltok i ett eller flere prosjekter i regi av nettverkene, og flere av disse prosjektene mottok tilskudd fra Norsk kulturråds ordning for utviklingstiltak i museene. Norsk kulturråd arrangerte en samling for de av museene som koordinerer nettverkene. Nettverksordningen i sin helhet var tema og suksesskriterier ble spesielt diskutert.

Kap. 329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	345 038	329 053	333 492
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	24 284	21 153	17 466
45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	10 207	8 293	8 434
78	Ymse faste tiltak	7 917	8 123	8 277
	Sum kap. 0329	387 446	366 622	367 669

Innledning

Kapitlet omfatter bevilgninger til de statlige virksomhetene Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt. I tillegg inngår tilskudd til Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek, Stiftelsen Asta og Misjonsarkivet i kapitlet.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål om å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv.

- Målene for bevilgningene til Arkivverket er å
- sikre helhetlig samfunnsdokumentasjon
 - øke bruken av arkivene
 - utvikle fellesløsninger for arkivsektoren

For Norsk lokalhistorisk institutt er målet å fremme lokal- og stedshistorisk arbeid i hele landet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt får i merinntekter under kap. 3329, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Budsjettforslag 2016

Post 01 Driftsutgifter

Posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt.

Fordeling av bevilgningen

(i 1 000 kroner)

	2016
Arkivverket	326 643
Norsk lokalhistorisk institutt	6 849

Departementet legger til grunn at Arkivverket iverksetter betydelig digitalisering av papirdokumenter, kombinert med kassasjon av originaldokumentene. Dette er mulig for originaler som ikke må bevares av lovregulerte formkrav eller andre juridiske hensyn. Digitalisering og kassasjon vil redusere behovet for fysisk lagringsplass.

Moderne dokumentasjonsforvaltning og krav som følger av at saksbehandlingen skjer elektronisk, stiller Arkivverket overfor nye utfordringer. For å møte utfordringene på en mest mulig resurseffektiv måte er Arkivverket i gang med en større omstilling knyttet til arbeidsprosesser, kompetanse og organisering. Under posten er det innarbeidet en økning på 2 mill. kroner til omstillingsprosessen i Arkivverket.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen under denne posten skal dekke utgiftene til Arkivverkets oppdragsvirksomhet. Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter fra oppdragsvirksomheten.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen under denne posten går til inventar og utstyrsinvesteringer i Arkivverket.

Post 78 Ymse faste tiltak

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2016 fra denne posten, framgår av vedlegg 1.

Rapport 2014

Målet for bevilgningene i 2014 til Arkivverket var å sikre helhetlig samfunnsdokumentasjon, øke bruken av arkivene og utvikle fellesløsninger for arkivsektoren. Målet med bevilgningen til Norsk lokalhistorisk institutt var å fremme lokal- og stedshistorisk arbeid.

Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt gjennomførte prosjekter i grunnlovsjubileet. Sammen med DIS-Norge gjennomførte de to etatene prosjektet Eidsvollsmennenes etterkommere med over 65 000 navn. Arkivverket arrangerte bl.a. historisk cruise til Kiel og teaterstykket §113 med 3 000 tilskuere. Arkivverkets blogg Historisk kokekunst hadde 44 000 besøkende.

Arkivverket

Arkivverket samarbeidet i 2014 med arkivaktører innen offentlig og privat sektor om utvikling av arkivsektoren i prosjektet *SAMDOK/Samla samfunnsdokumentasjon*. Satsingsområdene i prosjektet var kommunale arkiv, privatarkiv og arkiv i elektronisk forvaltning. Gjennom *SAMDOK* har det faglige samarbeidet mellom Arkivverket og andre arkivaktører fått en økt tyngde, klarere retning og større synlighet.

Arbeidet med mer samordnet tilsyn med offentlige arkivskapere ble videreført. Det ble

foretatt 59 tilsyn med offentlige arkivskapere. Av disse var 58 arkivskapere fra kommunal sektor. Tilsynene omfattet både papirbasert og elektronisk arkivdanning og arkivbevaring. Arkivverkets vurdering er at tilsyn har positiv effekt på arkivtilstanden gjennom økt oppmerksomhet om arkivarbeidet, økt kompetanse, økt samarbeid mellom arkivfunksjonen og andre avdelinger, og oppfølging etter tilsyn. Nye retningslinjer for bevaring og kassasjon ble publisert i 2014.

Papirbaserte arkiver blir bevart i magasiner. Digitalt materiale bevares i form av avleverte eller deponerte uttrekk fra elektroniske arkiver.

Arkivmagasinene i Riksarkivet og statsarkivene i Hamar og Oslo er i realiteten fulle. For disse tre institusjonene ble det i januar 2015 innført avleveringsstopp, i påvente av nytt tilleggsmagasin. Arkivverket er i gang med en nærmere

kartlegging av magasinkapasiteten med sikte på en mest mulig kostnadseffektiv utnyttelse av magasinlokalene.

Av den samlede bestanden av papirarkiver i Arkivverket var 85 pst. statlige arkiv og 15 pst. privatarkiv.

I 2014 utarbeidet Arkivverket veiledning og sjekkliste for arkivskapere som skal avlevere digitalt materiale. Etaten har videreutviklet test av uttrekk fra digitale baser. Dette har bedret kvaliteten på uttrekkene. Arkivverkets behandling av digitale uttrekk økte fra 77 i 2013 til 242 i 2014.

Arkivverkets materiale kan bestilles enten gjennom Arkivportalen eller ved besøk i etatens lesesaler. Arkivportalen inneholder informasjon om arkivmateriale fra statlige, kommunale og private arkivinstitusjoner.

Tabell 8.26 Besøk i Arkivverkets lesesaler og i Arkivportalen

	2012	2013	2014
Besøk i Arkivverkets lesesaler	15 100	16 800	16 500
Benyttede arkivstykker i lesesalen	1	33 000	34 000
Besøk i Arkivportalen	142 000	172 000	149 000

¹ Arkivverket innførte fra 2013 ny tellemåte for benyttede arkivstykker i lesesalen. Det foreligger derfor ikke sammenlignbare tall fra 2012.

Over tid har tendensen vært at besøket og utlånet på lesesalene har vært fallende. Dette har sammenheng med at de mest brukte kildetyper (folketellinger, kirkebøker osv.) er digitalisert og tilgjengelig på Arkivverkets kildenettsted, Digitalar-

kivet. Arkivportalen er en søkeportal med 62 statlige, kommunale og private arkivinstitusjoner. I 2014 var det 4,8 millioner arkivinnførsler i Arkivportalen. Dette er en økning på 400 000 fra året før.

Tabell 8.27 Arkivverkets utstillinger, undervisning og andre arrangementer

Utstillinger/arrangementer/undervisning	Antall 2012	Antall 2013	Antall 2014
Utstillinger i etatens lokaler	20	17	18
Arrangementer	46	131	151
Omvisninger	132	112	225
Undervisningsopplegg	39	40	83

Arkivverket digitaliserte 4,7 millioner sider i 2014. Etaten har i alt digitalisert 53 millioner sider. Dette utgjør om lag to pst. av arkivbestanden. Om

lag halvparten er tilgjengelig i Digitalarkivet. Digitaliserte sider som inneholder taushetsbelagt materiale, er ikke tilgjengelig i Digitalarkivet.

Tabell 8.28 Rapporterte tall om bruk av Digitalarkivet i 2012, 2013 og 2014

	(i millioner)		
	2012	2013	2014
Besøk	5,1	7,8	5,3
Åpnede sider	192	240	171

Norsk lokalhistorisk institutt

Virksomheten til Norsk lokalhistorisk institutt (NLI) omfatter veiledning, kurs og seminarer, forskning og publisering. NLI har gjennomført flere prosjekter i samarbeid med universiteter og

høyskoler, og institusjoner og interesseorganisasjoner innen kulturvernsektoren. Størsteparten av formidlingsvirksomheten og en betydelig del av forskningsvirksomheten og veiledningen skjer gjennom NLI's nettsted, Lokalhistoriewiki.no.

Tabell 8.29 Lokalhistoriewiki – innhold og bruk

	2012	2013	2014	Økning 2013–2014 i pst.
Antall artikler	13 400	18 200	29 100	60
Antall bilder og lydfiler	22 700	32 200	113 900	254
Antall besøk	603 000	640 600	870 900	36

Økningen i antall artikler, bilder og lydfiler skyldes NLI's veiledning av eksterne bidragsytere. De 2 200 registrerte brukerne av Lokalhistoriewiki har i økende grad bidratt med materiale til wikien. Nasjonalbiblioteket har også bidratt med et betydelig antall artikler og bilder. Økning i besøket

har sammenheng med NLI's markedsføring av Lokalhistoriewiki. I tillegg har NLI i 2014 veiledet brukere av nettstedet og gjennomført brukerkurs. NLI's etablering og utvikling av Lokalhistoriewiki har vært et verdifullt bidrag i bevaring og formidling av kulturarv.

Kap. 3329 Arkivformål

(i 1 000 kr)				
Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Ymse inntekter	11 907	6 083	6 440
02	Inntekter ved oppdrag	23 943	21 693	18 022
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	1 478		
16	Refusjon av foreldrepenger	1 008		
18	Refusjon av sykepenger	3 638		
	Sum kap. 3329	41 974	27 776	24 462

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder salgs- og husleieinntekter i Arkivverket og inntekter fra ulike samarbeidsprosjekter og konsulenttjenester i Arkivverket og Norsk lokalhistorisk institutt, jf. kap. 329, post 01.

Norsk lokalhistorisk institutt anslår at inntektene vil øke i 2016. Bevilgningen økes med 181 000 kroner. Korresponderende utgiftspost kap. 329, post 01 økes med tilsvarende beløp.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder oppdragsinntekter i Arkivverket, jf. kap. 329, post 21. Størsteparten av oppdragsinntektene gjelder overføringer for å finansiere driften av interimorganisasjonen for Norsk helsearkiv. Se nærmere omtale av Norsk helsearkiv i

Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon.

Inntekter fra Arkivverkets oppdragsvirksomhet anslås å bli lavere enn i 2015. Bevilgningen reduseres med 4,3 mill. kroner. Korresponderende utgiftspost kap. 329, post 21 reduseres med tilsvarende beløp.

Programkategori 08.30 Medieformål (kap. 334–339)

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
334	Film- og medieformål	746 491	738 398	806 186	9,2
335	Mediestøtte	353 137	370 171	385 633	4,2
337	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	45 357	45 354	46 215	1,9
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	79 246	71 215	73 407	3,1
	Sum kategori 08.30	1 224 231	1 225 138	1 311 441	7,0

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
01–01	Driftsutgifter	232 865	218 999	222 831	1,7
21–23	Spesielle driftsutgifter	16 622	15 576	18 228	17,0
50–59	Overføringer til andre statsregnskap	415 810	452 219	498 083	10,1
70–89	Overføringer til private	558 934	538 344	572 299	6,3
	Sum kategori 08.30	1 224 231	1 225 138	1 311 441	7,0

Innledning

Programkategorien omfatter driftsutgiftene til Medietilsynet, Lotteri- og stiftelsestilsynet og Norsk filminstitutt (NFI). Kategorien omfatter også tilskudd til audiovisuelle produksjoner, regionale filmvirksomheter og andre filmtiltak. I tillegg omfatter kategorien vederlagsordninger og mediestøtte, inkludert tilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, lokalkringkasting, samiske aviser, medieforskning og etterutdanning. Kulturdepartementets hovedoppgaver i denne programkategorien er

- et overordnet ansvar for økonomiske virkemidler (inkl. tilskuddsordninger) og regulatoriske virkemidler innenfor områdene redaksjonelle

massemedier, audiovisuelle produksjoner, opphavsrett, pengespill og stiftelser

- eierstyring av NRK AS, Norsk Tipping AS og Filmparken AS
- etatsstyring av Medietilsynet, Lotteri- og stiftelsestilsynet og Norsk filminstitutt

Statens overordnede ansvar på medieområdet er å fremme ytringsfrihet og demokrati ved å legge forholdene til rette for en åpen og opplyst offentlig samtale, jf. Gr.l. § 100. Hovedmålet for Regjeringens politikk for redaksjonelle medier er derfor å fremme god nyhetsproduksjon og en bredt anlagt offentlig samtale i dagens og framtidens digitale mediesamfunn. Dette oppnås ved å legge til rette for en innovativ og konkurransedyktig medie-

industri og et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk, inkludert en sterk nasjonal allmennkringkaster.

For å styrke norsk språk, identitet og kultur er det viktig å legge til rette for at det produseres audiovisuelt innhold på norsk og samisk av høy kvalitet og som er tilgjengelig for et bredt publikum.

Det overordnede målet for opphavsretten er å sikre inntekter til kunstnere. Regjeringen er opptatt av at de som skaper åndsverk og utøver kunst skal kunne leve av sin virksomhet. Åndsverkloven er en bærende vegg i kulturpolitikken. Loven sørger for vern av rettigheter til dem som investerer i og utvikler åndsverk. Åndsverkloven sikrer dermed rettighetshaverne økonomisk utbytte av deres kreative virksomhet, og er vår viktigste kulturlov.

Det overordnede målet for norsk lotteri- og pengespillpolitikk er å sikre et forsvarlig lotteri- og pengespilltilbud i Norge, som ivaretar hensynet til spilleavhengige og sikrer at inntekter fra pengespill tilfaller ideelle formål.

Redaksjonelle massemedier

Tilstandsvurdering

Mediebransjen er i kontinuerlig endring, blant annet som følge av den digitale utviklingen. Et riksdekkende DAB-nett ble ferdigstilt høsten 2014. NRKs kanaler har nå samme dekning i DAB-nettet som P1 i FM-nettet, mens de kommersielle kanalene har en dekning på 90 pst. I avissektoren har nettavisene nå gått forbi de trykte avisene i oppslutning. Ifølge Norsk mediebarometer leste 54 pst. av befolkningen én eller flere nettaviser i 2014, mens 49 pst. leste én eller flere papiraviser. Endringene i mediebransjen preger både konkurranseforhold, mediebruk og økonomi.

Publikums medievaner er i endring. Mens bruk av radio har gått noe opp de siste årene, har både papiravislesing og tradisjonell tv-seing gått ned. Til en viss grad veies dette opp ved at både avislesing og tv-seing på digitale plattformer går opp. Bruk av mobilt medieinnhold øker vesentlig. Dette har sammenheng med at salget av smarttelefoner, nettbrett og mobilt bredbåndabonnement har vokst kraftig de siste årene. Tall fra Norsk mediebarometer viser at 70 pst. av nordmenn har nettbrett, 80 pst. har smarttelefon, 88 pst. i aldersgruppen 9–79 år bruker Internett daglig og 96 pst. i samme aldersgruppe har tilgang til Internett hjemme.²

De nasjonale redaksjonelle og journalistiske mediene har fortsatt stor betydning som produsenter og formidlere av profesjonell journalistikk om norsk politikk og norske samfunnsspørsmål. Samtidig har digitalisering og nye medietjenester gitt publikum nye muligheter til å innhente og dele informasjon og til å ytre seg, delta i samfunnsdebatten og produsere og formidle eget innhold. Dette innebærer en betydelig utvidelse av mediemangfoldet og en demokratisering av det offentlige rom.

Mediebransjen har vært preget av økonomiske svingninger siden 2009. Dette skyldes både konjunktursvingninger og strukturelle endringer knyttet til overgangen til digitale medieplattformer. I tillegg har de tradisjonelle mediene fått økt konkurranse fra nye medier. Det er imidlertid store forskjeller mellom ulike mediesektorer. Mens den kommersielle tv- og radiobransjen har relativt god lønnsomhet, er den økonomiske utviklingen svak for mange papiraviser. Det samlede driftsoverskuddet i avisbransjen sank i 2014.

Avisbransjen befinner seg i en krevende omstilling til digital formidling. Så langt har veksten i digitale inntekter ikke erstattet bortfallet av papiravisenes inntekter. Flere store mediekonsern har gjennomført omfattende kostnadskutt, der både antallet journalister og ukentlige utgivelser har blitt redusert.

Den tradisjonelle tv-seingen har holdt seg stabil de siste årene. Digitalisering av kringkasting og integrering av tradisjonelt kringkastingsinnhold i nye medieplattformer innebærer imidlertid at flere aktører tilbyr audiovisuelt innhold til publikum, både direkte (lineært) og på forespørsel (audiovisuelle bestillingstjenester). Selv om den tradisjonelle tv-seingen har holdt seg stabil de siste årene, er det relativt store forskjeller mellom ulike aldersgrupper. Unge mediebrukere ser langt mer audiovisuelt innhold på internettbaserte plattformer enn eldre seere.

Tilbudet av tradisjonell radio er relativt stabilt. Forlengelsen av de analoge FM-konsesjonene til P4 og Radio Norge sikrer riksdekkende kommersiell allmennkringkastingsradio også fram til det analoge FM-nettet avvikles.

Utfordringer og strategier

Det er etablert en rekke virkemidler som skal bidra til å oppfylle Regjeringens mål for redaksjonelle massemedier. De ulike mediestøtteordningene og lisensfinansieringen av NRK bidrar til å gi

² Kilde: SSB (2015) Norsk mediebarometer 2014.

økonomisk grunnlag for et mangfold av medier i Norge. Kringkastingsloven, lov om redaksjonell fridom i media og regler om eierskap i media legger til rette for at dette mangfoldet av medier hver for seg kan fungere som reelt uavhengige informasjonskilder og stemmer i offentligheten.

Nullsats for merverdiavgift for papiraviser og elektroniske nyhets- og aktualitetsmedier

Aviser har vært fritatt fra merverdiavgift siden avgiften ble innført i 1970. Fritaket omfatter i dag bare aviser som publiseres på papir. Dette betyr at elektroniske nyhets- og aktualitetsmedier omsettes med full merverdiavgiftssats (25 pst). Merverdiavgiftsregelverket likebehandler dermed ikke nyhetsmedier som publiseres på papir og i elektronisk form.

Regjeringen har som mål å modernisere det mediepolitiske virkemiddelapparatet gjennom økt likebehandling av mediene, uavhengig av teknologisk plattform. Det avgiftsmessige skillet mellom papir og elektroniske nyhets- og aktualitetsmedier er en avgiftsuleppe ved overgang til digitalt format i mediebransjen. Regjeringen arbeider derfor med å notifisere en nullsats for merverdiavgift for digitale nyhetsmedier til EFTAs overvåkningsorgan ESA. Regjeringen har konkludert med at ordningen skal omfatte elektroniske nyhets- og aktualitetstjenester, både i form av tekst og som lyd/bilde. Det vil si at alle medier som i hovedsak består av nyhets- og aktualitetsinnhold vil omfattes, herunder nettaviser og nyhetsbaserte tv-kanaler.

Formell notifikasjon av merverdiavgiftsfritak for elektroniske nyhetstjenester vil bli sendt til ESA så snart som mulig. Forslag til endringer i merverdiavgiftsloven vil fremmes i forbindelse med statsbudsjettet for 2016. Når det er avklart om ESA godkjenner ordningen, vil forslag om endringer i merverdiavgiftsforskriften sendes på høring. Fritaket vil bli iverksatt så snart ESAs godkjenning foreligger og forskrift er fastsatt.

Det vises til nærmere omtale av saken i Prop. 1 LS (2015–2016) *Skatter, avgifter og toll 2016*.

Mediestøtte

Det er viktig at nyhetsmediene kan opprettholde sin demokratiske rolle som produsenter og formidlere av kvalitetsjournalistikk og som arena for samfunnsdebatt.

Vilkårene for nyhetsproduksjon forandres imidlertid som følge av teknologiskiftene i bransjen. Særlig har dette store konsekvenser for

papiravisene. Lesere og annonsører beveger seg over på elektroniske plattformer, der betalingsviljen til både publikum og annonsører er gjennomgående lavere enn på papir. En hovedutfordring for avisbransjen er å etablere bærekraftige forretningsmodeller for digitale plattformer.

Pressestøtten har i mange år bidratt til å opprettholde et høyt antall aviser og utgiversteder i Norge. Samtidig har støtten vist seg mindre vellykket som virkemiddel for å opprettholde lokal avis konkurranse, noe som i mange år var et hovedmål med ordningen. Et mangfold av aviser har imidlertid en samfunnsmessig verdi som tilsier at vi fortsatt bør ha støtteordninger for denne sektoren. Regjeringen moderniserer det mediepolitiske virkemiddelapparatet gjennom økt likebehandling av mediene, uavhengig av teknologisk plattform. Over tid skal nivået på pressestøtten reduseres.

Produksjonstilskuddet for nyhets- og aktualitetsmedier innebærer at tilskudd tildeles uavhengig av hvordan mediene velger å distribuere sitt innhold. Likebehandling av formidlingsplattformer er et viktig bidrag til en konkurransedyktig og innovativ mediebransje.

Allmennkringkasting

NRK er en av Norges viktigste kulturinstitusjoner og et av statens viktigste virkemidler for å nå mediepolitiske mål. I dag fungerer NRK som en garantist for et rikt og norskspråklig tilbud av høy kvalitet på radio, tv, nett og mobil. Samtidig er det av hensyn til mediemangfoldet viktig å opprettholde kommersiell allmennkringkasting som tilbyr nyheter og norsk innhold.

Kulturdepartementet la våren 2015 fram en stortingsmelding om allmennkringkasting. Stortingsmeldingen inneholder en bred gjennomgang av NRKs virksomhet, blant annet knyttet til NRKs allmennkringkastingsoppdrag, finansieringen av NRK og NRKs forhold til kommersielle medieaktører. Stortingsmeldingen inneholder også en vurdering av kommersiell allmennkringkasting.

I stortingsmeldingen varsles det at Regjeringen vil oppnevne et utvalg som skal vurdere hvordan mediemangfoldet i Norge kan opprettholdes i lys av endringene i mediesektoren. Utvalget skal vurdere hvordan statens virkemidler på mediefeltet, bl.a. produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier og kringkastingsavgiften, best kan innrettes for å stimulere til en åpen og opplyst offentlig samtale og mediemangfold. I stortingsmeldingen varsles det også at Regjeringen vil opprette et ekspertutvalg som skal utrede ulike

modeller for offentlig finansiering av allmennkringkasting. Regjeringen vil også sette i verk et arbeid med å revidere kringkastingsloven og vurdere oppmyking av særnorske bestemmelser i reklameregelverket for å bedre rammevilkårene for kommersielle allmennkringkastere. Dette gjelder ikke forbudet mot alkoholreklame og forbudet mot reklame rettet mot barn, hvor det ikke vil bli foreslått endringer.

Medieeierskap

I dag vurderer to tilsynsorganer, Konkurransetilsynet og Medietilsynet, saker om oppkjøp og sammenslåinger på medieområdet. Dette er ressurskrevende både for myndighetene og bransjen. Gjeldende medieeierskapslov er også lite treffsikker i møte med et svært dynamisk mediemarked. Nærings- og fiskeridepartementets forslag til endring av konkurranselovens bestemmelse om kontroll med foretakssammenslutninger, åpner for at mediepolitiske hensyn kan ivaretas innenfor rammene av konkurranserettslig metode, jf. hørings sak av 12. mars 2015. Regjeringen har derfor sendt på høring forslag om at medieeierskapsloven oppheves slik at kontroll med fusjoner og oppkjøp i mediesektoren bare behandles av Konkurransetilsynet. De mediepolitiske målsettingene om å ivareta mediemangfoldet og forhindre skadelig eierkonsentrasjon på medieområdet ved kontroll av foretakssammenslutninger, vil bli ivarettatt under den foreslåtte lovendringen.

I tillegg til kontroll med fusjoner og oppkjøp, er kunnskap om eierforholdene i mediene viktig for at vi som mediebrukere skal være oppmerksomme på hvilke avsendere og interesser som står bak de budskapene vi møter. Selv om medieeierskapsloven foreslås opphevet, har Regjeringen derfor foreslått at Medietilsynet fortsatt skal ha en rolle når det gjelder å bidra til åpenhet og kunnskap om eierforhold i norske medier.

Digitalisering av radio

I Meld. St. 8 (2010–2011) *Digitalisering av radiomediet*, ble det foreslått kriterier for å digitalisere det riksdekkende radionettet i 2017 eller 2019.

Følgende kriterier ble foreslått som absolutte og må være oppfylt før slukking kan finne sted:

- NRKs digitale sendinger må ha en befolkningsdekning som tilsvarer dagens FM-dekning for P1.
- De kommersielle kanalene i DAB-nettet må være bygd ut til å ha minst 90 pst. befolkningsdekning.

- Det digitale radiotilbudet må representere en merverdi for lytterne.

I tillegg ble det foreslått at følgende to kriterier måtte være oppfylt per 1. januar 2015 for at FM-nettet kan digitaliseres i 2017:

- Det må foreligge teknisk tilfredsstillende og rimelige adapterløsninger for radio i bil.
- Minst halvparten av radiolytterne må daglig lytte til en digitalradioplattform.

Et bredt stortingsflertall sluttet seg i 2011 til kriteriene og opplegget for digitaliseringen av radiosektoren. Den 16. april 2015 ble det offentliggjort at Regjeringen i tråd med faglige vurderinger fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Medietilsynet la til grunn at kriteriene for å digitalisere det riksdekkende radionettet fra 2017 var oppfylt per 1. januar 2015. Dette innebærer at FM-sendingene fra de riksdekkende radioaktørene Radio Norge, P4 og NRK avvikles etter en regionvis plan i løpet av 2017.

FM-nettet – anmodningsvedtak nr. 701, 16. juni 2015

I digitalradiomeldinga var det forutsatt at de fleste og minste lokalradioaktørene vil kunne få mulighet til å fortsette på FM, men at større kommersielle lokalradioer gjør teknologiskiftet samtidig med Radio Norge og P4.

I Meld. St. 24 (2014–2015) *Rammevilkår for lokalradio i samband med digitaliseringa av radiomediet*, la departementet fram et konkret opplegg for hvilke kategorier av lokalradioer som skal få fortsette på FM og rammevilkårene for lokalradiosektoren i FM-nettet og DAB-nettet. Meldingen innebærer at alle kommersielle lokalradiokonsesjoner med dekning av betydning i de fire største byene, ikke bør lyses ut på nytt eller forlenges når innværende konsesjonsperiode løper ut 31. desember 2016. Dette omfatter 23 konsesjoner, mens de resterende ca. 215 kan fortsette på FM.

Når det gjelder rammevilkårene for lokalradiosektoren i DAB-nettet, innebærer meldingen at gjeldende modell for tildeling av konsesjoner blir videreført. Videre ble det varslet at departementet var innstilt på å sette av om lag halvparten av midlene fra støtteordningen for lokalkringkastingsformål til digitalisering av lokalradiosektoren inntil digitaliseringen har nådd et tilfredsstillende nivå. For lokalradioene som fortsetter på FM, innebærer meldingen at konsesjonene til de gjenværende konsesjonærene kan forlenges med fem år, samtidig som det legges opp til omfattende

liberalisering av rammevilkårene for å sikre at radioer i FM-nettet ikke blir underlagt strengere regler enn lokalradioene i DAB-nettet. For å hindre omgåelse av teknologiskiftet i storbyområdene, varslet departementet at det vil bli fastsatt et forbud mot sam- og videresending som kun omfatter nisjekonsesjonærene i storbyene.

Et bredt stortingsflertall sluttet seg til innholdet i meldingen, jf. Innst. 370 S (2014–2015). Under stortingsbehandlingen ble det fattet følgende anmodningsvedtak.

Vedtak nr. 701, 16. juni 2015:

«Stortinget ber regjeringen koordinere slukking av FM i 2017 slik at slukking av kommersiell lokalradio i storbyområdene finner sted på samme tidspunkt som den regionale slukkingen for de riksdekkende kommersielle kanalene, og ta initiativ til at konsesjonene forlenges i tråd med dette der det er nødvendig.»

Departementet har gitt Medietilsynet i oppdrag å vedta en midlertidig forlengelse av FM-konsesjonene i storbyområdene slik at de løper ut i samsvar med den regionvis slukkeplanen de riksdekkende aktørene har blitt enige om.

Forskning og utvikling på medieområdet

For å styrke forskning og utvikling på medieområdet, ble det i 2014 etablert et handlingsrettet forskningsprogram om kultur- og mediesektoren (KULMEDIA) via Norges forskningsråd. Gjennom langsiktig forskning av høy kvalitet skal programmet bidra til ny, forskningsbasert kunnskap om kulturlivets og medienes samfunnsrolle og deres teknologiske og økonomiske betingelser.

Audiovisuelle produksjoner

Tilstandsvurdering

Den digitale utviklingen har endret rammebetingelsene til den audiovisuelle sektoren de senere årene. Endringene påvirker hele verdikjeden fra utvikling og produksjon til distribusjon og visning av innhold. Tilgangen på film via nye plattformer har ført til økt elektronisk omsetning, mens omsetningen av film i fysiske formater har falt betydelig. I løpet av kort tid har abonnementsbaserte strømmetjenester blitt et av de viktigste vinduene for visning av filmer og serier i hjemmet. I en undersøkelse utført av analysebyrået GfK på oppdrag fra Film & Kino³, oppga nesten halvparten av norske husstander at de hadde en abonne-

mentsløsning. Det norske strømmemarkedet domineres i stor grad av internasjonale tilbydere.

Stadig flere kinoer har gått fra kommunalt til privat eierskap, og store utenlandske konsern står for betydelige andeler av omsetningen. De to store internasjonalt eide kjedene SF Kino og Nordisk Film Kino har nå en samlet markedsandel i Norge på om lag 56 pst. målt i omsetning. Målt i antall saler er 36 pst. av kinoene privateide.

Kino er fortsatt hovedarenaen for filmens møte med publikum. Besøktallene for kino varierer noe fra år til år, men har samlet sett vært stabile. Nær 70 pst. av befolkningen gikk en eller flere ganger på kino i løpet av fjoråret⁴. De siste ti årene har en stadig større del av kinopublikummet valgt norske filmer. Kinoene har tradisjonelt sett vært det visningsvinduet som har generert mest inntekter tilbake til filmbransjen. De senere årene har kinovinduet fått enda større betydning pga. lavere inntektsstrømmer fra dvd og blu-ray.

En utredning fra ideas2evidence fra 2014 om økonomien og pengestrømmene i filmbransjen⁵, utført på oppdrag fra Kulturdepartementet, viser at den samlede norske filmbransjen er lite økonomisk solid og svært fragmentert. Tre av fire norske kinofilmer gir negativ avkastning på egenkapitalen, og over halvparten av disse har et underskudd på mer enn 50 pst. Lønnsomheten varierer imidlertid betydelig.

Interessen for norsk film i utlandet er økende. Forespørsler fra utenlandske filmfestivaler blir stadig flere, og norske filmer får oppmerksomhet og selger godt på det internasjonale markedet. Mellom 2002 og 2011 økte antallet filmer som ble solgt til utlandet med nær 60 pst., og i samme periode ble verdien av utlandssalget seksdoblet. De siste årene har også interessen for norske tv-serier økt.

Det internasjonale markedet for dataspill har endret seg betydelig de siste årene. Framveksten av spill på mobil og nettbrett har gjort det enklere for nye og små aktører å etablere seg i spillmarkedet, samtidig er konkurransen på disse plattformene stor. Den norske dataspillbransjen har oppnådd sterk vekst de siste årene, både i form av økt omsetning og et stort antall nyetableringer. I likhet med filmproduksjonsbransjen består dataspillbransjen i stor grad av små selskaper med få ansatte. Den totale omsetningen i norske dataspill-

³ Kilde: Film & Kino (2015) Filmopplevelser for 3,4 milliarder.

⁴ Kilde: SSB (2015) Norsk mediebarometer 2014.

⁵ Kilde: ideas2evidence (2014) Åpen framtid- En utredning om økonomien og pengestrømmene i filmbransjen.

selskaper nærmer seg 330 mill. kroner. Den største andelen av omsetningen kommer fra utlandet. Det norske markedet domineres av internasjonale titler og norskandelen er følgelig svært lav. Trendene i det norske markedet går i retning av flere mindre spill fra uavhengige spillprodusenter.

Utfordringer og strategier

Regjeringen la i mai 2015 fram en stortingsmelding om film, Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidensrettet filmpolitikk*. I meldingen foreslår Regjeringen flere tiltak for å modernisere virkemiddelapparatet på filmområdet og møte filmbransjens utfordringer.

Nytt tilskuddssystem

I filmmeldingen foreslår departementet å endre innretningen på tilskuddssystemet for audiovisuelle produksjoner for å forenkle tilskuddsordningene og gi Norsk filminstitutt (NFI) større fleksibilitet i arbeidet med å tilpasse virkemidlene til dagens og framtidens virkelighet.

Filmformidling og tilgjengeliggjøring

Departementet foreslår i filmmeldingen en helhetlig nasjonal filmformidlingspolitikk, og at det opprettes en ny tilskuddsordning for filmformidling. Ordningen skal forvaltes av NFI som får det overordnede nasjonale ansvaret for å nå det filmpolitiske målet om filmformidling. Forslaget vil legge til rette for en mer helhetlig tenkning i forvaltningen av de samlede tilskuddsmidlene på filmfeltet, fra utvikling og produksjon til formidling og tilgjengeliggjøring av innhold. Kino vil fortsatt være den viktigste plattformen for visning og formidling av film og vil være en sentral målgruppe for tilskuddsordningen. Gjennom å åpne for at også nye formidlingsformer kan få støtte, vil ordningen bli mer framtidensrettet. Som et ledd i omleggingen foreslår departementet samtidig at film- og videogramavgiftene som i dag tilfaller Norsk kino- og filmfond (NKFF), i stedet inntektsføres på statsbudsjettet, jf. omtale under kap. 5568, post 75. Lov om film og videogram med tilhørende forskrifter foreslås samtidig endret. Det vil bli lagt fram en egen lovproposisjon om dette. Fram til et nytt regelverk er utarbeidet, vil det foretas tildelinger etter dagens tilskuddspraksis.

Insentivordning

I filmmeldingen foreslås det å innføre en rammestyrt refusjonsbasert insentivordning for nasjonale og internasjonale film- og serie-produksjoner med virkning fra og med 2016. Utkast til forskrift om innretning av insentivordningen vil bli sendt på høring høsten 2015.

Styrking av regionale filmmiljøer

Departementet foreslår i filmmeldingen å avvikle dagens prøveordning med statstilskudd til regionale filmfond og i stedet opprette en ny tilskuddsordning som gir tilskudd til to til tre konsoliderte filmfond. Departementet foreslår at bevilgningen til den nye tilskuddsordningen økes vesentlig sammenlignet med dagens bevilgning til prøveordningen. Se nærmere omtale av ny tilskuddsordning for regionale filmfond under kap. 334, post 73.

Samarbeid om nye forretningsmodeller

De tradisjonelle distribusjons- og forretningsmodellene for audiovisuelt innhold er under press. Dette har konsekvens for publikums tilgang til norsk og utenlandsk film. En fersk undersøkelse utført av NFI understreker denne problemstillingen.⁶ Undersøkelsen viser at 85 pst. av norske kinofilmer med premiere i perioden 2010 til 2014 er tilgjengelige som digital leiefilm, mens 25 pst. inngår i katalogen hos strømmetjenestene som opererer i det norske markedet. Om lag 12 pst. av de norske kinofilmene, hvorav en større andel av disse er kinodokumentarer, er ikke tilgjengelig i noen av tjenestene.

Regjeringen har tatt initiativ til drøftinger med aktører i film- og tv-bransjen for å sette nye forretningsmodeller på dagsorden. I den forbindelse avholdt kulturministeren, næringsministeren og EØS- og EU-ministerens en rundebordskonferanse i februar 2015 med filmprodusenter, distributører og bredbånds- og strømmetjenesteleverandører. Aktørene har påtatt seg å føre prosessen videre og arbeider sammen for å finne nye finansieringsmodeller.

Flytting av Filmmuseet

Departementet foreslår i filmmeldingen å flytte Filmmuseet fra NFI til en virksomhet med tyngre

⁶ Kilde: Norsk filminstitutt (2015) Tilgjengeligheten av norske kinofilmer i VOD-tjenester i det norske markedet.

kompetanse innen museumsdrift. Departementet vil i 2016 utrede alternative modeller for best mulig forvaltning og drift av denne museumsfunksjonen.

Dataspill

En av hovedutfordringene for utvikling og produksjon av norske dataspill er vanskelig tilgang til investeringskapital. Utviklings- og lanseringstilskudd fra NFI vil derfor fortsatt være av stor betydning for å redusere risikoen knyttet til utvikling av norske dataspill i framtiden.

Nærings- og fiskeridepartementet og Kulturdepartementet oppnevnte i juni 2015 et næringspolitisk råd for kulturell og kreativ næring som konsentreres mot bransjer med kommersielt potensial for internasjonalisering og skalering, herunder film- og dataspillbransjen. Kulturdepartementet, NFI og Innovasjon Norge vil i 2016 etablere programmet «Spill ut i verden» som et pilotprosjekt. Programmet skal støtte norske dataspillvirksomheter som har internasjonale ambisjoner og vekstpotensial med kunnskap og kapital. Programmet vil få en ramme på 10 mill. kroner, hvorav Kulturdepartementet og Innovasjon Norge bidrar med 5 mill. kroner hver.

Filmparken

Staten ved Kulturdepartementet eier 77,6 pst. av aksjene i Filmparken AS.⁷ Selskapet tilbyr på sin eiendom på Jar i Bærum kommune fasiliteter for innspilling av film og etterarbeid, studier, lyd- og klipperom, kontorbygg mv.

I tråd med innstillingen fra forrige regjering, la Kulturdepartementet i Prop. 1 S (2013–2014) til grunn at det ikke er grunnlag for drift av anlegget på forretningsmessige vilkår etter dagens modell, ettersom inntektene verken kan ivareta eiendommen eller dekke låneforpliktelsene for Filmparken AS. Det ble videre lagt til grunn at staten ikke lenger skal være bundet av forpliktelsen til å sikre studiodrift for spillefilmproduksjon, ettersom anleggene på Jar i liten grad benyttes til produksjon av spillefilm, og dermed ikke lenger ivaretar kulturpolitiske hensyn.

Stortinget ga i 2015 Kulturdepartementet fullmakt til å selge statens aksjer i Filmparken AS, jf. Prop. 1 S (2014–2015). Forberedelser til salg er igangsatt, men salget kan ikke fullføres inne-

værende år. I tråd med Stortingets vedtak ber Regjeringen derfor om fortsatt fullmakt til å slutføre salget.

Opphavsrett

Tilstandsvurdering

Åndsverk som bøker, musikk, filmer, tv-serier og kunstverk formidles i et helt annet omfang enn tidligere. Distribusjon på Internett har gitt nye muligheter for produksjon og bruk av åndsverk, f.eks. nye strømmetjenester. Utviklingen gjør det vanskelig for rettighetshaverne å kontrollere bruk av opphavsrettsbeskyttet innhold og håndheve sine rettigheter.

Åndsverkloven skal balansere ulike sett av hensyn. På den ene siden skal den verne rettighetshavernes grunnleggende behov for å kunne leve av sitt arbeid. På den andre siden skal loven fremme samfunnets interesse for tilgang til kultur, blant annet for kopiering til privat bruk, i undervisning og på bibliotek. Det er også i samfunnets interesse at skapende innsats vernes. Det er viktig å finne en god balanse mellom de ulike interessene loven skal ivareta.

I juni 2015 ble et forslag til endringer i åndsverkloven om blant annet avtalelisens og tvisteløsning vedtatt. Avtalelisens er et effektivt verktøy for enklere forvaltning av rettigheter. Tidligere var avtalelisensbestemmelsene i åndsverkloven avgrenset til bruk på bestemte områder som er definert i loven. Fra 1. juli ble det innført en generell bestemmelse som vil gjøre det enklere å benytte avtalelisens på nye områder og for nye utnyttelsesformer der brukere og rettighetshavere finner det formålstjenlig.

Utfordringer og strategier

Den teknologiske utviklingen har gitt opphavsretten nye utfordringer. Kultur- og mediekonsumet flyttes til nye digitale plattformer. Dette innebærer nye former for distribusjon av innhold. Endrede bruksmønstre medfører at etablerte forretningsmodeller og verdikjeder i kulturnæringene opplever sviktende inntekter. Samtidig er ulovlig distribusjon av opphavsrettsbeskyttet materiale stadig et problem.

Regjeringen gjennomgår nå hvordan opphavsretten og kunstneres inntekter og rettigheter best kan sikres i møte med økende digital spredning av kunst og kultur. Åndsverkloven er under revisjon og skal moderniseres og forenkles, slik at den blir et mer effektivt og lettere anvendelig verktøy for både brukere og rettighetshavere.

⁷ Ved siden av staten er Oslo kommune største eier med 11,6 pst. De øvrige 10,8 pst. av aksjene er fordelt på ca. 80 kommuner og én bank.

Forslag til ny åndsverklov vil bli sendt på høring høsten 2015.

I mai 2015 lanserte EU-kommisjonen sin strategi for et digitalt indre marked i Europa – *Digital Single Market* (DSM-strategien). En velfungerende regulering av opphavsrett er en forutsetning for et digitalt indre marked. Opphavsrett utgjør en sentral del av DSM-strategien. Det framgår der at EU-kommisjonen gjennom lovforslag vil redusere forskjellene i medlemsstatenes opphavsrettsregler og dermed ytterligere harmonisere opphavsretten innen EØS. Formålet med dette skal blant annet være å sikre bedre tilgang til verk og arbeider over landegrensene. Som et oppfølgingspunkt varsler EU-kommisjonen at et forslag til reform av opphavsretten vil bli lansert innen utgangen av 2015. Eventuell ny opphavsrettsregulering fra EU vil også få betydning for den norske åndsverkloven. Norge følger derfor prosessen med oppfølging av DSM-strategien tett.

Pengespill

Tilstandsvurdering

Spillansvar

Antall spilleavhengige er redusert i årene etter at de private gevinstautomatene ble regulert og senere forbudt.⁸ Antallet seriøse henvendelser til den nasjonale hjelpelinjen for spilleavhengige har hvert år siden 2011 gått ned.⁹ Det ble i 2014 publisert en befolkningsstudie¹⁰ som viste at omfanget av problemer knyttet til pengespill i Norge er lavere enn gjennomsnittet fra tidligere internasjonale befolkningsundersøkelser, og lavere enn det som er funnet i seks tidligere norske undersøkelser. Rapporten viser imidlertid også til at enkelte lovlige norske pengespill¹¹ har relativt stor andel av moderate risikospillere og problemspillere. Regjeringen følger utviklingen nøye.

Teknologisk utvikling

Pengespill distribueres og formidles over Internett på stadig nye måter, og feltet har vært gjenstand for en stor teknologisk utvikling de senere år. Det innebærer blant annet at spill tilbys på mange plattformer med en helt annen utfor-

ming enn det vi kjenner som tradisjonelle lotterier. Dette skaper utfordringer for den statlige reguleringen av feltet.

Markedsutvikling

Det regulerte markedet består av både statlige og private aktører. Rikstoto og Norsk Tipping AS har de siste årene stått for over 75 pst. av omsetningen. Den private spillsektoren, bestående av bingo- og lotterivirksomhet samt spill på skip, utgjør resten av det regulerte markedet. Omsetningen i det regulerte markedet har siden 2008 hatt en moderat vekst. I hovedsak er det de statlige spillene som vokser. Bingoomsetningen økte kraftig fra 2006 til 2011 på grunn av nye, raske elektroniske spill i norske bingohaller. For å sikre at bingo avholdes i ansvarlige rammer ble det gjennomført flere endringer i bingoforskriften. Dette førte til en nedgang i omsetningen, men de siste årene har overskuddsnivået vært stabilt.

Det uregulerte markedet består i all hovedsak av private aktører på Internett som tilbyr spilltjenester fra utlandet rettet mot norske spillere. En fersk rapport fra Lotteritilsynet indikerer at uregulerte aktører står for 60 pst. av netto omsetning på Internett for odds- og kasinospill.¹² I det uregulerte markedet har veksten i antall spillere flatet ut de siste årene.¹³ Dette har skjedd på tross av utbredelsen av nye plattformer for spill og et stort omfang av reklame for uregulerte spilltilbud på tv og Internett. Dette kan indikere at forbudet mot markedsføring av forbudte spill, betalingsformidlingsforbudet og revitaliseringen av spill fra Norsk Tipping AS har bremsset økningen av spill på uregulerte utenlandske nettsted.

Omfanget av markedsføring av uregulerte pengespill rettet mot et norsk publikum på tv-kanaler som sender fra andre land, er svært stort. Slik reklame reguleres innenfor EØS-området av senderlandets regler og kan derfor i utgangspunktet ikke stanses av norske myndigheter. Det er også flere eksempler på nettspillselskaper etablert i andre land som skreddersyr sine spilltilbud for norske kunder.

Kulturdepartementet mottok 22. januar 2014 åpningsbrev fra ESA om at det norske regelverket for lotterier ikke er i tråd med EØS-avtalen. Den 26. mars sendte Kulturdepartementet svar på åpningsbrevet. I svaret holder departementet fast

⁸ Kilde: Lotteritilsynet, behandlingsstatistikk fra HELFO, statistikk fra hjelpelinjen, befolkningsstudien.

⁹ Kilde: Hjelpelinjens årsstatistikk for 2014.

¹⁰ Kilde: Universitet i Bergen (2014) Omfang av penge- og dataspillproblemer i Norge 2013.

¹¹ F.eks. databingo og Belago.

¹² Kilde: Lotteritilsynet (2015) Sosialpolitiske og kriminalpolitiske konsekvenser av lisensiering i det norske pengespillmarkedet.

¹³ Kilde: Lotteritilsynets årsmelding 2013.

på at Norsk Tipping AS har behov for lotterier som for eksempel Lotto og Viking Lotto som del av sitt kanaliseringsoppdrag, og at det kun er Norsk Tipping AS som skal kunne tilby de største lotterispillene. Kulturdepartementet har hatt utstrakt kontakt med ESA for å komme fram til en løsning i saken.

Kulturdepartementet fastsatte tidlig i 2015 endringer i lotteriforskriften som åpner for at det gis inntil fem lotteritillatelser med 300 mill. kroner i årlig omsetning. Tillatelsene vil bli gitt for ni år, og det er kun samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner med betydelig internasjonal aktivitet som kan søke. Endringene innebærer at de gjeldende tillatelsene til både Pantelotteriet og Extra-lotteriet ikke kan videreføres når disse utløper. Pantelotteriet vil kunne søke om tillatelse etter nytt regelverk. Når det gjelder Extra, har departementet påbegynt en lovendringsprosess for å innlemme dette spillet i Norsk Tippings ordinære portefølje. Det forventes at de gjennomførte endringene er tilstrekkelige til at ESA vil lukke saken mot Norge.

I 2014 ble det vedtatt et nytt regelverk som åpner for at regionale og nasjonale mesterskap i turneringspoker kan arrangeres i Norge. Deler av omsetningen fra turneringspoker skal gå til gode formål. Fra 1. januar 2015 ble det også mulig å spille poker i private hjem, så lenge aktiviteten ikke har et profesjonelt preg. Det kan delta inntil ti personer og totalt innskudd per spiller kan ikke overstige 1000 kroner per spillekveld.

Utfordringer og strategier

Lekkasje til uregulerte aktører

De to viktigste utfordringene på spillansvarsområdet henger tett sammen: omfattende lekkasje til uregulerte spillaktører på Internett og omfattende markedsføring for spill uten tillatelse på norske tv-kanaler som kringkaster fra andre jurisdiksjoner.

Departementet har derfor fått utredet både økonomiske, sosialpolitiske og kriminalpolitiske sider ved en eventuell lisensordning for private aktører på det norske spillmarkedet. Disse rapportene ble sendt på høring sommeren 2015.

Stortingsmelding om pengespill

Regjeringen har besluttet at det skal utarbeides en stortingsmelding om pengespillpolitikken. Forrige helhetlige og prinsipielle gjennomgang av pengespillpolitikken var i forbindelse med utviklingen av det private spilleautomatmarkedet i

2003. Siden den gang har det vært en betydelig teknologisk utvikling. Det har også vært omfattende endringer i hvordan pengespill reguleres i ulike land.

Regjeringen mener det på denne bakgrunn er behov for en ny helhetlig gjennomgang av pengespillfeltet. Stortingsmeldingen vil bl.a. drøfte:

- det overordnede politiske veivalget på området; lisensmodell eller enerettsmodell;
- ulike tiltak som skal sikre en helhetlig ansvarlig spillpolitikk, som i tillegg gir overskudd til ideelle formål;
- den teknologiske utviklingen på feltet og de utfordringer det skaper knyttet til lekkasje til, og omfattende markedsføring fra, uregulerte aktører på Internett.

ExtraStiftelsen

Kulturdepartementet har sendt på høring et forslag om at spillet Extra overføres til Norsk Tippings ordinære spillportefølje, mot at ExtraStiftelsen i framtiden tilgodeses som et av formålene som mottar en andel av Norsk Tippings totaloverskudd.

Stiftelser

Tilstandsvurdering

Ved utgangen av 2014 var det 7 311 stiftelser registrert i Stiftelsesregisteret. 873 var næringsdrivende stiftelser, og de øvrige var alminnelige stiftelser. Generelt sett er det en sunn økonomisk utvikling i norske stiftelser, hvor egenkapitalen fortsetter å øke. Det er en trend i retning av flere store og færre små stiftelser, og antall stiftelser med egenkapital på over én mrd. kroner har økt. Fra 2005 til 2014 har den bokførte egenkapitalen i stiftelsene økt fra 43 mrd. kroner til 137 mrd. kroner. Undersøkelse av utdelinger i årene 2009–2011 viste at det ble delt ut om lag 3 mrd. kroner per år fra stiftelsene. Forskningssektoren har fått mest penger (31 pst.), mens utdanning (15 pst.), kultur (12 pst.), idrett (6 pst.) og sosiale formål (13 pst.) også mottar betydelige beløp fra stiftelsene.

Stiftelsesklagenemnda ble etablert 1. september 2015.

Utfordringer og strategier

Stiftelser har, til forskjell fra andre selskaps- og organisasjonsformer, verken eiere eller medlemmer som kan kontrollere stiftelsen og bruk av dens midler. Det er derfor nødvendig å føre tilsyn

med stiftelser, særlig med at formålet etterleves og at kapitalen fordeles i samsvar med lovgivning, formål og vedtekter.

Tilsynsansvaret har blitt større, og hver tilsynssak mer kompleks. Stiftelsestilsynets tilsyn og kontroll omfatter til dels komplekse problem-

stillinger som kan angå store økonomiske verdier. Effektivt tilsyn med stiftelser bidrar til å styrke legitimiteten til stiftelsesformen, noe som på sikt kan påvirke kapitaltilførselen til norske stiftelser og deres formål.

Kap. 334 Film- og medieformål

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	165 473	154 604	156 442
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 768	8 756	11 210
50	Filmfondet	405 301	441 479	487 074
51	Audiovisuelle produksjoner	10 509	10 740	11 009
71	Filmtiltak m.m., <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	33 678	14 768	
72	Insentivordning for film- og tv-produksjoner, <i>kan overføres</i>			45 000
73	Regional filmsatsing, <i>kan overføres</i>	56 948	58 827	70 471
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor	33 656	25 739	
78	Ymse faste tiltak	36 158	23 485	24 980
	Sum kap. 0334	746 491	738 398	806 186

Bevilgningen under post 71 foreslås overført til post 50, jf. postomtalen nedenfor. Post 71 foreslås med dette avvirket.

Bevilgningen under post 75 er teknisk overført til kap. 320, post 75, jf. omtale under kap. 320.

Kapitlet omfatter driftstilskudd til de statlige virksomhetene Medietilsynet og Norsk filminstitutt (NFI). Kapitlet omfatter også tilskudd til audiovisuelle produksjoner, filmformidling og tilgjengeliggjøring, regional filmsatsing og andre tiltak på filmområdet.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for film- og medieformål.

Målene for bevilgningene til filmformål er å legge til rette for

- et bredt og variert filmtilbud av høy kvalitet
- god formidling og tilgjengeliggjøring for publikum
- solid publikumsoppslutning
- en profesjonell filmbransje med sunn økonomi

Budsjettforslag 2016

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsmidler til Medietilsynet og Norsk filminstitutt (NFI). Videre finansierer bevilgningen nasjonale eksperter til kreativt Europa, jf. kap. 320, post 75. Enkelte utredningsoppgaver og utvalg mv. innenfor programkategori 08.30 kan også dekkes over denne posten.

Deler av driften i Medietilsynet er knyttet til oppdragsvirksomhet som finansieres av eksterne midler. Tidligere har dette vært ført under post 01. Som følge av at oppdragsvirksomheten nå er gitt mer varig karakter, foreslår departementet at utgiftene som finansieres av eksterne midler føres på post 21. Dette innebærer at post 01 reduseres med 2,2 mill. kroner og at post 21 økes tilsvarende.

Under posten er det innarbeidet en økning på 4 mill. kroner til NFI i 2016. Økningen skal dekke engangsutgifter i NFI, som følger av at instituttet skal etablere nye tilskuddsordninger, jf. omtale under programkategori 08.30. Økningen skal også dekke engangsutgifter ved etablering av ny filial i Bergen.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet skal overta ansvaret for nasjonal ekspert for Safer Internet gjennom det nye EU-programmet Connecting Europe Facility (CEF- Digital). Posten er som følge av dette redusert med 0,4 mill. kroner, mot tilsvarende økning under kap. 542 Internasjonalt IKT-samarbeid og utviklingsprogram, post 01 *Driftsutgifter* på Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3334, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen under denne posten omfatter oppdragsvirksomhet ved Norsk filminstitutt og Medietilsynet. Post 21 foreslås økt med 2,2 mill. kroner i 2016, jf. omtale under post 01.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter under kap. 3334, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 50 Filmfondet

Under posten hører utgifter til de statlige tilskuddsordningene til audiovisuelle produksjoner. Ordningene forvaltes av Norsk filminstitutt i henhold til gjeldende forskrifter. Departementet har i Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidrettet filmpolitikk* foreslått å endre innretningen på tilskuddsordningene.

Bevilgningen under posten foreslås økt med 45,6 mill. kroner. Økningen skal blant annet dekke utgiftene ved ny tilskuddsordning for filmformidling. Disse tilskuddene har tidligere dels vært dekket av inntekter fra film- og videogramavgiften som Film & Kino har forvaltet, og dels vært budsjettert under egen post 71, jf. omtale ovenfor.

Den nye tilskuddsordningen for filmformidling skal ivareta en helhetlig nasjonal filmformidlingspolitikk. Under ordningen vil blant annet tilskudd til tiltak som filmfestivaler, cinematek og film i Den kulturelle skolesekken bli videreført. Kino vil fortsatt være den viktigste plattformen for visning og formidling av film, og er en sentral målgruppe for tilskuddsordningen. Gjennom å åpne for at også nye formidlingsformer kan få støtte vil ordningen bli mer framtidrettet. Fram til et nytt regelverk er etablert, vil det foretas tildelinger etter dagens tilskuddspraksis. Dette vil ivareta bransjens behov for forutsigbarhet og gi kontinui-

tet for aktører som er avhengige av å få sine søknader behandlet allerede i 2015 eller tidlig i 2016.

Under posten er det også innarbeidet øremerkede midler til Kortfilmfestivalen i Grimstad, som tidligere var budsjettert under post 78. Endringen følger av at Knutepunktordningen er foreslått avvirket, jf. omtale under programkategori 08.20.

Posten foreslås redusert med om lag 5,2 mill. kroner som følge av forslaget i filmmeldingen om å fordele midler til regionale filmtiltak for barn og unge på de regionale filmsentrene og Internasjonalt Samisk Filminstitutt. Midlene foreslås overført til post 73 og post 78, jf. postomtale nedenfor.

Tilskudd til utvikling av dataspill er fortsatt et viktig område for Regjeringen og skal prioriteres. Globalisering og digitalisering fører til enklere tilgang til nye markeder, kunder og leverandører. Likevel er eksporten liten for de norske kulturelle og kreative bransjene. Kulturdepartementet, Norsk filminstitutt og Innovasjon Norge etablerer i 2016 programmet «Spill ut i verden» som et pilotprosjekt. Programmet skal støtte norske dataspillvirksomheter som har internasjonale ambisjoner og vekstpotensial med kunnskap og kapital, og vil bli utviklet i samarbeid med bransjen, jf. også omtale under programkategori 08.30.

Post 51 Audiovisuelle produksjoner

I avtalen mellom Kulturdepartementet og TV 2 AS er det fastsatt at tv-selskapet skal betale et årlig vederlag til de tilskuddsordningene for audiovisuelle produksjoner som forvaltes av Norsk filminstitutt, jf. nærmere omtale under kap. 5568, post 72. Midlene skal nyttes på samme måte som midlene under post 50, jf. omtalen ovenfor.

Post 72 Insentivordning for film- og tv-produksjoner, kan overføres (ny post)

I Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidrettet filmpolitikk* foreslås det å opprette en insentivordning med virkning fra og med 2016. Departementet foreslår å sette av 45 mill. kroner til en refusjonsbasert insentivordning for internasjonale og nasjonale produksjoner. Det foreslås å gjøre bevilgningen overførbar fordi det vil være behov for å gjøre avsetninger til innspillinger som får tilsagn om tilskudd, men som foretar innspilling etter budsjettårets avslutning. I tillegg forventes det at antall filmprosjekter, samt størrelsen på filmprosjektene som kvalifiserer til ordningen, vil variere fra et år til et annet.

Departementet foreslår videre at tilskudd fra insentivordningen ikke skal kunne kombineres

med produksjonstilskudd fra Norsk filminstitutt (NFI), men skal kunne kombineres med henholdsvis før-produksjonstilskudd og etter-produksjonstilskudd fra NFI, og tilskudd fra regionale filmfond. Administrasjon og forvaltning av insentivordningen legges til Bergen som en del av NFI. Utkast til forskrift sendes på høring i løpet av høsten 2015. I høringsutkastet vil det bli tatt forbehold om Stortingets godkjenning.

Post 73 Regional filmsatsing, kan overføres

Bevilgningen omfatter tilskudd til ulike regionale filmtiltak. Den regionale filmsatsingen er en del av den samlede nasjonale filmpolitikken.

Tilskuddene til de regionale filmsentrene og filmfondene forvaltes av Norsk filminstitutt, og kan ikke nyttes til drift.

Regionale filmsentre

De regionale filmsentrene skal benytte de statlige tilskuddene til utvikling og produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, utvikling av dataspill, kompetansetiltak lokalt og tiltak for barn og unge. Et regionalt filmsenter må ha et etablert filmmiljø i regionen og lokal og regional politisk oppslutning.

I filmmeldingen foreslår departementet at det utarbeides en ny beregningsmodell for regionale filmsentre som skal tre i kraft fra og med 2016. Norsk filminstitutt (NFI) og de regionale filmsentrene har på oppdrag fra departementet skissert en ny kriteriemodell, men det er blant annet behov for å utrede nærmere hvordan beregningsmodellen vil slå ut for de enkelte filmsentrene. NFI og FilmReg anbefaler å utsette innføringen av nye beregningsregler til 2017. Etter departementets vurdering er det viktigere å utarbeide en sikker og god beregningsmetode som kan ivareta målsettingen om forutsigbarhet og etterprøvbarehet, enn å framskynde iverksetting av en ny metode fra 2016. Departementet foreslår derfor at ny beregningsmodell iverksettes fra og med 2017. Midlene til regionale filmsentre tildeles i 2016 etter kriterier som ble fastsatt i 2012.

Som oppfølging av filmmeldingen foreslår departementet følgende endringer:

- Tilskudd til Internasjonalt Samisk Filminstitutt flyttes fra post 73 til post 78 fra og med 2016.
- Midlene til regionale filmtiltak for barn og unge fordeles direkte til de regionale filmsentrene og Internasjonalt Samisk Filminstitutt, jf. omtale under post 50.

Tabell 8.30 Fordeling av midlene til de regionale filmsentrene i 2016

	(i 1 000 kr)	
	2015	2016
Nordnorsk filmsenter	8 236	9 446
Vestnorsk filmsenter	9 970	10 250
Midtnorsk filmsenter	5 430	5 977
Østnorsk filmsenter	3 698	4 352
Filmkraft Rogaland filmsenter	4 589	5 030
Sørnorsk filmsenter	4 134	4 985
Viken filmsenter	8 282	9 631
Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI)	3 262	0
Sum	47 601	49 671

Regionale filmfond

Dagens prøveordning med tilskudd til regionale filmfond avvikles. Samtidig opprettes en ny tilskuddsordning som gir tilskudd til to til tre konsoliderte filmfond. I den forbindelse foreslås det å øke bevilgningen til regionale filmfond med 8,8 mill. kroner. Dette vil styrke fondenes mulighet til å bidra til å utvikle bærekraftige regionale filmmiljøer. Departementet foreslår at det totalt bevilges 20 mill. kroner til den nye tilskuddsordningen for regionale filmfond i 2016.

Det foreslås at tilskuddet til de regionale fondene består av et grunntilskudd og et aktivitetsbasert tilskudd. Grunntilskuddet foreslås å utgjøre 13 mill. kroner av bevilgningen til regionale filmfond.

Ved fastsettelse av grunntilskuddet skal det tas hensyn til antall fylker som deltar i konsolideringen. For å gi best mulig forutsigbarhet for fondene mener departementet at grunntilskuddet bør ligge på dette nivået de neste årene.

Det aktivitetsbaserte tilskuddet vil baseres på en vurdering av oppnådde resultater i regionen samt realistiske planer for det konsoliderte nye fondet. Det foreslås at denne delen av tilskuddet skal utgjøre 7 mill. kroner i 2016. I fastsettelsen av dette tilskuddet vil det blant annet legges vekt på fondenes evne til å tiltrekke seg frisk kapital og til å styrke regionenes rolle som kraftsenter for film.

Kravene om matchingsmidler videreføres. Det foreslås imidlertid at kravet til matching kontrolleres i etterkant i stedet for at midlene som nå må dokumenteres før utbetaling. Dette vil gi fondene mulighet til å få inn friske midler underveis i året. Hvis ikke de statlige midlene er matchet i løpet av året, vil differansen bli trukket fra grunntilskuddet til det regionale fondet året etter.

For budsjettåret 2016 gjelder følgende:

- Tilskudd gis kun til regionale fond som har gjennomført konsolideringsprosesser med andre regionale fond og eiere, eller som kan legge fram forpliktende vedtak fra fond og eiere om at konsolideringen vil bli fullført innen utbetaling av statstilskuddet.
- Søknadsfristen er 1. februar 2016.

Departementet foreslår at de regionale filmfondene som mottar tilskudd gjennom den nye ordningen, skal ha anledning til å gi tilskudd til alle typer audiovisuelle produksjoner som kan defineres som et kulturelt produkt, og på alle stadier i prosessen. De regionale fondene skal følge samme regelverk som Norsk filminstitutt. Det statlige tilskuddet skal imidlertid behandles som

offentlige midler, og kan ikke inngå i grunnlaget for beregning av etterhåndstilskudd eller lanseringstilskudd hos Norsk filminstitutt. De regionale filmfondene kan legge inn krav om at deler av midlene må brukes i regionen dersom de ønsker dette. Alle tildelinger må være i tråd med begrensningene i EFTAs overvåkningsorgan (ESA)s retningslinjer for tilskudd til audiovisuell sektor.

Tilskuddsordningen forvaltes av Norsk filminstitutt.

Tvibit

Departementet foreslår å bevilge et tilskudd på 0,8 mill. kroner til Filmveksthuset Tvibit i 2016 under post 73. Filmveksthuset Tvibit gjennomførte i perioden 2011 til 2013 et pilotprosjekt innen talentutvikling og rekruttering til filmbransjen i Nord-Norge. Prosjektet mottok over denne treårsperioden 2,2 mill. kroner i tilskudd fra Kulturdepartementet. Pilotprosjektet ble utvidet til 2015 og 2016 for å sikre en varig forankring og finansiering av satsingen. Filmveksthuset har bygd opp et regionalt kompetanse- og ressurscenter for ungdomsfilm og har, gjennom samarbeid med Nordnorsk filmsenter, en helhetlig satsing på barn, unge, talentutvikling og bransjeutvikling med aktiviteter i hele Nord-Norge.

Post 78 Ymse faste tiltak

Bevilgningen på posten dekker ulike faste tiltak innenfor film- og medieområdet, blant annet medlemskap i internasjonale programmer.

Posten foreslås økt med om lag 3,3 mill. kroner som følge av at tilskudd til Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI) foreslås flyttet fra post 73. I tillegg foreslår departementet at bevilgningen til ISFI økes ytterligere med om lag 0,6 mill. kroner som skal gå til filmtiltak for barn og unge, jf. omtale under post 50. Tilskudd til ISFI kan ikke benyttes til drift.

Posten foreslås redusert med om lag 3 mill. kroner som følge av at tilskudd til Kortfilmfestivalen i Grimstad foreslås flyttet til post 50, jf. omtale under post 50.

Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til i 2016 under denne posten, framgår av vedlegg 1.

Rapport 2014

Film

I det følgende rapporteres det på måloppnåelse på filmfeltet i henhold til nye målsettinger som er formulert i Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidstret-*

tet filmpolitikk. Målene gjelder audiovisuelle produksjoner som omfattes av forskrift om tilskudd til audiovisuelle produksjoner.

Det er samlet sett departements vurdering at målene om tilbud, kvalitet og publikumsopplutning i stor grad ble oppnådd i 2014, jf. rapportering nedenfor. Når det gjelder Regjeringens mål om en profesjonell norsk filmbransje med sunn økonomi og mål om filmformidling og tilgjengeliggjøring, viser Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidensrettet filmpolitikk* at disse målene kun er delvis oppnådd.

Et bredt og variert tilbud av høy kvalitet

Det store flertallet av norsk kinopublikum er positive til norske kinofilmer. Ifølge Norsk Filmmonitor oppfattet om lag 63 pst. av norsk kinopublikum norsk film som «god/ganske god» eller «svært god» i 2014. Om lag 11 pst. av norsk kinopublikum vurderte norsk film som «dårlig/ganske dårlig» eller «svært dårlig» i 2014.

Interessen for norsk film i utlandet er økende. Norske filmer deltok ni ganger ved anerkjente internasjonale filmfestivaler og vant to priser i 2014. Norske tv-dramaserier vant ni viktige internasjonale priser i 2014.

Norske filmer med premiere i perioden 2009 til 2014 viser relativt god variasjon, både med hensyn til sjangre, finansiering, formater og kjønnsbalanse. Fra 2008 til 2013 har andelen av NFIs fondsmidler som går til kinofilm og kortfilm blitt redusert, mens andelen som går til dramaserier, dokumentar og dataspill har økt. Dette har vært en bevisst satsing fra NFIs side. I 2014 økte imidlertid tilskuddsandelen til kinofilm kraftig som følge av at utbetalingene til etterhåndstilskudd til kinofilm ble langt høyere enn forventet. Dette ga et spesielt hardt utslag på andelen midler til norske dramaserier i 2014. Norsk drama er likevel fortsatt et viktig satsingsområde for NFI, og midlene som var tiltenkt norsk tv-drama i 2014, vil bli til delt i 2015.

I de norske filmene som hadde kinopremiere i 2014 var kvinneandelen i nøkkelposisjoner, dvs. regissører, manusforfattere og produsenter, på om lag 30 pst. For filmer som har mottatt produksjonstilskudd i 2014 var kvinneandelen i nøkkelposisjoner 54 pst. for kinofilm, 61 pst. for kortfilm og 36 pst. for dokumentarfilm.

God formidling og tilgjengeliggjøring for publikum

NFI og Nasjonalbiblioteket samarbeider om formidling av norsk filmarv. NFI har styrket sin sat-

sing på distribusjon av norsk filmarv gjennom strømmetjenester. Filmer som Nasjonalbiblioteket restaurerer og digitaliserer, og som det er mulig å inngå distribusjonsavtale for, blir gjort tilgjengelig gjennom NFIs nettbaserte filmtjenester Filmarkivet.no og Filmrommet.no.

NFI har i løpet av 2014 fått på plass en standardavtale for strømming av norsk kort- og dokumentarfilm til låntakere ved norske bibliotek. Tjenesten skal gi tilgang til å strøme filmer som inngår i ordningen for en avgrenset låneperiode.

Filmfestivalene og cinematekene supplerer kinotilbudet ved at de formidler en større bredde av filmsjangre og -formater av norske og utenlandske filmer til det norske publikum enn det som blir vist gjennom det ordinære kinotilbudet. Til sammen ble det bevilget om lag 14,2 mill. kroner til norske filmfestivaler og 3,7 mill. kroner til cinematek utenfor Oslo i 2014.

I 2014 ble i alt 29 spesialimporterte filmer vist på norske cinematek gjennom programkonsepter organisert og kuratert av Cinemateket i Oslo. I 2014 oppnådde Cinemateket det høyeste besøket siden 2003.

Solid publikumsopplutning

Norske filmer ble i 2014 sett av om lag 2,7 millioner tilskuere på kino. Dette er 16 000 flere enn året før, og nest beste publikumsopplutning for norske filmer på kino siden 1975¹⁴. Besøkstallet på utenlandsk kinofilm gikk ned med 740 000 besøkende, eller 8 pst. Dette førte til at norskandelen steg fra nesten 23 pst. i 2013 til i overkant av 24 pst. i 2014. Norske barne- og familiefilmer bidrar sterkt til de gode besøkstallene.

Oppgangen i kinobesøket kan også til en viss grad tilskrives antallet norske filmer på kino. I 2014 fikk 34 norske filmer ordinær kinodistribusjon. Dette er 10 filmer mer enn i 2012 og 2013. Utviklingen i snittbesøk per norske kinofilm er ikke like god. I 2014 var det 79 000 besøkende i snitt per norske kinofilm i ordinær distribusjon. Dette er det laveste gjennomsnittlige besøkstallet siden 2005.

Den samlede eksportverdien til filmene fra 2012 er beregnet til 57 mill. kroner¹⁵. Dette er det høyeste tallet som er målt noensinne, med en oppgang på 27 pst. fra 2011.

¹⁴ Flåkløya Grand Prix satte besøksrekord på kino og bidro til at 1975 fortsatt er året med størst publikumsopplutning om norske filmer på kino.

¹⁵ Som er det sist målte år, pga. etterslep i rapporteringen.

En profesjonell filmbransje med sunn økonomi

Stadig flere norske skuespillere, regissører og andre knyttet til filmfaglig arbeid etterspørres i internasjonale filmproduksjoner. Dette viser at norsk filmbransje har utviklet seg til å bli en profesjonell bransje. Den norske filmbransjen står likevel overfor store økonomiske utfordringer i tiden framover.

Ifølge en utredning fra ideas2evidence fra 2014 preges den norske produksjonsbransjen av små og lite lønnsomme selskaper¹⁶. Både omsetningsnivået og antall selskaper i produksjonsbransjen har økt betydelig i perioden 2008 til 2013. Produksjonsselskapene omsatte i 2013 for nesten 2,6 mrd. kroner. Spillefilm- og dokumentarselskapene oppnår samlet sett et lite overskudd i 2013, men har flere år med underskudd i perioden 2008 til 2013. På selskapsnivå viser utredningen at en svært høy andel av produksjonsselskapene (opp mot 40–60 pst.) går med underskudd i den nevnte perioden.

¹⁶ Ideas2evidence (2014) Åpen framtid – en utredning om økonomien og pengestrømmene i filmbransjen.

Den norske distribusjonsbransjen, som består av rundt 14 selskaper med vel 100 ansatte, opplever synkende lønnsomhet og omsetning. Omsetningsnivået i distribusjonsbransjen har gått ned fra om lag 1,2 mrd. kroner i 2008 til 0,8 mrd. kroner i 2013. Lønnsomheten har også gått ned, fra et solid overskudd på om lag 10 pst. i 2008 til et samlet underskudd på om lag 3 pst. i 2013.

Dataspill

Dataspill er en viktig del av barn og unges kultur- og mediehverdag. Det norske markedet for dataspill domineres av internasjonale spill, og det er derfor viktig at det utvikles spill basert på norsk språk og kultur. NFI gir tilskudd til utvikling og lansering av dataspill for barn og unge innenfor alle sjangre og til alle plattformer. I 2014 ble det gitt seks utviklingstilskudd til dataspill for barn. Totalt ble det bevilget utviklingstilskudd til 30 dataspill på til sammen 20,3 mill. kroner.

Det ble kjøpt inn 17 spill gjennom innkjøpsordningen for spill. Disse spillene er gjort tilgjengelige, for bibliotekene fra mai 2015.

Kap. 3334 Film- og medieformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Ymse inntekter	9 153	10 816	6 630
02	Inntekter ved oppdrag	6 564	8 855	11 612
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	28		
16	Refusjon av foreldrepenger	1 632		
18	Refusjon av sykepenger	2 127		
70	Gebyr	4 561	10 000	10 000
	Sum kap. 3334	24 065	29 671	28 242

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra salg og distribusjon av film, video og dvd, inntekter fra Cinemateket i Oslo og Filmmuseet, samt inntekter knyttet til mediedesken i EUs program for kultur og audiovisuell sektor, Kreativt Europa. I tillegg omfatter posten inntekter fra egenandeler for kurs og diverse andre inntekter ved Norsk filminstitutt samt Medietilsynets inntekter knyttet til Trygg bruk-prosjektet.

Posten foreslås redusert med 2 mill. kroner, som følge av at Norsk filminstituttets inntekter ved dvd-salg er redusert.

Deler av driften i Medietilsynet er knyttet til oppdragsvirksomhet som finansieres av eksterne midler. Tidligere har inntektene fra denne virksomheten vært ført under post 01. Som følge av at oppdragsvirksomheten nå er gitt mer varig karakter, foreslår departementet at oppdragsinntektene føres på post 02. Dette innebærer at post 01 reduseres med 2,5 mill. kroner og at post 02 økes

tilsvarende, jf. også omtale under kap. 334, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomheten ved Norsk filminstitutt og Medietilsynet, jf. kap. 334, post 21. Posten foreslås økt som følge av flytting av Medietilsynets oppdragsinntekter fra post 01 til post 02, jf. omtale under post 01.

Post 70 Gebyr

Inntektene under denne posten omfatter gebyr for registrering og merking av videogram, som fastsettes årlig av Stortinget, jf. § 10 i lov om film og videogram.

Det foreslås at gebyret for merking og registrering av videogram settes til 60 øre per videogram i 2016, jf. forslag til vedtak VI, nr. 1.

Kap. 335 Mediestøtte

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
71	Produksjonstilskudd	308 246	308 246	323 046
73	Medieforskning og etterutdanning	17 050	21 346	21 751
74	Tilskudd til lokalkringkasting, <i>kan overføres</i>		13 500	13 757
75	Tilskudd til samiske aviser	24 983	25 031	25 031
76	Tilskudd til minoritetsspråklige publikasjoner	875		
77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	1 983	2 048	2 048
	Sum kap. 0335	353 137	370 171	385 633

Kapitlet omfatter midler til produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, lokalkringkasting, medieforskning og etterutdanning, tilskudd til samiske aviser og samiskspråklige sider i andre aviser og distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark.

Departementet foreslår å flytte 14,8 mill. kroner fra kap. 326, post 55 til kap. 335, post 71, jf. nærmere omtale under post 71.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for redaksjonelle medier.

Bevilgningen på kap. 335 skal legge til rette for:

- et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk på alle plattformer
- forskning på medieområdet for å oppnå økt kunnskap om mediens betydning for samfunnsutviklingen

Regjeringens mål er å utforme et mediepolitisk virkemiddelapparat som sikrer likebehandling av

mediene, uavhengig av teknologisk plattform. Hensynet til presse- og ytringsfriheten tilsier at staten ikke skal gripe inn i pressemønsteret eller sette mål som begrenser pressens redaksjonelle frihet.

Bevilgningene under kapitlet forvaltes i hovedsak av Medietilsynet, i medhold av forskrifter fastsatt av departementet, jf. postomtalenene nedenfor.

Budsjettforslag 2016

Post 71 Produksjonstilskudd

Produksjonstilskuddet er den mest sentrale ordningen for direkte mediestøtte. Det skal bidra til å opprettholde et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier karakterisert av høy kvalitet og uavhengig journalistikk, inkludert medier i markeder som er for små til å være bærekraftige og alternativer til de ledende mediene i større markeder. Produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier er resultatet av en modernisering av pressestøtten som startet med opprettelsen av Mediestøtteutvalget i 2009. Den nye plattformnøytrale tilskuddsordningen ble vedtatt i mars 2014 og ligger til grunn for tildelingen av produksjonstil-

skudd for 2015. Produksjonstilskuddet forvaltes av Medietilsynet.

Stortinget vedtok 10. desember 2013 en anmodning om å vurdere å flytte forvaltningen av tilskudd til ukeaviser fra Norsk Kulturfonds ordning for periodiske publikasjoner til Medietilsynet. Det foreslås derfor å flytte 14,8 mill. kroner fra kap. 326, post 55 til kap. 335, post 71. Ordningen med produksjonstilskudd til ukeaviser vil forvaltes av Medietilsynet, i likhet med de øvrige mediestøtteordningene, og vil dermed erstatte dagens ordning med produksjonsstøtte under Norsk kulturråd. Ordningen foreslås regulert i forskrift om produksjonstilskudd for nyhets- og aktualitetsmedier. Forslag til endringer i forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, med ny tilskuddsordning for nasjonale ukemedier, har vært på høring med frist 4. september 2015.

Post 73 Medieforskning og etterutdanning

Bevilgningen på posten går til medieforskning og etterutdanning.

Av foreslått bevilgning på posten går:

- 8,5 mill. kroner til forskningsprogrammet for kultur- og mediesektoren (KULMEDIA)
- 3,6 mill. kroner til Rådet for anvendt medieforskning (RAM)
- 1,85 mill. kroner til SSB – Norsk mediebarometer
- 2,15 mill. kroner til medienorge statistikkbase
- 5,05 mill. kroner til tilskudd til etterutdanning i mediebransjen via Institutt for journalistikk (IJ)
- 0,6 mill. kroner til Landslaget for lokalaviser (LLA)

Post 74 Tilskudd til lokalkringkasting, kan overføres

Bevilgningen under posten omfatter tilskudd til lokalkringkastingsformål. I Meld. St. 24 (2014–2015) *Rammevilkår for lokalradio i samband med digitaliseringa av radiomediet* vedtok Stortinget å øremerke halvparten av midlene på post 74 til støtte til digitalisering av lokalradio, jf. omtale under programkategori 08.30. Prioriteringen av midler til digitalisering av lokalradio vil balanseres mot de øvrige kategoripostene. Departementet sender i løpet av kort tid ut et forslag til omprioritering av støtteordningen. Midlene forvaltes av Medietilsynet.

Post 75 Tilskudd til samiske aviser

Bevilgningen omfatter tilskudd til samiske aviser, regulert i forskrift fastsatt av Kulturdepartementet. Midlene fordeles av Medietilsynet.

Post 77 Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark

Bevilgningen omfatter det særskilte distribusjonstilskuddet til avisene i Finnmark.

Rapport 2014

I det følgende rapporteres det på måloppnåelsen på mediefeltet.

Det norske medielandskapet er fortsatt preget av stort mangfold og stabilitet. Samtidig har avisene og lokal-tv svekket lønnsomhet. For avissektorens del skyldes dette særlig reduserte reklame- og annonseinntekter. Lokalradioene har derimot styrket resultatet siden 2013.

Mediemangfold

I internasjonal sammenheng ligger antall aviser og utgiversteder i Norge stabilt på et svært høyt nivå. Produksjonstilskuddet har særlig bidratt til vekst i antall små lokalaviser. Avismarkedet er samlet sett preget av mangfold og stor grad av stabilitet. I 2014 var det 230 ulike aviser i Norge. Dette er det høyeste antallet siden mellomkrigstiden. Samtidig fortsetter papiroplaget å falle, og i likhet med tidligere år har løssalgsavisene hatt den største nedgangen. For såkalte «riksspredte meningsbærende aviser» har papiroplaget samlet endret seg lite siden 2008. De ukentlige nisjeavisene har økt i opplag, og de aller fleste avisene som gikk fram, var små lokale fådagereaviser.

Mer enn 30 pst. av avisenes totalopplag er nå digitalt. I 2014 gikk avisene over til et nytt system for beregning og offentliggjøring av opplagstall. Digitalt opplag omfatter både rene digitale abonnement og abonnement som gir digital tilgang i tillegg til papiravisen. Hensikten med endringen har vært å vise hvor mange som har tilgang til avisenes digitale utgaver.

Ifølge Medietilsynet er det 238 konsesjonærer, hvorav 110 er kommersielle radiokanaler (24/7- eller allmennradioer). Siden 2011 har det ifølge Medietilsynet vært en svak nedgang i interessen for å søke om eller overføre kommersielle FM-konsesjoner, mens interessen fra de ikke-kommersielle aktørene har vært relativt stabil. I dag er det prøvesendinger i en rekke regioner i Lokalra-

dioblokka i DAB-nettet. Ifølge Medietilsynets kanaloversikt sendte 35 lokalradioer på DAB per januar 2015, mens tallet på kanaler som distribuerer over Internett var på om lag 45 lokalradioer.

Ved inngangen til 2014 hadde 28 tv-selskaper til sammen 85 konsesjoner. Etter at all kringkasting av tv ble flyttet over fra det analoge bakkenettet, har ikke lenger konsesjonsinnehaverne sendeptikt. Medietilsynet har ikke fullstendig oversikt over hvor mange av konsesjonene som faktisk var i bruk, men har så langt mottatt årsmeldinger for 2014 fra ni lokal-tv-kanaler.

Økonomi

Medietilsynet gjennomfører årlige undersøkelser av den økonomiske situasjonen i presse og kringkasting. Den økonomiske situasjonen viser både hvor store ressurser som er tilgjengelig for redaksjonell virksomhet (og dermed redaksjonell kvalitet), og ev. fare for nedleggelse og dermed redusert mediemangfold.

Det totale driftsoverskuddet i avishus som har sendt regnskapsopplysninger til Medietilsynet sank med nær 36 pst., fra 813 mill. kroner i 2013 til 521 mill. kroner i 2014. Avishusenes driftsinntekter sank med 709 mill. kroner siste år. Avisene som mottar pressestøtte hadde et vesentlig dårligere år i 2014 enn i 2013. Totalt var overskudd inkl. produksjonstilskudd 42 mill. kroner i 2014, mot et overskudd på 81 mill. kroner i 2013. Avisene hadde et underskudd før støtte på 264 mill. kroner, en svekkelse på vel 38 mill. kroner fra 2013. Kun 83 av 144 aviser gikk med overskudd etter støtte.

Samlet gikk lokalradiobransjen med et driftsoverskudd på 14,7 mill. kroner i 2014. Resultatet er 18,8 mill. kroner bedre enn i 2013. Dette skyldes økning i reklameinntektene for 24/7-radioene, og at kanalene reduserte enkelte kostnader. Samlede driftsinntekter var 317 mill. kroner i 2014, en økning på 12 mill. kroner fra 2013.

De ni lokal-tv kanalene som har sendt årsmelding til Medietilsynet, hadde et samlet driftsoverskudd på 25 000 kroner. De totale driftsinntektene var på 31,5 mill. kroner i 2014. Dette er en nedgang fra 2013, hvor driftsinntektene var 53,8 mill. kroner. Nedgangen skyldes at to av de største aktørene gikk konkurs i 2014 (TV-8 gruppen og TV Vest). TV Vest ble startet opp igjen med et redusert omfang.

Forskning på medieområdet

I 2014 ble det bevilget til sammen 15 mill. kroner til det handlingsrettede forskningsprogrammet om kultur- og mediesektoren (KULMEDIA) under kap. 320, post 21 og kap. 335, post 73. De første forskningsmidlene ble utlyst i desember 2014.

Det ble fordelt 3,5 mill. kroner til 18 forskningsprosjekter og tre masteroppgaver via Rådet for anvendt medieforskning (RAM). Institutt for Journalistikk (IJ) mottok 5 mill. kroner i etterutdanningsmidler, mens Landslaget for lokalaviser fikk 550 000 kroner i kurstilskudd.

Kringkasting

Mål for 2016

NRK er en av Norges viktigste kulturinstitusjoner og et sentralt mediepolitisk virkemiddel. Målet på kringkastingsområdet er å opprettholde et sterkt NRK ved siden av en sunn privat og kommersiell sektor.

Forslag til kringkastingsavgift for 2016

Kringkastingsavgiften foreslås økt med 25 kroner til 2 577 kroner ekskl. merverdiavgift, jf. forslag til vedtak VI, nr. 3. Forslaget innebærer en økning på om lag 1 pst. fra 2015.

Regjeringen foreslår i tillegg å øke den lave merverdiavgiftssatesen som bl.a. gjelder for allmennkringkasting, fra 8 til 10 pst., jf. Prop. 1 LS (2015–2016). Kringkastingsavgiften inkludert 10 pst. merverdiavgift vil etter forslaget utgjøre 2 834,7 kroner i 2016, som er en økning på 78,5 kroner.

I Meld. St. 38 (2014–2015) *Open og opplyst* slår departementet fast at det vil stille økte krav til effektivisering av NRKs drift og at NRK framover ikke kan vente full kompensasjon for økte kostnader. Departementet viser samtidig til at NRK har gjennomført betydelige innsparinger i 2014 og 2015. Effektiviseringsgevinsten har dekket kostnadsøkninger utover ordinær lønns- og prisvekst, særlig knyttet til samtidig digital og analog distribusjon av radio, kjøp av rettigheter samt sikkerhet og beredskap. En økning av avgiften på 25 kroner vil dekke deler av den ordinære lønns- og prisveksten. Øvrig lønns- og prisvekst og særskilt kostnadsvekst på totalt om lag 140 mill. kroner må dekkes gjennom effektivisering og innsparinger.

De siste ti årene (2005–2014¹⁷) har kringkastingsavgiften økt med 687 kroner, som tilsvarer en nominell vekst i avgiften på 37,3 pst., mens den

generelle prisstigningen (konsumprisindeksen/KPI) i samme periode økte 19 pst.

Fra 2005 til 2014¹⁸ har det også blitt 223 000 flere lisensbetalere. Kombinasjon av lisensøkning og flere lisensbetalere har gitt NRK en økning i lisensinntektene på totalt 1 846 mill. kroner, eller

53,4 pst. fra 2005 til 2014. Fra 3,45 mrd. kroner i 2005 til 5,3 mrd. kroner i 2014.

Det er et grunnleggende prinsipp at kringkastingsavgiften ikke skal finansiere aktiviteter som faller utenfor NRKs samfunnsoppdrag. Den første linjen i tabellen nedenfor viser NRKs bruttokostnader ved å produsere allmennkringkastingstilbudet. Nettokostnadene framkommer ved at eventuelle andre inntekter enn kringkastingsavgiften trekkes fra bruttokostnadene. Inntekter fra kringkastingsavgiften skal tilsvare NRKs nettokostnader. Eventuelle avvik vil forekomme dersom NRKs kostnader over- eller undervurderes, eller hvis antall avgiftsbetalere varierer fra år til år.

¹⁷ I statsbudsjettet for 2016 er gjennomgående perioden 2005–2014 benyttet for kap. 335. I statsbudsjettet for 2015 ble perioden 2006–2014 benyttet for sammenligning av lisensvekst og KPI-vekst, det inkluderte bruk av prognose for KPI.

¹⁸ I statsbudsjettet for 2016 er gjennomgående perioden 2005–2014 benyttet for kap. 335. I statsbudsjettet for 2015 ble perioden 2006–2014 benyttet for sammenligning av lisensvekst og KPI-vekst, det inkluderte bruk av prognose for KPI.

Tabell 8.31 Tall for NRK AS 2009–2015¹

År	(i mill. kr)						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Brutto kostnader allmennkringkasting	4 497	4 713	4 840	4 800	5 021	5 165	5 194
Andre inntekter fra allmennkringkastingsoppdrag	-53	-42	-81	-42	-37	-53	32
Kommersielle inntekter	-103	-138	-89	-110	-83	-111	59
Utbytte fra datterselskaper	0	0	0	0	0	0	0
Netto kostnader allmennkringkasting	4 340	4 533	4 670	4 648	4 901	5 000	5 102
Kringkastingsavgift ²	4 325	4 573	4 714	4 690	4 915	5 003	5 111
Overskudd/underskudd	-15	40	44	41	14	3	9
Resultat i pst. av brutto kostnader	0,1	0,8	0,9	0,8	0,3	0,0005	0,001

¹ Tallene for 2015 er budsjetterte tall.

² Inntekter fra kringkastingsavgiften og tilleggsavgifter, inkasso mv.

Rapport 2014

Det er samlet sett departements vurdering at målet med kringkastingsavgiften ble innfridd i 2014, jf. rapport nedenfor.

NRK AS hadde i 2014 totalt 5,27 mrd. kroner i brutto inntekter fra kringkastingsavgiften. Fordeelingen framgår av tabellen.

Tabell 8.32 NRKs inntekter i 2014

	(i mill. kr)	
	NRK AS	Konsern
Inntekter fra kringkastingsavgiften	5 271	5 271
Annen driftsinntekt	185	239
Totalt	5 456	5 510

Antall betalere av kringkastingsavgiften økte med 19 000 i løpet av 2014, til om lag 2 millioner. Økningen i antall lisensbetalere representerte en inntektsøkning (helårsvirkning) for NRK på 48 mill. kroner.

Regnskapet for NRK AS (morselskapet) viser et overskudd i 2014 på 3 mill. kroner. Konsernet fikk et overskudd på 8 mill. kroner.

Medietilsynet konkluderte i allmennkringkastingsrapporten for 2014 med at NRK i det store og hele oppfyller samfunnsoppdraget slik dette er nedfelt i selskapets vedtekter. Kravet til 25 pst. nynorsk på radio, tv og nett er imidlertid ikke oppfylt. NRK innfrir kravet for P1 (26 pst.) og NRK2 (27 pst.), men for NRK1 (21 pst.) NRK 3 (17 pst.), P2 (16 pst.) og P3 (23 pst.) er nynorskandelen for lav. Medietilsynet forutsetter at NRK viderefører tiltakene for å øke bruk av nynorsk.

NRK har en betydelig tematisk og sjangermessig bredde i sitt tilbud, og rapporteringen viser at NRK tar med seg innholdsbredden fra radio og tv over på nye plattformer. Tilbudet til barn, både på norsk og samisk, er godt ivaretatt. Med sine distriktskontorer er NRK til stede i hele landet med et lokalt tilbud. NRK Sápmi formidler nyheter og annet innhold på samisk gjennom radio og tv alle hverdager. NRK formidler et bredt spekter av kulturuttrykk og oppfyller kravene om norsk musikk og vekt på norskspråklig og norskkomponert musikk i sine radiokanaler. Medietilsynet konkluderer med at NRKs nyhets- og aktualitetsdekning fortsatt er solid.

derter med at NRKs nyhets- og aktualitetsdekning fortsatt er solid.

Allmennkringkastingsrapporten for 2014 ble behandlet på NRKs generalforsamling for 2015. Generalforsamlingen ga uttrykk for generell tilfredshet med NRKs etterlevelse av allmennkringkastingsforpliktelsene. Statsråden noterte seg imidlertid merknaden om bruk av nynorsk og forutsatte at dette blir fulgt opp av NRK på en tilfredsstillende måte.

NRK har videreført sin sterke posisjon som allmennkringkaster. I 2014 brukte 87 pst. av befolkningen minst ett av NRKs tilbud daglig. NRKs tv-kanaler hadde en andel på totalt 37,6 pst. av tv-seingen, mens radiokanalenes samlede andel av total lytting i 2014 var 66 pst. Lineær tv-seing er fremdeles klart større enn strømming av tv-innhold på nett. NRKs strømmetjenester er med ca. 7 pst. daglig bruk nest størst etter Netflix, som har en daglig dekning på 11 pst. Tallene tyder på at NRK og kringkastingsavgiften har høy oppslutning og legitimitet i befolkningen som helhet. Samtidig er det grunn til å merke seg at andelen som ikke har tv og ikke betaler lisens i aldersgruppen 15–29 år har økt fra 2 til 11 pst. på tre år.

Allmennkringkastingsrapporten for 2014 viser at NRK bidrar til å oppfylle Regjeringens mål om å opprettholde et sterkt allmennkringkastingstilbud.

Kap. 337 Kompensasjon for kopiering til privat bruk

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2016
		2014	Saldert budsjett 2015	
70	Kompensasjon	45 357	45 354	46 215
	Sum kap. 0337	45 357	45 354	46 215

Kapitlet omfatter kompensasjon til rettighetshavere for privat kopiering av lydopptak og film.

Mål for 2016

Bevilgningen under kapitlet bygger opp under departementets overordnede mål for opphavsretten om å sikre inntekter til kunstnere.

Åndsverkloven gir adgang til å kopiere åndsverk til privat bruk. Etter loven § 12 skal rettighetshaverne gis en rimelig kompensasjon gjennom årlige bevilgninger over statsbudsjettet.

Budsjettforslag 2015

Post 70 Kompensasjon

Posten gjelder kompensasjonsordningen for kopiering av åndsverk til privat bruk. Ordningen skal gi individuell kompensasjon til rettighetshaverne for lovlig kopiering til privat bruk. Ordningen må ses i sammenheng med kompensasjonsordningen til kollektive formål gjennom Fond for lyd og bilde, kap. 320, post 51. Samlet utgjør disse to beløpene kompensasjon til rettighetshaverne for den privatbrukskopieringen som er tillatt etter åndsverkloven.

Rapport 2014

Fordelingen av kompensasjonen skjer som et tilskudd til rettighetshaverorganisasjonen Norwaco, som representerer 34 norske organisasjoner for rettighetshavere. Beløpet fordeles også til rettighetshavere innen EØS-området i henhold til utvekslingsavtaler.

Norwaco innhenter statistikk og opplysninger som er relevante for fordelingen mellom rettighetshavergrupper. Det gjøres en årlig undersøkelse over omfanget av kopiering av åndsverk til privat bruk. Denne undersøkelsen legges til grunn for fordelingen av privatkopieringsvederlaget.

Kap. 339 Pengespill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	67 392	64 395	66 389
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 854	6 820	7 018
	Sum kap. 0339	79 246	71 215	73 407

Kapitlet omfatter driftsmidler til Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Mål for 2016

Målene for pengespillfeltet er å:

- forebygge negative konsekvenser av lotteri- og pengespilltilbudet i Norge, og ivareta hensynet til spilleavhengige.
- sikre at inntekter fra pengespill tilfaller samfunnsnyttig og humanitært arbeid, idrett og kultur.

Målet for stiftelsesfeltet er å:

- sikre en lovlig forvaltning av stiftelser

I tillegg skal tilsynet sikre en forsvarlig forvaltning av ordningene for merverdiavgiftskompensasjon som gjelder for frivillige organisasjoner og bygging av idrettsanlegg.

Budsjettforslag 2016**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen under denne posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Lotteri- og stiftelsestilsynet. Bevilgningen skal også dekke tilsynets utgifter til kjøp av tjenester hos Brønnøysundregistrene, drift av Lotterinemnda og Stiftelsesklagenemnda samt utredningstjenester i regi av departementet m.m.

Utgiftene til lotterirelaterte oppgaver skal i sin helhet dekkes ved refusjon og gebyrer som påleg-

ges driftsledet i spill- og lotterimarkedet, jf. kap. 3339, post 02 og kap. 5568, post 73. Arbeidsoppgaver etter stiftelsesloven, inkludert en forholdsmessig andel av Lotteri- og stiftelsestilsynets felleskostnader og kostnadene ved driften av Stiftelsesklagenemnda, skal dekkes fullt ut av avgifter og gebyrer etter stiftelsesloven, jf. kap. 3339, post 04 og kap. 5568, post 71.

De økte utgiftene ved Stiftelsesklagenemnda i 2016 utgjør totalt 1,8 mill. kroner, som dekkes av økte inntekter på kap. 5568, post 71, årsavgift for stiftelser.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter under kap. 5568, post 71 og kap. 3339, postene 02 og 04, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen under denne posten dekker utgiftene ved Lotteri- og stiftelsestilsynets oppdragsvirksomhet, herunder tilsynets administrasjon av merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner, jf. omtale under kap. 315, post 70, og merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg, jf. omtale under kap. 315, post 82. Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter under kap. 3339, post 07, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2014

Ansvarlig spill

I 2014 lanserte Norsk Tipping de nettbaserte pengespillene Instaspill. Hovedformålet med nettspillene er å kanalisere spillere inn i et tryggere alternativ til uregulerte pengespillaktører på nett. Lotteritilsynet hadde betydelig oppfølging og tilsyn knyttet til Norsk Tippings nye satsing. Tidlig i 2015 ferdigstilte Lotteritilsynet en vurdering av om Instaspill har hatt den tiltenkte kanaliseringseffekten og ivaretatt sosiale hensyn. Vurderingen bekrefter at innføringen av Instaspill har ført til kanalisering av både spillere og omsetning. Det er imidlertid vanskelig å tallfeste omfanget av denne effekten. Det er for tidlig å trekke sikre konklusjoner om ansvarlighet, men Lotteritilsynets undersøkelser tyder på at ansvarlighetsrammeverket knyttet til Instaspill har en forebyggende effekt.

Departementet ber Lotteri- og stiftelsestilsynet årlig utarbeide en rapport om Norsk Tippings oppfølging av ansvarlig spill. Rapporten er en del av departementets eierstyring av selskapet og behandles av Norsk Tippings generalforsamling. I rapporten for 2014 konkluderer Lotteritilsynet med at Norsk Tipping tilbyr spill i trygge og kontrollerte former. Videre sier tilsynet at selskapet forebygger uheldig spilleatferd, oppdager enkeltspillere som har problematisk spilleatferd, og setter i verk målrettede tiltak mot disse.

I 2014 presenterte Lotteritilsynet en undersøkelse om spilleproblemer i Norge.¹⁹ Den viste at 0,6 pst. av befolkningen hadde problemer med pengespill. Dette utgjør om lag 22 000 personer.

Lotteritilsynet arrangerte i 2014 den første spilleansvarskonferansen.

Regelverksendringer

I 2014 fastsatte Kulturdepartementet og Landbruks- og matdepartementet nye retningslinjer for markedsføring av Norsk Tipping og Norsk Rikstoto. Formålet med retningslinjene er å begrense uheldig spilleatferd gjennom å sikre at statlige pengespill markedsføres på en samfunnsmessig forsvarlig måte.

Samme år fastsatte Kongen en forskrift med nærmere rammer for tildeling av Norsk Tippings overskudd til frivillige organisasjoner som arbeider med problematisk spilleatferd.

Tilsyn med lotteri og pengespill

Lotteritilsynet fører løpende tilsyn og kontroll med statlige og private pengespill og lotterier, og prioriterer ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger hvor og hvordan tilsyn gjennomføres. Tilsynet arbeider også ut fra en revisjonsbasert kontroll- og tilsynsmetodikk. Lotteritilsynet gjennomførte i 2014 blant annet tilsyn med hvordan Norsk Tippings spill distribueres gjennom ulike salgskanaler, samt selskapets kundehåndtering og markedsføring.

Siden 2013 har Lotteritilsynet ført tilsyn med Grasrotordningen. I 2014 mottok om lag 24 000 organisasjoner i alt 357 mill. kroner fra Grasrotandelen. Lotteritilsynet førte tilsyn med 129 organisasjoner, og av disse ble 49 utestengt eller fikk varsel om utestenging fra ordningen.

Lotteritilsynet fører også tilsyn etter lotterilovens regler om pyramidespill. I 2014 ble to selskaper gransket nærmere. Ett av disse selskapene ble vurdert som et ulovlig pyramidelignende omsetningssystem, og fikk pålegg om stans.

Nordmenn spiller også pengespill via Internett hos utenlandske tilbydere som ikke har tillatelse i Norge. For 2014 estimerer Lotteritilsynet at nordmenn har tapt om lag 1,2 mrd. kroner hos disse selskapene. Tilsynet regner både utviklingen i omsetning og antall spillere som relativt stabil.

Lotteritilsynet undersøker saker knyttet til norske og utenlandske aktører som tilbyr pengespill ulovlig i Norge, og følger opp forbudet mot markedsføring av ulovlige spill. Sett bort fra sendinger på tv-kanaler som ikke ligger under norsk jurisdiksjon, er omfanget av reklame for andre spill-selskaper enn Norsk Tipping AS og Norsk Rikstoto i norske medier beskjedent. Omfanget av reklame på tv-kanaler som ikke ligger under norsk jurisdiksjon er imidlertid høyt. Kulturdepartementet har bedt Medietilsynet, i samarbeid med Lotteri- og stiftelsestilsynet, kartlegge omfanget av slik ulovlig pengespillreklame og gjennomføre en konsultasjonsprosedyre med aktuelle land i tråd med AMT-direktivets regler.

Fordeling av inntekter fra lotteri- og pengespill

Lotteritilsynet ga i 2014 i alt 6 884 tillatelser til private lotterier, noe som er en økning fra vel 6 000 tillatelser i 2013. De fleste tillatelser gis for ett år av gangen, med unntak av tillatelse til Color Line (spill på skip) som får tillatelse med tre års varighet.

Bingo er den største private lotteriformen i Norge. Foreløpige anslag fra Lotteritilsynet viser

¹⁹ Universitetet i Bergen (2014) omfang av penge- og data-spillproblemer i Norge 2013.

at om lag 265,9 mill. kroner går til overskuddsformålene i bingo i 2014. Dette er en nedgang fra 273,1 mill. kroner i 2013. Nedgangen har trolig sammenheng med at bingolokalenes dispensasjon fra røykeloven ble opphevet fra 1. april i 2014, samt tidligere innførte ansvarlighetskrav. Samlet sett har utbetalingen til bingoformål vært relativt stabil de siste tre år.

Lovlig forvaltning av stiftelser

Regjeringen har overført ansvaret for stiftelsesområdet fra Justis- og beredskapsdepartementet til Kulturdepartementet med virkning fra 2013. Ansvaret for lov av 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser ligger hos Nærings- og fiskeridepartementet.

Stiftelsestilsynet har en vedtatt strategi for utvikling av tilsynsarbeidet for 2013–2015, med vekt på risikovurdering og effektiv kontroll. I arbeidet med ny helhetlig strategi for perioden fram til 2020, har tilsynet som mål å bruke større del av ressursene på tiltak som er direkte brukerrettet, herunder brukervennlig selvbetjening, økt produksjon av kunnskap og formidling, og mer tilsyn gjennom fornyelse og effektivisering.

I 2014 gjennomførte Stiftelsestilsynet en tema-kontroll med boligstiftelser. Valg av tema var basert på tilsynets erfaring med mangelfull forvaltning i en rekke norske boligstiftelser. Tema-kontrollen omfattet 180 stiftelser med minst 20 boenheter, og ble etterfulgt av en rapport med anbefalinger og en konferanse for boligstiftelser.

Tilsynsarbeidet har siden 2013 gått over i en fase med mer forebyggende tilsyn. Dette gjør det mulig å undersøke større grupper ut fra kritiske utvalgskriterier. Tilsynet ser god effekt av slikt målrettet tilsyns- og informasjonsarbeid. Blant annet er antall stiftelser som ikke leverer regnskap gått betydelig ned, og gjennomgående er kvaliteten på søknader og revisorbrev bedre.

I 2014 gjennomgikk Stiftelsestilsynet eiendommer der stiftelser er eier uten å ha tinglyst grunnbokshjemmel. Undersøkelsen avdekket mange slike tilfeller. Stiftelsestilsynet har løpende oppfølging av disse sakene.

Samme år gjennomgikk Stiftelsestilsynet alle konkursinnberetninger for årene 2003–2013. Resultatet fra undersøkelsen indikerte at bostyrer har lav kunnskap og bevissthet om stiftelsesformen og dennes særpreg. Stiftelsestilsynet vil derfor samarbeide med Konkursrådet om informasjon til bobestyrere i 2015.

Forvaltningsarbeidet i Stiftelsestilsynet i 2014 har vært rettet mot effektiv saksbehandling og god kvalitet. Tallet på innkomne forvaltningssaker i 2014 var lavere enn i 2013, ca. 1 600 mot 1 900.

Lotteri- og stiftelsestilsynet har i 2014 prioritert arbeidet med digitalisering, og har lagt en strategi for utvikling av automatisk saksbehandling og digital selvbetjening for brukere og forbedring av publikumsdelen av registrene. Stiftelsestilsynet har også digitalisert korrespondansen med Brønnøysundregistrene.

Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Spilleoverskudd fra Norsk Tipping AS	368 620		
02	Gebyr – lotterier	7 997	6 691	6 691
04	Gebyr – stiftelser	270	259	259
07	Inntekter ved oppdrag	12 640	7 900	8 129
16	Refusjon av foreldrepenger	1 096		
17	Refusjon lærlinger	63		
18	Refusjon av sykepenger	731		
	Sum kap. 3339	391 417	14 850	15 079

Post 02 Gebyr-lotterier

Posten gjelder inntekter fra gebyrer for bl.a. behandling av søknader om godkjenning og autorisasjon av aktører i lotterimarkedet, jf. kap. 339, post 01.

Post 04 Gebyr – stiftelser

Posten gjelder registreringsgebyret som stiftelser må innbetale ved første gangs registrering i stiftelsesregisteret, jf. § 3 i forskrift 21. desember

2004 nr. 1793 til stiftelsesloven. Årsavgiften for stiftelser blir inntektsført under kap. 5568, post 71. Gebyrinntektene skal, sammen med årsavgiften for stiftelser, dekke kostnader ved drift av Stiftelsestilsynets virksomhet etter stiftelsesloven, herunder driften av stiftelsesregisteret.

Post 07 Inntekter ved oppdrag

Bevilgningen gjelder inntekter knyttet til oppdragsvirksomheten til Lotteri- og stiftelsestilsynet.

Kap. 5568 Sektoravgifter under Kulturdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
71	Årsavgift – stiftelser	21 864	22 364	24 164
72	Vederlag TV 2	10 540	10 740	11 009
73	Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	37 619	38 335	38 403
74	Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	5 315	5 500	5 500
75	Kino- og videogramavgift			34 000
	Sum kap. 5568	75 338	76 939	113 076

Kapitlet omfatter årsavgift fra stiftelser, vederlag fra TV 2, refusjoner etter kontroll av pengespill og avgift fra forhåndskontroll av film.

Norsk filminstitutt, jf. omtale under kap. 334, post 51.

Budsjettforslag 2016**Post 71 Årsavgift – stiftelser**

Posten gjelder den årlige avgiften som alle stiftelser registrert i stiftelsesregisteret må betale i henhold til § 4 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 om stiftelsesloven. Det forventes at årsavgiften for stiftelser vil utgjøre om lag 24,2 mill. kroner i 2016. Kulturdepartementet foreslår at det fra 2016 etableres en ny klagenemd under Stiftelsestilsynet. Økte utgifter ved Stiftelsesklagenemda utgjør totalt om lag 1,8 mill. kroner i 2016. Økningen forutsettes dekket av økte inntekter fra årsavgift fra stiftelser.

Post 72 Vederlag TV 2

Det er inngått en avtale mellom Kulturdepartementet og TV 2 AS som fastsetter at TV 2 AS skal betale et årlig vederlag til de tilskuddsordninger for audiovisuelle produksjoner som forvaltes av

Post 73 Refusjoner – pengespill

Posten gjelder refusjoner for utgiftene ved kontroll av spillene til Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS.

Post 74 Avgift – forhåndskontroll av film for visning

Avgiften finansierer Medietilsynets utgifter knyttet til forhåndskontroll av film.

Post 75 Kino- og videogramavgift (ny post)

Norsk kino- og filmfond (NKFF) ble opprettet av Kommunale Kinematografers Landsforbund (i dag Film & Kino) i 1970, og var fram til 1987 finansiert gjennom en frivillig avgift på 2,6 pst. av kinoenes brutto billettinntekter. I 1987 ble denne avgiften lovfestet etter forslag fra det daværende Kultur- og vitenskapsdepartementet. Avgiften ble da utvidet til også å gjelde omsetning av videogram.

NKFF forvaltes av organisasjonen Film & Kino i henhold til lov om film og videogram med tilhørende forskrifter. Avgiftsmidlene finansierer Film & Kinos tilskuddsordninger og drift, inkludert oppgaver innen formidling av filmkultur som tidligere ble finansiert over statsbudsjettet.

I lys av endringene i kino- og videomarkedet de siste årene og endringen av Film & Kino fra en medlemsorganisasjon med kommunale kinoer som hoveddel av medlemsmassen, til en ren bransjeorganisasjon, anbefaler departementet i Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidrettet filmpolitikk* at disse avgiftsmidlene inntektsføres på statsbudsjettet.

Avgiftsinntektene fra video- og dvd-omsetning har blitt vesentlig redusert siden 2007, mens inntektene fra kinoomsetningen har vært relativt stabile. I 2013 utgjorde inntektene fra avgiftene til sammen 57,7 mill. kroner, hvorav 24,2 mill. kroner kom fra kinoene og 33,6 mill. kroner fra video- og dvd-omsetning. I budsjettforslaget under posten er det lagt til grunn prognostiserte inntekter fra avgiftene på til sammen 34 mill. kroner. Inntektene fra avgiftene skal fortsatt finansiere ulike filmtiltak, jf. omtale under kap. 334.

Avgiften foreslås videreført på samme nivå som i 2015, med kr 3,50 per videogram, jf. forslag til vedtak VI, nr. 2.

Programkategori 08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn (kap. 340–342)

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
340	Den norske kirke	1 785 311	1 862 463	1 883 876	1,1
341	Tilskudd til trossamfunn m.m.			333 156	
342	Kirkebygg og gravplasser	128 090	128 714	115 046	-10,6
	Sum kategori 08.40	1 913 401	1 991 177	2 332 078	17,1

Utgifter under programkategori 08.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016	Pst. endr. 15/16
01-01	Driftsutgifter	1 304 180	1 265 248	1 341 548	6,0
21-23	Spesielle driftsutgifter	29 970	38 255	39 364	2,9
60-69	Overføringer til kommuner	49 085	58 475	44 165	-24,5
70-89	Overføringer til private	530 166	629 199	907 001	44,2
	Sum kategori 08.40	1 913 401	1 991 177	2 332 078	17,1

Innledning

Programkategori 08.40 er gitt nytt navn: *Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn*. Kap. 310 Tilskudd til trossamfunn m.m. er ført inn under kategorien som kap. 341.

Under programkategorien hører statens bevilgninger til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Kategorien omfatter også statens tilskudd til tiltak innen kirkebygg- og gravplassforvaltningen. Opplysningsvesenets fond hører inn under kategorien.

Statens bevilgninger til Den norske kirke omfatter driftsutgiftene til Den norske kirke. Staten finansierer prestedtjenesten og kirkens regionale og sentrale organer. Staten gir også tilskudd til Den norske kirkes trosopplæring og dia-

koni, foruten tilskudd til Sjømannskirken og enkelte andre kirkelige formål. To tredjedeler av den offentlige finansieringen av Den norske kirke kommer fra kommunale overføringer.

Statens bevilgninger til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke gjelder tilskudd som omtrent svarer til statens budsjetterte utgifter til Den norske kirke målt per medlem. Over statsbudsjettet gis det også tilskudd til paraplyorganisasjoner for tros- og livssynssamfunnene. Tilskuddene til disse skal fremme dialog og samarbeid.

Departementets hovedoppgaver under programkategorien gjelder forvaltningen av den kirkelige lovgivningen, særlig kirkeoven og gravferdsloven, og lovgivningen for tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. Departemen-

tet har dessuten etatsstyringsoppgaver overfor Opplysningsvesenets fond og den delen av kirken som fortsatt er en del av statsforvaltningen, blant annet prestedtjenesten.

Hovedmål

Tros- og livssynsfrihet er en grunnleggende verdi og rettighet i et demokratisk samfunn. Staten har ansvar for å styrke og beskytte denne friheten. Grunnloven § 16 danner grunnlaget for statens tros- og livssynspolitik:

«Alle innbyggere i riket har fri religionsutøvelse. Den norske kirke, en evangelisk-luthersk kirke, forblir Norges folkekirke og understøttes som sådan av staten. Nærmere bestemmelser om Kirkens ordning fastsettes ved Lov. Alle tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje.»

Regjeringen har som mål å utarbeide en helhetlig lov for tros- og livssynssamfunn. Denne skal omfatte de nødvendige særbestemmelsene også om Den norske kirke. Det er videre et behov for samordning av politikken på tros- og livssynsområdet. Samordningshensynet er grunnen til at bevilgningene til Den norske kirke og til andre tros- og livssynssamfunn nå er plassert under samme programkategori.

Tilstandsvurdering

Tros- og livssynstilhørighet i endring

Det er blitt et større religiøst og livssynsmessig mangfold i det norske samfunnet de siste tiårene. Andelen av befolkningen som tilhører Den norske kirke har sunket, og andelen som tilhører tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke, har økt. I 1960 var 96 pst. av befolkningen medlemmer av Den norske kirke. I 2014 var 74 pst. av befolkningen medlemmer av Den norske kirke, mens 11,5 pst. tilhørte andre tros- og livssynssamfunn. Mange velger å ikke være medlem av noe tros- eller livssynssamfunn. I en undersøkelse fra 2012 oppga 14 pst. at de ikke står som medlem av noe tros- eller livssynssamfunn

I 1969, da lov om trudemssamfunn og ymistanna ble vedtatt, fantes 90 trossamfunn utenom Den norske kirke. Dette var i hovedsak frikirkelige kristne menigheter. I 2014 var det omtrent 700 tilskuddsberettigede tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke. Disse representerer et bredt spekter av religioner og livssyn.

Tros- og livssynsmangfoldet er størst i byene. Tall fra 2013 viser for eksempel at i Oslo var ca. 55 pst. av befolkningen medlemmer av Den norske kirke. Godt over 20 pst. av Oslos befolkning oppgir at de ikke er medlem av noe tros- eller livssynssamfunn. En tilsvarende andel tilhører tros- eller livssynssamfunn utenom Den norske kirke.

Den norske kirke

Med sine 3,8 millioner medlemmer er Den norske kirke det største trossamfunnet i Norge. Kristen tro og kristne tradisjoner har gjennom 1 000 år vært med å prege norsk kultur og samfunnsliv. Den norske kirkes særstilling i det norske samfunnet ble bekreftet ved grunnlovsendingene i 2012 og bestemmelsene om Den norske kirke i den nye § 16 i Grunnloven.

Den norske kirke registrerer årlig ca. 6 millioner deltakere ved sine gudstjenester. Det gjennomføres årlig flere enn 120 000 dåps-, konfirmasjons-, vigself- og gravferdshandlinger i kirkens regi. Også det frivillige arbeidet i menighetene er omfattende.

Den norske kirke er blitt en stadig viktigere formidler innen kunst- og kultursektoren, blant annet av visuell kunst og musikalske uttrykk. I kirkene ble det i 2014 registrert 9 000 konserter og 2 500 andre kulturarrangement, med 1,6 millioner besøkende, og det finnes rundt 2 200 menighets- eller kirkekor. Kirkebyggene representerer, med sin utforming og utsmykking, sin arkitektur, kirkekunst og stilarter, et enestående kunst- og kulturuttrykk med opprinnelse 1 000 år tilbake i tid. Kirkerommet er et gudstjenesterom, men også et rom for konserter og kulturarrangementer. Antallet kirkelige kulturarrangementer og deltakelsen der, er økende.

Den kirkelige årsstatistikken viser at færre deltar på den tradisjonelle søndagsgudstjenesten. Samtidig er oppslutningen om høytidsgudstjenester i forbindelse med jul og påske økende. Nattverdsdeltakelsen er økende, mens færre gifter seg i kirken eller døper barna sine. Mens det for ti år siden var nær 80 pst. av befolkningen som valgte en kirkelig dåp og nær 50 pst. som valgte en kirkelig vigself, er disse tallene nå rundt 60 og 40 pst. Medlemstallet i Den norske kirke gikk ned med 3,3 pst. i tiåret 2005–2014. Tallene for dåp viser nedgang blant barn av foreldre der den ene eller begge er medlemmer av Den norske kirke. 28 pst. av barn født i Oslo i 2014, ble døpt i Den norske kirke. Andelen er vesentlig lavere enn andre steder, men den relative nedgangen i Oslo

de siste ti årene har vært mindre enn i landet sett under ett.

Gjennom bevilgninger over statsbudsjettet har Den norske kirke det siste tiåret gradvis utviklet et landsomfattende tilbud om trosopplæring for alle døpte barn og unge i alderen 0–18 år. Fra 2014 er alle menighetene i Den norske kirke omfattet av trosopplæringsreformen.

Forholdet mellom staten og Den norske kirke ble endret i forrige stortingsperiode, da Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen ble opphevet våren 2012. Grunnlovsendringene åpner for en videreføring av prosessen med å skille staten og Den norske kirke.

Andre tros- og livssynssamfunn

Antallet tros- og livssynssamfunn og antallet medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke har økt de siste årene, jf. tabell 8.1 under kap. 310. Fra 2013 til 2014 var økningen i antall medlemmer på 7 pst. Kristne trossamfunn har omtrent 340 000 medlemmer. Dette utgjør 57 pst. av alle tilskuddstellende medlemmer i samfunnene. De muslimske trossamfunnene har vel 132 000 medlemmer og har hatt en vekst på vel 9 pst. fra 2013 til 2014. Human-Etisk Forbund er det største livssynssamfunnet med vel 84 000 medlemmer. Dette tallet har holdt seg stabilt de siste årene. De øvrige trossamfunnene har holdt seg på om lag samme nivå de siste årene. Buddhismen utgjør 3 pst., hinduisme og sikhisme utgjør til sammen rundt 2 pst. av alle medlemmer i tros- og livssynssamfunn som regnes inn i tilskuddsgrunnlaget for samfunnene (SSB 2014).

Kirkebyggene og gravplassforvaltningen

Kirkebyggene er blant de viktigste offentlige bygningene i norske lokalsamfunn. De uttrykker nasjonens religiøse og folkelige liv opp gjennom historien og er fremdeles sterke symbolbærere for identitet og tilhørighet i lokalsamfunnet. Ansvaret for kirkebyggene har fra gammelt av ligget til lokalsamfunnet. Med få unntak er det menighetene som eier kirkebyggene. De kirkelige fellesrådene har forvaltningsansvaret, mens kommunene bærer det økonomiske ansvaret. Det bygningsmessige ansvaret for Nidaros domkirke har staten hatt siden 1869 som følge av domkirkens nasjonale betydning som landets katedral.

Av landets 1 628 kirkebygg er nær 1 000 fredet eller utpekt som kulturhistorisk verdifulle. Ifølge

regelmessige undersøkelser av kirkebyggenes vedlikeholdstilstand er etterslepet betydelig. Vedlikeholdstilstanden ble vesentlig bedret de første årene etter at den første omfattende undersøkelsen ble gjennomført i 2006. Nyere tilstandsundersøkelser de siste årene viser at etterslepet har stabilisert seg, uten å ha blitt vesentlig mindre.

De offentlige gravplassene finansieres gjennom kommunale bevilgninger og brukerbetaling. Med få unntak er det de kirkelige fellesrådene som forvalter gravplassene på vegne av fellesskapet. Lovverket åpner for at forvaltningsansvaret kan avtales overført til kommunen, noe som i 2015 er tilfelle i fem kommuner. I rundt 50 kommuner har fellesrådet inngått mer eller mindre omfattende avtaler med kommunen om at kommunen forestår vedlikeholdet som en tjenesteyting for fellesrådet. Brukerundersøkelser viser at det store flertallet av befolkningen er fornøyd med de tjenestene som gis av de kirkelige fellesrådene på området.

Utfordringer og strategier

Forenkling og likebehandling

Kirkeforliket ga større selvstendighet og myndighet til Den norske kirke. Som en oppfølging tar departementet sikte på å fremme forslag om endringer i kirke-loven, med formål å gi Den norske kirke en rettslig selvstendig stilling, slik at kirken kan skilles ut fra staten. Endringene vil styrke Den norske kirkes stilling som trossamfunn.

Tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke har lovfestet rett til å kreve årlige tilskudd fra staten og fra kommunene hvor det bor medlemmer av samfunnene. Tilskuddsordningene skal bidra til økonomisk likebehandling av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Deler av regelverket på tros- og livssynsområdet er foreldet, med 700 tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke og nær 600 000 tilskuddstellende medlemmer. I dag fattes det ca. 21 000 vedtak om utbetaling av statlig og kommunale tilskudd årlig. Regjeringen vil modernisere regelverket for tilskudd og har som mål å utarbeide en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn.

Lovforslag vedrørende Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn inngår som en del av lovutviklingsarbeidet fram mot en helhetlig lov om alle tros- og livssynssamfunn, inklusive Den norske kirke. Forslag om en helhetlig lov vil departementet komme tilbake til.

Folkekirken

Regjeringen vil føre en politikk som kan bidra til at Den norske kirke kan ivareta sin oppgave og rolle som folkekirke, og mener at samfunnet, kirken og staten er best tjent med et tydelig skille mellom staten og kirken. Den politiske avtalen fra 2008 om statskirkeordningen (kirkeforliket) var en avtale mellom alle partiene representert på Stortinget om reguleringen av forholdet mellom staten og Den norske kirke. Avtalen gjaldt for stortingsperioden 2009–2013, men danner et viktig grunnlag for det pågående arbeidet med et tydelig skille mellom stat og kirke.

Lovforslag om et tydelig skille har vært på bred høring og ble lagt fram for Kirkemøtet i april 2015. Hovedspørsmålene gjelder forslaget om å skille Den norske kirke fra staten og gi denne delen av kirken status som eget rettssubjekt. Prestene og tilsatte ved bispedømmerådene og Kirkerådets administrasjoner kan da overføres fra staten til den selvstendiggjorte kirken. Høringen og Kirkemøtets behandling av lovforslaget viste bred tilslutning til departementets forslag. Departementet tar sikte på å legge saken fram for Stortinget på nyåret 2016, slik at endringene kan tre i kraft i 2017.

Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke. Den norske kirke består av ca. 1 250 sokn (menigheter) og rundt 1 300 prester. Det er i menighetene kirkens medlemmer skal ha tilgang på gudstjenester og andre kirkelige tjenester. Soknene har rettslig og økonomisk selvstendighet, men kan ikke løsrives fra Den norske kirke. Departementet har lagt vekt på å videreføre soknenes stilling i det lovforslaget som er under forberedelse. Det er et mål at kirken også i framtiden skal ha organisatoriske og økonomiske rammer som sikrer kirkens lokale tilstedeværelse, tilgjengelighet og tjenestetilbud over hele landet.

Departementet ser trosopplæringsreformen i et folkekirkeperspektiv. Reformens mål er et systematisk tilbud om trosopplæring som når bredt ut til alle dømte i tiden fram til utløpet av ungdomstiden. Reformen er lokalt forankret. Nasjonal styring av reformen ligger til Kirkerådet.

Tros- og livssynsdialog

Tros- og livssynsmangfoldet i samfunnet øker behovet for tros- og livssynsdialog. Slik dialog er viktig for å utvikle forståelse og toleranse mellom mennesker med forskjellig tro og livssyn, og mellom tros- og livssynssamfunnene og samfunnet for

øvrig. Dialog skal stimulere kunnskap og gjensidig respekt for ulikhetene mellom de enkelte tros- og livssynene, mellom de ulike samfunnene og for de fellesverdiene som det norske samfunnet bygger på.

Et kjennetegn ved den norske tros- og livssynsdialogen er at den omfatter både religioner og sekulære livssyn. Sentrale aktører i tros- og livssynsdialogen er Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd og Islamsk Råd Norge. Rådene mottar årlig støtte fra departementet. En evaluering av de tre rådene ble gjennomført våren 2015. Den viser at dialogarbeidet er utbredt og institusjonalisert. Videre at rådenes dialogarbeid når ut til både medlemmene i tros- og livssynssamfunnene og befolkningen for øvrig, i tillegg til å involvere ledernivået i tros- og livssynssamfunnene. Det går fram av evalueringen at de tre rådene har konfliktdependende verdi i det norske samfunnet. Evalueringen viste at dialogmidlene som kanaliseres gjennom organisasjonene, er av stor betydning både for driften av organisasjonene og som stimulans for lokale initiativer til dialog.

Over departementets budsjett gis det tilskudd også til andre tiltak som kan styrke tros- og livssynsdialogen. Det gis dessuten tilskudd til tiltak mot radikaliserings, blant annet med bakgrunn i regjeringens handlingsplan fra 2014 mot radikaliserings og voldelig ekstremisme. Departementet ønsker særlig å stimulere tiltak som retter seg mot unge.

Kirkebyggene og gravplassforvaltningen

Staten har gjennom rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg og kirkeinventar i mange år gitt tilskudd til kommunene for at kirkebyggene kan holdes i stand. Formålet er å sikre de nasjonale kulturverdiene som kirkebyggene representerer. Rentetilskuddet har stimulert den lokale vedlikeholdsinnsetningen overfor kirkebyggene. Det økonomiske ansvaret for kirkebyggene er en lovfestet oppgave for kommunene.

Gravplassene skal forvaltes med en kunnskap, orden og verdighet som viser respekt og forståelse for de religiøse og ikke-religiøse behov som avdøde og etterlatte har i forbindelse med gravferden. Det ble i 2012 gjort endringer i gravferdsloven for å imøtekomme behovene for gravlegging etter andre religiøse tradisjoner og skikker enn den kristne. Endringene har blitt tatt godt imot. Det er ellers de lokale gravplassmyndighetenes ansvar å ivareta de praktiske behovene som følger av at stadig flere ønsker en annen gravferd

og har andre gravskikker enn den kristne. I Oslo er det et særlig behov for tilrettelegging av muslimske graver.

I NOU 2014: 2 *Lik og likskap* ble det foreslått en rekke tiltak for økonomisk likestilling av kiste-gravlegging og kremasjon og endringer i avgifts-systemet innen gravplass- og gravferdssektoren, jf. nærmere omtale under kap. 342.

Opplysningsvesenets fond

Opplysningsvesenets fond ble opprettet ved lov i 1821 med hjemmel i Grunnloven. Fondets lov-

grunnlag er lov 7. juni 1996 nr. 3 om Opplysningsvesenets fond. Fondet har sin opprinnelse i kirkelige eiendommer fra middelalderen som tjente til underhold for prestene. Fortsatt består formuen i stor grad av fast eiendom, med tillegg av finanskapital som er tilkommet ved salg av eiendom over tid. Fondets overordnede formål er å komme Den norske kirke til gode. Fondets årlige avkastning dekker fondets egne utgifter og anvendes ellers til kirkelige formål. Målet er å forvalte fondets verdier slik at verdiene bevares og gir en tilfredsstillende avkastning. Fondet er selvfinansierende.

Kap. 340 Den norske kirke

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	1 241 828	1 207 676	1 285 952
21	Spesielle driftsutgifter	29 970	38 255	39 364
70	Kirkevalg, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>		76 167	
71	Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet	85 035	81 297	86 170
75	Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, <i>kan overføres</i>	273 881	459 068	472 390
77	Tilskudd til virksomhet i Den norske kirke	154 597		
	Sum kap. 0340	1 785 311	1 862 463	1 883 876

Innledning

Kapitlet omfatter statens driftsbevilgninger til prestatjenesten og kirkens regionale og nasjonale organer. I tillegg kommer statens rammetilskudd (post 75) til kirkens trosopplæring, diakoni og andre kirkelige formål, foruten statens tilskudd til Sjømannskirken.

Mål 2016

Bevilgningene under kapitlet skal støtte opp under Den norske kirke som folkekirke, i samsvar med Grunnloven § 16. Dette er hovedmålet. Fra hovedmålet er det utledet følgende mål:

- Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret kirke.
- Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke.

- Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn.
- Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier.

Målene er retningsgivende for anvendelsen av bevilgningene. Det vil ligge til kirkelige organer å bestemme hvilke mål kirken ellers skal ha for sin virksomhet.

Budsjett 2016

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen under posten skal dekke lønn og andre driftsutgifter ved prestatjenesten. I tillegg dekkes lønns- og driftsutgiftene for bispedømmesrådene, Kirkerådet og Det praktisk-teologiske seminar, inklusive Kirkelig utdanningscenter i nord.

Med bakgrunn i arbeidet med å skille Den norske kirke fra staten, ble bevilgningen under posten økt med 16 mill. kroner ved Stortingets behandling av budsjettet for 2015. Midlene er ført videre i budsjettforslaget under posten for 2016. Som følge av at prestenes tjenestebolig- og bopliktordning opphørte 1. september 2015, er det inngått avtale om lønnskompensasjon for prestene, jf. Prop. 119 S (2014–2015) og Innst. 360 S (2014–2015). Den budsjettmessige virkningen av kompensasjonen for 2016 er innarbeidet under posten.

Det er tidligere bevilget midler til en felles inter- og intranettløsning for Den norske kirke, og til en teknisk løsning for å kunne integrere lokale fagsystemer og kirkelig medlemsregister. I kirkens IKT-satsing er det viktig at oppdatering og kvalitetssikring av kirkens medlemsregister inngår, slik at kirkevalgene kan gjennomføres på forsvarlig måte. Målet med IKT-satsingen er at alle kirkens organisasjonsenheter får tilgang til felles IKT-løsninger.

Kirkerådet og bispedømmerådene mottar fra 2014 et årlig tilskudd fra Opplysningsvesenets fond til kjøp av IKT-tjenester, i størrelsesorden 15 mill. kroner. Tilskuddet inntektsføres under kap. 3340, post 01, og inngår tilsvarende i utgiftsbevilgningen under kap. 340, post 01.

Posten kan overskrides med samme beløp som virksomheten får i merinntekter under kap. 3340, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen under posten skal dekke utgifter til prosjekter og tiltak som finansieres ved eksterne midler. Posten gjelder blant annet utgifter til prestetjenesten ved sykehjemmene i Oslo kommune som kommunen betaler for, jf. kap. 3340, post 02. Bevilgningen under post 21 kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter. Posten kan overskrides med samme beløp som den enkelte virksomheten får i merinntekter under kap. 3340, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 71 Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet

Sjømannskirken ivaretar den kirkelige betjeningen av nordmenn i utlandet på vegne av Den norske kirke. I tillegg til statstilskuddet blir Sjømannskirkens virksomhet finansiert gjennom gaver fra private og tilskudd fra bl.a. oljeselskap og rederinæringen. Sjømannskirkens hovedregnskap, som inkluderer alle personalutgiftene, viste i 2014 samlede utgifter på 178 mill. kroner. I tillegg kommer utgifter ved utestasjonene.

Statstilskuddet til Sjømannskirken for 2015 gir dekning for 116,3 årsverk, hvorav åtte årsverk ved administrasjonen hjemme. Det foreslås et tilskudd på 86,1 mill. kroner i 2016. Det innbefatter en videreføring av økningen i tilskudd som ble gitt i Revidert nasjonalbudsjett 2015. Som følge av dette er det lagt til grunn en økning i antall årsverk til 120. Tilskuddet per årsverk vil etter dette øke fra 699 000 kroner i 2015 til 717 500 kroner i 2016.

Post 75 Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, kan overføres

Målet med tilskuddet er at det skal støtte opp om trosopplæringen i Den norske kirke og andre kirkelige formål, slik at Den norske kirke kan videreføres som folkekirke. Tilskuddet er et rammetilskudd som Kirkemøtet disponerer etter egne prioriteringer. Tilskuddsmottakerne er kirkelige fellesråd, menighetsråd og andre kirkelige instanser og organisasjoner som bidrar til å oppfylle målet.

Tilskuddet kan ikke benyttes til å avlaste kommunene for deres lovpålagte utgiftsoppgaver etter kirkeloven § 15. Tilskuddet kan heller ikke benyttes til formål som hører inn under statens ansvar for prestetjenesten eller til driften av Kirkemøtet, Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene.

Disse formålene og instansene ble i 2015 tildeelt følgende midler fra post 75 (i 1000 kroner):

	2015
Trosopplæring	296 916
Diakoni, undervisning og kirkemusikk	133 795
Døvekirkene	10 806
Kirkens ressurscenter mot vold og overgrep	2 872
Kristen Arbeid Blant Blinde	328
Stiftelsen Kirkeforskning	6 379
Samisk bibeloversettelse	1 637
Nidaros og Oslo domkirke	5 000
Nasjonalt pilegrimssenter	1 335
Sum	459 068

For 2016 foreslås det en bevilgning på 472,4 mill. kroner under post 75.

Nasjonal pilegrimssatsing

Tilskuddet til Nasjonalt pilegrimssenter i 2015 foreslås videreført i 2016. Den foreslåtte bevilgningen til Nasjonalt pilegrimssenter under post 75 inngår ikke i rammetilskuddet til Kirkemøtet, men forvaltes av departementet og inngår i en fellesfinansiering av den nasjonale pilegrimssatsingen fra henholdsvis Klima- og miljødepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Kulturdepartementet. Satsingen koordineres av Nasjonalt pilegrimssenter, som nå er tilknyttet Riksantikvaren.

Rapport 2014

I Prop. 1 S (2013–2014) *Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet* ble det trukket opp følgende hovedmål for bevilgningen til Kirkerådet, bispedømmerådene, biskopene og preste-tjenesten:

- Bevilgningen under kapitlet skal støtte opp under Den norske kirke som folkekirke i sam-svar med Grunnloven § 16.

Ut fra hovedmålet ble det utledet fire mål, som det er rapportert på nedenfor.

Den norske kirke skal være en landsdekkende, lokalt forankret folkekirke

Den norske kirke er organisert i nær 1 300 sokn og det holdes regelmessig gudstjenester i landets om lag 1 628 kirkebygg. I 2014 ble det avholdt

over 60 000 gudstjenester med til sammen 5,9 millioner deltakere. I tillegg ble det gjennomført ca. 36 000 gravferdsseremonier og 8 000 vigslar.

En landsdekkende prestatjeneste er en viktig forutsetning for at Den norske kirke skal forbli en folkekirke. På bakgrunn av bispedømmenes årsrapporter er det departementets vurdering at tjenesten samlet sett har vært tilfredsstillende i 2014. Antallet faste årsverk for stilling som prest var i 2014 på rundt 1 250, omtrent det samme som foregående år.

Rekrutteringen til prestatjenesten utfordres av høy gjennomsnittsalder blant prestene og et forholdsvis lavt antall uteksaminerte teologer fra lærestedene. Avgangen på grunn av alder ventes å stige de nærmeste årene. Bispedømmene har i 2014 hatt stor oppmerksomhet på rekrutteringstiltak.

Den norske kirke finansieres i hovedsak over kommunebudsjettene og statsbudsjettet. Kommunene har det finansielle ansvaret for drift og vedlikehold av kirkebygg og gravplasser og andre lokalkirkelige utgifter, mens staten finansierer prestatjenesten og kirkens regionale og nasjonale organer. Av de samlede bevilgningene til Den norske kirke kommer nær to tredjedeler fra kommunene.

De kommunale overføringene til kirken disponeres av det kirkelige fellesrådet i kommunen. I tillegg disponerer fellesrådene statstilskudd til særskilte formål, blant annet til trosopplæring og diakoni, foruten inntekter blant annet ved utleie av kirkebyggene og avgifter i forbindelse med gravplassforvaltningen.

Tabellen viser utviklingen i fellesrådenes inntekter og utgifter fra 2013 til 2014. Oversikten er framstilt på bakgrunn av regnskapstall som fellesrådene har rapportert til Statistisk sentralbyrå.

Tabell 8.33 De kirkelige fellesrådenes inntekter og utgifter 2013–2014

	(i mill. kroner)		
	2013	2014	Endring i pst. 13/14
Driftsinntekter	4 430	4 369	-1,4
Driftsutgifter	4 172	4 244	1,7
Investeringsinntekter	695	957	37,7
Investeringsutgifter	1 045	1 038	-0,7

Som det framgår av tabellen, økte driftsutgiftene med 72 mill. kroner fra 2013 til 2014, mens driftsinntektene ble redusert med 61 mill. kroner. Nedgangen i driftsinntekter skyldes at merverdiavgiftskompensasjon for investeringsutgifter inntektsføres i investeringsregnskapet fra og med 2014, ikke i driftsregnskapet, jf. økningen i investeringsinntekter i 2014. Av fellesrådenes driftsinntekter utgjorde de kommunale overføringene vel 2,9 mrd. kroner i 2014. Sammenlignet med 2013 var dette en økning på 4 pst. Økningen er høyere enn lønns- og prisveksten i kommunesektoren, som for samme periode er beregnet til 3 pst. I tillegg ble det overført 669 mill. kroner fra kommu-

nene for dekning av fellesrådenes investeringsutgifter i 2014, mot 598 mill. kroner i 2013.

Netto driftsresultat, som viser driftsoverskudd etter at renter og avdrag er betalt, var for fellesrådene samlet på 90 mill. kroner i 2014. Når driftsresultatet korrigeres for midler som er overført for å dekke underskudd i investeringsregnskapet, var resultatet 62 mill. kroner i 2014, mot 70 mill. kroner i 2013.

Under kap. 342 er det gitt en nærmere omtale av fellesrådenes drifts- og investeringsutgifter til kirkebyggene og gravplassene, jf. kap. 342, Rapport 2014.

Den norske kirke skal ha en oppslutning som bekrefter dens karakter som folkekirke

Tabell 8.34 Nøkkeltall for oppslutningen om Den norske kirke 2013–2014

	2013	2014	Endring i pst. 2013–2014
Medlemmer av Den norske kirke	3 843 721	3 835 973	-0,2 pst.
<i>i pst. av befolkningen</i>	<i>75,2 pst.</i>	<i>74,3 pst.</i>	
Utmeldte	5 464	10 951	+100 pst.
Innmeldte	1063	1038	-0,2 pst.
Døpte	36 572	35 051	-4,2 pst.
<i>i pst. av fødte</i>	<i>62,0 pst.</i>	<i>59,3 pst.</i>	
Konfirmerte	40 054	40 253	+0,5 pst.
<i>i pst. av 15-åringene</i>	<i>63,6 pst.</i>	<i>62,9 pst.</i>	
Kirkelige vigsler ¹	8 221	8 006	-2,6 pst.
Kirkelige gravferder	37 243	36 430	-2,2 pst.
Gudstjenester	64 048	63 022	-1,6 pst.
Gudstjenestedeltakere	5 952 894	5 892 110	-1,0 pst.
<i>gjennomsnittlig deltakere per gudstjeneste</i>	<i>92,9</i>	<i>93,5</i>	

¹ I tallet inngår ikke vigsler ved de norske sjømannskirkene i utlandet. I 2014 ble det gjennomført 970 vigsler ved Sjømannskirkens utestasjoner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, basert på opplysninger fra menighetene i Den norske kirke.

Tabellen gir en oversikt over utviklingen fra 2013 til 2014 av antallet medlemmer i Den norske kirke, oppslutningen om kirkelige handlinger (dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd) og antallet gudstjenester og gudstjenestedeltakere.

Andelen av befolkningen som er medlem av Den norske kirke er synkende. Fra 2013 til 2014 var det en tilbakegang på 0,9 prosentpoeng. Fra 2010 var tilbakegangen på 3,7 prosentpoeng.

Endringen i antall medlemmer er relativt liten. Selv om dåpstallene og oppslutningen om gudstjenester og kirkelige handlinger viser en fallende tendens, står kirkelig gravferd og kirkelig konfirmasjon fortsatt sterkt i store deler av landet. For å motvirke et synkende dåpstall har Kirkerådet og bispedømmene i 2014 satt i gang en bred mobilisering for oppslutning om dåp. Mobiliseringen har fått navnet «Dåpsløftet».

Kirkebyggene er mye brukt til konserter og andre kulturarrangementer. I 2014 ble det arrangert over 9 000 konserter og 2 500 andre kulturarrangementer, med totalt 1,6 millioner besøkende.

Den norske kirke skal formidle evangelisk-luthersk tro og tradisjon og tilby trosopplæring til alle døpte barn

Trosopplæringsreformen ble igangsatt i 2004. I 2014 ble den gradvise opptrappingen av bevilgningen til reformen sluttført. Tilskuddet var da kommet opp i 315 mill. kroner. I 2014 ble alle landets menigheter omfattet av reformen. Kirkens mål er at alle døpte barn skal gis tilbud om 315 timers opplæring før fylte 18 år.

Ved utgangen av 2014 varierte de lokale opplæringsstilbudene fra ca. 150 timer i ett bispedømme til ca. 250 timer i et annet. Flere av bispedømmene rapporterer at reformen bidrar til utvik-

ling og vitalisering av menighetslivet og fører til utvidet kontakt med kirkens medlemmer.

Diakoni er en grunnleggende del av kirkens virksomhet. Innslaget av frivillige medarbeidere i diakonien er stort. Det samme gjelder det frivillige engasjementet innen barne- og ungdomsarbeidet. Det var i 2014 registrert om lag 82 000 frivillige medarbeidere i Den norske kirke. Omtrent 22 000 av disse var i 2014 involvert i kirkens trosopplæring.

Den norske kirke skal være organisert i samsvar med demokratiske prinsipper og verdier

De kirkelige valgene foregår hvert fjerde år samtidig med valgene til fylkesting og kommunestyre. Stortinget vedtok i juni 2013 endringer i kirkelovens bestemmelser om kirkevalg. Lovendringene dannet grunnlaget for nye regler for valg av menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet, vedtatt på Kirkemøtet i 2014. Reglene ble tatt i bruk første gang ved kirkevalgene i september 2015. Det var da første gangen flertallet av kirke-møtets delegater (65 av 116) ble valgt direkte av medlemmene. I ni av elleve bispedømmer var det mer enn én liste med kandidater til bispedømmerådet. Valgdeltakelsen i 2009 var på 13,1 pst. med ca. 400 000 stemmegivere og i 2011 var valgdeltakelsen på 13,4 pst. med ca. 420 000 stemmegivere. Ved valget i 2015 viser tall per 20. september en deltakelse på nær 17 pst.

2014 var preget av den brede offentlige høringen om lovforslagene for et tydelig skille mellom staten og Den norske kirke. Alle landets menighetsråd og kirkelige fellesråd fikk anledning til å uttale seg.

Kap. 3340 Den norske kirke

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Ymse inntekter	55 822	44 016	45 292
02	Inntekter ved oppdrag	29 972	38 255	39 364
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	158		
16	Refusjon av foreldrepenger	7 799		
18	Refusjon av sykepenger	25 402		
	Sum kap. 3340	119 153	82 271	84 656

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder blant annet inntekter fra salg av materiell som Kirkerådet og bispedømmerådene produserer, og inntekter fra Opplysningsvesenets fond til dekning av administrative utgifter til felleskirkelige tiltak i regi av Kirkerådet og bispedømmerådene, jf. inntektsposten 02. I tillegg kommer refusjoner til stillinger som noen bispedømmeråd har opprettet med ekstern finansiering. Under posten hører også tilskudd fra Opplysningsvesenets fond til Kirkerådets og bispedømmerådernes kjøp av IKT-tjenester, jf. omtalen under kap. 340, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra tidsbegrensede prosjekter og tiltak i regi av de kirkelige rådene som helt eller delvis finansieres av private eller offentlige instanser. Posten gjelder dessuten tilskudd fra Opplysningsvesenets fond til felleskirkelige tiltak i regi av Kirkerådet og bispedømmerådene. Under posten hører også inntekter fra Oslo kommune som betaler for prestetjenesten ved sykehjem i kommunen, jf. kap. 340, post 21.

Kap. 341 Tilskudd til trossamfunn m.m.

Post	Betegnelse	(i 1 000 kr)		
		Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>			315 956
75	Tilskudd til private kirkebygg			5 000
78	Ymse faste tiltak			12 200
	Sum kap. 0341			333 156

Kapitlet, som fra 2016 foreslås lagt inn under programkategori 08.40 *Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn*, omfatter tilskudd til trossamfunn etter lov 13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna og tilskudd til livssynssamfunn etter lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn. I tillegg gis det fra kapitlet tilskudd til tros- og livssynsdialog og tilskudd til privateide kirkebygg.

Mål for 2016

Målene som er lagt til grunn for bevilgningen er

- å støtte tros- og livssynsmessig virksomhet utenom Den norske kirke
- å støtte dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene og tiltak som bidrar til å forebygge radikaliserings

Budsjettforslag 2016**Post 70 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, overslagsbevilgning**

Tilskuddsordningene for tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke har hjemmel i lov, jf. lov

13. juni 1969 nr. 25 om trdomssamfunn og ymist anna og lov 12. juni 1981 nr. 64 om tilskott til livssynssamfunn.

Formålet med tilskuddsordningene er å sikre stor grad av økonomisk likebehandling av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

Bevilgningsbehovet på posten påvirkes av tre faktorer: statens budsjetterte utgifter til Den norske kirke, antall medlemmer i Den norske kirke og antall medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke.

Satsen for statstilskudd per medlem til tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke fastsettes på grunnlag av statens budsjetterte nettoutgifter til Den norske kirke, etter fradrag for inntekter og utgifter som gjelder alle innbyggere i Norge. Dette beløpet deles på antall medlemmer i Den norske kirke. Den statlige tilskuddsordningen forvaltes av fylkesmennene. Kulturdepartementet er klageorgan.

Bevilgningen foreslås økt fordi antallet medlemmer i tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke forventes å stige.

Post 75 Tilskudd til privateide kirkebygg, kan overføres

Formålet med bevilgningen er å gi trossamfunn utenom Den norske kirke og private stiftelser og frivillige organisasjoner innenfor Den norske kirke anledning til å kjøpe eller bygge kirkebygg med lavere egenfinansiering. Det blir gitt tilskudd per kvadratmeter til nybygg, kjøp av lokaler eller utvidelse av lokaler. Det er regler for største og minste tilskuddsareal.

Post 78 Ymse faste tiltak

Formålet med midlene på posten er å legge til rette for dialog og samarbeid mellom tros- og livssynssamfunnene ved å gi tilskudd til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, Norges Kristne Råd og Islamsk Råd Norge. Departementet fore-

slår å øke støtten til Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og Islamsk Råd Norge, jf. vedlegg 1. I tillegg tildeler Kulturdepartementet tilskudd til prosjekter for dialog på tros- og livssynsfeltet og prosjekter for å forebygge radikaliserings i tråd med regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.

Posten er i 2016 økt med 5,5 mill. kroner på grunn av stor etterspørsel etter midler til dialogtiltak.

Kurstilbudet «Å være religiøs leder i det norske samfunnet» ved Det teologiske fakultetet ved Universitetet i Oslo er rettet mot religiøse ledere med utenlandsk bakgrunn i Norge. Oppgaven med forvaltning og oppfølging av kurset skal flyttes til Kulturdepartementet og det foreslås derfor en overføring på 465 000 kroner fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet kap. 821, post 21 til kap. 341, post 78.

Kap. 342 Kirkebygg og gravplasser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Driftsutgifter	62 352	57 572	55 596
60	Rentekompensasjon – kirkebygg, <i>kan overføres</i>	49 085	58 475	44 165
70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser	16 653	12 667	15 285
	Sum kap. 0342	128 090	128 714	115 046

Innledning

Kapitlet omfatter bevilgningene til vedlikeholdet av Nidarosdomen og Erkebispegården, rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg og tilskudd for å styrke forvaltningen av kirkebyggene og gravplassene. Kapitlet omfatter også tilskudd til forvaltning og vedlikehold av utenlandske krigsgraver i Norge.

Ansvar for kirkebyggene og gravplassforvaltningen er lokalt. Staten har ansvaret for det antikvariske vedlikeholdet av Nidaros domkirke og Erkebispegården i Trondheim.

Mål 2016

Kirkebyggene skal forvaltes i respekt for det formålet de skal tjene og i samsvar med deres kulturhistoriske betydning. Gravplassene skal holdes i hevd og forvaltes med den verdighet som deres

egenart tilsier. Gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion og livssyn.

Nidaros domkirke og Erkebispegården i Trondheim er blant de mest symboltunge og historisk betydningsfulle bygningene i landet. Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR) har på vegne av staten hatt ansvaret for restaureringen av domkirken siden 1869. Siden 1989 har NDR også hatt forvaltningsansvaret for Erkebispegården.

Budsjett 2016**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen under posten skal dekke NDRs utgifter til antikvarisk vedlikehold, forvaltning og drift av Nidaros domkirke og Erkebispegården.

Restaurerings- og vedlikeholdsarbeidet skjer etter et langsiktig planverk. I årene fremover vil NDR bruke betydelige midler på restaureringen

av Kongeinngangen på Nidarosdomens søndre fasade og istandsetting av den fredede Artilleri-bygningen i Erkebispegården. NDR har også til oppgave å gjøre anleggene tilgjengelige for publikum og å formidle bygningenes historie.

Utover det lokale ansvaret skal NDR være et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.

Driftsutgiftene under posten er delvis finansiert gjennom salgs- og billettinntekter, jf. kap. 3342, postene 01 og 02.

Post 01 kan overskrides med samme beløp som virksomheten får i merinntekter under kap. 3342, postene 01 og 02, jf. forslag til vedtak II.

Fra 2015 er det innført nøytral merverdiavgift for ordinære statlige forvaltningsorganer. Den budsjettmessige tilpasningen for NDR er foretatt fra 2015 og ført videre i 2016.

Post 60 Rentekompensasjon – kirkebygg, kan overføres

Rentekompensasjonsordningen for istandsetting av kirkebygg ble overført fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet til Kulturdepartementet fra 2014, jf. Prop. 1 S Tillegg 1 (2013–2014). Målet med ordningen er at den skal stimulere til sikring og bevaring av kirkebyggene, kirkenes utsmykning og inventar. Kompensasjonsordningen omfatter alle kirkebygg i Den norske kirke. Fredede og verneverdige kirker har prioritet. Søknad kan fremmes av kirkeeieren eller kommunen på vegne av kirkeeieren. Ordningen forvaltes av Husbanken.

Rentekompensasjonsordningen for kirkebygg ble første gang etablert i statsbudsjettet for 2005. I perioden 2005–2015 har investeringsrammen under ordningen blitt utvidet flere ganger. Det er i perioden gitt tilsagn om rentekompensasjon for prosjekter med en samlet investeringsramme på rundt 3,3 mrd. kroner.

I statsbudsjettet for 2015 ble investeringsrammen utvidet med 500 mill. kroner. Per 1. september 2015 er det gitt tilsagn om rentekompensasjon for rundt 125 mill. kroner av rammen. Det er ikke foreslått ny investeringsramme for 2016.

Det foreslås en bevilgning under posten på 44,2 mill. kroner. Bevilgningen skal dekke de beregnede renteutgiftene for de investeringskostnadene som det er gitt tilsagn om kompensasjon for i perioden 2005–2015.

Post 70 Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser

Målet med tilskuddet er å ha et nasjonalt kompetansemiljø som kan bistå menigheter og kommuner i en forsvarlig forvaltning av kirkebyggene i Den norske kirke. Tilskuddet benyttes også for å sikre en tilfredsstillende dokumentasjon av kirkebyggene. KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter er mottaker av tilskuddet. Tilskuddet benyttes bl.a. til drift og utvikling av en kirkebyggdatabase (dokumentasjon av kirkebyggene), tilrettelegging for brann- og innbruddsforebyggende tiltak, kunnskapsutvikling om effektiv energibruk, tilstandsundersøkelser og dokumentasjons- og formidlingsarbeid.

Tilskudd til krigsgravplasser og Falstadsenteret

Forvaltningen og vedlikeholdet av de om lag 28 000 utenlandske krigsgravene i Norge er et ansvar for den norske stat. Gravene befinner seg på drøyt 130 gravplasser i rundt 100 av landets kommuner, som også har det økonomiske ansvaret for gravplassene, mens forvaltningen ligger til det kirkelige fellesrådet i kommunen. De lokale gravplassmyndighetene er i 2015 pålagt oppgaven å sørge for vedlikeholdet av krigsgravene, i medhold av gravferdsloven § 23 a. Departementet gir et årlig tilskudd til utførelsen av oppgaven. Som tidligere vil departementet føre tilsyn med gravene, blant annet ved inspeksjonsreiser.

Falstadsenteret i Nord-Trøndelag har fått i oppdrag av departementet å utvikle et elektronisk register over alle krigsgravlagte i Norge. Senteret har funnet navn på ca. 4 800 av de som er gravlagt på Tjøtta sovjetiske krigsgravplass i Alstahaug kommune. Dette er en særskilt anlagt krigsgravplass, hvor bare drøyt 800 av de gravlagte var identifisert tidligere. Oppsetting av minneplater med navn på de gravlagte og en generell oppgradering av gravplassen ventes å være ferdigstilt i 2016.

Etter oppdrag fra departementet skal Falstadsenteret dokumentere andre lands krigsgraver i Norge. Dette er et varig oppdrag som finansieres fra bevilgningen under posten.

Ellers er det budsjettert tilskudd til ulike prosjekter og tiltak som kan støtte opp under den lokale gravplassforvaltningen.

Rapport 2014

Nidaros domkirke og Erkebispegården

Ansvaret som Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR) har for å vedlikeholde og restau-

rere Nidarosdomen og Erkebispegården, skjer i et nært samarbeid med Nidaros domkirke og Vår Frue menighetsråd, Trondheim kirkelige fellesråd, Nidaros biskop og antikvariske myndigheter. Som nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein, bistår NDR andre bygningsforvaltere med sin kompetanse.

I Revidert nasjonalbudsjett for 2014 ble det gitt et tilskudd på 6 mill. kroner til restaureringen av Steinmeyerorgelet i Nidaros domkirke, jf. Innst. 260 S (2013–2014). I forbindelse med restaureringen og ny oppstilling av orgelet, utførte NDR et betydelig utbedringsarbeid i deler av kirken. Orgelet ble innviet og tatt i bruk ved Grunnlovsfeiringen. Restaureringen av orgelet ble utført på oppdrag av kirkelig fellesråd i Trondheim, hovedsakelig med kommunal finansiering.

De særlige arbeidene som oppstillingen av Steinmeyerorgelet medførte for NDR, innebar at restaureringen av Kongeinngangen på domkirkens søndre fasade ble noe forsinket i 2014. Arbeidet er planlagt ferdigstilt i 2020.

NDR forestår et variert formidlingsarbeid overfor besøkende til Nidaros domkirke og Erkebispegården. I 2014 ble det solgt 151 000 billetter til domkirken, 29 000 billetter til Museet Erkebispegården og 32 000 billetter til Riksregalieutstillingen. Totalt var det 286 000 besøkende i domkirken i 2014. Tallet inkluderer deltakere på konserter og gudstjenester.

Kirkebyggene

KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter har gjennomført tilstandsundersøkelser i 2009–2010 og 2013–2014 av en rekke kirkebygg. Noen forhold, som kvaliteten på elektriske anlegg og innklimaet i kirkene, viser forbedringer fra undersøkelsen i 2010, mens den generelle vedlikeholdstilstanden er omtrent på samme nivå som i 2010.

Av investeringsrammen på 500 mill. kroner under rentekompensasjonsordningen for kirkebygg i 2014, ble det gitt tilsagn om rentekompensasjon for 447,1 mill. kroner. Per første tertial 2015 er istandsettingsarbeider ved 863 kirker i 318 kommuner omfattet av ordningen siden den kom i 2005.

3/4 av de kirkelige fellesrådene er med i en sentral forsikringsordning for kirkebyggene. Det gis premierabatter for kirkebygg hvor det er gjennomført sikringstiltak. 1 075 av landets 1 628 kirker er inkludert i ordningen. Den samlede forsikringssummen for disse kirkene er på 33 mrd. kroner.

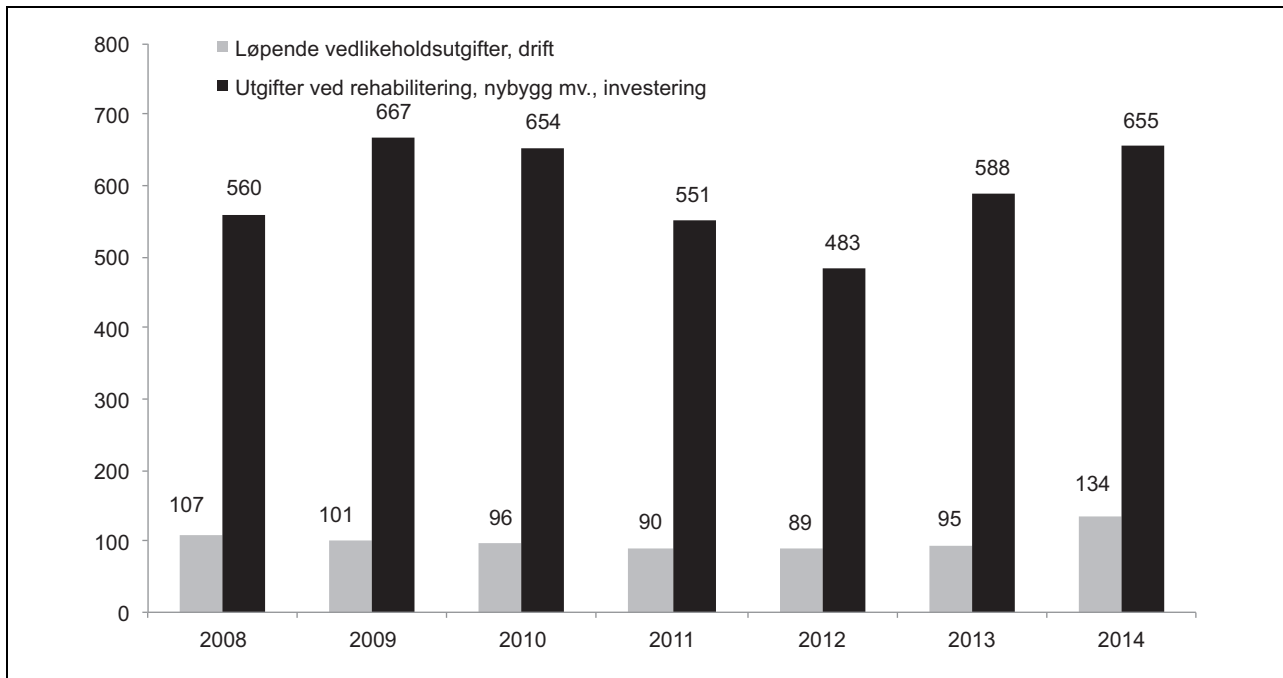
Stavkirkeprogrammet under Klima- og miljødepartementet har som mål at alle de 28 stavkirkene skal være istandsatt og sikret i perioden 2001–2015. Alle stavkirkene skal også sikres mot brann. Programmet vil bli avsluttet i 2015. Alle stavkirkene blir utstyrt med sikringsanlegg som reduserer faren for at bygningene skal bli skadet eller ødelagt av brann.

Det foreligger ulike anslag for omfanget av behovet for vedlikehold av kirkebygg. I 2005 beregnet Riksantikvaren istandsettingsbehovet til godt over 3 mrd. kroner for de nær 1 000 kulturhistorisk verdifulle kirkene.

Årlige investeringsutgifter til rehabilitering og nybygg m.v. har i de senere årene vært på 500 – 600 mill. kroner. I 2014 var investeringene på 655 mill. kroner. Vedlikeholdsutgiftene har i samme periode holdt seg på om lag 100 mill. kroner. I 2014 var det en økning, da fellesrådene brukte 134 mill. kroner på vedlikeholdet av kirkebyggene, jf. figur 8.1.

Gravplassene

Gravplassdriften finansieres gjennom kommunale bevilgninger og brukerbetaling. Brukerbetaling innebærer at det betales avgift for feste av grav, for kremasjon, stell og vedlikehold av gravsted m.m. Avgiftssystemet og brukerbetalingen viser til dels store lokale variasjoner. Spørsmål om økonomisk likestilling av kistegravlegging og kremasjon og andre endringer i avgiftssystemet innen gravferdssektoren, samt justeringer av gjeldende forskriftsbestemmelser på området, ble i 2014 utredet av et offentlig utvalg, jf. NOU 2014: 2 *Lik og likskap*. Utredningen var gjenstand for høring i 2014.

Figur 8.1 Kirkebyggene: Fellesrådenes utgifter til ordinært vedlikehold og til istandsetting (rehabilitering), nybygg mv. i perioden 2008–2014

Kap. 3342 Kirkebygg og gravplasser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2014	Saldert budsjett 2015	Forslag 2016
01	Ymse inntekter	23 469	18 043	18 566
02	Leieinntekter m.m.	4 117	3 574	3 678
15	Refusjon arbeidsmarkeditiltak	141		
16	Refusjon av foreldrepenger	63		
17	Refusjon lærlinger	128		
18	Refusjon av sykepenger	862		
	Sum kap. 3342	28 780	21 617	22 244

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak salgs- og billettinntekter og refusjon for oppgaver som Nidaros domkirkes restaureringsarbeider utfører for andre, jf. kap. 342, post 01.

Post 02 Leieinntekter m.m.

Posten gjelder i hovedsak inntekter fra utleie i Erkebispegården, jf. kap. 342, post 01.

Opplysningsvesenets fond

Innledning

Opplysningsvesenets fond ble opprettet ved lov i 1821 og består av den gjenværende delen av de eiendommene som i Grunnloven § 116 er omtalt som 'det Geistligheden beneficerede Gods'. Dette er eiendommer som tidligere tjente som underhold for prestene. Fondets verdier er utviklet ved fradelinger og salg fra de opprinnelige prestegårdene. I tillegg til eiendommer har fondet en finanskapital som er kommet til ved aktiv forvaltning av salgssummene.

Fondets eiendommer er preste- og bispeboliger, jord- og skogbrukseiendommer, festetomter, næringsseiendommer og småkraftverk. Eiendommene er lokalisert i alle fylker og i de fleste av landets kommuner.

Opplysningsvesenets fond er et eget rettssubjekt som eier de eiendommer og den finanskapital det består av, jf. lov 7. juni 1996 nr. 33 om Opplysningsvesenets fond. Forvaltningen av fondet er lagt til et forvaltningsorgan med 60 ansatte og eget styre oppnevnt av departementet. Innenfor rammen av Grunnloven § 116 er fondet underlagt Kongens og Stortingets myndighet. Kongens myndighet er delegert til departementet.

Lowverket setter rammer for anvendelsen av fondets midler. Den årlige direkteavkastningen fra eiendommene og finanskapitalen skal dekke fondets utgifter og kan ellers legges til kapitalen, til disposisjonsfond eller gis til kirkelige formål. Sentrale retningslinjer for forvaltningen er nedfelt i ulike stortingsdokumenter, særlig St.meld. nr. 64 (1984–1985) *Forvaltningen av Opplysningsvesenets fonds eiendommer* og Ot.prp. nr. 68 (1994–1995) *Om lov om Opplysningsvesenets fond*.

Fondet har i 2015 gjort nye vurderinger av formuesverdiene. Tidligere var eiendommenes salgsverdi lagt til grunn. De nye verddivurderingene er gjort som beregning av nåverdi av framtidige inn- og utbetalinger (kontantstrømmer) for alle forretningsområdene. Netto verdi på fondets formue er etter dette vurdert til 4,0 mrd. kroner, hvorav 2,2 mrd. kroner er eiendommer og 1,8 mrd. kroner er finanskapital. Verdien av de enkelte formuesobjektene er knyttet til de framtidige inntektene de ventes å gi, når det tas hensyn til utgifter og investeringer. Den nye vurderingen gir etter departementets mening et riktigere uttrykk for verdien av fondets formuesmasse.

Fondet har over tid etablert en konsernstruktur med hel- og deleide datterselskaper, hovedsakelig innenfor eiendomsutvikling og småkraft. Eiendomsutvikling er et eget forretningsområde med formål å utvikle fondets tomtearealer, ofte ved omregulering av arealer til utbyggingsprosjekter for bolig- eller næringsformål som fondet er medinvestor i. Småkraft er et forretningsområde med formål å utnytte vassdrag, ofte i fondets eie, til kommersiell virksomhet gjennom utbygging av småkraftverk. Forretningsområdet er organisert i et heleiet datterselskap, Clemens Kraft AS, som per 31. desember 2014 hadde deleierskap i 14 småkraftverk som er i drift. Per 31. desember 2014 er det seks kraftverk under bygging og 47 prosjekter med konsesjon.

Rentebærende gjeld i Opplysningsvesenets fond utgjorde ved årsskiftet 201 mill. kroner. Tilsvarende gjeld i datterselskaper utgjorde 446 mill. kroner.

Fondets bidrag til Den norske kirke

Fondet har hatt som hovedoppgave å holde tjenesteboliger for prestene. I tillegg til utgifter til boliger i fondets eie, dekker fondet også statens økonomiske forpliktelser overfor kommunene når disse holder tjenestebolig for prestene, se kirkeloven § 33 som gir adgang til å pålegge en kommune å holde prestebolig mot utgiftsrefusjon fra staten. Samlet utgjør fondets utgifter til presteboligene rundt 100 mill. kroner. Prestenes tjenestebolig- og bopliktordning, som er opphørt fra 1. september 2015, vil over tid redusere fondets utgifter til boligene.

Kirkemøtet disponerer et årlig tilskudd på rundt 25 mill. kroner fra fondet til felleskirkelige tiltak. I 2016 er dette tilskuddet budsjettert med 25,5 mill. kroner, det samme som i 2015. Andre elementer i fondets økonomiske bidrag til Den norske kirke er tilskuddet til bispedømmerådene og Kirkerådet for kjøp av IKT-tjenester, jf. omtalen under kap. 340, post 01, samt lån til kirkelige formål med subsidiert rente.

Mål 2016

Fondets hovedformål er å bevare og øke verdiene og forvalte disse til beste for Den norske kirke. Forvaltningen av fondets verdier skal skje på en forretningsmessig og etisk forsvarlig måte og gi tilfredsstillende avkastning med moderat risiko.

Fondets årlige bidrag til Den norske kirke kommer i tillegg til bevilgningene til Den norske kirke over statsbudsjettet og kommunebudsjettene. Det er et mål å øke fondets bidrag til kirkelige formål.

Utfordringer og strategier

Kontrakts- og kapitalforvaltningen, skog- og jordbruksforvaltningen, driften av kontoreiendommer til kirkelig bruk og vedlikeholdet av fondets bygninger, herunder presteboligene, er ressurskrevende oppgaver. Vedlikeholdsetterslepet på fondets presteboliger er betydelig. Fondet eier 1 455 bygninger, hvorav 315 er fredet.

Boplikten for prestene og biskopene er opphevet fra 1. september 2015. Samtidig skal Opplysningsvesenets fond i samarbeid med bispedømmerådene sørge for at det er bolig tilgjengelig i

rekrutteringssvake områder der tilbud om tjenestebolig er viktig for å få prest på stedet. Av fondets presteboliger er 150–200 boliger utpekt som så vidt kirke- og kulturhistorisk verdifulle at det er aktuelt å beholde dem i fondets eie.

Fondets forvaltning av festetomter til bolig- eller fritidsformål følger de alminnelige lovbestemmelsene om tomtefeste. Fondets grunnkapital kan i henhold til loven om fondet ikke brukes opp, og verdier kan ikke gis bort, noe som bl.a. betyr at fondet ikke kan selge eiendommer til lavere pris enn markedspris (eventuelt konsesjonspris) eller tilby festeavgifter og innløsningspriser for bolig- og fritidstomter som er gunstigere enn det som følger av tomtefesteloven og den enkelte festekontrakten.

Opplysningsvesenets fond er en virksomhet der deler av forvaltningen av fondets eiendeler er overført til heleide selskaper under fondet, organisert etter forretningsområder. Organiseringen gir fondet karakter av å være et konsern. Forretningsområdene er i ulik grad eksponert for risiko av strategisk, operasjonell og finansiell art. Det er iverksatt en rekke tiltak for å redusere risiki, styrke inntjeningsgrunnlaget og sikre en mer stabil og forutsigbar inntjening, blant annet ved økt satsing innen eiendomsutvikling og småkraft.

Styret har ansvaret for at de forutsetningene som gjelder for fondets forvaltning, blir ivaretatt for alle deler av fondets virksomhet. Styringsstrukturen skal bl.a. innrettes slik at den sikrer en tilfredsstillende intern kontroll, en helhetlig og systematisk risikostyring og tilfredsstillende styring og kontroll med virksomheten, inklusive datterselskaper, felleskontrollerte og tilknyttede selskaper. Departementet har til vurdering spørsmålet om endringer i fondets organisering og styring.

Rapport 2014

Årsresultatet i 2014 var på 253,5 mill. kroner, mot et resultat i 2013 på 73,1 mill. kroner. Økningen i festeinntektene, et bedret netto finansresultat og

økte inntekter ved salg av eiendom er blant årsakene til resultatet for 2014. I 2013 tok fondet betydelige nedskrivninger ved restrukturering av finansporteføljen.

Eiendom

Netto gevinst ved salg av eiendom var på 178,6 mill. kroner i 2014. Driftsresultatet for eiendomsforvaltningen, eksklusive salg av eiendom, var negativt med 99,3 mill. kroner i 2014, mot 109,7 mill. kroner i 2013. Det ble i 2014 brukt 82 mill. kroner på drift, vedlikehold og rehabilitering og oppgradering av presteboliger i fondets eie. I tillegg kommer kjøp av nye boliger.

Finansforvaltningen

Netto finansinntekter utgjorde 174,2 mill. kroner i 2014 inklusive renteinntekter og aksjeutbytte, mot 28,3 mill. kroner i 2013. Kjerneporteføljen hadde en samlet verdijustert avkastning i 2014 på 10,9 pst. Porteføljen samlet hadde en mindreavkastning på 2,2 pst. i forhold til benchmark. Departementet har fastsatt avkastningskravet på finanskapitalen til 3 pst. over risikofri rente, som ble oppnådd i 2014.

De samlede driftsutgiftene til forvaltningen av fondet, dvs. summen av forvaltningsorganets utgifter på 61,8 mill. kroner og betalingen til eksterne tjenesteleverandører, var på 93 mill. kroner i 2014.

Fra 2013 til 2014 økte forvaltningsorganets utgifter med nær 8 mill. kroner. Dette har bakgrunn i at fondet for tiden tar tilbake oppgaver som har vært lagt ut til eksterne tjenesteleverandører. Hensikten er å redusere kostnader på sikt og bygge opp fondets organisasjon med egen kompetanse.

Resultatregnskapet – disponering av årsresultatet

Tabellen nedenfor viser resultatregnskapet for Opplysningsvesenets fond i 2013 og 2014.

Tabell 8.35 Resultat for Opplysningsvesenets fond 2013 og 2014

	(i 1 000 kr)	
	2013	2014
Salgsinntekt eiendom	154 511	178 579
Driftsinntekt	144 040	161 935
Annen driftsinntekt	18 400	18 730
Av- og nedskrivning varige driftsmidler	-19 090	-30 103
Refusjon forvaltningsorganet	-53 880	-61 828
Tilskudd kirkelige formål	-45 263	-57 097
Annen driftskostnad	-153 875	-130 954
<i>Driftsresultat, inkl. salg av eiendommer</i>	44 843	79 260
Renteinntekter og aksjeutbytte	56 843	90 400
Gevinster og tap verdipapirer	80 099	40 758
Nedskrivning av andre finansielle omløpsmidler	-101 676	51 023
Annen finanskostnad	-6 975	-7 936
<i>Netto finansinntekter</i>	28 292	174 245
<i>Årsresultat</i>	73 134	253 505
<i>Disponering av årsresultatet:</i>		
Avsetning av netto salgsinntekter til kapitalfondet	154 511	178 579
Til / fra disposisjonsfond	-81 377	74 926
Sum disponert	73 134	253 505

Netto inntekter ved salg av eiendom er i henhold til § 5 i loven om Opplysningsvesenets fond lagt til kapitalfondet, som per 31. desember 2014 var på rundt 3,2 mrd. kroner. Kapitalfondet er fondets bundne egenkapital (grunnkapitalen). Disposisjonsfondet, som er fondets frie egenkapital, var ved inngangen til 2015 på 122,3 mill. kroner.

For Opplysningsvesenets fond, inklusive datterselskaper, var driftsinntektene på 442 mill. kroner. Driftsresultatet, eksklusivt gevinst ved salg av eiendom, var negativt med 175 mill. kroner. Årsresultatet for 2014 var dermed på 142 mill. kroner. Datterselskapene hadde et negativt resultat på 111 mill. kroner, som fordeler seg med 88 mill. kroner på småkraftsatsingen, 18 mill. kroner på kontoreiendommer og 5 mill. kroner på øvrige aktiviteter.

Det finansielle tilskuddet til kirkelige formål utgjorde 57 mill. kroner i 2014. Samlet bidrag til

Den norske kirke var på 126 mill. kroner i 2014. I beløpet inngår fondets finansielle ytelser til Den norske kirke, fondets netto utgifter til presteboligene, inklusive forvaltningsutgiftene og subsidieeffekten av utlån til kirkelige formål.

Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond
Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond er en nettobudsjettert virksomhet, da utgiftene i sin helhet dekkes av fondet. Siden 2009 er det etablert en felles prosedyre for innrapportering i statsbudsjettet av nettobudsjetterte virksomheters kontantbeholdning per 31. desember. De to standardtabellene med nøkkeltall for Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond er tatt inn nedenfor.

Tabell 8.36 Utgifter og inntekter fordelt på art

Utgifter/inntekter	(i 1 000 kr)	
	Regnskap 2013	Regnskap 2014
<i>Utgifter</i>		
<i>Driftsutgifter</i>		
Lønnsutgifter	45 753	48 541
Varer og tjenester	15 566	22 108
<i>Sum driftsutgifter</i>	61 319	70 649
<i>Investeringsutgifter</i>		
Investeringer, større nyanskaff. og vedlikehold		
<i>Sum investeringsutgifter</i>		
<i>Overføringer fra virksomheten</i>		
Utbetalinger til andre statlige regnskaper		
Andre utbetalinger		
<i>Sum overføringsutgifter</i>		
<i>Finansielle aktiviteter</i>		
Kjøp og salg av aksjer og andeler		
Andre finansielle utgifter		
<i>Sum finansielle utgifter</i>		
<i>Sum utgifter</i>	61 319	70 649

Tabell 8.37 Virksomhetens kontantbeholdning per 31. desember i perioden 2013–2014 med spesifisering av formål kontantbeholdningen skal benyttes til

Regnskapspost	(i 1 000 kr)	
	Regnskap 2013	Regnskap 2014
<i>Kontantbeholdning</i>		
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	6 138	8 743
Beholdning på andre bankkonti, andre kontantbeholdninger og kontantekvivalenter		
<i>Sum kontantbeholdning</i>	<i>6 138</i>	<i>8 743</i>
<i>Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår:</i>		
Feriepenger m.v.	-4 042	-4 139
Skattetrekk og offentlige avgifter	-3 768	-4 546
Gjeld til leverandører	-29	-39
Gjeld til oppdragsgivere		
Annen netto gjeld/fordring som forfaller i neste budsjettår	1 701	-20
<i>Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår</i>	<i>-6 138</i>	<i>-8 744</i>
<i>Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i framtidige budsjettår</i>		
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd		
Større påbebynte flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgn. fra fagdepartementet		
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgn. fra fagdepartementet		
Andre avsetn. til vedtatte, ikke igangsatte formål		
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgn. fra andre departementer		
<i>Sum avsetninger til planlagte tiltak i framtidige budsjettår</i>		
<i>Andre avsetninger</i>		
Avsetn. til andre formål/ikke spesifiserte formål		
Fri virksomhetskapskapital		
<i>Sum andre avsetninger</i>		
<i>Langsiktig gjeld (netto)</i>		
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler		
Annen langsiktig gjeld		
<i>Sum langsiktig gjeld (netto)</i>		
Sum netto gjeld og forpliktelser	-6 138	-8 744

Del III
Andre saker

9 Forenklingsarbeid, modernisering og bedre gjennomføringskraft

Frivillig sektor

Kulturdepartementet har etablert et forenklingsarbeid for tilskudd til frivillige organisasjoner. Det overordnede målet er at det skal være enkelt for frivillige organisasjoner å søke og rapportere på tilskudd fra staten. Arbeidet har tre delmål: oversikt over ordninger, koordinert forvaltning og effektiv søknads- og rapporteringsprosess. I tråd med første delmål er det etablert en oversikt over søkbare ordninger på nettsiden regjeringen.no/frivilligtilskudd, slik at organisasjoner lett kan finne fram til ordninger de kan søke på. I tråd med målet om koordinert forvaltning, er det gjort kartlegging av bruken av begrepene *medlem* og *lokal-lag* i ordningene, med sikte på regelverksendringer som sikrer lik bruk av begrepene. Det er videre startet en vurdering av mulig sammenheng av overlappende tilskudd og ordninger. Tiltak knyttet til delmålet om effektiv søknads- og rapporteringsprosess vil vurderes fra høsten 2015. Aktuelle tiltak vil være å øke gjenbruk av informasjon, bl.a. gjennom Frivillighetsregisteret, å vurdere omgjøring av prosjektstøtte til driftsstøtte og å evaluere ordninger med sikte på å begrense og tydeliggjøre mål, søknadskriterier og rapporteringskrav. Arbeidet foregår innenfor rammene av Økonomiregelverket for staten, og gjøres i samråd med aktuelle departementer og frivillig sektor.

Formålet med Frivillighetsregisteret er å forbedre og forenkle samhandling mellom frivillig virksomhet og offentlige myndigheter. Frivillighetsregisteret er fortsatt et register i vekst. Nærmere 34 000 frivillige organisasjoner er registrert i Frivillighetsregisteret, og nye enheter registreres på ukentlig basis. Frivillighetsregisteret ga frivillig sektor tilgang på nærmere 1,6 mrd. kroner i 2014, bl.a. gjennom grasrotandelen og merverdiavgiftskompensasjonsordningen. Fra 2014 er også ordning for fordeling av tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner tilknyttet Frivillighetsregisteret (gjelder nye søkere som fyller vilkårene).

Frivillighetsregisteret er et sentralt virkemiddel i Regjeringens forenklingsarbeid. Fra 2015 fjernet Regjeringen innmeldingsavgiften til Frivillighetsregisteret for å gjøre det enklere for mindre organisasjoner å registrere seg. For å ytterligere bidra til økt bruk av registeret, fjerner Regjeringen årsavgiften fra 2016. Dette slik at registrering blir gratis i likhet med Enhetsregisteret og Regnskapsregisteret. Det er et mål at flere organisasjoner registreres og at flere offentlige instanser tar registeret i bruk i samhandlingen mellom det offentlige og frivilligheten.

Innrapportering av data til Frivillighetsregisteret skal være enklest mulig for organisasjonene, og data fra registeret skal på en best mulig måte kunne benyttes av forvaltningen og andre. Arbeidet for å forenkle innrapportering av data til Frivillighetsregisteret skjer i samarbeid med frivillig sektor, inkludert Frivillighet Norge og Norges idrettsforbund (NIF). Løsningen for integrasjon av organisasjonenes medlemsregistre vil være klar i 2016. Dette vil gjøre det lettere for organisasjonene å innrapportere opplysninger til Brønnøysundregistrene. Neste skritt for Regjeringen vil være å følge opp målsettingene om økt bruk av registeropplysningene i det offentlige.

Stortinget har i 2015 vedtatt å oppheve lov om registrering av innsamlinger. I tråd med Regjeringens politikk, fjernes et unødvendig regelverk, og det legges til rette for privat organisering basert på frivillige initiativ.

Merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner er et sentralt virkemiddel i Regjeringens frivillighetspolitikk. Kulturdepartementet vil fortsette arbeidet med å utvikle ordningen for å sikre at den er enkel, forutsigbar og fremmer frivillig aktivitet i tråd med ordningens formål.

Tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke har lovfestet rett til å kreve årlige tilskudd fra staten og fra kommunene hvor det bor medlemmer av samfunnene. Tilskuddsordningene skal bidra til økonomisk likebehandling av Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

Departementet mener at deler av regelverket på tros- og livssynsområdet er foreldet og ikke tilpasset dagens situasjon, med nesten 700 tros- og livssynssamfunn utenom Den norske kirke og ca. 600 000 tilskuddstellende medlemmer. Regjeringen vil modernisere regelverket og har som mål å utarbeide en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn.

Det er fylkesmennene som administrerer den statlige tilskuddsordningen på vegne av departementet. Fylkesmannen i Oslo og Akershus (FMOA) er det embetet som forvalter flest saker etter trossamfunnsloven og lov om tilskudd til livssynssamfunn. FMOA arbeider sammen med Fylkesmannen i Sogn og Fjordane (FMSF) for å finne frem til en mer helhetlig digital løsning på dette feltet

Norsk kulturråd

Kulturrådet har omkring 20 000 søkere hvert år som søker statlige tilskudd. Det setter krav til tilgjengelige og brukervennlige nettsider med hensyn til søknadsprosesser og nødvendig veiledning. Det jobbes derfor systematisk med å utvikle Norsk kulturråds nettsider med tanke på bedre

brukertilpasning. Digitalisering har gitt grunnlag for forenkling av arbeidsprosesser internt og eksternt, herunder løsninger som sikrer raskere utbetaling når nødvendig grunnlag foreligger. Det vil også utvikles fleksible søknadsskjemaer koblet til Altinn. Det er i tillegg igangsatt et arbeid for å se på muligheten for å redusere og forenkle ordningene i Norsk kulturråd, som innebærer at det vil bli enklere for søkerne å finne fram i søknadssystemene.

Norsk kulturråd har også fått i oppdrag å vurdere om det er administrative oppgaver i virksomheten som kan lokaliseres andre steder i landet enn i Oslo, der Norsk kulturråd er lokalisert i dag. Målet er å styrke fagmiljøer regionalt.

Norsk filminstitutt

I Meld. St. 30 (2014–2015) *En framtidsrettet filmpolitikk* foreslår departementet å gjøre NFIs tilskuddssystemer enklere, mer fleksibelt og plattformnøytralt. Dette vil gi en mer framtidsrettet og effektiv tilskuddsforvaltning. For å forenkle søknadsprosessen for aktører som kan vise til tidligere oppnådde resultater, foreslår departementet at det opprettes en egen «hurtigluseordning».

10 Likestilling

Innledning

Likestillingsloven pålegger offentlige myndigheter en målrettet og planmessig pådriverrolle for likestilling på alle samfunnsområder. Alle departementer har et selvstendig ansvar for å fremme likestilling som en integrert del av politikken på sine fagområder.

Nedenfor følger en overordnet likestillingsrapportering for

- selskaper hvor Kulturdepartementet forvalter statens eierinteresser
- departementets underliggende virksomheter
- Kulturdepartementet

Oppfølging av likestilling i eierskapsforvaltningen

Kulturdepartementet forvalter statens eierinteresser i elleve selskap, hvorav fire heleide aksjeselskap og syv deleide aksjeselskap. Departementet følger aktivt opp kravet til kjønnsrepresentasjon i

styrene for disse selskapene, og at kjønnsrepresentasjonen i styrene er i samsvar med selskapslovgivningens bestemmelser. Spørsmål om oppfølging av statens forventninger til selskapenes ivaretagelse av mangfold og likestilling tas opp i eierdialogen med selskapene.

Kjønns- og likestillingsperspektivet i budsjettet

Kulturområdet

Underliggende virksomheter

Tabellen nedenfor gir en tilstandsrapport for likestillingsområdet for de underliggende virksomhetene på kulturområdet, med prosentvis kjønnsfordeling i alle stillinger og lederstillinger. Kolonnen til høyre angir fordelingen i gjennomsnittslønn, dvs. kvinners gjennomsnittslønn i prosent av menns. For en nærmere redegjørelse vises det til de underliggende etaters årsrapporter for 2014.

Tabell 10.1 Kjønnsfordeling i underliggende virksomheter på kulturområdet

Virksomhet		Alle stillinger			Lederstillinger			Lønn
		M %	K %	Totalt (n)	M %	K %	Totalt (n)	K / M %
Kulturdepartementet	2014	39	61	150	52	48	27	88
	2013	36	64	139	52	48	25	87,5
Norsk kulturråd	2014	38	62	130	30	70	20	100
	2013	38	62	124	30	70	20	98
Rikskonsertene	2014	50	50	54,5	43	57	7	99
	2013	49	51		55	45		
Riksteatret	2014	46,9	53,1	120,4	37,5	62,5		107
	2013	51	49		40	60		
Kunst i offentlige rom (KORO)	2014	32	68	18	50	50	4	90,5
	2013	27	73	14	50	50	4	88
Nasjonalbiblioteket	2014	47,5	52,5	425	55	45	31	90
	2013	47	53	401	48	52	29	107
Norsk lokalhistorisk institutt	2014	67	33	6	100	0	1	83
	2013	67	33	6	100	0	1	90
Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek	2014	37,5	62,5	56	67	33	6	87
	2013	38	62	55	60	40	5	81
Språkrådet	2014	40	60	35	67	33	6	93
	2013	42	58	34	75	25	4	88
Arkivverket	2014	47	53	265	49	51	18	90
	2013	49	51	277	56	44	17	89
Norsk filminstitutt	2014	42	58	98	23	77	13	140
	2013	45	55	106	14	86	14	143
Medietilsynet	2014	46	54	54	67	33	6	93
	2013	49	51	49	60	40	5	93
Lotteri- og stiftelsestilsynet	2014	45	55	64	43	57	7	75
	2013	47	53	66	50	50	6	77,5
Den norske kirke (Kirkerådet, bispedømmerådene, prestene)	2014	66	34	1543	71	29	163	95
	2013	66	34	1548	68	32	167	-
Det praktisk-teologiske seminar	2014	35	65	13	67	33	3	89
	2013	45	55	14	67	33	3	-
Nidaros domkirkes restaureringsarbeider	2014	50	50	60	40	60	10	98
	2013	51	49	57	33	66	9	91
Opplysningsvesenets fond	2014	51	49	61	63	37	8	85
	2013	-	-	-	-	-	-	-

Kilde: Virksomhetenes årsrapporter for 2014

Kulturdepartementet

Likestilling knyttet til kjønn

Det er et mål for Kulturdepartementet å opprettholde en god kjønnsbalanse i de ulike stillingskategoriene. Departementets lønnspolitikk skal bidra til å fjerne eventuelle kjønnsforskjeller som skyldes kjønn.

Det var per 1. oktober 2014 150 fast tilsatte i departementet, og kvinneandelen var på 61 pst. Kjønnsbalansen i 2014 er jevnere enn i 2013. Departementets toppledergruppe består av ni personer der flertallet er kvinner– én departementsråd, fire ekspedisjonssjefer og én kommunikasjonsjef. Assisterende departementsråd og de to øvrige ekspedisjonssjefene i toppledergruppa er menn. Kvinneandelen blant mellomlederne er på 39 pst., noe som er en liten nedgang fra 2013 og har sammenheng med endret antall mellomlederstillinger i departementet etter bl.a. endringen i departementsstrukturen fra 1. januar 2014.

Menn har en noe høyere gjennomsnittlig lønn enn kvinner. Kvinner tjener i gjennomsnitt 88 pst. av det menn tjener.

Departementet jobber aktivt med å oppnå bedre kjønnsbalanse i ulike stillingskategorier og har satt i gang tiltak for å utjevne lønnsforskjeller mellom kjønnene. Ulikheten i snittlønn kan forklares noe ved at kvinner utgjør den største andelen i stillingskategoriene som er lavest lønnet. Ved rekruttering til slike stillinger er det lagt vekt på å vurdere mannlige kvalifiserte søkere. Departementet har kartlagt og sammenliknet tilsatte av begge kjønn i samme stillingskategori ut fra alder, kompetanse og ansiennitet og ser ikke systematiske lønnsforskjeller. Det lokale lønnsforhandlingsystemet brukes bevisst for å utjevne lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Måltrettet rekruttering og økt fokus på interne avansementmuligheter er andre tiltak som benyttes med mål om å jevne ut lønnsforskjellene.

Departementet legger til rette for å øke kvinners muligheter for å avansere i stillingskategori via etterutdanning og tildeling av nye oppgaver og ansvar. Dette kan føre til at flere kvinner vil være aktuelle for mellomlederposisjoner i fremtiden slik at kjønnsbalansen i den stillingskategorien utjevnes.

Deltid, midlertidighet, sykefravær og foreldrepermisjoner

		Deltid		Midlertidig		Foreldre-permisjon		Legemeldt fravær	
		M %	K %	M %	K %	M %	K %	M %	K %
Totalt	2014	1,3	8,7	3,1	3,1	1,6	3,1	1,3	3,2
	2013	2,0	10,0	3,3	0,7	2,0	3,3	1,5	4,4

Kulturdepartementet har samarbeidsavtale om inkluderende arbeidsliv og er en såkalt IA-bedrift. Det innebærer at departementet skal arbeide for redusert sykefravær, sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne og bidra til at tilsatte står lenger i arbeid før de går av med pensjon.

Departementet følger den generelle målsettingen om å begrense bruken av deltidsstillinger. Deltidsstillinger i departementet er primært knyttet til at stillingsinnehaveren ikke har mulighet til å jobbe fulltid pga. delvis uførhet eller behov for redusert arbeidstid for en periode knyttet til omsorg for barn. Deltidsstillinger er i hovedsak begrunnet i departementets IA-arbeid og personalpolitikk om å legge til rette for arbeid i ulike livsfaser og –situasjoner. I 2014 var det én mann tilsatt i 50 pst. stilling. 14 kvinner og én mann arbeidet i deltidsstillinger for en periode. Det er en nedgang i antall kvinner som jobber deltid fra 2013.

Departementet følger den generelle målsettingen om at bruken av midlertidige stillinger skal være begrenset. Midlertidige stillinger er hovedsakelig vikariater for tilsatte i permisjon, men også stillinger knyttet til saksavgrensede prosjekter. Det var tilsatt fem kvinner i midlertidige stillinger. Dette utgjorde en andel på 5,2 pst. av de kvinnelige tilsatte. Antall menn i midlertidige stillinger var fem. Dette utgjorde en andel på 7,8 pst. av de mannlige tilsatte. Det er en liten økning i midlertidige stillinger blant kvinner. Endringen skyldes at flere utlyste vikariater har blitt besatt av kvinner som best kvalifiserte.

Departementet har som IA-bedrift tett oppfølging av sykmeldte og driver planmessig tilrettelegging for å hindre sykmelding og bidra til at sykmeldte kommer raskere tilbake i arbeid. Ledere får aktiv veiledning og bistand i oppfølging av sykmeldte medarbeidere. Det legemeldte sykefra-

været har gått ned. En del av sykefraværet blant kvinner er svangerskapsrelatert.

Likestilling knyttet til etnisk bakgrunn, tros- og livssyn og nedsatt funksjonsevne

I stillingsutlysninger for departementene legges det vekt på mangfold, og kvalifiserte personer oppfordres til å søke – uansett alder, kjønn, funksjonsevne, etnisk bakgrunn eller seksuell legning. Kulturdepartementets personalpolitikk vektlegger å opptre inkluderende og imøtekommende og ta hensyn til hverandres ulikheter.

I 2014 var det tilsatt fire personer i Kulturdepartementet som var innvandrere/norskfødte med innvandrerforeldre. Det utgjør 2,5 pst. av de tilsatte i departementet.

Kulturdepartementets rekrutteringsportal (JobbNorge) gir søkere mulighet for å synliggjøre om de har annen etnisk bakgrunn enn norsk. Departementet har slike søkere til de fleste utlyste stillinger. Kvalifiserte søkere innkalles til intervju. Kulturdepartementet har en langsiktig målsetting om å tilsette flere personer med ikke-vestlig bakgrunn.

I departementets rekrutteringsportal kan søkere til utlyste stillinger synliggjøre om de har nedsatt funksjonsevne. Kvalifiserte søkere innkalles til intervju i tråd med generelle krav til rekruttering i staten. Gjennom sin personalpolitikk og IA-arbeid, legger departementet også stor vekt på å tilrettelegge for at personer som på grunn av helsemessige forhold får nedsatt funksjonsevne, skal kunne fortsette fullt eller delvis i arbeid.

Underliggende virksomheter på kulturområdet

Departementet mottar årlig rapport fra virksomhetene om status og eventuelle tiltak for likestilling.

De underliggende virksomhetene på kulturområdet har med få unntak en høyere andel kvinnelige enn mannlige ansatte. I flere av virksomhetene er det også en overvekt av kvinner i lederstillinger, bl.a. annet i Norsk kulturråd, Rikskonsertene og Riksteateret.

KORO har henholdsvis syv menn og elleve kvinner i fast stilling ved inngangen til 2015. Tar man med alle 25 som har arbeidet i KORO i løpet av 2014 er fordelingen åtte menn og 17 kvinner. Gjennomsnittslønn i tabellen er beregnet med utgangspunkt i faktisk utbetalt lønn inkludert ansatte i korte ansettelsesforhold. I 2014 har det vært én kvinne i lederstilling.

Rikskonsertene har like mange kvinner og menn i organisasjonen, og tilnærmet balanse i lederstillingene. Rikskonsertene er bevisst på å ha en jevn kjønnsfordeling i alle avdelinger og enheter, og blant utøvere i sine produksjoner.

Riksteatret har som helhet en jevn kjønnsmessig balanse. Det er en viss kjønnsmessig forskjell i avdelingene, med færre kvinner blant teknisk personale, mens det er tilsvarende flere på administrativ side. Teatret jobber bevisst for å nå en jevn kjønnsfordeling i alle avdelinger og legger vekt på rekruttering av kvinner, særlig til de deler av virksomheten der de er i mindretall. Det er små lønnsforskjeller mellom kvinner og menn hos Riksteatret.

Arkivverket arbeider for likelønn både gjennom lokale lønnsforhandlinger og ved tilsetting. En større andel kvinner enn menn arbeider i de lavest lønnede stillingene. Andelen kvinner i lederstillinger har økt fra 26 pst. i 2005 til 51 pst. i 2014.

Nasjonalbiblioteket har en god fordeling av kvinner og menn på alle nivå i organisasjonen. Nasjonalbiblioteket har en overvekt av kvinner totalt og en liten overvekt av mannlige ledere. Det er noe høyere gjennomsnittslønn hos menn enn kvinner totalt, noe som skyldes en overvekt av menn innen fagfeltene IKT og teknikk, som tradisjonelt har en høyere avlønning enn bibliotekfaglige stillinger som har en hovedvekt av kvinner. En annen forklaring er at det er betydelig flere kvinner enn menn i deltidsstillinger. Det har ikke blitt iverksatt spesielle rekrutteringstiltak for å endre kjønnsfordelingen mellom kvinner og menn.

Likestilling mellom kjønnene er en viktig målsetting for lønnspolitikken ved Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek. Dersom lederstillingene holdes utenfor, tjener mannlige ansatte 5 pst. mer enn kvinnelige ansatte.

Språkrådet har en noe ulik fordeling av kvinner og menn på alle nivå i organisasjonen. Gjennomsnittslønnen er nokså lik på alle nivå.

Kunstinstitusjonene

Departementet har fra 2010 overført ansvaret for styreoppnevninger i region-/landsdelsinstitusjoner og knutepunktinstitusjoner til fylkeskommunene. For de styrene som departementet fortsatt har ansvar for oppnevning av, legges det vekt på kompetanse, kapasitet og relevant mangfold, herunder forskjeller i erfaringsbakgrunn, når departementet foreslår personer valgt inn i styrer. I forbindelse med oppfølgingen av kravet til kjønnsre-

presentasjon i styrene arbeider departementet for mest mulig lik representasjon mellom kjønnene.

Departementet mottar rapport fra scenekunstinstitusjonene på kap. 324, post 01, 70 og 71 om hvordan årsverk fordeler seg på kjønn i ulike stillingskategorier. For 2014 viser rapporteringen at andelen kvinner i de kunstneriske lederstillingene teatersjefer/operasjef/ballettsjef fra 2013 til 2014 er redusert fra 57 pst. til 53 pst. Fordi det her er snakk om bare 22 stillinger, som i tillegg er åremålsstillinger, vil kjønnsfordelingen lett kunne variere fra ett år til et annet. Innenfor de øvrige stillingskategoriene er forholdet mellom kvinner og menn relativt stabilt med en overvekt av kvinner som administrative ledere.

Departementet mottar rapport fra orkestrene under kap. 323, post 70 og 71 om hvordan årsverk fordeler seg på kjønn i ulike stillingskategorier. For 2014 viser rapporteringen at menn er i flertall i alle posisjoner innenfor musikkfeltet. Dette er mest uttalt for sjefsdirigenter, hvor samtlige 7 stil-

linger er besatt av menn. Også blant musikere er kvinner i mindretall, med en nedgang fra 43 pst. til 42 pst. siden 2013.

Museene

I museer som fikk tilskudd over kap. 328, post 70 samt Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design, var andelen kvinner og menn i faste stillinger henholdsvis 55 og 45 pst. Museenes styrer, inkludert varamedlemmer, hadde følgende kjønns sammensetning: 47 pst. kvinner og 53 pst. menn. På styreledernivå var 1 av 4 styreledere kvinner.

Medieformål m.m.

I de underliggende virksomhetene under programkategori 08.30 Medieformål m.m. var kjønnsfordelingen slik blant ansatte i 2014:

(i pst.)

Virksomhet	Totalt		Lederstillinger		Øvrige stillinger	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Norsk filminstitutt	58	42	77	23	58	42
Medietilsynet	54	46	33	67	54	46
Lotteri- og stiftelsestilsynet	55	45	57	43	55	45

Totaltallene for virksomhetene viser at minst halvparten av de ansatte er kvinner. I Norsk filminstitutt dominerer kvinnene på ledernivå. Det vises for øvrig til redegjørelse i de enkelte virksomhetenes årsrapporter.

Idrettsområdet

Kulturdepartementet støtter opp om likestillingsarbeidet innenfor idretten. Sentrale verdier for norsk idrett er frivillighet, demokrati, lojalitet og likeverd. Likestilling mellom kjønnene er spesielt ivaretatt i lov for Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). I § 2–4 Kjønnsfordeling heter det bl.a.:

«Ved valg/oppnevning av representanter til årsmøte/ting, samt medlemmer til styre, råd og utvalg mv. i NIF og NIFs organisasjonsledd skal det velges personer fra begge kjønn.»

Likestilling i idretten inngår også i «Idrettspolitisk dokument 2015–2019».

NIF har i flere sammenhenger vektlagt arbeidet med likestilling innenfor idrettsorganisasjonen. Dette har gitt seg uttrykk både i form av prioritering av aktiviteter for jenter og kvinner og gjennom arbeid for en jevnere kjønnsfordeling blant trenere og tillitsvalgte. En rekke særforbund arbeider aktivt for å aktivisere jenter og kvinner innenfor sine idretter.

Undersøkelser viser at barn og ungdom med minoritetsbakgrunn, spesielt jenter, i mindre grad er medlemmer av idrettslag enn gjennomsnittet i befolkningen for øvrig. Inkludering av minoritetsjenter i idretten prioriteres gjennom departementets ordning med tilskudd til inkludering i idrettslag.

Begge kjønn benytter alle typer idrettsanlegg. Det er anleggseier, i første rekke kommunene, som fordeler trenings- og brukstid.

Frivillighetsområdet

Kjønnsforskjellene i norsk frivillig organisasjonsliv synes å ha blitt mindre. Hovedmønsteret er at yngre kvinner deltar mer enn yngre menn, mens eldre menn deltar mer enn eldre kvinner. Det har særlig vært en nedgang i andelen menn som gjør mye frivillig arbeid, dvs. mer enn en time i uka. Dermed har forskjellen i menns og kvinners totale bidrag blitt redusert. Data om kjønnsfordeling på ulike nivåer i lokalforeninger viser at kjønnsfordelingen i styrene har utjevnet seg noe i perioden 1999–2009. Antallet rene manns- og kvinnestyre er betydelig redusert. Datamaterialet viser allikevel i sum at kvinnene er svakere representert på ledersiden enn blant styremedlemmene. Dette gjelder for samtlige organisasjonstyper. Innen utgangen av 2015 vil det foreligge oppdaterte data om kjønnsfordeling i frivillig sektor.

Den norske kirke

Vurdering av likestilling på bakgrunn av kjønn

For de kirkelige virksomhetene sett under ett, er andelen kvinner forholdsvis lav. Dette skyldes først og fremst at det blant prestene er flest menn. Kvinneandelen i presteskaper har likevel økt jevnt de siste 15 årene. I 1999 var andelen kvinnelige prester 13 pst., mens den i 2014 var passert 30 pst. Fortsatt er det ulikheter mellom bispedømmene, med lavest kvinneandel i bispedømmene på Vestlandet.

Blant prestene har menn en noe høyere gjennomsnittlig lønn enn kvinner. I 2014 tjente kvinnene 97 pst. av det menn tjente. Forskjellene i lønn skyldes hovedsakelig at det er flere menn med høy aldersansiennitet. Kjønnsbalansen blant de ansatte på bispedømmekontorene og i Kirkerådet er samlet sett forholdsvis god, men det er betydelige variasjoner når det sammenlignes på stillingskategorier. Tendensen er at jo høyere lønnet stillingskategori, dess høyere er også andelen menn i stillingskategorien. Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn er også større innen de høyere lønnede stillingskategoriene. Blant ledere i Kirkerådet og på bispedømmekontorene tjener kvinner 88 pst. av det menn tjener. Departementet har drøftet disse forskjellene med virksomhetene.

Sykefraværet er stabilt og gjennomgående lavt i alle de kirkelige virksomhetene. Med enkelte

unntak er sykefraværet målt i prosent noe høyere blant kvinner enn blant menn.

Vurdering av likestilling på bakgrunn av etnisitet, religion og funksjonsnedsettelse

Kirkeloven § 29 setter krav om medlemskap i Den norske kirke for kirkelig tilsatte og ombud. Medlemskravet er ikke til hinder for å rekruttere prester med innvandrerbakgrunn og flerkulturell kompetanse, så lenge disse er ordinert til preste-tjeneste i en evangelisk-luthersk kirke. Flere bispedømmer har gode erfaringer med slik rekruttering og jobber aktivt med å legge til rette for prester med utenlandsk bakgrunn. I enkelte bispedømmer er andelen prester med utenlandsk bakgrunn nær 20 pst.

Alle de kirkelige virksomhetene er IA-bedrifter, og det er blant annet utviklet en egen veiledningsplakat om tilrettelegging av kirken som arbeidsplass for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Likestilling mellom mennesker med ulik funksjonsevne berører også kirkebyggenes fysiske tilgjengelighet, og tilgjengeligheten til kirkelige tjenester. Blant annet har Den norske kirke egne døvemenigheter, som også bidrar med ressursmateriell for døve til landets øvrige menigheter. Det tas hensyn til universell utforming og tilgjengelighet ved godkjenning av ombygging eller utvidelse av eksisterende kirkebygg. Alle nye kirkebygg skal være universelt utformet.

Vurdere og iverksette tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering

Den norske kirke styres gjennom valgte organer og oppnevnte styrer. Kirkerådet vedtok i juni 2015 en strategiplan for likestilling i Den norske kirke for perioden 2015–2023. Denne har som overordnet mål at det skal tenkes helhetlig og tverrfaglig i arbeidet med å sikre at kjønns- og likestillingsperspektivet er med på alle nivåer, og den inneholder en likestillingstest til bruk i menighetene.

Det er fortsatt behov for å ha oppmerksomhet rettet mot ulikheter i lønnsnivået på stillings- og virksomhetsnivå, og da særlig sett i relasjon til kjønnsbalansen innenfor stillingskategoriene. Vurderinger av tiltak og måloppnåelse inngår i virksomhetenes årsrapporter.

11 Omtale av klima- og miljørelaterte saker

Regjeringens klima- og miljøpolitikk bygger på at alle samfunnssektorer har et selvstendig ansvar for å legge miljøhensyn til grunn for aktivitetene sine og for å medvirke til at de nasjonale klima- og miljøpolitiske målene kan bli nådd. Videre har sektorstyresmaktene ansvar for å gjennomføre tiltak innenfor egne områder som trengs for å kunne nå målene i klima- og miljøpolitikken.

For en omtale av regjeringens samlede klima- og miljørelaterte saker, se Klima- og miljødepartementets fagproposisjon.

Kulturdepartementets klima- og miljøprofil kan bl.a. knyttes til resultatområdet «Kulturminner og kulturmiljø».

Museumssektoren

Museenes bevarings- og formidlingsarbeid bidrar til å spre kunnskap om og opplevelse av sammenhenger og endringer i de natur- og kulturbaserte miljøer som omgir oss. Museumssektoren forvalter kulturminner i form av bygninger og anlegg. Det gjelder i hovedsak enkeltbygninger og bygningsmiljøer, men også tekniske og industrielle kulturminner, bergkunst og kulturlandskap. Over Kulturdepartementets budsjett gis det nå driftstilskudd til 64 konsoliderte museer i det nasjonale museumsnettverket.

Museene rapporterer om ca. 5 000 kulturhistoriske bygninger i 2014. Vedlikehold av bygninger, anlegg og fartøy er en betydelig utfordring for museene, da det er et stort behov for vedlikehold og rehabilitering av de bygg og anlegg museene har ansvar for. I samarbeidsprosjekter mellom flere museer og Norsk kulturråd utvikles et bedre grunnlag for dokumentasjon og forvaltning, drift og vedlikehold av bygninger og anlegg.

Norsk kulturråd forvalter tilskuddsordningen for sikringstiltak ved museene. Over ordningen ble det i 2014 innenfor en ramme på 9,9 mill. kroner gitt tilskudd til 37 tiltak fordelt på 29 museer. Det gis tilskudd til å forebygge ødeleggelse ved blant annet brann, tyveri, hærverk og naturskade.

Arkitektonisk kvalitet og miljøhensyn i omgivelsene

De siste årene har interessen for og innsatsen på feltene arkitektur, design og offentlig rom økt betraktelig. Bærekraftig arkitektur og design kan gi store miljøeffekter. Statlig arkitekturpolitikk skal bidra til at det skapes arkitektur av høy kvalitet. Kulturdepartementet sikrer kontinuerlig at det ved tilskudd til nasjonale kulturbygg stilles høye krav til arkitektonisk kvalitet med vekt på bærekraft.

Kunst i offentlig rom (KORO) tar miljøhensyn og stiller miljøkrav i kunstprosjekter som institusjonen gjennomfører. KORO's ansvar for oppfølging av «Grønn stat», miljøledelse i Staten, er fulgt opp i 2014. Miljøkrav og totale livssyklus-kostnader er tatt inn i mal for konkurransegrunnlaget til leverandør og tildelingskriterier. Miljømessige og sosiale hensyn er vurdert og ivaretatt i forbindelse med produksjon av kunst.

Den norske kirke

Den norske kirke ønsker å bidra til et mer bevisst forhold til miljø, forbruk og rettferd. Gjennom flere vedtak har Kirkemøtet ønsket å være en etisk premissleverandør i samfunnsdebatten og legge press på offentlige myndigheter til å føre en ansvarlig miljø- og klimapolitikk.

I 2007 vedtok Kirkemøtet en tiårig bærekraftreform som har fått navnet «Skaperverk og bærekraft». Reformen er et økonomisk samarbeidsprosjekt mellom Norges Kristne Råd, Kirkens Nødhjelp og Den norske kirke, og har som mål å prege både det kirkelige mål- og strategiarbeidet og det konkrete arbeidet i virksomhetene. Blant annet er det innarbeidet i både trosopplæringen og den nasjonale diakoniplanen for Den norske kirke.

Alle statlige virksomheter er pålagt å ha miljøledelse som en integrert del av virksomhetenes styringssystemer. Det er Kirkerådet som har utarbeidet bransjekravene for kirkelige organer og organisasjoner i samarbeid med Stiftelsen Miljøfyrtårn. På landsbasis per 31. desember 2014 var Kirkerådet og 9 (9) av 11 bispedømmer sertifisert som miljøfyrtårn. Det samme var 37 (37) menig-

heter og fellesråd (tall fra 2013 i parentes), og Sjømannskirkens hovedkontor. Grunnet mange små enheter (ca. 1250 menigheter og 425 kirkelige fellesråd) har det imidlertid vært ønskelig å finne et miljøledelsessystem som ikke krever en tredjepartssertifisering. Kirkerådet drifter derfor miljøledelsessertifiseringen som «Grønn menighet», en ordning som per 31. desember 2014 omfattet 256 (238) menigheter. Nettsiden www.gronnkirke.no fungerer som et felleskirkelig ressurssted for arbeidet med miljøledelse spesielt, og miljø- og klimapolitiske utfordringer generelt.

Verdifulle kulturminner og kulturlandskap

Kirkebyggene og gravplassene er en del av nasjonens kulturarv. De skal forvaltes med respekt for det formålet de skal tjene og i samsvar med sin kulturhistoriske betydning. I dette ligger bl.a. at kirkebyggene skal være tilfredsstillende sikret og vedlikeholdt. Tilstands- og vedlikeholds nivået for kirkebyggene er nærmere omtalt under programkategori 08.40 Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

Storparten av kirkene er eldre bygg og det er derfor høye kostnader knyttet til oppvarming. Tradisjonelle oppvarmingsmetoder gir også tørt inn klima, som kan forårsake oppsprekking av kirkekunst og musikkinstrumenter, i tillegg til skader på selve bygget. KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter, arbeider sammen med Riksantikvaren for å finne nye varmesystemer som både kan gi energisparing og et bedre bevaringsmiljø for bygg og interiør. Det er også etablert regionale energinettverk for kirkebyggere for å øke kompetansen på området. Bruk av den nasjonale kirkebyggdatabasens energimodul (driftet av KA) står sentralt i arbeidet.

Opplysningsvesenets fond (Ovf) eier og forvalter en betydelig eiendoms- og bygningsmasse. Flere av de gamle prestegårdene er verdifulle kulturminner og kulturmiljøer. Boplikten i disse boligene ble opphevet 1. september 2015. Fondet vil utarbeide en oversikt over de kulturhistorisk mest verdifulle boligene, med formål å sikre disse boligene gjennom framtidig bruk. Ovf er også en av landets største skogeiere, med ca. 860 000

dekar skogareal, hvorav over halvparten av arealet er produktiv skog. Skogbruksvirksomheten drives etter bedriftsøkonomiske prinsipper, men også i samsvar med Levende Skog-standarden som tar særlige hensyn til kulturlandskap, landskapsøkologi og miljø. Skogbruket skal drives på en miljøvennlig og bærekraftig måte. Bevaring av biologisk mangfold har høy prioritet.

Staten har hatt bygningsansvaret for Nidarosdomen siden gjenreisningen av domkirken ble påbegynt i 1869. Nidarosdomen og Erkebispegården har en enestående verneverdi og er blant landets viktigste kirke- og kulturhistoriske bygningsverk. Kontinuerlig sikring og vedlikehold av bygningene er nødvendig for en forsvarlig forvaltning av den kulturarven disse bygningene representerer. Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR), som har forvaltningsansvaret for bygningene, har også en overordnet oppgave i å holde ved like og føre videre unike håndverkstradisjoner, og å utvikle disse. NDR har satt seg som mål å være en pådriver i samarbeidet mellom ulike aktører med tanke på å ha bærekraftige håndverksmiljøer som kan forvalte den store nasjonale antikvariske bygningsarven.

Departementets krigsgravstjeneste har ansvaret for at utenlandske krigsgraver i Norge fra første og andre verdenskrig holdes i orden. Vedlikeholdet av de særskilte krigsgravplassene og de enkelte krigsgravene ivaretas de fleste stedene av det kirkelige fellesrådet, mot utgiftsdekning av staten.

Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Et vilkår for å motta tilskudd av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet er at det foreligger en idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning. Miljømessige forhold vurderes i forbindelse med søknad om idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning. Søkerne skal blant annet redegjøre for miljøstyring, materialvalg, energi, avfall, transport og naturinngrep. Departementet foretar idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av svømme- og isanlegg. Kommunene kan foreta idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av andre typer idrettsanlegg.

Kulturdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2015–2016) om statsbudsjettet for år 2016 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et
framlagt forslag.

Forslag

Under Kulturdepartementet føres det i Prop. 1 S (2015–2016) statsbudsjettet for budsjettåret 2016 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 300–342, 3300–3342 og 5568I
Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
300	Kulturdepartementet		
	01 Driftsutgifter	134 910 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	1 808 000	136 718 000
	Sum Administrasjon		136 718 000
Samfunns- og frivillighetsformål			
314	Kultursamarbeid i nordområdene og kultur næring		
	21 Spesielle driftsutgifter	2 231 000	
	71 Kultur næringsprosjekter	7 270 000	
	72 Kultursamarbeid i nordområdene	3 739 000	
	78 Ymse faste tiltak	12 829 000	26 069 000
315	Frivillighetsformål		
	21 Forskning og utredning	5 901 000	
	70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	1 300 548 000	
	71 Tilskudd til frivilligsentraler	127 766 000	
	72 Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	21 435 000	
	74 Frivillighetsregister, <i>kan overføres</i>	835 000	
	75 Herreløs arv til frivillige organisasjoner	12 200 000	
	76 Tilskudd til tiltak mot barnefattigdom	10 000 000	
	78 Ymse faste tiltak	8 039 000	
	79 Til disposisjon	3 201 000	
	82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	142 919 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	84	Ungdoms-OL	34 313 000	1 667 157 000
		Sum Samfunns- og frivillighetsformål		1 693 226 000
		Kulturformål		
320		Allmenne kulturformål		
	01	Driftsutgifter	133 945 000	
	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	18 160 000	
	51	Fond for lyd og bilde	37 416 000	
	52	Norges forskningsråd	12 894 000	
	53	Sametinget	80 487 000	
	55	Norsk kulturfond	81 556 000	
	73	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	244 397 000	
	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	50 532 000	
	78	Ymse faste tiltak	34 798 000	
	79	Til disposisjon, <i>kan nyttes under post 1</i>	7 087 000	
	82	Nobels Fredssenter	30 080 000	
	85	Gaveforsterkningsordning	45 000 000	
	86	Talentutvikling	30 570 000	806 922 000
321		Kunstnerformål		
	71	Statsstipend	13 130 000	
	73	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	159 476 000	
	74	Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	126 728 000	
	75	Vederlagsordninger	182 098 000	481 432 000
322		Visuell kunst		
	01	Driftsutgifter	16 453 000	
	50	Kunst i offentlige rom	27 578 000	
	55	Norsk kulturfond	103 018 000	
	73	Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design	287 800 000	
	78	Ymse faste tiltak	57 138 000	491 987 000
323		Musikkformål		
	01	Driftsutgifter	164 278 000	
	55	Norsk kulturfond	316 014 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	20 338 000	
	70	Nasjonale institusjoner	287 547 000	
	71	Region-/landsdelsinstitusjoner	279 271 000	
	78	Ymse faste tiltak	124 264 000	1 191 712 000
324		Scenekunstformål		
	01	Driftsutgifter	72 915 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	60 327 000	
	55	Norsk kulturfond	139 407 000	
	70	Nasjonale institusjoner	1 076 667 000	
	71	Region-/landsdelsinstitusjoner	495 828 000	
	73	Region- og distriktsopera	55 485 000	
	78	Ymse faste tiltak	188 649 000	2 089 278 000
326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål		
	01	Driftsutgifter	524 963 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	22 288 000	
	55	Norsk kulturfond	171 365 000	
	73	Språkorganisasjoner	5 834 000	
	74	Det Norske Samlaget	15 217 000	
	75	Tilskudd til ordboksarbeid	15 896 000	
	76	Ibsenpris m.m.	5 887 000	
	78	Ymse faste tiltak	73 371 000	
	80	Tilskudd til tiltak under Nasjonalbiblioteket	58 879 000	903 700 000
328		Museums- og andre kulturvern- formål		
	55	Norsk kulturfond	30 274 000	
	70	Det nasjonale museumsnettverket	1 170 881 000	
	78	Ymse faste tiltak	18 740 000	1 219 895 000
329		Arkivformål		
	01	Driftsutgifter	333 492 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	17 466 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 434 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	78	Ymse faste tiltak	8 277 000	367 669 000
		Sum Kulturformål		7 552 595 000
		Medieformål		
334		Film- og medieformål		
	01	Driftsutgifter	156 442 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 210 000	
	50	Filmfondet	487 074 000	
	51	Audiovisuelle produksjoner	11 009 000	
	72	Insentivordning for film- og tv-produksjoner, <i>kan overføres</i>	45 000 000	
	73	Regional filmsatsing, <i>kan overføres</i>	70 471 000	
	78	Ymse faste tiltak	24 980 000	806 186 000
335		Mediestøtte		
	71	Produksjonstilskudd	323 046 000	
	73	Medieforskning og etterutdanning	21 751 000	
	74	Tilskudd til lokalkringkasting, <i>kan overføres</i>	13 757 000	
	75	Tilskudd til samiske aviser	25 031 000	
	77	Distribusjonstilskudd til avisene i Finnmark	2 048 000	385 633 000
337		Kompensasjon for kopiering til privat bruk		
	70	Kompensasjon	46 215 000	46 215 000
339		Pengespill, lotterier og stiftelser		
	01	Driftsutgifter	66 389 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 018 000	73 407 000
		Sum Medieformål		1 311 441 000
		Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		
340		Den norske kirke		
	01	Driftsutgifter	1 285 952 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	39 364 000	
	71	Tilskudd til Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet	86 170 000	
	75	Tilskudd til trosopplæring og andre kirkelige formål, <i>kan overføres</i>	472 390 000	1 883 876 000
341		Tilskudd til trossamfunn m.m.		
	70	Tilskudd til tros- og livssynssamfunn, <i>overslagsbevilgning</i>	315 956 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	75	Tilskudd til private kirkebygg	5 000 000	
	78	Ymse faste tiltak	12 200 000	333 156 000
342		Kirkebygg og gravplasser		
	01	Driftsutgifter	55 596 000	
	60	Rentekompensasjon – kirkebygg, <i>kan overføres</i>	44 165 000	
	70	Tilskudd til sentrale tiltak for kirkebygg og gravplasser	15 285 000	115 046 000
		Sum Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		2 332 078 000
		Sum departementets utgifter		13 026 058 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
Administrasjon				
3300		Kulturdepartementet		
	01	Ymse inntekter	79 000	79 000
		Sum Administrasjon		79 000
Kulturformål				
3320		Allmenne kulturformål		
	01	Ymse inntekter	1 558 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	8 000 000	9 558 000
3322		Visuell kunst		
	01	Ymse inntekter	125 000	125 000
3323		Musikkformål		
	01	Ymse inntekter	31 374 000	31 374 000
3324		Scenekunstformål		
	01	Ymse inntekter	309 000	
	02	Billett- og salgsinntekter m.m.	23 491 000	23 800 000
3326		Språk-, litteratur- og bibliotekformål		
	01	Ymse inntekter	9 995 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	10 000 000	19 995 000
3329		Arkivformål		
	01	Ymse inntekter	6 440 000	
	02	Inntekter ved oppdrag	18 022 000	24 462 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	Sum Kulturformål		109 314 000
	Medieformål		
3334	Film- og medieformål		
	01 Ymse inntekter	6 630 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	11 612 000	
	70 Gebyr	10 000 000	28 242 000
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser		
	02 Gebyr – lotterier	6 691 000	
	04 Gebyr – stiftelser	259 000	
	07 Inntekter ved oppdrag	8 129 000	15 079 000
	Sum Medieformål		43 321 000
	Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		
3340	Den norske kirke		
	01 Ymse inntekter	45 292 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	39 364 000	84 656 000
3342	Kirkebygg og gravplasser		
	01 Ymse inntekter	18 566 000	
	02 Leieinntekter m.m.	3 678 000	22 244 000
	Sum Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn		106 900 000
	Skatter og avgifter		
5568	Sektoravgifter under Kulturdepartementet		
	71 Årsavgift – stiftelser	24 164 000	
	72 Vederlag TV2	11 009 000	
	73 Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	38 403 000	
	74 Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	5 500 000	
	75 Kino- og videogramavgift	34 000 000	113 076 000
	Sum Skatter og avgifter		113 076 000
	Sum departementets inntekter		372 690 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2016 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 300 post 01	kap. 3300 post 01
kap. 320 post 01	kap. 3320 postene 01 og 03
kap. 320 post 21	kap. 3320 post 02
kap. 322 post 01	kap. 3322 post 01
kap. 323 post 01	kap. 3323 post 01
kap. 324 post 01	kap. 3324 post 01
kap. 324 post 21	kap. 3324 post 02
kap. 326 post 01	kap. 3326 post 01
kap. 326 post 21	kap. 3326 post 02
kap. 329 post 01	kap. 3329 post 01
kap. 329 post 21	kap. 3329 post 02
kap. 334 post 01	kap. 3334 post 01
kap. 334 post 21	kap. 3334 post 02
kap. 339 post 01	kap. 3339 postene 02 og 04
kap. 339 post 01	kap. 5568 post 71
kap. 339 post 21	kap. 3339 post 07
kap. 340 post 01	kap. 3340 post 01
kap. 340 post 21	kap. 3340 post 02
kap. 342 post 01	kap. 3342 postene 01 og 02

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2016 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
320		Allmenne kulturformål	
	73	Nasjonale kulturbygg	700,0 mill. kroner
322		Visuell kunst	
	50	Kunst i offentlige rom	25,9 mill. kroner

IV

Dekning av forsikringstilfelle

Stortinget samtykker i at Kongen i 2016 kan inngå avtaler om forsikringsansvar i forbindelse med større utenlandske utstillinger i Norge innenfor en samlet ramme for nytt og gammelt ansvar som til enhver tid ikke må overstige 12 000 mill. kroner.

Andre fullmakter

V

Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd

Stortinget fastsetter følgende fordelingsnøkler for 2016:

1. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til region-/landsdelsinstitusjoner fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikkformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner og kap. 324 Scenekunstformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.
2. Det ordinære offentlige driftstilskuddet til Festspillene i Bergen fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 60 pst. på staten og 40 pst. på regionen, jf. kap. 323 Musikkformål, post 71 Region-/landsdelsinstitusjoner.
3. Det offentlige driftstilskuddet til region- og distriktsoperatiltak fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30

pst. på regionen, jf. kap. 324 Scenekunstformål, post 73 Region- og distriktsopera.

VI

Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

Stortinget samtykker i at for 2016 skal:

1. gebyret for merking og registrering av hver kopi av et videogram for utleie eller salg være 0,60 kroner. Kulturdepartementet kan sette ned eller fritta for gebyr i visse tilfeller.
2. avgiften pr. videogram for omsetning i næring være 3,50 kroner.
3. kringkastingsavgiften for fjernsynsmottakere være 2 577 kroner ekskl. merverdiavgift. Tilleggsavgiften ved forsinket betaling av kringkastingsavgiften og når melding ikke blir gitt etter reglene i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 8-1 andre ledd skal være 15 pst. av kringkastingsavgiften.

VII

Salg av aksjer

Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet i 2016 kan selge statens aksjer i Filmparken AS.

VIII

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Norsk kulturråd i 2016 kan omdisponere bevilgningene mellom 55-postene på kapitlene 320, 322, 323, 324, 326 og 328.

Vedlegg 1**Oversikt over tiltak under 78-postene**

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2015	Forslag 2016
Kap. 314 Kultur og samfunn:		
Kunnskapssenter for kulturnæringene	5 178	5 276
Barentskult	3 207	3 268
Pikene på broen	2 138	2 179
Samovarteatret	2 067	2 106
Sum	12 590	12 829
Kap. 315 Frivillighetsformål:		
Frivillighet Norge	4 871	6 963
Innsamlingsregisteret	826	
Noregs Ungdomslag	1 056	1 076
Sum	6 753	8 039
Kap. 320 Allmenne kulturformål:		
Dissimilis kultur- og kompetansesenter	4 000	4 075
Finsk-norsk kulturinstitutt	131	134
Foreningen Norden	5 012	5 107
Fransk-norsk kultursamarbeid	588	599
Kulturtiltak på Svalbard (Longyearbyen lokalstyre)	156	159
Nordisk informasjonskontor i Nord-Norge	818	834
Nordisk informasjonskontor Sør-Norge	294	300
Norges Døveforbund, kulturarbeid	804	1 359
Norsk kulturforum (NOKU)	815	831
Norsk publikumsutvikling	2 138	2 179
Norsk teater- og orkesterforening (NTO)	484	493
Norske Kirkeakademiers Fellesråd	1 980	2 017
Norsk-finsk kulturfond	131	334
Norsk-islandsk kultursamarbeid	1 547	1 577
Scene Finnmark	2 502	2 550

(i 1 000 kr)

Tiltak	Tilskudd 2015	Forslag 2016
Ungdommens kulturmønstring	11 296	11 511
USF Verftet	2 563	
Voksenåsen – kulturvirksomhet	725	739
Sum	35 984	34 798
Kap. 322 Visuell kunst		
Bergen Kunsthall	8 977	9 147
Bomuldsfabriken Kunsthall	4 502	4 588
Designtreff BeyondRisør		258
European Norge		813
Kunsternes Hus	8 910	9 079
Nordisk Kunstnarsenter Dale	3 628	3 697
Norwegian Crafts		2 682
Office for Contemporary Art Norway (OCA)	16 147	16 454
Oslo Arkitekturtriennale		873
ROM for kunst og arkitektur		1 659
Statens Kunstutstilling, Norske Billedkunstnere	5 123	5 221
Vestfossen Kunstlaboratorium	2 617	2 667
Sum	49 904	57 138
Kap. 323 Musikkformål:		
Aktivitetsmidler for kor	7 374	7 515
Arne Bendiksens talentpris	103	100
Arne Nordheims komponistpris		350
Det Norske Kammerorkester	9 080	9 252
Det Norske Solistkor	8 669	8 833
Dronning Sonjas Internasjonale Musikkonkurrans og Prinsesse Astrids Musikkpris	2 986	3 043
Edvard Grieg Kor	4 099	4 177
Grieghallen – rehabilitering	4 317	4 399
Molde International Jazz Festival – husleietilskudd	959	977
Music Norway	21 726	22 139
Nasjonal jazzscene	9 522	9 703
Norges musikkhøgskole, praktikantplasser	1 152	
Norsk musikkråd	4 696	4 785
Ole Bull Akademiet	4 788	4 879

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2015	Forslag 2016
Riksscenen – scene for nasjonal og internasjonal folkemusikk, joik og folkedans	24 907	25 380
Rock City	1 873	
Rådet for folkemusikk og folkedans	12 443	12 680
TrondheimSolistene	4 009	4 108
Valdres sommersymfoni	1 908	1 944
Sum	124 611	124 264
Kap. 324 Scenekunstformål:		
Akershus Teater	6 710	6 839
Amatørteater- og frivillige teaterformål	16 522	20 480
ASSITEJ teaterkunst for barn og unge	1 487	1 515
BIT Teatergarasjen	7 214	7 351
Black Box Teater	1 389	2 165
Buskerud Teater	816	
Danse- og teatersentrum	3 534	3 601
Danseinformasjonen	4 669	4 757
Dansens Hus, inkl. tilskudd til PRODA	42 299	43 103
Dramatikkens hus	15 028	15 314
Figurteatret i Nordland	6 428	6 550
Grenland Friteater / Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival	5 899	6 011
Nordic Black Theatre	6 344	6 465
Nordland Teater – husleietilskudd	2 306	2 350
Norsk Revyfaglig Senter/Norsk Revyfestival	2 422	
Norsk scenekunstbruk	15 136	15 424
Norsk Skuespillersenter	1 869	1 904
Scenekunst Østfold	7 833	7 982
Skuespiller- og danseralliansen	6 336	7 957
Teater Innlandet – husleietilskudd	5 557	5 662
Teater Manu	14 921	15 205
Teaterhuset Avant Garden	5 373	5 475
Teatervenner Norge	337	
Teatret Vårt – husleietilskudd	2 492	2 539
Tegnspråktolking av teaterforestillinger	530	
Sum	183 451	188 649

(i 1 000 kr)

Tiltak	Tilskudd 2015	Forslag 2016
Kap. 326 Språk-, litteratur- og bibliotekformål:		
Den norske Forfatterforening – ytringsfrihetspris	214	218
Kainun institutti – Kvensk institutt	5 439	5 541
Kristelig Pressekontor (KPK)	500	510
Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte	3 122	3 182
Litteraturhuset i Bergen	2 000	2 038
Litteraturhuset i Fredrikstad	1 000	1 019
Litteraturhuset i Oslo	4 000	4 076
Nordisk råds litteraturpris	138	141
NORLA – Senter for norsk skjønn- og faglitteratur i utlandet	13 801	14 063
Norsk barnebokinstitutt	9 314	9 491
Norsk Forfattersentrum, inkl. Litteraturbruket	14 881	15 164
Nynorsk avissenter	2 200	2 242
Oppfølging av språkmeldingen, inkl. innsamling av stedsnavn	4 942	3 736
Ruijan Kaiku – kvensk avis	1 138	1 160
Statens kartverk – stedsnavn	4 478	5 363
Stiftinga Nynorsk Pressekontor	5 227	5 327
Årets nynorskkommune		100
Sum	72 394	73 371
Kap. 328 Museums- og andre kulturvernformål:		
Astrup Fearnley Museet		1 000
Det Internasjonale Barnekunstmuseet	4 152	4 230
Handlingsplan mot antisemittisme	1 033	1 050
Håndverksutdanning – samarbeidsprosjekt	2 066	2 100
Jødisk museum i Oslo	3 888	3 950
Jødisk museum i Trondheim	500	510
Kistefos-museet	517	1 000
Norsk Skogfinsk Museum	2 809	2 860
Skibladner	1 940	1 970
Årets norske museum	70	70
Sum:	16 975	18 740
Kap. 329 Arkivformål:		
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	5 659	5 766
Misjonsarkivet	1 370	1 396

(i 1 000 kr)

Tiltak	Tilskudd 2015	Forslag 2016
Stiftelsen Asta	1 094	1 115
Sum	8 123	8 277
Kap. 334 Film- og medieformål:		
Nordisk Film- og TV-fond	8 660	8 824
Eurimages – Europarådets samproduksjonsfond	4 062	4 180
Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet	332	341
Internasjonalt samisk filminstitutt (ISFI)	0	3 970
Kortfilmfestivalen i Grimstad	2 910	0
New Nordic Films	400	408
Kulturdepartementet sin nynorskpris for journalistar	284	289
Telefonavis Norges Blindeforbund	604	616
Nordiske Mediedager	400	408
Ulike film- og medietiltak, inkl. filmvederlagsavtalen	5 833	5 944
Sum	23 485	24 980
Kap. 341 Tilskudd til trossamfunn m.m.:		
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, inkl. kr 400 000 for 20-årsjubileum	2 460	4 000
Islamsk Råd Norge	816	1 300
Norges Kristne Råd	2 843	2 900
Kurs for religiøse ledere		465
Utlysning midler til dialogtiltak m.m.		3 535
Sum	6 119	12 200

Vedlegg 2**Oversikt over tiltak som mottok midler i 2015
under kap. 326, post 80 Tilskudd til tiltak
under Nasjonalbiblioteket**

	(i 1 000 kr)
Tiltak	Tilskudd 2015
Bibliotek tjenester for innvandrere og flyktninger	9 490
Bibliotek tjeneste i fengsel	23 383
Bibliotek tjeneste på Svalbard	320
Døves Tidsskrift	450
Finsk bibliotek tjeneste	425
Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede/døvblinde	300
Lyd- og videoboktiltak	1039
Nettleksikon	5000
Norges Blindeforbund – Punktskriftrykkeri	5250
Norsk Bibliotekforening	425
Tiltak for døvblinde (Foreningen Norges døvblinde)	4 950
Døves media	6750
<i>Sum:</i>	<i>57 782</i>

Vedlegg 3**Omtale av ledernes ansettelsesvilkår
i heleide statlige foretak**

Nedenfor redegjøres det for daglig leders gjeldende ansettelsesvilkår for 2014 i de heleide statlige foretakene som ligger under Kulturdepartementet. Med heleid statlig foretak forstås her aksjeselskap eid av staten ved Kulturdepartemen-

tet. Med den forutsetning som er nevnt ovenfor, gis det opplysninger om daglig leders ansettelsesvilkår i Den Norske Opera & Ballett AS, Nationaltheatret AS, Norsk Tipping AS og NRK AS.

Den Norske Opera & Ballett AS – administrerende direktør Nils Are Karstad Lysø

Årslønn	Kr 1 880 000
Lønn i oppsigelsestiden/etterlønn	Ved oppsigelse fra DNO&Bs side gjelder seks måneders oppsigelsestid. Alle ytelser løper ubeskåret i oppsigelsestiden. I tillegg skal AD ha rett til å motta som kompensasjon etterlønn for seks måneder etter utløpet av oppsigelsestiden (gjelder kun oppsigelse fra arbeidsgiver). Etterlønnen utgjør 100 % av den ordinære fastlønnen på tidspunktet oppsigelsen fant sted. Lønn eller vederlag fra annen arbeids- eller oppdragsgiver opptjent i den perioden etterlønnen utbetales kommer til fradrag i etterlønnen krone for krone. AD har opplysningsplikt om annen inntekt/honorar mv. Etterlønnen gir ikke grunnlag for beregning av feriepenger eller pensjonsytelser. AD har ikke rett til etterlønn dersom det foreligger grovt pliktbrudd eller annet vesentlig mislighold av arbeidsavtalen, og AD av den grunn avskjediges eller sies opp. Heller ikke dersom AD ved oppsigelsestidens utløp har krav på uføretrygd eller alderspensjon.
Spesielle vilkår	DNO&B dekker utgifter til (inkludert innkjøp, fornyelse, installasjon og bruk av) internett i hjemmet, samt mobiltelefonabonnement på to aviser og tidsskrifter i nødvendig omfang. Full lønn under sykdom i inntil tolv måneder, forutsatt at DNO&B mottar refusjon fra NAV i samme periode.
Pensjon	AD skal være omfattet av de til enhver tid gjeldende pensjons- og forsikringsordninger for ansatte i DNO&B. Dersom selskapets kollektive pensjonsordning endres, slik at årlig pensjonspremie for AD under den kollektive pensjonsordningen reduseres, skal AD kompenseres for differansen, enten ved oppjustering av den faste lønnen eller ved justering av tilleggsetelser. AD har i tillegg en individuell forsikring med uføredeknning som gir dekning på totalt 66 % av full lønn, dvs. en kompensasjon for forskjellen mellom tolv G og ADs lønnsnivå. (DNO&Bs ordinære ordning dekker inntil tolv G).

Nationaltheatret AS – teatersjef Hanne Tømta

Årslønn	kr 1 250 000 Inkluderer arbeid som instruktør for oppsetninger ved eget teater.
Lønn i oppsigelsestiden	Teatersjef har pr. 31.12.12 opparbeidet rett til tolv måneders ventelønn. Fra og med 2013 opparbeides ytterligere to måneders ventelønn pr. år, hvilket til sammen utgjør maksimalt 24 måneders ventelønn ved fratredelse i 2018. Ventelønn avkortes ved overgang til annet lønnet arbeid. Ventelønn utbetales ikke hvis avgangen skyldes forhold som teatersjefen selv er ansvarlig for.
Spesielle vilkår	Arbeidsgiver dekker bredbåndsabonnement, mobiltelefon og avis.
Pensjon	Pensjonsordning i DNB Livsforsikring ASA med full opptjening av pensjonsytelser som for øvrige ansatte etter 30 år.

Norsk Tipping AS – administrerende direktør Torbjørn Almlid

Årslønn	kr 2 561 000
Lønn i oppsigelsestiden	Ved ufrivillig fratredelse skal det gis et sluttvederlag på inntil tolv månedslønner dersom ikke annet avtales særskilt i forbindelse med fratredelse.
Pensjon	Administrerende direktør har inngått avtale om pensjon av sluttlønn for inntil 20G fra fylte 60 år. Ytelsen varierer fra 66–70 pst. avhengig av alder ved uttak av pensjonen.

NRK AS – kringkastingssjef Thor Gjermund Eriksen

Årslønn	kr 2 545 400 ¹
Lønn i oppsigelsestiden	Etterlønn tre måneder ved fratredelse ved åremålsperiodens slutt. Ved fratredelse tidligere, lønn i oppsigelsestiden på seks måneder.
Pensjon	Kringkastingssjefen omfattes av NRKs kollektive pensjonsforsikringsordninger. Avtalt pensjonsalder 62 år med alderspensjon tilsvarende 68 pst. av pensjonsgrunnlaget. Ordinære opptjeningsvilkår.

¹ Det er i tillegg utbetalt etterlønn for lønnsjustering med kr 200 000 for 2013.

Bestilling av publikasjoner

Offentlige institusjoner:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:

Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 Aurskog AS – 10/2015

